

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

**HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.**

TOMUS III.

Liber VI. et VII. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUI
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS TERTIUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTET ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

HERODOTI HISTORIAR.

T. III. P. I.

LIBER VI. ET VII.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ
 ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.
 ἘΡΑΤΩ.

ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὐ-
 τω τελευτᾷ. Ἰστιάϊος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμε-
 τιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπιγμένον δὲ
 αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων
 5 ὑπάρχος, κατὰ κοῖον τι δοκέει Ἴωνας ἀπειστάναι. ὁ δὲ
 οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώμαζέ τε τὸ γεγονός, ὡς οὐδὲν δῆ-

HERODOTI HISTORIARUM
 LIBER SEXTUS.
 ERATO.

(1.) ARISTAGORAS igitur, quo auctore Ionia defe-
 cerat, hoc modo vitam finivit. *Histiæus* vero,
 Mileti tyrannus, a Dario dimissus, Sardes erat pro-
 fectus: quo ubi Susis pervenit, interrogavit eum *Ar-
 taphernes*, Sardium præfectus, *qua re inductos*
putaret Ionas a rege defecisse. Id quum ille se
Herod. T. III. P. I. A 2

θεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρ-
 ταΦέρης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρε-
 κίην τῆς ἀποστάσιος· „Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
 „ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας 10
 2 „μὲν σὺ, ὑπέδησατο δὲ Ἀρισταγόρης.“ ἈρταΦέρης
 μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. Ἰστιαῖος δὲ,
 δέσας ὡς συνιέντα ἈρταΦέρεα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελ-
 θοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλῆα Δα-
 ρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην ὑπο- 5
 δεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἴωνων τὴν ἡγε-
 μονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον,
 ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεῖς πρὸς αὐτέων νεώτερα
 πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑαυτούς ἐκ Δαρείου. μαθόντες
 μέντοι οἱ Χίοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βα- 10
 3 σιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεύμενος ὑπὸ

ignorare diceret, mirareturque factum, quasi nihil
 de rebus praesentibus compertum haberet, artificii
 utentem videns Artaphernes ait: *Ita tibi, Histiaeae,*
haec res habet: calceum hunc tu proiecisti, et
induit eum Aristagoras. (2.) Hoc quum Artaphernes,
 ad defectionem quod adtinet, dixisset; metuens eum Histiaeus, utpote intelligentem quid
 rei esset, protinus prima nocte ad mare profugit:
 qui, quum Dario pollicitus esset Sardiniam maxi-
 mam insulam imperio illius subiiciendam, decepto
 rege, clam auctor Ionibus fuerat belli adversus illum
 suscipiendi. Sed Chium transgressus, in vincula a
 Chiis coniectus est, suspectum eum habentibus quasi
 res novas adversus ipsos regis nomine molientem.
 Mox tamen, cognita rei veritate, hostem esse regi,

τῶν Ἰωνῶν ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὅ τι προθύμως οὕτω ἐπέ-
 στείλει τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ
 κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενο-
 5 μένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ
 σφι, ὡς „ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο, Φοίνικας
 μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ
 ἐν τῇ Φοινίῃ· καὶ τούτων εἵνεκα ἐπιστείλειε.“ οὐδέν
 τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδειμάτου
 10 τοῦς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύ- 4
 μενος Ἑρμῖππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτου, τοῖσι ἐν Σάρδισι
 εἰῶσι Περσέων ἐπεμπε βυβλία, ὡς προλελεσχηνευμέ-
 των αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμῖππος πρὸς τοὺς
 5 μὲν ἀπεπέμβθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχέρισε τὰ βυ-
 βλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέ-
 λυε τὸν Ἑρμῖππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι

vinculis eum Chii solverunt. (3.) Ibi vero interro-
 gatus *Histiaceus* a Ionibus, *cur ita studiose Ari-*
stagorae, ut a rege deficeret, mandasset, veram illis
 causam nequaquam expromsit; sed, *regem Darium*,
 ait, *constituisse Phoenices sedibus suis excitos in*
Ioniam transferre, Ionas autem in Phoenicen:
eā causā se istud mandasse. Ita Ionas terruit,
 quum nihil umquam tale rex animo agitasset. (4.)
 Post haec internuncio Hermippo usus *Histiaceus*,
 homine Atarnita, ad Persas nonnullos, qui Sardibus
 erant, epistolas misit, ut qui secum antea de defectio-
 ne sermones miscuissent. At Hermippus eis, ad quos
 missus erat, non reddidit epistolas, sed *Artapherni*
 tradidit. Ille vero, re omni cognita, iussit Hermip-
 pum eis epistolas reddere ad quos datae erant, sibi

6 HERODOTI HISTOR. VI.

Φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ
 τῶν Περσέων ἀντιτεμπόμενα Ἰστιαίῳ, ἑαυτῷ δοῦναι.
 τούτων δὲ γενομένων Φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολ- 10
 λούς Περσέων ὁ ἌσταΦέρνης. περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγί-
 5 νετο ταραχή. Ἰστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς
 ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου
 δεθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ
 Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον
 δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἷά τε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ 5
 δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐούσης βῆ ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος
 ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τοῦ τῶν Μι-
 λησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπώστὸς τῆς ἑαυτοῦ γίνεται,
 ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ
 ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑαυτῷ δοῦναι νέας, διέβη 10
 Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ,

vero tradere illas, quas Persae vicissim ad Histiaeum
 perferendas ipsi dedissent. Quo facto postquam illi
 comperti fuerunt, de multis Persarum supplicium
 sumpsit Artaphernes. Atque ita tumultus Sardibus ex-
 stitit. (5.) Ea spe frustratum *Histiaeum* Chii, ro-
 gante ipso, Miletum deduxere. At Milesiis, luben-
 ter Aristagora etiam liberatis, neutiquam volupe erat
 alium tyrannum terrâ suâ recipere, quippe qui liber-
 tatem gustassent. Itaque, quum noctu per vim in-
 trare Miletum conatus esset, repulsus est, atque etiam
 ab aliquo ex Milesiis in femore vulneratus. Reiectus
 a patria Chium rediit: inde vero, quum Chiis ut
 sibi naves darent persuadere non potuisset, Mityle-
 nen traiecit; et Lesbiis, ut naves sibi darent, per-
 suasit. Hi igitur, instructis octo triremibus, cum

πληρώσαντες ἑκτὰ τριήρας, ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς
Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκ-
πλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσαι αὐτέων
15 Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πύσσεσθαι.

Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίουν ταῦτα. 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν
στρατὸς προσδύκμιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ
τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον
5 ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσο-
νος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἦσαν προ-
θυμότεστοι, συνηστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κα-
τεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν 7
δὲ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον.
Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον προβούλους
σφείων αὐτέων ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοις

Histiaceo Byzantium navigarunt: ibique in insidiis
stantes, naves ex ponto navigantes vi ceperunt, ex-
ceptis eorum navigiis qui se paratos esse *Histiaceo*
parere profiterentur.

(6.) Dum haec *Histiaceus* et *Mitylenaei* agebant,
interim ad ipsam *Miletum* ingens et navalis et pe-
destris exspectabatur exercitus. Nam Persarum du-
ces, iunctis viribus et in unum exercitum collatis,
adversus *Miletum*, insuper habitis minoribus oppi-
dis, proficiscebantur: et navalium copiarum prom-
tissimi erant *Phoenices*: cum his autem militabant
et *Cyprii*, nuper subacti, et *Cilices*, atque *Aegyptii*.
(7.) Quos ubi *Iones* intellexerunt adversus *Miletum*
reliquamque *Ioniam* proficisci, miserunt de suis ad
Panionium, qui de rebus ad se pertinentibus deli-

6 HERODOTI HISTOR. VI.

εἰς τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε περὶ 5
 μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξουν Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
 τεῖχη ῥύσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
 ροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντας
 δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην εἰς Λαδὴν, προναυμα-
 χήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λαδὴ ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ 10
 8 τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πε-
 πληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δὲ σφι
 καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὥδε.
 τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας
 παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα. εἶχοντο δὲ ταυτίων Περσῆες 5
 δισκῶντα νηυσὶ, καὶ Μυούσιαι τρισὶ νηυσὶ· Μυουσίων
 δὲ Τηϊοὶ εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηϊῶν δὲ εἶχοντο
 Χῖοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοις Ἑβραῖοί τε ἐτάσ-

berarent. Quibus praedicto loco congregatis, habito
 consilio, placuit, ut pedestris exercitus, qui oppo-
 neretur Persis, nullus cogeretur, sed muros defen-
 derent ipsi per se Milesii; classis autem, nulla ex-
 cepta navi, rebus omnibus instrueretur, atque ita
 instructa quam primum ad Laden occurreret, et pro
 Mileto pugna navali decerneret. Est autem *Lade*
 parva insula, urbi Milesiorum obversa. (8.) Post
 haec, ubi *instructis navibus* adfuere *Iones*, cum
 eisque *Aeolenses* Lesbum incolentes, *aciem* in hunc
 modum ordinarunt. Cornu ad orientem spectans
 ipsi tenebant *Milesii*, naves praebentes octoginta:
 his contigui erant Prienenses cum duodecim navi-
 bus, et Myusii navibus tribus: Myusiis proximi
 stabant Teii, septemdecim navibus: Teiis proximi
 Chii, navibus centum: iuxta hos locati Erythraei et

10 σοντο καὶ Φωκαῖες· Ἑβραῖοι μὲν, ὀκτὼ νῆας παρ-
 βιοὶ νηυσὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἱτάσσοντο, ἔχον-
 τες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας. Σάμιοι, ἐξήκοντα νηυσί.
 Πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς
 καὶ πενήκοντα καὶ τριηκόσιοι τμήρεις. αὐταὶ μὲν Ἰώ-
 νων ἦσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν 9
 ἑξακόσιοι. ὡς δὲ καὶ αὐταὶ ἀπείκατο πρὸς τὴν Μιλη-
 σίην, καὶ ὁ πεζὸς σφί ἀπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περ-
 σέων στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰαδῶν νεῶν,
 5 καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι,
 καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ
 ἐόντες ναυκράτορες, πρὸς τὴν Δαρείου κινδυνεύωσι κα-
 κόν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν
 Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μι-

Phocacenses, quorum illi octo contulerant naves, hi
 vero tres. Phocacensibus contigui erant Lesbii, na-
 vibus septuaginta. Postremi locati Samii, cornu te-
 nentes occidenti obversum, navibus sexaginta. Uni-
 versus harum omnium numerus fuit, triremes tre-
 centae quinquaginta tres. Et hae quidem Ionum
 erant. (9.) Navium vero numerus, quas *barbari*
 habebant, erant sexcentae. Quae ubi et ipsae ad *Mi-
 lesiorum* fines pervenere, simulque pedestres uni-
 versae aderant copiae, ibi tum duces Persarum, co-
 gnita Ionicarum navium multitudine, veriti sunt
 ne superare has non possent, adeoque nec Miletum
 possent capere, mari non potentes, atque ita pericu-
 lum incurrerent poenas dandi Dario. Haec secum
 reputantes, convocarunt Ionum tyrannos, qui ab

λησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔΦευγον εἰς Μήδους, 10
 ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον,
 τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παριόντας συγκαλέσαντες,
 ἔλεγόν σφι τάδε· „ Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμῶν εὖ
 „ ποιήσας Φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑω-
 „ τοῦ ἑκάστος ὑμῶν παλιήτας περάσθω ἀποσχίζων ἀπὸ 15
 „ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγέ-
 „ λασθε τάδε, ὡς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν
 „ ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμ-
 „ πεπήσεται, οὐδὲ βιαίτερον ἔξουσι οὐδὲν, ἢ πρότε-
 „ ρον ἔχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντας 20
 „ διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζον-
 „ τες, τὰ περ σφείας κατέξει· ὡς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ,
 „ ἑξάνδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφρων τοὺς παῖδας ἐκτο-

IX. 16. ἐπαγγέλασθε. Rectius forsan ἀπαγγ.

Aristagora Milesio imperiis deiecti ad Medos profu-
 gerant, iamque cum illis adversus Miletum milita-
 bant. Ex horum igitur numero convocatos, quot-
 quot praesentes erant, in hunc modum sunt adlocuti:
Nunc, viri Iones, quisque vestrum palam faciat,
de Regis domo se bene velle mereri. Unusquisque
nempe vestrum det operam, ut populares suos a
reliquorum abstrahat societate. Proponite igitur
illis, nunciateque, nihil triste illos ob defectionem
passuros, nec aedes eorum vel sacras vel privatas
iri incensum, nec duriore conditione, quam ante,
futuros. Sin a societate non recesserint, sed uti-
que pugnae periculo rem commiserint, haec mini-
stantes illis praedicite, quae ipsis sint eventura:
nos praelio victos in servitutem rapturos, pueros

„μίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάσους ἐς
25 „Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν.“
Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι 10
διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑαυτοῦ ἐξαγγελλό-
μενος· οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγ-
γελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέοντο, καὶ οὐ προσέεντο τὴν
5 προδοσίην· ἑαυτοῖσί τε ἕκαστοι εὐδοκεον μούνοισι ταῦτα
τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νῦν ἰδέως ἀπι-
κομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λαδὴν, 11
ἐγένοντο ἀγοραί· καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορεύοντο.
ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων
ταῦτα· „Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρή-
5 „γματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι.
„καὶ τούτοις ὡς δεηπύτησι. νῦν ὦν ὑμεῖς, ἢ μὲν βού-

corum castraturos, virgines Bactra abducturos, et terram aliis tradituros. (10.) Quae quum illi dixissent, Ionum tyranni noctu ad populares suos unusquisque dimisit qui haec eis renunciarent. At Iones, ad quos hi nuncii pervenere, tenaciter in proposito suo perstiterunt, nec admiserunt proditio- nem: et quique sibi solis haec a Persis edici existi- mabant. Et haec quidem protinus, ex quo ad Mile- tum Persae pervenerant, peracta sunt.

(11.) Deinde vero, ubi in Lade insula Iones con- venere, conciones sunt habitae; et quum alii apud eos verba fecere, tum Phocacensium dux *Diony- sius* sic est locutus: *Nunc, quum in novaculae acie sint res nostrae, ut vel liberi simus, vel servi, et ii quidem velut fugitivi; siquidem volueritis,*

12 HERODOTI HISTOR. VI.

„λησθε ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν
 „πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμε-
 „νοι τοὺς ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίη τε
 „καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίην ὑμέων ἔχω ἐλπίδα 10
 „μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος.
 „ἀλλ' ἐμοὶ τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέ-
 „ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
 „κομαι ἢ οὐ συμμίσξιν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγον-
 12 „τας, πολλὸν ἐλαστώσεσθαι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες 15
 οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ,
 ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι
 χρῆσαιο, διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἁλληλέων,
 καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς 5
 νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρήχχε τε ταῖσι Ἴωσι πό-

*viri Iones, labores suscipere, erit id quidem in
 praesentia vobis molestum, sed poteritis supera-
 tis hostibus esse liberi: sin disciplinā militari in-
 super habitā, mollitiei vos dedideritis; nullam
 equidem spem habeo, poenam defectionis regi dan-
 dam effugere vos posse. Sed me audite, mihi que
 vos permittite: et vobis ego, si modo dii aequa
 dederint, recipio, aut pugnae aleam non subito-
 ros esse hostes, aut, si nos adgressuri sunt, ma-
 gnam cladem accepturos. (12.) His auditis, Dio-
 nysio se permiserunt Iones. Tum ille quotidie, na-
 vibus longo ordine eductis, postquam remiges in
 discurrendo singulis navibus per binas alias exer-
 cuisset, et classarios iussisset armatos in ponte stare,
 reliquam diei partem in ancoris naves tenebat; atque
 ita toto die laborem Ionibus exhibebat, Et illi qui-*

- νον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτά ἐπίβητό τέ
καὶ ἐποίουν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἰω-
νες, οἷα ἀπαθείες ἔόντες πόων τοιούτων, τετραμένοι τέ
10 ταλαιπωρήσι τέ καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε·
„Τίνα δαιμόνων παραβαίντες, τάδε ἀναπύμπλαμεν; οἵ-
„τις παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου,
„ἀνδρὶ Φωκαεὶ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπι-
„τρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν
15 „ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολ-
„λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ ἐπί-
„δοξοὶ ταῦτό τοῦτο πείσεσθαι εἰσι. πρό τε τούτων τῶν
„κακῶν ἡμῶν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ἂν ἄλλο παθείην ἐστὶ,
„καὶ τὴν μέλλουσαν δουλείην ὑπομῆναι, ἥ τις ἔσται.
20 „μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. Φέρετε, τοῦ λοι-
„ποῦ μὴ πειθόμεθα αὐτοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ με-

dem ad septimum usque diem ei parebant, manda-
taque exsequebantur; insequente vero die, quum in-
patientes essent talium laborum, molestiis et solis
ardore vexati, hosce inter se sermones miscere: *Quo
tandem numine laeso hos exhaurimus labores? qui
desipientes, et de statu mentis deiecti, homini
Phocaensi, vano iactatori, qui tres naves in
commune contulit, nos totos permisimus. Et ille
nos, sibi traditos, miseriis intolerabilibus vexat;
ita ut nostrum multi in morbos inciderint, et
multis item aliis eadem sors imminere videatur!*
*Quanto nobis praestat, quidvis aliud, quam haec
mala, pati, et futuram servitutem potius tole-
rare, qualiscumque illa fuerit, quam hanc prae-
sentem, qua constricti sumus! Agite, ne porro*

τὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι αἰδέεσθαι ἤθελε· ἀλλ', οἷα
στρατιῇ, σκηπὰς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκητρε-
φόντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλσκοιεν εἰς τὰς νῆας, οὐδ'
13 ἀναπειρᾶσθαι. Μαρβόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ
τῶν Ἴωνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ'
Αἰάκειος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε
λόγους ὁ Αἰάκης, κελυόντων τῶν Περσέων, δέομένους
σφῶν ἐκλπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, 5
ὄραντες ἅμα μὲν εὐῶσαν αἰταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώ-
νων, εἰδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι
εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι·
εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπε-
βαλοῖατο τοῦ Δαρείου, ἄλλο σφι παρέσται πενταπλή- 10
στον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἴ-
δον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστούς, ἐν κέρδει

huic homini pareamus! Haec dixerant, et extemplo
nemo amplius mandata facere voluit: sed, tamquam
pedestris exercitus, tentoriis in insula fixis degebant in
umbra, naves conscendere exerceique nolentes. (13.)
Quae ubi a Ionibus fieri viderunt *Samiorum* duces;
tum vero, quos sermones iubentibus Persis ad eos
deferendos prius curaverat Aeaces, Sylosontis filius,
deserere eos iubens Ionum societatem, hos tunc ser-
mones animis admittebant Samii, spretum ab Ioni-
bus militarem omnem videntes disciplinam, simul-
que intelligentes superari non posse regis potentiam;
satis quippe gnari, etiamsi praesentes navales copias
superarent Darii, alias quintuplices contra se adfu-
turas. Adripientes igitur occasionem, simulatque Io-
nas viderunt negantes in officio se futuros, lucro

444, 77.

ἐποικῶντο περιποιῆσαι τὰ τε ἱερὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτε τοὺς λόγους εἰδέκοντο
 15 οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκειος· τύραννος δὲ ἐπὶ Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρου αἰεσιτότερο τὴν ἀρχὴν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὡν ἐπὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντ- 14
 αἰῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νῆας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένετο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράφαι, οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο
 5 ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιῶνται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκην, αἰεράμενοι τὰ ἰστία, ἀποκλῶσαι ἐκ τῆς τάξης ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νῶν. ταυτίων δὲ οἱ τριήραρχοι παρήμενον καὶ

sibi duxerunt servare res suas et sacras et privatas. Erat autem *Acaces* ille, cui morem Samii gesserunt, filius Sylosontis, Acacis nepos: qui, quum tyrannus fuisset Sami, ab Aristagora Milesio exutus fuerat imperio, quemadmodum reliqui Ioniae tyranni.

(14.) Tunc igitur, ubi *Phoenices* cum classe contra progressi sunt, *Iones* etiam naves suas longo ordine eduxerunt. Ut vero prope invicem fuerunt, commiseruntque praelium, deinde quinam ex Ioni- bus aut ignavi in hac *navali pugna* aut fortes viri fuerint, adcurate scribere non possum: nam alii alios in vicem culpant. Dicuntur autem tunc *Samii*, ut convenerat cum Aeace, sublati velis, deserta acie, Samum navigasse, undecim navibus exceptis. Harum enim praefecti manserunt, pugnaveruntque spreto

ἐναυμάχων, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ 10
 σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα,
 ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρώθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι
 γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδόν-
 τες δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχίας Φεύγοντας, τῶν-
 τὸ ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖνες τῶν 15
 15 Ἰωνῶν ἐποίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάν-
 των ἐν τῇ ναυμαχίᾳ περιέφθησαν τρηχύτατα Χῆοι, ὡς
 ἀποδοικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐβелоκακέον-
 τες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρήνη,
 νίας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσαρά- 5
 κοντα τῶν αὐτῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ὁρῶντες δὲ
 τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἰδικοῦντο
 γνέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλί-
 γων συμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχων.

ducum suorum imperio: hisque commune Samiorum,
 ob hoc factum, honorem habuit, ut nomina eorum
 cum paternis nominibus columnae inscriberentur, ut
 qui probi fortesque viri fuissent: et est haec columna
 in foro. *Lesbii* vero, proximos profugere videntes,
 idem fecerunt quod *Samii*: eorumque exemplum ma-
 ior pars *Ionum* secuta est. (15.) Ex his vero qui in
 praelio substiterunt, pessime accepti sunt *Chii*, prae-
 claris quidem factis nobilitati, et neutiquam, ut alii,
 de industria cessantes. Contulerant enim, quemad-
 modum ante etiam dictum est, naves centum; et in
 earum unaquaque erant quadraginta selecti ex civi-
 bus propugnatores. Qui ubi plerosque socios prodere
 rem communem viderunt, noluerunt pravorum esse
 similes; sed cum paucis e sociis soli relictī, pugna-

10 ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχὰς, ἀπέβαλον τῶν
 σφετέρων νῆων τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι
 τῶν νῆων ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑωυτῶν. Ὅσοισι δὲ τῶν 16
 Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τραυμάτων, οὗτοι δέ,
 ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην.
 νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτη ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ
 5 δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπὶ δὲ ἐσέβαλον
 ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέα-
 το ἐς αὐτήν, καὶ ἐόντων τῇσι γυναῖξιν αὐτοῖσι θεσμοφο-
 ρίων ἐμβαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκούτες ὥς
 εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν
 10 ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφίας καταδόξαντες εἶναι κλω-
 πας, καὶ ἵνα ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθειον πανόη-
 μι, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτης

runt discurrentes per hostium naves, casque per-
 rumpentes; donec, postquam plures naves cepissent,
 ipsi suarum maiorem partem amiserunt. Chii igitur
 cum reliquis e suis navibus domum profugerunt.
 (16.) Quibus vero ex Chiorum numero invalidae na-
 ves erant ob accepta vulnera, hi, quum hostis eos
 persequeretur, ad Mycalen profugerunt: et relictis
 ibi navibus in brevia eiectis, pedibus per continen-
 tem redire instituerunt. Ut vero Ephesiorum fines
 ingressi sunt redeuntes Chii, noctuque ad eum lo-
 cum pervenerunt ubi tunc mulieres Thesmophoria
 celebrabant; ibi tunc Ephesii, quum quo pacto res
 Chiorum se haberent ante non audivissent, viderent
 autem militum multitudinem fines suos invadentem,
 prorsus persuasi fures hos esse, qui mulieribus insi-
 diarentur, universi ad vim arcendam concurrerunt,

- 17 περιέπιπτον τύχησι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεὶ τε
 ἔμαθε τῶν Ἰωνῶν τὰ πρήγματα διαφθαρμένα, νείας
 ἐλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐ-
 κέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ·
 ὁ δὲ ἰθὺς, ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην. γαύλους δὲ 5
 ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβαὶν πολλὰ,
 ἔπλεε ἐς Σικελίην· ὀρμώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστής κα-
 τεστήκει, Ἑλλήνων μὲν οὐδένος, Καρχηδονίων δὲ καὶ
 Τυρσηῶν.
- 18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς
 Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θα-
 λάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχη, καὶ παντοίας μη-
 χανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἄκρης, ἔκτω ἔτι 5
 ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρου καὶ ἡνδραπο-

et Chios interfecerunt. Ac Chii quidem tali utrimque fortuna usi sunt. (17.) *Dionysius* vero Phocaetensis, perditas res esse intelligens Ionum, captis tribus hostium navibus, abiit non iam Phocaeam navigans, satis gnarus eam cum reliqua Ionia in servitutem iri redactum; sed e vestigio rectè in Phoenicem contendit. Ibi quum onerarias multas naves demersisset, multaque pecunia et aliis rebus pretiosis esset potitus, in Siciliam inde vela fecit: ex qua coortus, praedatoriam exercuit; Graecanicae quidem nulli navi insidiatus, sed Carthaginiensibus ac Tyrrenis.

(18.) *Persae*, victis pugna navali Ionibus, terra marique *Miletum* oppugnarunt, et, suffossis muris, admotisque cuiusque generis machinis, cum ipsa arce ceperunt, sexto a defectione Aristagorae anno; captamque in servitutem redegerunt. Ita ea ipsa cala-

δίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπίσσειν τὸ πάθος τῷ χρη-
στηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρωσμένοισι γὰρ 19
Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως τῆς
σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκαιρόν χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐ-
τοὺς τοὺς Ἀργίους φέρον, τὴν δὲ παρεθήκη ἔχρησε ἐς
5 Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργίους ἔχον, ἔπειτα
κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ
δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παροῦσι ἔχρησε, ἔχει ὥδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γνήσει·
10 σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νήφουσι κομήταις·
μηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε
ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖντες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόν-

mitate defuncta Miletus est, quae in illam ab oraculo
praedicta erat. (19.) Nam quum Argivi Delphis ora-
culum de suae urbis salute consulissent, editum
est promiscuum effatum, unum quidem ad Argivos
spectans, sed huic immixtum aliud ad Milesios per-
tinens. Et illud quidem, quod Argivos spectabat,
deinde referam, quum ad illum narrationis locum
pervenero; quae vero Milesiis, tunc non praesenti-
bus, praedixit deus, ita habent:

*Tunc quoque, commentrix operum Milete ma-
lorum,*

*permultis coena et praestantia munera fies,
crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor;*

templi aliis nostri in Didymis sua cura manebit.

Tunc igitur haec Milesiis acciderunt, quando viro-
rum maior pars interfecta est a Persis longos capillos

- των κομητιῶν, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδεω
 λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὃ νηὸς τε καὶ 15
 τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ
 τούτῳ χρημάτων πολλάκις μῆμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου
 20 ἐποισάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζαργηθέντες τῶν Μιλησίων
 ἦγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφας Δαρεῖος, κακὸν
 οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεο-
 μένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπε πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποτα-
 μὸς παραρρέων, εἰς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίδος 5
 χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ
 τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδσαν Καρσί Πηδασεῦσι
 21 ἐκτῆσθαι. Παβοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περ-
 σίαν, οὐκ ἀπέδωσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῆται, οἱ Λάον
 τε καὶ Σκίδρον οἴκον, τῆς πόλιος ἀπίστυρήμενοι. Συ-

alentibus, et mulieres et liberi mancipiorum loco sunt habiti, et templum Didymis, aedes et oraculum, exspoliatum deflagravit. Pecuniae rerumque pretiosarum, quae in hoc templo depositae erant, saepe alibi in hac narratione mentionem feci. (20.) Inde, quotquot Milesii viri capti erant, Susa sunt ducti: quibus rex Darius, nullo alio malo adfectis, sedes adsignavit ad Rubrum quod vocatur mare, in Ampe oppido, iuxta quam praeterfluens Tigris fluvijs in mare evolvitur. Agri vero Milesii eam partem, quae prope urbem et in planitie sita est, Persae tenuerunt; colles et montana Caribus Pedasensibus possidenda dedere. (21.) Milesiis, his calamitatibus afflictis a Persis, parem gratiam non retulerunt Sybaritae, qui patria urbe exuti Laum et Scidrum incolebant. Nam Sybari a Crotoniatis capti Milesii universi, nulla

βαρίος γὰρ αἰλούσης ὑπὸ Κροτανητίων, Μιλήσιοι πάν-
 6 τες ἤβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέ-
 γα προσήκοντο· πόλεις γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλοισι ἐξεινώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ
 Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθε-
 σόντες τῇ Μιλήτου αἰλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ
 10 δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυγίῳ δράμα Μιλήτου αἰώσιν,
 καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέντρον, καὶ ἐζη-
 μίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήϊα κακὰ, χιλίησι
 δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χραῖσθαι ταύ-
 τῃ τῷ δράματι.

Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήματο. Σαμίων δὲ τοῖσι 22
 τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν
 τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρσκει. ἐδόκει δὲ μετὰ
 τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς

excepta aetate, capita raserant, et ingentem prae se
 tulerant luctum: haec enim civitates maxime omnium,
 quas novimus, hospitii inter se iura coluerant. Secus
 fecere Athenienses. Hi enim et aliis multis modis te-
 statum fecerunt, quantum ex Mileti expugnatione lu-
 ctum perceperint; et, quum *Phrynichus* drama scri-
 psisset docuissetque, *Mileti expugnationem*, in la-
 crymas eruperunt spectatores omnes, et mille drach-
 mis multatus est poeta, quod domesticarum calamita-
 tum memoriam refrixisset; legeque cautum est, ne
 quis amplius hoc dramate uteretur.

(22.) Ita Miletus viduata est Milesiis. *Samiorum*
 vero his, qui aliquid in bonis habebant, minime
 placuit id quod ab ipsorum ducibus in gratiam Me-
 dorum erat factum. Itaque statim a navali pugna

τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς ἀποικίην 5
ἐκπλεῖν, μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει δου-
λεύειν. Ζαγκλαῖοι γάρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν
χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπε-
καλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐ-
τόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ κα- 10
λομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμ-
μένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεομένων, οἱ Σά-
μιοι μῦθοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων
23 οἱ ἐκπεφυγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνεκε γενέ-
σθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐν
Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοις, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί
τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὐνομα ἦν Σκύθης, πε-
ρικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι. 5
μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίαι τύραννος Ἀναξίλειος, τότε

deliberantes decreverunt, prius quam in ipsorum ter-
ram advenisset Aeaces tyrannus, navibus in colo-
niam emigrare, nec manere dum Medis et Aeaci ser-
vire cogerentur. Etenim per idem tempus *Zanclaei*
ex Sicilia nuncios miserant in Ioniam, qui Ionas ad
Calactam invitarent, ubi Ionicam condi urbem *Zan-*
claei cupiebant. Est autem haec *Cale acte* quae voca-
tur, [*Pulchrum littus* latine diceret] Siciliae tractus,
Tyrreniae obversus. His igitur invitantibus, soli
ex Ionibus Samii in coloniam abierunt, cum eisque
Milesii, qui patriae calamitatem effugerant. (23.)
Interim res accidit huiusmodi. *Samii*, dum Siciliam
petunt, in Locris erant Epizephyriis; et *Zanclaei*
cum rege ipsorum, cui nomen erat Scythas, urbem
aliquam Siciliae obsidebant, quam expugnare cupidi

ἑὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοις, συμμῖξας τοῖσι Σα-
μίοις, ἀναπείθει ὡς χρεὸν εἴη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν
ἐπλεον, εἰὼν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, εὐῶσαν
10 ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειδομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόν-
των τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο
ἐχομένην τὴν πόλιν ἑαυτῶν, ἐβοήθειον αὐτῇ, καὶ ἐτεκα-
λέοντο Ἴπποκράτεια, τὸν Γέλῃς τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι
αὗτος σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης
15 σὺν τῇ στρατῇ ἦκε βοηθέν, Σκύθην μὲν τὸν μούναρ-
χον τῶν Ζαγκλαίων, ἀπαβαλόντα τῇ πόλει, ὁ Ἴπ-
ποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογέ-
νεια, εἰς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγ-
κλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοις, καὶ ὄρκους
20 δοὺς καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημέ-
νος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ αἰ-

erant. Ea re cognita, Anaxilaus Rhegiū tyrannus, in-
sensus tunc Zanclaeis, cum Samiis egit, monens eos
*omittendam esse, quam peterent, Calactam; occu-
pandamque Zanciam, viris vacuam.* Et Samii, dicto
audientes, Zanciam tenuere. Zanciaci, ut occupatam
suam urbem audivere, ad opem ferendam adcur-
runt, advocato etiam Hippocrate, Gelae tyranno,
quicum illis societas erat. At Hippocrates, postquam
cum exercitu tamquam opem illis laturus advenit,
ipse Scytham Zanclaeorum monarcham, qui urbem
amiserat, fratremque eius Pythogenem, compedibus
vinctos in oppidum Inycum misit; reliquos autem
Zanclaeos, foedere cum Samiis inito, et fide data ac-
ceptaque, prodidit. Merces ei a Samiis haec erat sti-
pulata, ut omnium quae moveri possent mancipio-

δραπόδων τὰ ἡμίση μεταλαβῶν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ
 δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἱπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς
 μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ εἶχε δῆσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκο- 25
 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοις κατασφάξαι· οὐ μὲν τοι
 24 οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ, ὁ τῶν
 Ζαγκλαίων μόνναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδήσκει ἐς
 Ἱμέραν· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη
 παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάν-
 των ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' 5
 εαυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλῆα,
 ἐς Σικελίην ἀπῆκετο· καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω
 παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γῆραί μ' ἐγα ὄλβιος εὖν ἐτελεύ-
 τησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέντες Μή-
 δων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιβεβλήα 10

rumque, quae in urbe essent, dimidiam partem Hip-
 pocrates acciperet; quae vero in agris essent, ea cun-
 cta sortiretur. Igitur Zancleorum plerosque ipse man-
 cipiorum loco in vinculis habuit, eminentiores au-
 tem illorum trecentos Samiis tradidit interficiendos:
 at ab hac quidem culpa Samii abstinuere. (24.) *Scy-
 thas* vero, Zancleorum monarcha, ex Inyco Hyme-
 ram profugit; indeque in Asiam profectus, ad regem
 Darium adscendit. Et hunc Darius iustissimum iudi-
 cavit virorum omnium, qui ex Graecia ad ipsum ad-
 scenderant: nam veniam a rege impetratam in Siciliam
 redierat, rursusque ex Sicilia ad regem erat reversus.
 Denique senex et beatus apud Persas e vita disces-
 sit. Ita igitur Samii, procul a Medis profecti, nullo
 labore pulcerrima urbe Zancle sunt potiti. (25.)

449, 23.

το. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενο- 25
μένην, Φοίνικες, κελευσάντων Περσῶν, κατήγον ἐς Σά-
μον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γινώ-
μενόν σφισι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σα-
6 μίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν
ἐκλεψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις,
οὔτε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ αἰλούσης, αὐτίκα
Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐβελοντὴν τῶν πόλεων
ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν
10 δὴ οὕτω ἐγένετο.

Ἰστιαῖοι δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ 26
συλλαμβάνοντι τὰς Ἰωνῶν ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ
Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γινόμενα. τὰ
μὲν δὴ περὶ Ἑλλάσποντον ἔχοντα πρῆγματα ἐπιπράπτει
5 Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνιος παιδί, Ἀβυδηῶ· αὐτὸς δὲ

Post peractam pro Mileto navalem pugnam, Phoeni-
ces ex Persarum mandato *Aeacem*, Sylosontis filium,
Samum reduxerunt; utpote qui utilissimam illis egre-
giamque operam praestitisset. Et solis, ex omnibus
qui a Dario defecerant, Samiis neque urbs neque
templa incensa sunt, propterea quod naves eorum
in pugna navali socios deseruerant. Captā vero Mi-
leto, protinus *Caria* in potestatem venit Persarum,
aliis oppidis ultro sese deditibus, aliis vi ad obse-
quium redactis. Atque ita hae res gestae sunt.

(26.) Circa Byzantium versante *Histiaco Milesio*, et Ionum onerarias naves e Ponto venientes intercipienti, adfertur nuncius de rebus ad *Miletum* gestis. Itaque, rebus ad Hellespontum Bisaltae Abydeno permissis, Apollophanis filio, ipse secum sum-

ἔχων Λεσβίους, εἰς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων Φρουρῇ, οὐ
 προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς
 Χίης χώρας. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συγχρούς· καὶ τῶν
 λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης,
 ὁ Ἰστιαίος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολί- 10
 27 χης τῆς Χίων ὀρμεώμενος. Φιλέει δέ κως προσημαί-
 νειν, εὐτ' αὖ μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνει ἔσε-
 σθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγέ-
 νετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι εἰς Δελφούς χορὸν νη-
 νιέων ἑκατὸν, δύο μούνοι τουτέων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ 5
 ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπή-
 νεικε· τοῦτο δέ, ἐν τῇ πόλει τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον,
 ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκο-
 μένοισι ἐπέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι

tis Lesbiiis *Chium* navigavit. Ubi quum non recip-
 ret eum Chiorum praesidium, acie cum his congres-
 sus in *Coelis* [i. e. *Cavis*] quae vocantur Chiae ter-
 rae, multos eorum interfecit: moxque reliquos etiam
 Chios, quippe navali pugna misere afflictos, sub po-
 testatem suam Histiaeus, Lesbiiis adiutus, redegit, ex
 Polichna Chiorum oppido impetu facto. (27.) Solet
 autem deus ante significare, quando magna mala ci-
 vitati aut populo cuiquam imminet: atque etiam
 Chiis ante has calamitates *ingentia signa* acciderant.
 Primum enim, quum centum iuvenum chorum Del-
 phos misissent, non nisi duo ex his redierant, cac-
 teris octo et nonaginta peste absumtis: tum per idem
 tempus, haud multo ante navalem pugnam, super
 puerorum capitibus literas discentium tectum corrue-
 rat, ut de centum et viginti pueris unus solus evaserit.

- 10 παίδαν εἰς μῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφί σιγήϊα ὁ
θεὸς προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦ-
σα, εἰς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπι-
γένετο Ἰστιαῖος, Λεσβίου, ἄγων· κακακομένων δὲ τῶν
Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτέων ἐποίησατο. Ἐν 28
δεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰων-
ων καὶ Διολεῶν συχνοῦς, περικατημένω δὲ αἱ Θάσον
ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλεύουσι ἐκ τῆς Μι-
5 λήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θά-
σον μὲν ἀπέφθικεν λείπει, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Λέσβον ἤπει-
γετο, ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λι-
μνωούσης αἰτῆς στρατιῆς, πέραν διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρ-
νείας ὡς ἀμύσων τὸν εἶπεν, τὸν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ
10 Καίκευ πεδίου τὸν τῶν Μιυσῶν. Ἐν δὲ τούτοις ταῖσι
χωρίοις ἐτύγχανε ἐὼν Ἀρπαγός, ἀνὴρ Πέρσης, στρα-
τηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλέγης· ὅς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν,

His signis a Deo ante ostensis, deinde secuta pugna navalis in genu proiecit civitatem; post pugnam vero navalem supervenit Histiaeus cum Lesbiis, et Chios iam ante adtritros facile oppressit. (28.) Inde *Thaso* arma *Histiaeus* intulit, magnam Ionum et Acolensium manum secum ducens. Dum vero *Thasum* circumsidet, adfertur ei nuncius, Phoenices *Mileto* profectos reliquam Ioniam navibus petere. Quo cognito, *Thasum* inexpugnatam relinquens, *Lesbum* contendit, universis copiis secum ductis. *Lesbo* vero, quum fame laboraret exercitus, in continentem traiecit, frumentum demetere et ex *Atarneo* cogitans, et ex *Caico* campo *Misyae* ditionis. At fuit forte in ea regione *Harpagus* Persa, haud exigui dux exercitus:

αὐτόν τε Ἰστιαῖον ζωγρήν ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε.

- 29 Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὥδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρας, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο· καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλῆος διὰ τὴν παρούσαν ἀμαρτάδα, Φιλοψυχὴν τοιήνδε τινὰ ἀναιρέεται· ὡς Φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσῃω, καὶ ὡς κατατρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε συγκλητηθῆσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς κατα- 10
30 μῆνυι ἑαυτὸν, ὡς εἶπ' Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δα-

qui, cum illo in terram egresso commissâ pugnâ, et ipsum Histiaeum vivum cepit, et maiorem copiarum illius partem interfecit.

(29.) *Captus est autem Histiaeus hoc modo. Commisso Graecos inter et Persas praelio in Malena agri Atarnensis, per satis longum tempus aequo Marte pugnatum est. Ad extremum vero immissus Graecis equitatus negotium confecit: et in fugam versis Graecis, Histiaeus, sperans se ob admissam culpam non supplicio adfectum iri a rege, talem quemdam vitae amorem concepit. Quum fugientem adsecutus esset homo Persa, qui iam in eo erat ut deprehensum confoderet, Persico ille sermone hominem adloquens, esse se Histiaeum Milesium indicavit. (30.) Qui si in vita fuisset servatus, et ad Darium regem adductus, puto equidem nihil mali*

ρεῖον, ὃ δὲ οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοί, ἀπῆ-
 κέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τούτων
 5 εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν, αὐτὶς μέγας παρὰ βα-
 σιλείῃ γένηται, Ἄρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος,
 καὶ ὁ λαβὼν Ἄρπαγος, ὡς ἀπῖκετο ἀγόμενος εἰς Σάρ-
 δις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνισταύρωσαν,
 τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασι-
 10 λῆα Δαρεῖον εἰς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα,
 καὶ ἐπαιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ
 ζῶντα ἀνήγαγον εἰς ὅψιν τὴν ἑαυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν
 Ἰστιάϊον λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὐ ἐντείλα-
 το θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι
 15 εὐεργέτῳ. Τὰ μὲν περὶ Ἰστιάϊον οὕτω ἔσχε.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμέρισας περὶ 31
 Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτι ὡς ἀνέπλωσε, αἰρίει ἐπι-

fuisse cum passurum, remissurumque ei culpam fuis-
 se regem. Nunc hanc ipsam ob causam, ne salvus
 evaderet, iterumque magnus fieret apud regem,
Artaphernes Sardium praefectus, et qui illum capti-
 vum fecerat *Harpagus*, ut Sardes adductus est *His-
 tiaeus*, corpus illius suspenderunt e cruce, caput au-
 tem, sale conditum, Susa ad Darium regem miserunt.
 Quibus rebus cognitis *Darius*, vituperatis his qui
 hoc fecerunt, quod non vivum illum in suum con-
 spectum adduxissent, caput *Histiaei* lotum et bene
 curatum iussit sepeliri, ut viri de se et de Persis prae-
 clare meriti. Hoc igitur fato functus *Histiaeus* est.

(31.) Iam *navalis Persarum exercitus*, postquam
 circa Miletum hyemaverat, sequenti anno inde pro-
 fectus, insulas facile cepit haud procul a continente

τῶς τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας· Χίον
 καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λαῖβοι τινα τῶν νή-
 σων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγήνευον τοὺς 5
 ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀν-
 δρὸς αἰψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορρῆς
 ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νή-
 σου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Αἶρεον δὲ
 καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐ- 10
 τὰ· πλὴν οὐκ ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶα
 32 τ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ εἰσέυσαντο
 τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπε-
 δευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὥς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν
 πόλιων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδιστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέ-
 ταμνον, καὶ ἐποίησιν αὐτὶ εἶναι ἐνόσχιας εὐνούχους· καὶ 5
 παρθένας τὰς καλλιστενύσας, ἀνασπάστους παρὰ

sitas, *Chium et Lesbum et Tenedum*. Quarum insu-
 larum ut quaque potiti erant barbari, incolas omnes
 indagine cinctos capiebant. *Indagine autem cingunt*
 hoc modo. Vir virum manu prehensens, a mari sep-
 temtrionali ad australe pertinentes, totam pervadunt
 insulam, atque ita homines veluti feras venantur.
 Pariter vero etiam Ionicas in continente ceperunt ci-
 vitates, nisi quod ibi homines non indagine cinctos
 venati sunt, neque enim fieri id poterat. (32.) Tunc
 vero Persarum duces vèra praestiterunt ea, quae mi-
 nati Ionibus erant, quum illi ex adverso castra ha-
 berent. Postquam enim urbibus potiti sunt, selectos
 puerorum formosissimos castrarunt, ex viris ennu-
 chos facientes; et virgines forma praecellentes ab-
 duxerunt ad regem; simulque urbes cum ipsis tem-

βασιλῆα· ταῦτά τε δὴ ἐποίουν, καὶ τὰς πόλεις ἐνεπίμ-
 πρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱρεῖσι. Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες
 κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπε-
 10 ξῆς τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσό- 33
 μενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι
 τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιά αὐ-
 τοῖσι τοῖσι Πέρσησι ὑποχέτρια ἦν γεγονότα κατ' ἥπυρον.
 5 Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἰδε τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσό-
 νησός τε, ἐν τῇ πόλιες συχναὶ ἐνεῖσι, καὶ Πέρινθος,
 καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηίκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ
 Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν, καὶ οἱ Πέρσηθεν Χαλκηδό-
 νιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
 10 οἷχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην, ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνον
 πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ

plis incendio cremarunt. Atque ita *tertio in servi-*
tutem Iones redacti sunt: primum a Lydis, et his
 deinceps tunc a Persis. (33.) Post haec, relictâ Io-
 niâ, navalis exercitus omnia *Hellesponti loca*, quae
 ad sinistram sunt intranti, subegit: nam, quae a dextra
 sunt, ea Persae iam ipsi per se, terrâ adgressi, suam
 in potestatem redegerant. Sunt autem ad Hellespon-
 tum in Europa loca haec: *Chersonesus*, in qua com-
 plura insunt oppida, tum *Perinthus*, et castella
 Thraciam spectantia, et *Selybria*, et *Byzantium*.
 Iam *Byzantii* quidem, et his ex adverso oppositi
Chalcedonii, [quos aliâs *Calchedonijs* nominat No-
 ster,] ne exspectarunt quidem Phoeniciae classis ad-
 ventum; sed, relictis suis sedibus, introrsus in Pon-
 tum Euxinum se receperunt, ibique urbem condi-
 derunt *Mesembriam*. Phoenices vero, incensis his

Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κατα-
 λεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τὴν Προκόννησον, καὶ Ἀρτά-
 κην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλων αὐτὶς ἐς
 τὴν Χερσονήσον, ἐξαιρήσαντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πο- 15
 λίων, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. Ἐπὶ
 δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχὴν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ
 ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου, ἐγγεγόνεσαν ὑπὸ βα-
 σιλεῖ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν
 Δασκυλείᾳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρ- 20
 δίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοί-
 νικες.

- 34 Ἐτυράννευ δὲ αὐτῶν μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί-
 μωνος τοῦ Στισταγόρειω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην
 πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιαύτῳ. Εἶχον
 Δόλογχοι Θρήικες τὴν Χερσονήσον ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ

quae nominavi locis, contra *Proconnesum* et *Artacam* se converterunt: quibus et ipsis igni datis, iterum in *Chersonesum* navigarunt, reliquas urbes expugnaturi, quas superiori adpulsu non everterant. Adversus *Cyzicum* vero cursum omnino non direxerunt: nam *Cyziceni* ipsi iam ante *Phoenicum* adventum in obsequio erant *Persarum*, deditioe cum *Oebare* facta, *Megabazi* filio, *Dascylei* praefecto. *Chersonnesi* vero, una *Cardia* excepta, reliquis omnibus urbibus potiti sunt *Phoenices*.

(34.) *Tyrannus* tunc *Chersonesi Miltiades* erat, *Cimonis* filius, *Stesagorae* nepos: quod regnum primus olim susceperat *Miltiades*, *Cypseli* filius, hoc modo. Tenebant hanc *Chersonesum Dolonci* *Thrac*es. Hi, bello pressi ab *Absinthiis*, reges suos mise-

5 Δόλογχοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινβίων, εἰς Δελ-
 Φοὺς ἐπεμψαν τοὺς βασιλῆας, περὶ τοῦ πολέμου χρη-
 σιμένους. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἀνείλε „οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον, ὃς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ
 ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ.“ Ἴόντες δὲ οἱ Δόλογ-
 χοὶ τὴν ἱερὴν ὁδόν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦϊσαν
 καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ’ Ἀθη-
 νέων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνησι τημεαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν 35
 κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης
 ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεβριποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκα-
 θεν ἀπ’ Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτε-
 5 ρα Ἀθηναῖος Φιλαίου, τοῦ Αἰάντος παιδὸς, γενομένου
 πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροις τοῖσι ἐαυτοῦ, ὁρέων
 τοὺς Δολόγχοις παριόντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχε-
 ραν

rant Delphos, qui de hoc bello oraculum consule-
 rent; quibus Pythia respondit, *coloniae condito-
 rem in hanc regionem secum adducerent eum, qui
 ipsos, postquam templo egressi essent, primus ad
 hospitium vocasset*. Rediere Dolonci sacrā viā, per
 Phocenses et Boeotos: ubi quum nemo eos vocasset,
 Athenas deflectunt. (35.) Erat tunc Athenis summa
 potestas penes *Pisistratum*: caeterum dominabatur
 etiam *Miltiades Cypseli filius*, e familia quadrigas
 alente; originem quidem generis ab Aëaco ex Aegina
 repetens, sed recentiori memoria civis Atheniensis;
 Philaeus enim, Aiakis filius, primus ex hac familia
 in civium Atheniensium numerum erat receptus. Hic
Miltiades, in vestibulo aedium suarum sedens, quum
 praetereuntes conspiceret *Doloncos*, vestem gestan-
Herod. T. III. P. I. C

ρίην καὶ αἰχμαῖς, προσεβάσατο καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, 10 καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήιον ἐκφάναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη εἰς Δελ- 15 Φους, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιοίη τά περ αὐ- 36 τοῦ οἱ Δόλογχοι προσεδέοντο. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναιρηκῶς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγχοις, καὶ ἔσχε τὴν χάριν καὶ 8 μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. Ὁ δὲ

tes extraneam et lanceas, inclamavit illos; accedentibusque diversorium et hospitalia officia obtulit. Tum illi, accepta conditione, hospitio ab eo recepti, totum hospiti effatum oraculi aperuerunt, rogaruntque eundem ut Deo obsequeretur. Quorum audito sermone, protinus persuasus Miltiades est, quippe aegre ferens Pisistrati imperium, et procul ipse abesse cupiens. Itaque extemplo Delphos profectus, consuluit oraculum, *an faceret quod cum Dolonci rogassent?* (36.) Quod ubi etiam Pythia facere iussit, ita *Miltiades Cypseli filius*, qui ante id tempus quadrigae curriculo victoriam Olympiae reportaverat, tunc, adsumtis quicumque ex Atheniensibus profectionis esse socii voluerant, unà cum Doloncis navigavit: et, postquam terram illam tenuit, ab his ipsis qui eum adduxerant *tyrannus* est constitutus.

πρωτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ
Καρδίας πόλιος ἐς Πεκτύην, ὥα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ
Ἀψινθίοι δηλέεσθαι ἐσβαλλόντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ
10 οὗτοι στάδιοι ἑξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμεῦ· ἀπὸ δὲ
τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος εἴσω πᾶσα ἐστὶ στα-
δίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτευχίσας 37
ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς
Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὡσάμενος, τῶν λοιπῶν πρῶ-
τοις ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψα-
5 κηνοὶ λοχίσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης
Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ
Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακη-
νοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρό-
πον ἀπέλλεε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακη-
10 νῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τό σφι

Is igitur primo isthmum Chersonesi muro interceptit,
ex Cardia urbe usque Pactyam; ne possent Absinthii
incursionibus vastare regionem. Est autem latitudo
isthmi stadia sex et triginta; longitudo vero Cherso-
nesi ab isthmo introrsum est quadrigentorum et vi-
ginti stadiorum. (37.) Faucibus Chersonesi muro
interceptis, eaque ratione expulsis Absinthiis, pri-
mis caeterorum Lampsacenis arma *Miltiades* intu-
lit: quo bello a *Lampsacenis* structis insidiis, *vivus*
captus est. Erat autem Miltiades Croeso Lydo fami-
liaris. Itaque re cognita, *Croesus* praecone missō
edixit Lampsacenis, *salvum dimitterent Miltiadem:*
id ni fecissent, minatus est, *pinus arboris in mo-*
dum se illos excisurum. Incertis Lampsacenis, dis-
ceptantibusque inter se quid sibi vellet hoc verbum,

ἀπειλήσεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων, ἐκκοπέῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δέξαντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετήκαν 15
 38 Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει· μετὰ δέ, τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στῆσαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδί ὁμομητρίῳ. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικόν 5 ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. Πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στῆσαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐ-

quod ipsis minatus Croesus esset, *pinus in modum se illos excisurum*, postremo tandem seniorum quispiam verum docuit, scilicet pinum solam ex cunctis arboribus, postquam excisa sit, nullum amplius germen edere, sed funditus perire. Et Croesum metuentes Lampsaceni Miltiadem solutis vinculis liberum dimiserunt. (38.) Hic igitur, postquam propter Croesum salvus evasit, deinde sine liberis obiit, regno et rebus suis omnibus *Stesagorae* relictis, Cimonis filio, fratris sui eadem matre nati. Et ei vitâ functo sacra faciunt Chersonitae, uti mos est conditori facere; et equestre gymnicumque in illius honorem certamen celebrant, in quo nulli Lampsacenorū certare fas est. Dum vero bellum geritur cum Lampsacenis, accidit ut Stesagoras quoque sine liberis vitâ discederet, securi caput percussus in prytan-

10 τομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέ-
ρου τῷ ἔργῳ.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρῳ τρόπῳ τοιῷδε, 39
ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρῳ δὲ τοῦ
τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγ-
ματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριῆρεϊ οἱ Πεισι-
5 στρατίδαι· οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίευν εὖ, ὥς οὐ συν-
ειδότες ᾔθην τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον,
τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημαίνω ὥς ἐγένετο. Μιλτιά-
δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους,
τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ
10 Χερσονησίται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ
πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῶ
δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν
ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεν-

neo ab homine, qui in speciem transfuga, revera
autem ferventior hostis erat.

(39.) Ita mortuo etiam Stesagora, deinde *Miltia-*
dem, *Cimonis filium*, mortui Stesagorae fratrem,
ad suscipiendum imperium cum triremi Chersonesum
miserunt Pisistratidae; qui Athenis etiam eundem
beneficiis promeruerant, quasi non conscii fuissent
caedis patris illius Cimonis; quae quo pacto patrata
fuerit, in alia narrationis parte exponam. Miltiades
postquam Chersonesum pervenit, domi se tenuit,
tamquam mortui fratris Stesagorae memoriam hono-
rans. Quod ubi rescivere Chersonesitae, congressi
principes ex omnibus undique civitatibus, quum com-
muni consilio simul omnes ad eum condolendi causa
convenissent, in vincula ab illo coniecti sunt. Atque

τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ
 40 Θρηίκων βασιλῆος θυγατέρα Ἥγησιπύλην. Οὗτος 15
 δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν
 Χερσόνησον κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν
 κατεχόντων πραγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ
 ἔτει τούτων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες 5
 ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ
 ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόν-
 τας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔσπευγε ἀπὸ Χερσο-
 νήσου. εἰς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ
 Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει 10
 41 πρότερον ἐγεγόνει τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ,
 πυθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας
 τριήρεις πέντε χρημάτων τῶν παρόντων, ἀπέπλει εἰς
 τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος,

ita Miltiades Chersonesum tenuit, quingentos alens
 auxiliares; et uxorem duxit filiam Olori Thracum
 regis Hegesipylam. (40.) Hic igitur *Cimonis* filius
Miltiades recentiori memoria in Chersonesum vene-
 rat; cui, ex quo advenit, alia acciderunt praesenti-
 bus graviora. Tertio enim ab his rebus anno Scythas
 fugiens in exsilium abiit. Nempe Scythae Nomades,
 a Dario rege irritati, iunctis viribus usque in hanc
 Chersonesum invaserunt: quorum adventum expecta-
 re non ausus Miltiades, e Chersonneso profugit; do-
 nec, regressis Scythis, Dolonci eum reduxerunt. Haec
 igitur tertio anno ante ea quae nunc ei acciderunt,
 acta sunt. (41.) Nunc vero, ubi Phoenices in Te-
 nedo esse cognovit, quinque triremibus ex his, quae
 ad manus erant, pecunia et aliis rebus pretiosis im-

5 ἔπλει διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν
 Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί.
 αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν
 καταφεύγει εἰς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν
 κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυ-
 10 χε τῶν Μιλτιάδew παίδων ὁ πρεσβύτερος ἄρχων Μη-
 τίохος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρήϊκος ἐὼν θυγατὺρ,
 ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νῇ εἶλον οἱ Φοίνι-
 κες. καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδew παῖς, ἀνή-
 γαγον παρὰ βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην κα-
 15 ταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν
 τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι καλεῦν τοῖσι Σκυῖθσι, ὅτε οἱ
 Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδίην, ἀποπλεῖν
 εἰς τὴν ἐωυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν

pletis, Athenas navigavit. Dum vero, ex Cardia urbe
 profectus, per sinum Melana navigans, praetervehi-
 tur Chersonnesum, occurrunt navibus eius Phoenices.
 Et ipse quidem *Miltiades* cum quatuor navibus Im-
 brum effugit; quintam vero persequentes Phoenices
 ceperunt, cui navi praefectus erat Miltiadis filius
 natu maximus *Metiochus*, non ex Olori quidem
 Thracis filia natus, sed ex alia uxore: atque hunc
 simul cum navi ceperunt Phoenices. Qui, ut rescive-
 runt Miltiadis esse filium, ad regem eum abduxerunt,
 ingentem existimantes gratiam se inituros propter
 sententiam quam in Ionum concilio dixerat Miltiades,
 quum illos hortaretur obtemperare Scythis roganti-
 bus, ut pontem solverent Iones domumque naviga-
 rent. At Darius postquam ad eum Phoenices Metio-
 chum Miltiadis filium adduxerunt, nihil Metiocho

Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μη-
τίσχον, ἀγαθὰ δὲ συχρά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν 20
ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένε-
το, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ
Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

- 42 Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ
πλέον ἐγένετο τούτων, ἐς νεῖκος Φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ
ταῦδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπειμψά- 5
μενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πόλεων, συνθήκας σφίσι αἰ-
τοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν,
καὶ μὴ ἀλλήλους Φέροιεν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε
ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ
παρασάγγας. τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα
στάδια· κατὰ δὲ τούτους μετρήσας, Φόρους ἔταξε ἐκά- 10

mali fecit, sed multa in eum beneficia contulit: nam
et domum et possessiones ei dedit, et Persicam uxo-
rem, ex qua ei nati sunt filii, qui Persarum ordini
sunt adscripti. Ex Imbro vero Miltiades Athenas per-
venit.

(42.) Atque eo anno nihil amplius hostile adver-
sus Ionas a Persis susceptum est; immo vero hæc
utilia Ionibus hoc anno contingere. *Artaphernes*, Sar-
dium profectus, arcessitis legatis ex civitatibus, coë-
git *Ionas*, ut pactiones mutuas facerent de litibus ex
iuris formula dirimendis, nec porro vi et armis in-
ter se agerent. Et hoc eos facere coëgit, et terras eo-
rundem per *parasangas* dimensus; (sic Persae men-
suram vocant triginta stadiorum) tributa quibusque
imposuit, quae ab illo inde tempore constanter ad

στοισι, οἱ κατὰ χάριν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ
 χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνη-
 νος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρό-
 τερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἄμα δὲ 43
 τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βα-
 σιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασ-
 σαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος,
 5 πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἦν, καὶ νεωστὶ γε-
 γαμηκὼς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην.
 ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπὶ τε ἐγέ-
 νετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάς ἐπὶ νῆος, ἐκομί-
 ζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν
 10 ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰο-
 νίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδικο-

meam usque aetatem eadem manent, sicut ab Arta-
 pherne constituta sunt: constituta autem ab illo sunt
 fere eadem conditione atque prius fuerant. Et haec
 quidem pacata illis contigerunt. (43.) Primo autem
 vere, reliquis imperatoribus domum dimissis a rege,
Mardonius Gobriae filius ad mare descendit, ingen-
 tem et pedestrem exercitum ducens, et navalem. Aeta-
 te iuvenis is erat, et nuper regis Darii filiam Arta-
 zostram duxerat uxorem. Huic igitur exercitui prae-
 fectus Mardonius, postquam in Ciliciam pervenit,
 navem ipse conscendit, et cum reliquis navibus est
 profectus; pedestrem vero exercitum alii duces ad
 Hellespontum duxerunt. Quum vero Asiam praeter-
 navigans Mardonius ad Ioniam pervenisset, rem hinc
 ego dicam maxime miram eis Graecis, qui sibi per-

μένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτάνη γνά-
 μῃ ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατεῖσθαι Πέρσας·
 τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰωνῶν καταπαύσας πάντας ὁ 15
 Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦ-
 τα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 συνελέχθη μὲν χεῖμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ
 πεζὸς πολλὸς στρατός, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ 20
 44 ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὧν σφι πρό-
 σχημα ἴσαν τοῦ στόλου. αἱτάρ, ἐν νῶν ἔχοντες ὅσας
 αὖ πλείστας δύναντο καταστρέφειν τῶν Ἑλληνίδων
 πολίων, τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖ-
 ρας ἀνταειραμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ τῶ πεζῶ 5
 Μακεδόνας, πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκτῆ-

suaderi non patiuntur, Otanen unum e septem illis
 Persis pro sententia dixisse, *populare imperium
 apud Persas debere institui*. Namque Mardonius,
 abrogato tyrannorum omnium inter Ionas imperio,
 popularem statum in civitatibus instituit. Eo facto
 in Hellespontum properavit. Ut vero coacta est ma-
 gna vis navium, et collectus ingens pedestris exerci-
 tus, navibus superato Hellesponto, per Europam iter
 fecerunt: proficiscebantur autem adversus *Eretriam*
 et *Athenas*. (44.) Nempe, contra has dirigi expe-
 ditionem, verbis prae se ferebant. Caeterum, quum
 constitutum haberent quam plurimas possent ex Grae-
 cis civitatibus subigere, primum *Thasios* classe ad-
 gressi, qui ne manus quidem contra illos sustulerant,
 sibi subiecerunt; tum pedestri exercitu *Macedonas*,
 post illos qui iam Persis serviebant, sub iugum mi-

σαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνη πάντα σφι ἦν
ἤδη ὑποχέρια γεγονότα. Ἐκ μὲν δὴ Θάσσου διαβαλόν-
τες πέρην, ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου
10 ἐκ δὲ Ἀκάνθου ἐρμιαζόμενοι, τὸν Ἀθῶν περιέβαλλον. ἐπι-
πιστῶν δὲ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ
ἄπορος, κάετα τροχέως περιέσπε πλήθει πολλὰς τῶν
νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἀθῶν. λέγεται γὰρ κατὰ
τρηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ
15 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ Θηριωδιστάτης
εἰούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἀθῶν, οἱ
μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι· οἱ δὲ,
πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέειν οὐκ
ἐπιστάτο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγῃ.
20 ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐπῆρσεν. Μαρδοκίου 45
δὲ, καὶ τῷ πεζῷ, στρατοπεδευμένῳ ἐν Μακεδονίᾳ, νυ-

scrunt: nam qui cis Macedoniam habitant populi,
iam cuncti illis subiecti erant. Dein navibus a Thaso
continentem versus transvecti, secundum oram per-
rexerunt navigare usque Acanthum: tum Acantho
profecti, *Athou* montem circumvehi instituerunt. Sed
dum circumvehuntur, ingruens ventus boreas ingens,
et contra quem eluctari nulla arte poterant, maximum
navium numerum ad montem impulsas misere affli-
xit. Aiunt enim ad trecentas ex navibus periisse, et
hominum amplius viginti millia. Etenim quum bel-
luis frequens admodum sit hoc circa *Athou* mare, alii
a belluis rapti periere; alii vero ad petras adlisi; alii,
quum natare non didicissent, hoc ipso periere; alii
gelu. Haec clades classem afflixit. (45.) *Mardo-*
nium vero et pedestrem exercitum, quum in Macedo-

πρὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφῶν πολλοὺς
 Φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι.
 οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περ- 5
 σέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων του-
 τέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφῶας ὑποχειρίους ἐποιήσατο.
 Τούτους μέντοι καταστρεφάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατὴν
 ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύ-
 γους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. Οὗτος 10
 μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχροῦς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη
 ἐς τὴν Ἀσίην.

- 46 Δευτέρῳ δὲ ἔτι τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα-
 σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγεϊτόνων, ὡς ἀπόστα-
 σιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφῶας τὸ
 τεῖχος περιαίρειν, καὶ τὰς νῆας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν.
 οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἳα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου 5
 πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἐχρέον-

nia castra haberet, noctu adgressi *Brygi* Thraces, magnum militum numerum occiderunt, ipsumque vulnerarunt Mardonium. At ne hi quidem servitutem a Persis imminentem effugere: etenim non prius ex his regionibus discessit Mardonius, quam in potestatem illos rede-gisset. Verumtamen, subactis his, retro duxit exercitum, quippe et terrâ clade a Brygis accepta, et mari maximam calamitatem ad Athon passus. Ita hae copiae, turpiter re gesta, in Asiam redierunt.

(46.) Altero vero ab his rebus anno primum *Thasios*, a vicinis insimulatos quasi defectionem moli- rentur, misso nuncio iussit *Darius* diruere murum, et naves suas Abdera devehere. *Thasii* enim, ex quo ab Histiaeo Milesio fuerant obsessi, quum magni illis

το τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς, καὶ
 τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδοδος σφι
 ἐγένετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ
 10 μὲν γὰρ τῶν ἐν Σκαπτῇ Ἰλῇ τῶν χρυσεῶν μετάλλων,
 τὸ ἐπίπαν ὀγδώκοντα τάλαντα προσῆλθε· ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσων μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω,
 ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, εὐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, προσ-
 ῆλθε ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕως ἐκά-
 15 στοῦ, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε,
 τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα. 47
 καὶ μακρῶ ἦν αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
 ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην·
 ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ οὖνο-
 5 μα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα, ἔστι

essent reditus publici, pecuniis suis utebantur ad
 construendas naves longas, et ad validiorem murum
 urbi suae circumducendum. Erant autem illis redi-
 tus et ex continente et ex metallis. Certe ex his
 quae in *Scapte-hyle metalla* sunt, quae sunt auri
 fodinae, omnino octoginta redibant talenta; ex his
 vero quae in ipsa Thaso, aliquanto quidem minus,
 sed tamen tantum, ut, quum essent vectigalium im-
 munes fructuum nomine pendendorum, ex conti-
 nente et ex metallis redirent Thasiis omnino quot-
 annis ducenta talenta, et, quando plurimum redi-
 bat, trecenta. (47.) Vidi etiam ipse haec metalla:
 quorum maxime admiranda mihi visa sunt ea, quae
 a *Phoenicibus* fuerant inventa, qui cum *Thaso* in-
 sulam hanc condiderunt, quae nunc ab hoc Thaso
 Phoenice nomen traxit. Sunt autem *Phoenicia* haec

τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεσμένου καὶ
Καινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηϊκῆς ὄρος μέγα, ἀνιστραμ-
μένον ἐν τῇ ζητήσῃ. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ
Θάσιοι τῷ βασιλεῖ καλεῦσанти καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέ-
τερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς 10
Ἀβδῆρα.

- 48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειράτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλή-
νων ὅτι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολέμειν ἐωυτῷ, ἢ πα-
ραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ἂν κήρυκας, ἄλ-
λους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, καλεῶν αἰτίειν
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλ- 5
λάδα ἔπεμπε ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς
ἐωυτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραβαλασσίους, κε-
λεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἵππαγωγὰ πλοῖα ποιεῖ-
49 σθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα· καὶ τοῖσι

metalla inter duo Thasi loca, quorum alteri Aenyra nomen est, alteri Coenyra, adversus Samothraciam: ingens mons est, quaerendis metalli venis susque deque versus. Et haec quidem huiusmodi sunt. Caeterum *Thasii*, regis imperio parentes, et murum suum diruerunt, et naves cunctas devexerunt Abdera.

(48.) Post haec tentare *Graecorum* animos *Darius* instituit, cogniturus utrum secum bellum gesturi, an se ipsi tradituri essent. Igitur praecones per Graeciam, alios alio, dimisit, qui regis nomine terram et aquam a Graeciae populis poscerent. Dum vero hos in Graeciam mittit, simul alios praecones per maritimas civitates sibi tributarias dimisit, qui eas iuberent naves longas aliasque transvehendis equis comparare. (49.) Hae igitur comparabant im-

459, 43.

ἤκουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἡπειρωτῶν
 ἐδίδουσιν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ
 νησιῶται, εἰς τοὺς ἀπικαίᾳτο αἰτήσαντες. Οἳ τε δὴ ἄλ-
 5 λοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ
 καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασιν δέ σφι ταῦτα, ἰθέως Ἀθη-
 ναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγι-
 νήτας δεδωκέναι, ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρα-
 τεύωνται· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέον-
 10 τές τε εἰς τὴν Σπάρτην, κατηγορεῖν τῶν Αἰγινητῶν τὰ
 πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ 50
 τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδης, βασιλεὺς
 ἑὼν Σπαρτιητῶν, διέβη εἰς Αἶγιναν, βουλόμενος συλ-
 λαβεῖν Αἰγινητῶν τοὺς αἰτιωτάτους. ὥς δὲ ἐπειράτο
 5 συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν

peratas naves: qui vero in Graeciam venerunt legati,
 his multi quidem in continente populi ea, quae ipsis
 rex proposuerat postulaveratque, dedere; insulani
 vero omnes, ad quoscumque legati cum eisdem po-
 stulatis pervenerunt. Igitur quum alii insulani ter-
 ram et aquam regi dederunt, tum vero etiam *Aegi-
 netae*. Qui quum hoc fecissent, protinus eis immine-
 bant *Athenienses*, rati adversus se tendere illud Ae-
 ginetarum factum, ut simul cum Persis bellum sibi
 inferrent. Itaque cupide arripientes hanc occasionem,
 Spartam misere legatos, qui accusarent Aeginetas
 huius facti caussâ, quod ad proditionem pertineret
 Graeciae. (50.) Qua audita accusatione, *Cleomenes*
Anaxandridae filius, rex Spartanorum, *Aeginam* tra-
 iecit, comprehensurus hos ex Aeginetis qui eius rei
 maxime fuissent auctores, Ut vero comprehendere

Αἰγινητῶν, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα·
 ὃς „οὐκ, ἔφη, αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινητῶν·
 ἀνευ γὰρ μιν Σπαρτιητῶν τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα,
 ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν
 τῷ ἐτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.“ ἔλεγε δὲ 10
 ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρχοῦ. Κλεομένης δὲ,
 ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κριὸν ὅτι οἱ
 εἴη τὸ οὐνομα· ὁ δὲ τὸ ἐν ἔφρασε οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης
 πρὸς αὐτὸν ἔφη· „Ἦδὴ νῦν καταχάλκου, ὦ Κριε, τὰ
 51 „κέρτα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.“ Ἐν δὲ τῇ 15
 Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρχος ὁ Ἀρί-
 στανος, δῖεβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ
 οὗτος Σπαρτιητῶν, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεστέρης· κατ'

eos est adgressus, quum alii Aeginetarum ei restite-
 runt, tum in his maxime *Crius*, Polycriti filius;
 qui, non impune, ait, illum quetquam ex *Aegine-*
tis esse abducturum: non enim publico Spartanor-
 um consilio eum hoc facere, sed pecunia corrup-
 tum ab Atheniensibus; alioqui simul cum altero
 rege venturum fuisse ad hos comprehendendos.
 Dixit autem haec ex Demarati mandato. *Cleome-*
nes igitur, Aeginâ abire coactus, ex *Crio* quaesivit,
 quodnam ei nomen esset? Qui quum verum respon-
 disset, dixit ei Cleomenes: *Nunc igitur, Aries!* [id
 significat Graecum nomen:] *cornua tua aere muni,*
quippe magnum in malum incursurus. (51.) Cleo-
 menem vero per id tempus Spartaе calumniabatur
Demaratus, Aristonis filius, qui domi manserat, rex
 et ipse Spartanorum, sed ex familia inferiore; non
 quidem ob aliam causam inferiore, nam ab eodem

5 ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεστέρης, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γε-
γόνασι· κατὰ πρῆσβυτανίην δὲ κως τιτίμηται μάλ-
λον ἢ Εὐρυσθένης.

Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιη- 52
τῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου,
τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἵλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν
σφῆας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέεται, ἀλλ' οὐ
5 τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν.
Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὐνομα εἶναι Ἀρ-
γίην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσιώτος,
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος· ταύ-
την δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ
10 τέκνα, ναῶσιν τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε
ἑόντας, βουλευῆσαι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων

progenitore oriundi erant, nisi quod propter primo-
genituram magis in honore erat *Eurysthenis* pro-
sapia.

(52.) Etenim *Lacedaemonii*, contra quam a
poëtis omnibus memoratur, aiunt, non Aristodemi
filios, sed ipsum *Aristodemum*, Aristomachi filium,
Cleodaei nepotem, Hylli pronepotem, quum rex esset
Lacedaemoniorum, duxisse illos in hanc regionem
quam nunc ipsi obtinent. Haud multo vero interie-
cto tempore uxorem Aristodemi, cui nomen fuisse
Argiam; fuisse autem eandem aiunt filiam *Autesio-*
nis, neptin *Tisameni*, proneptin *Thersandri*, abne-
ptin *Polynicis*; hanc, inquam, peperisse gemellos:
et *Aristodemum*, postquam vidisset pueros, morbo
decessisse. *Lacedaemonios* autem, qui tunc fuissent,
decrevisse regem ex legis praescripto nominandum
Herod. T. III. P. I. D

τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ἔστι δὲ σφίσι ἔχειν ὁπό-
 τερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίαν καὶ ἴσων εἶναι οὐ δυ-
 ναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπιρωτᾷν τῇ
 τεκοῦσαν. τὴν δὲ „οὐδὲ αὐτὴν, Φάναι, διαγινώσκειν“ 15
 εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ
 εἰ καὶ ἀμφοτέρωθεν γενοίατο βασιλῆες. Τοὺς ὧν δὲ Λα-
 κεδαιμονίους ἀπορέειν ἀπορέοντας δὲ, πέμπει εἰς Δελ-
 φούς, ἐπιειρησόμενους ὅτι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν
 δὲ Πυθίην κελεύειν σφίσι ἀμφοτέρωθεν τὰ παῖδιά ἡγή- 20
 σασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον.
 τὴν μὲν δὲ Πυθίην ταῦτά σφίσι ἀνελεῖν τοῖσι δὲ Λακε-
 δαιμονίοισι, ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσσαν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτέων
 τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ ὀνό-
 ματι εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τὰ 25

ex pueris eum qui maior esset natus. Quum vero ne-
 scirent, utrum ex illis eligerent, ut qui similes inter
 se et aequales essent; quumque nec nunc, nec ante
 cognovissent uter prior esset, interrogasse matrem.
 At illam dixisse, *ne se quidem ipsam internoscere*:
 et potuisse quidem illam utique verum dicere, sed
 cupivisse utrumque (si fieri forte posset) regem no-
 minari. Lacedaemonios itaque, incerti quum essent,
 Delphos misisse, quid facto opus esset consulentes:
 Pythiamque eos iussisse, *ut puerum utrumque re-*
gem haberent, sed magis honorarent natu maio-
rem. Quo accepto responso, quum nihilo minus in-
 certi fuissent Lacedaemonii, quo pacto reperirent,
 uter eorum maior natus esset, consilium eis dedisse
 hominem Messenium, cui nomen fuisse Panitae. Sua-
 sisse igitur Lacedaemoniis hunc Paniten, ut obser-

460, 97.

δε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁπό-
 30 τερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ, ἣν μὲν
 κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνεται αἰεὶ ποιῶσα, τοὺς δὲ πᾶν
 ἔξω ὅσον τι καὶ δίζηται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἣν δὲ
 35 πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλάξ ποιῶσα, δὴλὰ σφι
 εἶσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οὔδε· ἐπ' ἄλλην τέ
 σφας τράπεσθαι ὁδόν. Ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιάτας,
 κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν
 μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αὐ-
 36 τὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ
 εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παι-
 δὸν τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς εἶναι πρότερον,
 τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ ὄνομα τεθῆναι Εὐρυ-
 σθένηα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρά-

*varent matrem, viderentque utrum puerorum lavaret
 priorem, priorique cibum praeberet. Quod si illa
 deprehenderetur in hoc constanter eundem servare
 tenorem, habituros illos totam rem quam quae-
 rant et reperire cupiant: sin fluctuet illa, et modo
 hunc, modo illum priorem curet, satis illos intel-
 ligere posse, ne ipsam quidem matrem exploratam
 rem habere; et tunc quidem aliam ineundam fore
 rationem. Iam illos, iuxta Messenii monitum ob-
 servantes matrem filiorum Aristodemi, ignorantem
 ipsam cuius rei caussa observaretur, deprehendisse
 constanter eam et in cibo praeibendo et in lavando
 praeferentem puerorum priorem. Sumsisse igitur La-
 ccedaemonios hunc a matre alteri praelatum, ut natu
 maiorem, cumque in loco publico aluisse; nomen-
 que ei impositum fuisse Eurysthenis, minori vero*

θίντας, αὐτοὺς τε, ἀδελφεοὺς εἶντας, λέγουσι διαφέ- 40
 ρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ
 53 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν. Ταῦ-
 τα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων. τὰδε
 δὲ, κατὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω·
 τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλῆας μέχρι μὲν Περ-
 σέος τοῦ Δαναΐς, τοῦ θιοῦ ἀπεισίτος, καταλεγόμενους 5
 ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὥς εἰσι Ἑλ-
 ληνας ἤδη γὰρ τηλικαῦτα εἰς Ἑλληνας οὗτοι ἐτέλεον.
 ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ αἰνέ-
 καθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεισι ἐπωνυμίῃ Περσέϊ οὐ-
 δεμὴ πατὴρ Δητεῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρυῶν. 10
 ἤδη ἂν ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρ-
 θῶς εἴρηται μοι. ἀπὸ δὲ Δαναΐς, τῆς Ἀκρίστου, κα-
 ταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτίων, Φαινοῖατο

Proclis. Et hos ipsos fratres, postquam adolevis-
 sent, per omne vitae tempus discordes inter se fuisse
 aiunt, et pari modo constanter animatos esse illorum
 posteros. (53.) Haec quidem soli ex Graecis Lace-
 daemonii narrant. Iam vero, quaec omni consensu
 a Graecis memorantur, haec dicam: scilicet *Dorien-*
sium hos *reges* usque ad Perseum, Danaae filium,
 praetermisso dei nomine, recte recenseri a Graecis,
 et esse illos *Hellenas* [id est *Graecos*] adfirmari: iam
 tunc enim Hellenibus hi accensebantur. Dixi au-
 tem usque ad Perseum, neque altius repetii eorum
 genus, hac causâ, quoniam Persei pater mortalis
 nullus nominatur, quemadmodum Herculis Amphi-
 tryo. Itaque recte et idonea de causa dixi, usque ad
Perseum. Sin a Danaë, Acrisii filia, per patres ad-

461, 25.

αὐ εἶντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι, ἰθαγεν-
 25 κές. ταῦτα μὲν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληες λέγουσι, γε-
 γενηλόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐ- 54
 τὸς ὁ Περσεύς, ἐὰν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ'
 αἷα οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρίσιου γε πατέ-
 ρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσέϊ οὐδέν, τού-
 5 τους δὲ εἶπαι, κατὰ περ Ἕλληες λέγουσι, Αἰγυπτίους.
 Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅτι δὲ, εἰν- 55
 τες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀπαξάμενοι, ἔλαβον τὰς Δω-
 ριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται,
 εἴσομεν αὐτά. τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων
 μνήμην ποιήσομαι.

Γέγραφα δὲ δὴ τὰδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δοδά- 56
 κασι· ἱερῶνάς δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος, καὶ Διὸς
 Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν αὐ βούλων-

ascendendo repetere genus velimus, reperiemus Do-
 riensium duces origine Aegyptios fuisse. Haec igitur,
 ex Graecorum ratione, illorum genealogia est.
 (54.) Ut vero Persarum fert traditio, ipse Perseus,
 Assyrius quum esset, Graecus est factus, non vero
 Persei maiores: Acrisii vero progenitores generis
 propinquitate ad Perseum nihil pertinere, sed esse,
 quemadmodum Graeci dicunt, Aegyptios. (55.) Et
 haec quidem de his dicta sufficiant. Cur vero, et
 quibus rebus gestis, Aegyptii quum essent, Dorien-
 sium reges evaserint, omitto memorare, quum ab
 aliis haec exposita sint. Quae vero alii non occupa-
 runt, eorum mentionem faciam.

(56.) Nempe honores et privilegia, regibus a Spar-
 taniis tributa, haec sunt. Sacerdotia duo, Iovis La-

ται χάριν· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακα-
 λυτήν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἁγίῳ ἐνέχεσθαι. στρατευο- 5
 μένων δὲ, πρῶτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ
 ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς Φυ-
 λάσσειν αὐτοὺς. προβάτοις δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξ-
 ὀδίῃσι, ὁκόσοις ἂν ὧν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματα τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. 10
 57 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρη-
 ναῖα, κατὰ τὰδε σφι δέδωται. ἥν θυσίην τις δημοτελῆ
 ποιέηται, πρῶτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλῆας·
 καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἀρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας
 ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοις δαιτυμόνεσι· καὶ 5
 σπονδοφάγας εἶναι τούτων, καὶ τῶν τυθέντων προβά-
 των τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ ἀνα πάσας, καὶ ἐβδό-

cedaemonii, et Iovis Coelestis: tum *belli inferendi potestas* in quamcumque velint terram; cui potestati intercedere nemo Spartanus potest, quin piaculari se crimine obliget. Quum in bellum proficiscuntur, primi incedunt *reges*, postremi redeunt: et centum delecti viri in exercitu eos custodiunt. Victimis utuntur in expeditionibus, quocumque volunt; et omnium immolatarum pecudum et pelles et terga ipsi accipiunt. Haec sunt, quae ad bellum pertinent. (57.) *In pace* hi eisdem honores et praemia concessa. Si quis publicum facit sacrificium, primi in coena sedent *reges*, et ab his fit distribuendorum ciborum initium, ita quidem ut utrique regi de rebus omnibus duplex portio tribuatur, quam caeteris convivis: libamina etiam hi auspicantur, iidemque mactatarum pecudum pelles accipiunt. Ad haec, singulis no-

μας ἰσταμένου τοῦ μηνός, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου
 ἱερίων τέλειον ἑκάτερω ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλ-
 10 φίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν τοῖσι
 αἰγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους· καὶ προξένους ἀπο-
 δεικνύνας τοῦτοισι προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν
 αἰστῶν, καὶ Πυθίους αἰρέσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύ-
 θιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτιόμενοι μετὰ τῶν
 15 βασιλέων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφί-
 των τε δύο χοῖνικας ἑκάτερω, καὶ οἴνου κοτύλην· πα-
 ρουσίᾳ δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· ταῦτό δὲ τοῦτο καὶ
 πρὸς ἰδιωτῶν κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ
 20 μαντησίας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συμμῆ-
 ναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μόνους τοὺς βα-

viluniis, et septimo cuiusque mensis die, utrique re-
 gum ex publico datur perfecta victima in Apollinis
 templo mactanda, et farinae medimnus, et vini quar-
 tarius Laconicus. In omnibus ludis publicis sedes
 primarias et praecipuas habent. Proxenos civitatibus
 iidem nominant e civibus quoscumque voluerint; et
 uterque duos nominat Pythios: sunt autem *Pythii*,
 cives qui Delphos mittuntur ad consulendum oracu-
 lum; hique publice cum regibus aluntur. Quando
 ad coenam non veniunt reges, utrique domum mit-
 tuntur duo choenices farinac, et vini cotyla: prae-
 sentibus vero tribuitur de omnibus rebus duplex
 portio; idemque illis honos habetur, quoties a pri-
 vato homine ad coenam vocantur. Edita vaticinia hi
 custodiunt, sed ita ut eorundem conscii sint Pythii.
 Indicant soli reges de hisce solum rebus: de virgine

σιλῆας τοσαύτῃ μοῦσῃ· πατρούχου τε παρθένου πέρι,
 ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἣν μὴ περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυή-
 σῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι. καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα
 ποιέεσθαι ἐθέλη, βασιλῆων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ πα- 25
 ρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέροισι, εὐοῖσι θυῶν δέουσι τριή-
 κοντα· ἦν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόν-
 των προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλῆων γέρεα, δύο
 58 ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν
 ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτια-
 τέων ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε. ἱππῆες περιαγγέλλουσι τὸ
 γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πό-
 λιν γυναῖκες περιβοῦσαι, λέβητα κροτέουσι. ὅταν ὦν 5
 τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκῆς ἐκάστης ἑλ-
 θεῖν δύο καταμαίνεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ
 ποιῆσαι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται. νόμος

paternorum omnium honorum haerede, cui illa nu-
 bere debeat, nisi iam a patre fuerit desponsata; et de
 viis publicis. Tum, si quis adoptare voluerit filium, is
 coram regibus id facere tenetur. Adsident reges de-
 liberantibus senatoribus, qui sunt numero duodetri-
 ginta: quod si in senatum non veniunt, hi ex sena-
 toribus qui proxime illos cognatione adtingunt, re-
 gum habent honores, et duo suffragia conferunt,
 praetereaue tertium, suum ipsorum. (58.) Ista igitur
 viventibus *regibus Spartanis* publice tribuuntur:
 mortuis vero, haecce. Nunciant equites *obitum regis*
 per universam Laconicam; in urbe vero circumeuntes
 mulieres lebetem pulsant. Quo facto, necesse est ut
 ex quaque domo duo liberi homines, mas et foemina,
 luctu squalcant: id ni faciunt, gravem mulctam incur-

δὲ τέσσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλῆων τοὺς θανάτους ἐστὶ αὐτοὺς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρεώνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλῆων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δὲ Λακεδαίμενος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος ἵεναι. τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλληχθῶσι εἰς ταῦτο πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῆσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προβύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ· Φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλῆων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλῆων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφί, οὐδ'

runt. Est autem mos Lacedaemoniorum in regum obitu idem qui Barbarorum in Asia: plerique enim barbari in obitu regum suorum eodem utuntur instituto. Mortuo enim rege Lacedaemoniorum, non Spartani solum, sed et ex tota Laconica circum habitantium certus quidam numerus ad prosequendum funus convenire tenetur. Hi igitur, et hilotae, et Spartani ipsi, postquam multa millia numero convenere, promiscue cum mulieribus frontes gnaviter plangunt, immensaque edunt lamenta, *postremum* semper *ex regibus optimum fuisse* dicentes. Quod si in bello mortuus rex est, eius simulacrum effingunt, et pulcre strato lectulo impositum efferunt. Sepulto rege, per decem dies nec populi concio instituitur, nec magistratuum consessus, sed per hos dies continuos lu-

- ἀρχαιοσύνη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.
 59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἵππεων ἀπο-
 θανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗ-
 τος ὁ ἐσιῶν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ
 ἢ τῷ δημοσίῳ ὠφελεῖ· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμε-
 νος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον φόρον μετῖε πάσῃσι 5
 60 πόλεσι. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι
 Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μά-
 γηροι ἐκδέκονται τὰς πατριῶας τέχνας· καὶ αὐλητὴς
 πὲρ αὐλητίῳ γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κήρυξ
 κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφῆας 5
 παρακληῖουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι.
 ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
 61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, εἶοντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ
 κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit cum Persis, quod *defuncti regis successor* in regni sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones* et *tibicines* et *coqui* in patrias artes succedunt; et tibi- cen filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praconis: neque praconis filium alius, ob vocis claritatem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet negotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) CLEOMENEM igitur, Aeginac tunc versan-

- ρτος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτιαν αὐτῷ κηδόμενος, ὡς φέ-
 νω καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ'
 5 Αἰγίνης, ἐβούλετο τὸν Δημάρτην παῦσαι τῆς βασι-
 λείης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν παύμε-
 νος. Ἀρίστῳ βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι
 γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγι-
 νάσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυ-
 10 ναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιατίων
 ἀνὴρ, τῷ προσκίετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων.
 τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εὐῶσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ
 τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη
 ἐξ αἰσχρότης γενομένη. Εὐῶσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύ-
 15 ρην, ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ἐλβίῳ θυγατέ-
 ρα, καὶ δυσειδέα εὐῶσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam;
 quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille stu-
 dens, sed invidia et odio ductus; tum vero Cleome-
 nes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogan-
 di Demarato consilium cepit; cuius exsequendi con-
 sili haec res ei ansam occasionemque praebuit. *Ari-*
stoni, Spartae regi, quum duas deinceps uxores du-
 xisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei
 non suam esse culpam existimans, tertiam duxit uxo-
 rem: duxit autem hoc modo. Erat illi amicus civis
 Spartanus, quo civium omnium familiarissime *Ari-*
ston utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formo-
 sissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et
 ea quidem *formosissima ex deformissima* evaserat.
 Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius,
 puellam ita deformem videns esse hominum opu-

γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιαύδε. Ἐφόρει αὐτὴν ἀπὸ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱόν· τὸ δ' ἔστι ἐν τῇ Θεράπνῃ καλυμένη, ὑπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ. ὅπως 20 δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσσεται τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτὲ ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅτι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ· καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον 25 φορεῖ. τὴν δὲ κελεύσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γεναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἑαυτῇ κελεύειν ἐπιδείξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ιδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν

lentorum filiam, vidensque parentes illius in magna calamitate ponere turpem filiolarum formam, haec animadvertens nutrix, tale inivit consilium. Quotidie gestabat eam in *Helenaee templum*, quod est in loco qui Therapna vocatur, supra Phoebeum templum. Quoties autem puellam eo gestasset, statuebat illam ante deae simulacrum, supplexque rogabat deam, ut *deformitate liberare puellam vellet*. Iam die quodam, quum templo egrederetur nutrix, adparuisse ei dicitur mulier, quaerens ex ea *quid esset quod in ulnâ gestaret?* Cui quum illa respondisset, *puellam se gestare*, rogasse mulierem, ut *sibi monstraret puellam*. Neganti nutrici, dicentique *velitum sibi a parentibus esse ne cuiquam eam monstraret*, etiam atque etiam hanc institisse, ut *sibi ostenderet*. Tum nutricem, ut vidit plurimum interesse mulieris videre puellam, ita denique illi osten-

30 τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παι-
 διου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὡς καλλιστεύσει πασίων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας
 μεταπίσσειν τὸ εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μὴ ἐς γάμου ὥσιν
 ἀπικομένην Ἄγῃτος ὁ Ἀλκείδην, οὗτος δὲ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἐκνίξε ἄρα τῆς γυ- 62
 ναϊκὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιαύδε. αὐτὸς τε
 τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῇ, ὑποδέκεται δωτήτην δά-
 σιν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἐν τῷ αὐτὸς ἐκείνος ἔλθαι,
 5 καὶ τὸν ἐταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην δε-
 δόσαι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων
 εἰσοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανέει ταῦτα· ἐπὶ
 τούτοις δὲ ὄρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρί-
 στων ἔδωκε τοῦτο, ὅτι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων
 10 τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγῃτος· καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων

disse; et hanc, tacto puellae capite, dixisse, *formae
 praestantiā superaturam eam Spartanæ omnes
 mulieres*. Atque inde ab illo ipso die mutatam esse
 eius formam. Hanc igitur, ubi nubilis facta est, in
 matrimonium duxit Agetus, hic quem dixi Ariston-
 is amicus. (62.) Cuius mulieris amore urens *Ari-
 ston*, talem iniiit rationem. Amico, cuius hæc uxor
 erat, recipit ipse, *dono ei se daturum quaecum-
 que rerum suarum omnium ille selegisset*, iubet-
 que amicum, ut *parem sibi referat gratiam*. Et ille,
 nihil de uxore sua veritus, quum videret esse etiam
 Aristoni uxorem, in conditionem consensit: atque in
 hoc ipsum mutuis se iuramentis ambo obligarunt.
 Deinde *Ariston* dedit illi pretiosissimum nescio quod
 ceterorum suorum, quod selegerat Agetus: et ipse,

62 HERODOTI HISTOR. VI.

Φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐμβαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειράτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου τὰ ἄλλα, ἔφη, κατανέσσαι· ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε ὄρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει ἀπάγε-
 63 σθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπειψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρό-
 νῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ
 γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρχον· καὶ τις οἱ
 τῶν οἰκετίων ἐν Θάκῃ κατημένῳ μετὰ τῶν ἑφόρων, 5
 ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε
 τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλῳ
 συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· „Οὐκ
 αὖ ἐμὸς εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἑφόροι· πῶμα
 μέντοι οὐδὲν ἐποίησαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὖξ- 10
 το, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ

par ab illo sibi referri postulans, ibi tunc uxorem amici conatus est secum abducere. At ille, *in omnia alia, hoc uno excepto, se consensisse*, ait: verum tamen quum iuramento esset obstrictus, doloque circumventus, abduci eam passus est. (63.) Ita igitur tertiam uxorem, repudiata secundâ, *Ariston* duxit. Eique haec eadem mulier intra tempus iusto brevius, decimo nondum expleto mense, peperit hunc, de quo hic agitur, *Demaratum*: et Aristoni tunc in consessu ephorum sedenti unus e famulis nunciavit, *natum ei esse filium*. At ille, memor temporis quo duxerat uxorem, et digitis numerum iniens mensium, interposito iureiurando ait, *Hic meus esse non potest*. Idque audiverant ephori: nec tamen statim curae admodum illis fuerat id verbum. Post-

466, 72.

τὸν Δημάρετον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημά-
 ρητον δὲ αὐτῷ οὐνομα ἔθετο, διὰ τὸδε· πρότερον τούτων,
 πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκίμοντι
 15 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενο-
 μένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν
 οἱ τὸ οὐνομα Δημάρετος ἔτεθον. Χρῆται δὲ προϊόντος, 64
 Ἀρίστων μὲν αἰτήσαν, Δημάρετος δὲ ἔσχα την βασι-
 λεὴν. ἔδοξεν δὲ, ὡς εἰρηκῶς ἀνακτοῖς γενομένα ταῦτα κα-
 ταπαῦσαι Δημάρετον τῆς βασιλείης, διὰ τὰ Κλεο-
 5 μένη διαβλήθη μεγάλως, πρότερον τε, ὁ Δημάρετος,
 ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε,
 ἐπ' Αἰγινήτων τοὺς μαχίστας, διαβάνας Κλεομένης,
 Ὀρμηδῆς ὧν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευ- 65
 τυχῶν τῷ Μενάρειος τοῦ Ἀγίος, ὄντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς

quam vero adolevit puer, dicti poenituit Aristonem;
 etenim quam maxime suum esse filium Demaratum
 existimabat: et nomen *Demaratum* [id est, *Votis
 populi expetitum*] hac caussa ei imposuit, quod an-
 tea Spartani publice susceptis pro Aristone votis, ut
 viro omnium ante id tempus regum probatissimo,
 deos erant precati, ut filius ei nasceretur. (64.)
 Succedente tempore e vita discessit Ariston, et *De-
 maratus* regnum suscepit. Fuisse autem videtur in
 satis, ut ista res, quum comperta fuisset, regno exue-
 ret Demaratum, eo quod magnum in odium incurrerat
 Cleomenis, primum, exercitu Eleusi abducto, deinde
 (ut dixi) tunc, quum Cleomenes in Aeginam traie-
 cisset adversus hos qui cum Medis sentiebant. (65.)
 Itaque ulcisci eum cupiens *Cleomenes*, paciscitur
 cum *Leotychide*, Menaris filio, Agidis nepoti, in hanc

Δημαρήτω, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα
 ἀντὶ Δημαρήτου, ἐψέται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευ-
 τυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονώς διὰ 5
 πρῆγμα τοιόνδε. ἀρμωσαμένου Λευτυχίδει Πέρκαλον
 τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρης
 ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθά-
 σας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας, καὶ σχὼν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἢ ἐς τὸν Δημά- 10
 ρητον ἐγεγόνει· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένης προθυμίας,
 ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, Φάς „αὐτὸν οὐκ
 ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἔοντα παῖδα
 Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἐδίωκε, ἀνασώ-
 ζων ἐκείνῳ τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγ- 15
 γειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμε-

conditionem, ut ille, suâ operâ rex creatus in locum
 Demarati, ipsum sequeretur adversus Aeginetas. Fue-
 rat autem *Leotychides* inimicus Demarati, hac ma-
 xime de caussa; quod, quum Percalum, Chilonis
 filiam, neptin Demarmeni, sibi desponsasset, Dema-
 ratus per insidias nuptiis illis frustratus erat Leoty-
 chidem, praereptamque illi Percalum ipse duxerat
 uxorem. Haec quum fuisset inimicitiarum Leoty-
 chidis adversus Demaratum origo, tunc a Cleomene
 sollicitatus *Leotychides*, iurat contra *Demaratum*,
 dicens, *non legitime illum regem esse Spartano-*
rum, nec enim filium esse Aristonis. Deinde, post
 interpositum hoc iuramentum, iudicio eum est per-
 secutus, in memoriam revocans verbum istud, quod
 Aristoni tunc exciderat, quum ei famulus recens na-
 tum renunciasset filium; ubi numero inito mensium

νος τοὺς μῆνας, ἀπόμασε, Φὰς „οὐκ ἐαυτοῦ εἶναι.“
 τούτου δὲ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέ-
 φαινε τὸν Δημάρhton οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε
 20 ἰκευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρ-
 τυρας παρεχόμενος κύνους, οἱ τότε ἔτυχον παρσδροί τε
 ἔοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, 66
 ἔοντων περὶ αὐτέων νεκρέων, ἔδοξε Σπαρτήτησι ἐπιέρε-
 σθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρίστωνος εἴη
 παῖς ὁ Δημάρhtος.“ Ἀνώϊστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας
 5 τῆς Κλεομένης ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποικείται
 Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν
 τὴν πρόμαντι ἀναπείθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγε-
 σθαι, λέγειν. οὕτω δὲ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτῶντων τῶν θεο-

iurans dixerat, *non esse illum filium suum*. Huic
 verbo insistens *Leotychides* declaravit *Demaratum*
nec Aristone genitum, nec legitime regnantem
Spartae; testes advocans eosdem ephoros, qui tum
 cum illo sederant in consilio, et verbum istud ex
 ore Aristonis audierant. (66.) Postremo, quum ea
 de re exstitissent rixae, placuit Spartanis ex Delphi-
 co oraculo quaerere, *an Aristonis filius esset De-*
maratus? Quod quum de industria ita decernendum
 curasset *Cleomenes*, ut de ea re ad Pythiam referre-
 tur; tum vero idem *Cleomenes* Cobonem sibi concii-
 liavit, *Aristophanti* filium, virum maxima apud Del-
 phenses auctoritate; qui *Periallae* prophetissae per-
 suasit, ut ea diceret, quae *Cleomenes* dici volebat.
 Ita igitur interrogantibus his, qui ad consulendum
 oraculum missi erant, respondit Pythia, *non esse*
Herod. T. III. P. I. E

πρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. 10
 Ὅστιν μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
 μαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
 σιληΐης οὕτω ἐγένετο. Ἐφύγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
 τῆς ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασι-
 ληΐης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἤρχε αἰρεθείς ἀρ-
 χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαίδαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δη- 5
 μαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγωναὶ ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
 ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Θεράποντα, ἐπὶ γέλῳ τε
 καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον „ὅκοῖόν τι εἴη τὸ ἀρ-
 χεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγύσας τῷ ἐπειρω-
 τήματι, εἶπε Φάς „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆ- 10
 σθαι, κεῖνον δὲ, οὐ· τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἀρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen postero tem-
 pore comperta ea fraus est, et Cobon Delphis profu-
 git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
 dignitas est. Deinde vero, relictâ Spartâ, ad Medos
 profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
 Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistra-
 tum erat electus. Quumque esset solenne ludicrum,
 quod *Gymnopaedias* vocant, *Leontychides*, rex iam
 creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
 sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
 otator aderat, quaesivit ex eo, *quale-nam illi vide-*
retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
gnitatem? Cui ille, indignatus interrogatione, re-
 spondit, *se quidem utrumque esse expertum, nec*

ξεν Λακεδαιμονίοισι ἡ μυρίας κακότητος, ἡ μυρίας εὐ-
 δαιμονίης. “ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
 ἦε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑαυτοῦ οἰκίαν· αὐτίκα δὲ πα-
 15 ρασκευασάμενος, ἔβηε τῷ Διὶ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν
 μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεις ἐς τὰς 68
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγγχων, κατικέτευε, λέγων τοιαύδε·
 “ ὦ μήτηρ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἐκε-
 ντεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
 5 “ ἀληθείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχί-
 “ δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νίκαισι λέγων, κτεύουσάν σε
 “ ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἔλθειν παρὰ Ἀρίστωνα·
 “ εἰ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασὶ σε
 “ ἔλθειν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμεῖ εἶναι
 20 “ ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ αἶν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
edaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
fnitae felicitatis fore initium. His dictis, velatâ
facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
Quae postquam advenit, datâ in manus illius extorum
parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
hunc Heroeum [id est, domus nostrae praesidem]
Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
quis ex rei veritate pater sit meus. Leotychides
enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
priori viro congressam esse cum Aristone: qui
vero contumeliosiore ramarem sequuntur, aiunt
cum servo asinario te esse congressam, et illius

„εἰπεῖν τῶλῆθές. οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποιήκας τι τῶν
 „λεγομένων, μούνη δὴ πεποιήκας, μετὰ πολλέων δέ·
 „ὅ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρ-
 „μα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
 69 „τέρας γυναῖκας.“ Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ 15
 ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ παῖ, ἐπεὶ τε με λιγῆσι μετέρ-
 „χεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται
 „τῶλῆθές. ὡς με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑαυτοῦ, νυκτὶ
 „τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι Φάσμα εἰδόμενον 5
 „Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δέ, τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχε.
 „ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦ-
 „τα Ἀρίστων. ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσιν στεφάνους, εἰρώ-
 „τα τίς εἶη ὁ μοι δοῦς· ἐγὼ δὲ ἐΦάμην, ἐκᾶνον. ὁ δὲ
 „οὐκ ὑπέδεκτο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, Φαμένη αὐτὸν 10

me esse filium. Quare te ego per Deos obsecro, verum mihi dicas. Nam et, si quid tale, quale dicunt, fecisti, non tu sola fecisti, sed multis cum aliis mulieribus: et pervulgata quoque Spartaе fama est, prolificum semen non fuisse Aristoni; alioqui priores etiam uxores parituras fuisse. Haec igitur ille dixit. (69.) Cui mater his verbis respondit. Fili, quoniam me supplex oras ut verum dicam, omnem tibi rem ex vero aperiam. Postquam me pater tuus domum duxit, tertiâ nocte a primâ venit ad me simulacrum simile Aristoni: quod quum mecum concubisset, coronas mihi, quas habebat, imposuit. Illud postquam abiit, venit deinde Ariston; qui me videns coronis ornatam, interrogavit quis illas mihi dedisset: et ego dixi, ipsum. Quod ubi abnuvit ille, iurata

„οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρτὺμένον· ὀλγὸν γάρ τι πρό-
 „τερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στε-
 „Φάνους. ὀρέων δέ με κατοικνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε
 „ὡς θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφανοι
 15 „ἐΦάνησαν ἑόντες ἐκ τοῦ ἡρώϊου τοῦ παρὰ τῇσι θυήσιν
 „τῇσι αὐλείῃσι ἰδρυμένου. (τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου)
 „τοῦτο δέ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναιρεῖον
 „εἶναι. Οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βού-
 „λειαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
 20 „καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρω, ἢ Ἀρίστων
 „ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. Τῇ δέ σιν μά-
 „λιστα κατὰπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ
 „Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἠγγέλῃς γεγεννημένος, πολ-
 „λῶν ἀκουόντων οὐ Φήσεαι σε ἑαυτοῦ εἶναι· τὸν χρόνον

*equidem respondi, non recte eum facere qui rem
 perneget; paullo enim ante venisse ipsum, mecum-
 que concubuisse, ac deinde has mihi coronas dedis-
 se. Tum me videns Ariston iureiurando rem con-
 firmare, intellexit divinitus haec accidisse. Nam
 et coronas illas adparebat esse ex herois aedícula
 quae est ad ianuam aulae nostrae; (Astrabaci aedem
 vocant:) et, esse hunc ipsum Heroëm, pronun-
 ciarunt vates. Ita igitur, fili, rem totam habes,
 quam scire cupis. Nam, aut ex hoc heroë genitus
 es, et pater tuus Astrabacus heros est, aut Ari-
 ston: ea ipsa enim nocte te concepì. Caeterum,
 quò argumento te maxime adgrediuntur inimici,
 dicentes, ipsum Aristonem, quum ei te natum esse
 nunciaretur, audientibus multis negasse suum te
 esse filium, quoniam iustum tempus decem men-*

„γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδὲ κω ἐξήκειν αἰδομένη τῶν 25
 „τοιοῦτων κῆνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ
 „γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶ-
 „σαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σὲ, ὦ παῖ,
 „ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ
 „μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦ- 30
 „το. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σευτοῦ μὴ
 „δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ
 „ὄνοφορβῶν αὐτῶ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέ-
 „γουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖδας.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα
 70 ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια
 λαβὼν, ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν· τῷ λόγῳ φὰς, ὡς εἰς Δελ-
 Φούς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δημαρχτον δρημονῶ ἐπιχειρεῖν,

LXIX. 30. ἀνοίῃ. ἀγνοίῃ corrigunt viri docti.

sium nondum esset completum; id verbum illi in-
scitiā talium rerum exciderat. Pariunt enim mu-
lires etiam novem mensium foetus, atque etiam
septem mensium, neque cunctae decimum complent
mensem: et ego te, fili, septimo mense peperī.
Agnovitque etiam paullo post ipse Ariston, per
inscitiam sibi verbum illud excidisse. Alios autem
de nativitate tua rumores procul habe: nam veris-
sima omnia audivisti. Ex asinariis vero Leoty-
chidi ipsi et aliis, qui hoc narrant, liberos pa-
riant uxores. Haec mater locuta est. (70.) Dema-
ratus vero, postquam quae voluerat cognovit, sumto
viatico, Elidem profectus est; speciem praese ferens
tamquam Delphos petens, ubi consulcret oraculum.
Lacedaemonii vero, suspicati fugam capessere De-
maratum, persecuti sunt eum. Sed, priusquam hi

8 ἰδίῳ. καὶ κως ἔφθη εἰς Ζάκυνθον διαβαῖς ὁ Δημάρε-
τος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι,
αὐτοῦ τε ἄπτοντο, καὶ τοὺς θανάποντας αὐτὸν ἀπαι-
ρέοντο. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδosan αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι,
ἐνθεῦτεν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον.
10 ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστί, καὶ γῆν τε καὶ
πόλιν ἔδωκε. Οὕτω ἀπύκειτο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρετος,
καὶ ταιαυτὴ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι
συχνὰ ἔργοισι τε καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ
δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι, ἀνελόμενος τετράπῳ, προσέ-
15 βαλε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασι-
λῶν ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάριος, Δημαρέτου καταπαύ- 71
σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλείην. καὶ οἱ γίνεται πάς
Ζευξίδης, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέταροι Σπαρτιηταῖον

Uldem pervenerunt, Zacynthum ille traiecerat. Quod
quum etiam Lacedaemonii traiecissent, et ipsi De-
marato iniecerunt manus, et famulos ei abstraxerunt.
At ille, quum non dedidissent eum Zacynthii, in Asi-
am deinde ad regem *Darium* transgressus est: et rex
eum munifice excepit, et terrā et oppidiū donavit.
Ista igitur ratione, et tali fortunā usus, in *Asiam*
pervenit *Demaratus*, postquam et aliis multis factis
pariter atque consiliis inter Lacedaemonios clarifi-
set, et Olympicā victoriā, quam quadrigarum curri-
culo reportavit, civitatem ornasset, unus ex omni-
bus Spartaе regibus cui id contigerit.

(71.) *Leotychides* vero, Menaris filius, in regnum
Demarato successit. Cuius filius *Zeuxidemus*, quem
Spartanorum nonnulli *Cyniscum* nominabant, reg-

ἐκάλειον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης
 πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχιδά- 5
 μον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξίδημου, γαμέει δευ-
 τέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν,
 Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται
 οὐδέν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ· τὴν Ἀρχιδάμος ὁ Ζευ-
 72 ξίδημος γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν 10
 οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν
 τοιήνδε τινα Δημαρῆτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαι-
 μονίαισι εἰς Θεσσαλίην· παρὼν δὲ οἱ ὑποχώρια πάντα
 ποιήσασθαι, ἐδώκε δόξασι ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ 5
 δὲ αἰλούς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χει-
 ρίδι πλήρῳ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστή-
 ριον ὑπαχθεὶς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ

num Spartaē non est adeptus: obierat enim ante Leo-
 tychidem, relicto filio *Archidamo*. Mortuo autem
Zeuxidemo, alteram uxorem duxit *Leotychides* Eu-
 rydamen, Menii sororem, *Diactoridis* filiam: ex qua
 quidem nulla ei mascula proles nata est, sed filia,
 nomine *Lampito*; quam duxit *Archidamus*, *Zeuxi-*
demi filius, a *Leotychide* sibi elocatam. (72.) Nec
 vero Spartaē senectutem traduxit *Leotychides*, sed
 talem quamdam poenam dedit Demarato. Quum dux
 esset copiarum Laconicarum in Thessalia, potuisset-
 que omnia armis subigere, ingentibus pecuniis cor-
 rumpi se passus est. Cuius criminis compertus, quum
 in ipsis castris insidens manicae pecunia plenae esset
 deprehensus, in iudicium delatus exsilio multatus
 est, et aedes eius in urbe dirutae: itaque Tegeae

471, 19.

ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγέ-

10 μετο. χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὐωδώθη τὸ ἐς τὸν Δημά- 73
ρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα, ἥτε
ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφί ἐγκοτον διὰ τὸν προ-
πηλακισμὸν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινήται, ἀμφο-
6 τέρων τῶν βασιλῆων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς, ἐδικαίουν ἐτι
ἀντιβαίνειν· ἐκεῖνοί τε, ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγι-
νήτων, τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένει,
ἡγόν, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρί-
του, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτους, οὔπερ εἶχον μέ-
10 γιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττι-
κὴν, παρὰ δὴκην παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινή-
τας Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα, ἐπαί- 74

exsulavit, ibique vitam finivit. Sed haec quidem po-
stero tempore acta sunt.

(73.) Tunc vero, postquam *Cleomeni* ex senten-
tia successerat res in Demaratum suscepta, protinus
ille, adsumto *Leotychide*, adversus Aeginetas ire
contendit, propter illatam sibi contumeliam vehe-
menter illis iratus. Iam igitur *Aeginetae*, quum ambo
simul reges adversus illos venissent, non amplius re-
pugnandum sibi esse existimarunt: et illi selectos ex
Aeginetis decem viros, divitiis et genere prae cae-
teris eminentes abduxerunt, in his *Crium* Polycriti
filium, et Casambum Aristocratis, qui plurimum po-
tentiae valebant. Hos igitur, in Atticam terram ab-
ductos, veluti depositum tradiderunt *Atheniensibus*,
acerrimis hostibus Aeginetarum. (74.) Sed post
haec *Cleomenes*, quum compertae interim fuissent

στὴν γενόμενον κακοτεχνήσαντα εἰς Δημάρτηον, δέῖμα
 ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπέξοχε εἰς Θεσσαλίην. ἐκ-
 θεῦτεν δὲ ἀπικόμενος εἰς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπρησσε
 πρήγματα, σπονδὰς τοῖς Ἀρκαδαῖς ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, 5
 ἄλλους τε ὅρκους προτάγων σφί, ἥ μὲν ἐΐσεσθαι σφείας
 αὐτῷ τῇ αὖ ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ εἰς Νῶνακριν πόλιν
 πρέθυμος ἦν τῶν Ἀρκαδῶν τοὺς προστεῶντας ἀγνέων,
 ἐξοκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
 ται εἶναι ὑπ' Ἀρκαδῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ 10
 ἔστι τοιόνδε τι ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης
 στάζει εἰς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἰφαισῆς τις περιβίβει
 κύκλος. ἡ δὲ Νῶνακρίς, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὐτῇ τυγχάνει
 75 εἴουσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶν. Μα-
 ρόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένηα ταῦτα πρήσσοντα,
 κατήγον αὐτὸν, δέοντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἰς Σπάρ-

malae artes, quibus adversus Demaratum usus erat,
 metu Spartahorum in Thessaliam secessit. Inde vero
 in Arcadium reversus, novas res moliens, *Arcadas*
 adversus Spartanos sollicitavit, quum aliis iuramen-
 tis illos adstringens, *ut se, quocumque duceret, se-*
querentur, tum etiam in animo habens procures Ar-
 cadum, in Nonacrin oppidum ductos, iureiurando
per Stygis aquam adigere. Nam in hoc ipso oppido
 perhibent Arcades esse Stygis aquam: Est autem illa
 huiusmodi: exigua adparet aqua, ex petra stillans in
 locum concavum, macerâ undique cinctum. *No-*
nacris autem, in qua hic fons conspicitur, Arcadiae
 oppidum est prope Phenêum. (75.) Lacedaemonii
 vero, ubi cognoverunt quid moliretur *Cleomenes*,
 veritâ rei exitum, Spartam eum revocarunt, et in

την, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. Κατελθόντα δὲ αὐτὸν,
 5 αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἔόντα καὶ πρότερον ὑπο-
 μαργότερον· ἕκως γὰρ τεῶ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέ-
 χραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν
 ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδῃσαν οἱ προσήκοντες
 ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθεὶς, τὸν Φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν
 10 ἄλλων, αἵτεε μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα
 τοῦ Φυλάκου δίδοναι, ἀπειλεε τὰ μιν αὐτὶς ποιήσκει·
 ἐς ὃ δέισας τὰς ἀπειλὰς ὁ Φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις
 εἰλωτέων, δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλα-
 βὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λαμβά-
 15 μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῦ-
 βαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν
 ἐς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέ-

pristinam restituerunt dignitatem. At post reditum
 brevi interiecto tempore, quum iam antea haud
 sana admodum mente fuisset, *furor morbus* cum
 invasit; nam quoties Spartanus quispiam obviam ei
 veniret, huic sceptrum in faciem infligebat. Quae
 quum ille faceret, et alienata esset mente, vinxerunt
 illum propinqui, et ligno illigaverunt. At ille, ita
 vinctus, ubi vidit unum custodem, digressis aliis,
 solum relictum, cultrum sibi dari postulavit: quem
 quum ei statim dare nolle custod, minatus est ho-
 mini quae deinde illi facturum esset; donec territus
 ille minis, (erat enim unus ex hilotis) cultrum ei
 porrexerat. Tum vero, sumto ferro, *Cleomenes*, initio
 a cruribus facta, misere se ipse laceravit: carnem
 enim secundum longitudinem incidens, a cruribus
 ad femora perrexit, et a femoribus ad ilia et humbos:

ρα ἀπίκετο; καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε τρό-
 πῳ τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι
 τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρτητον γινόμενα λέ- 20
 γειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μῶνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα
 ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι,
 ὅτι ἐξ ἱοῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόν-
 τας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ
 τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε. 25

76 Κλεομένει γὰρ, μαντιομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη
 Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο
 ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥεῖν ἐκ τῆς Στυμ-
 Φηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα
 ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῶ- 5
 τιν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλεῖ-

postremo, ubi ad ventrem pervenit, hunc etiam dis-
 secuit, donec animam efflavit. Atque tali modo ille
 mortuus est, ut quidem plerique ex Graecis dicunt,
 quoniam Pythiae persuaserat ista dicere quae ad
 Demaratum spectabant; ut vero soli aiunt Athenien-
 tes, quoniam, quo tempore Eleusin invasit, lucum
 excidit deabus sacrum; ut vero Argivi, quoniam
 Argivos, qui e pugna in lucum *Argo* sacrum confu-
 gerant, inde abductos trucidavit, ipsumque lucum
 spretâ religione incendit.

(76.) Scilicet *Cleomeni*, Delphicum oraculum con-
 sultenti, redditum erat responsum, *capturum illum*
Argos. Postquam vero cum Spartanorum exercitu ad
 fluvium pervenit *Erasinum*, quem aiunt ex *Stym-*
phalio lacu effluere: dicunt enim, hunc lacum,
 postquam in caecam voraginem se infudit, rursus

σθαι ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν
τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλ-
λιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου
10 οὐ προδιδόντος τοὺς πολήτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς
χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν
κατήγαγε ἐς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσ-
σῃ ταῦρον, πλοίοισι σφας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τιρυνθίην
χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθειον, πνιθανό- 77.
μενοι ταῦτα, ἐπὶ θάλασσαν. ὥς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγί-
νοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῃ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σή-
πια οὐνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἔζοντο
5 ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀργεῖοι τὴν
μὲν ἐκ τοῦ Φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δό-
λῳ αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε

LXXVII. 3. Σήπια. Σίπια alii.

disparere in Argolide, et exinde *Erasinum* hanc
aquam ab Argivis nominari: ad hunc igitur fluvium
postquam Cleomenes pervenit, hostias flumini immo-
lavit: quumque minime bene ei cessurum transitum
portenderent exta, *laudare se*, ait, *flumen*, quod
cives non proderet suos; sed ne sic quidem salvos
evasuros Argivos. Post haec retrogressus, Thyream
duxit exercitum; et, tauro mari immolato, navibus
eumdem duxit in Tirynthium et Nauplium agrum.
(77.) Ea re cognita, ad mare properant Argivi, opem
suis laturi. Ut vero prope Tirynthum fuerunt, eo in
loco cui nomen est Sepia, castra castris Lacedaemo-
niorum, haud magno spatio in medio relicto, oppo-
suerunt. Ibi nimirum pugnam ex aperto non vere-
bantur Argivi, sed ne dolo caperentur. Etenim ad

78 HERODOTI HISTOR. VI.

τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκουρα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοις, λέγον ὥδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
ἐξέλαισθῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει·
ὥς ποτὲ τις ἐρεῖ καὶ ἐπισσομένων ἀνθρώπων,
δεινὸς ὅφρις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

10

Ταῦτα δὲ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοις φόβον 15
παρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν
πολεμίων χρεῖσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίουν τειρόνδε ὅκως
ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαῖναι τι Λακεδαιμονίοις,
78 ἐποίουν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὸ αὐτὸ τοῦτο. Ὡς Μαβὼν δὲ ὁ
Κλεομένης ποιεῖντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖν τι ὁ σφέτερος
κήρυξ σημήναι, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κή-
ρυξ ποιέσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα,

hanc rem spectabat oraculum illud, quod promiscue
et his et Milesiis Pythia ediderat his verbis:

*Verum, quando marem praevertet foemina vi-
ctrix,*

*inter et Argivos referet praelustris honorem;
tunc Argivarum reddet plerasque gementes,
ut venturorum aiat quis quandoque virorum:
telo saevus obiit sinuoso corpore serpens.*

Quae quum tunc omnia concurrissent, metum Argi-
vis incusserunt. Proinde consilium ceperunt utendi
hostium praeco: idque ita exsecuti sunt, ut, quo-
ties Spartanus praeco signum aliquod dedisset, Ar-
givi etiam id ipsum facerent. (78.) Quos ubi Cleo-
menes cognovit idem exsequi, quod ipsius praeco
significasset; imperat suis, ut, *quando prandii*

ἔχωρεῖν εἰς τοὺς Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα
 ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοις τοῖσι
 Ἀργείοις ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπέκτατο· καὶ πολλοὺς
 μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας εἰς τὸ
 ἄλσος τοῦ Ἀργου καταφυγόντας περιϋζόμενοι ἐφύλασ-
 σον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίησε τοιόνδε. ἔχων αὖ- 79
 τομήλους ἄνδρας, καὶ πυθνανόμενος τούτων, ἐξέκαλε
 πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν
 τῷ ἱερῷ ἀπεργμένους· ἐξέκαλε δὲ, Φᾶς αὐτέων ἔχειν
 ἅ τὰ ἀποινα. ἀποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοις δύο μνᾶι
 τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτείνειν. κατὰ
 πενήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκαλεῖ-
 μενος, ὁ Κλεομένης ἔκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα
 ἐλαλήθες τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε γὰρ πυ-

*signum edidisset praeco, tunc arma caperent, et
 Argivos adorirentur. Et fecerunt hoc Lacedaemo-
 nii. Nam, dum Argivi ex praeconis imperio pran-
 dium capiebant, subito illos adorti, multos eorum
 interfecerunt, multo plures vero, qui in Argi lucum
 confugerant, circum sedentes ibi custodiverunt.
 (79.) Deinde hoc fecit Cleomenes. Quum e transfu-
 gis quibusdam cognosset, quinam essent ex Argivis
 qui in sacro luco essent inclusi, misso praecone
 nominatim evocavit singulos; dicens, se pretium
 redemptionis illorum accepisse. Statutum autem apud
 Peloponnesios est pretium redempticnis, duo minae
 pro singulis captivis pendendae. Igitur quinquaginta
 fere ex Argivis, ut quemque evocaverat, interfecit Cleo-
 menes; et reliquos, qui inibi erant, latebat factum;
 quum enim densus esset lucus, qui intus erant, non*

80 HERODOTI HISTOR. VI.

κρυφὸν εἶναι τοῦ ἄλσος, οὐκ ὄρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, 10
 ὅτι ἔκρησσον· πρὶν γὰρ δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ἐπὶ δέν-
 δρος, κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκ ἔτι καλεόμενοι
 80 ἐξήσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ
 τῶν εἰλωτέων περιρθεῖν ὕλην τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειβομέ-
 κων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν
 τινὰ αὐτομόλων, τίνας εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη
 Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, 5
 εἶπε· „ὦ Ἀπολλὼν χρηστήριε, ἢ μεγάλας με ἠπά-
 „τηκας, φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξ-
 81 „ἤκειν μοι τὸ χρηστήριον.“ Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομέ-
 νης τὴν μὲν πλεῶν στρατιὴν ἀπῆκε ἀπέναντι ἐς Σπάρτην·
 χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστάς, ἦε ἐς τὸ Ἡραῖον
 θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ

videbant quid facerent hi qui extra essent. Postremo
 vero unus illorum conscensa arbore vidit quid gere-
 retur: atque exinde non amplius egrediebantur vo-
 cati. (80.) Tum vero Cleomenes hilotas omnes ius-
 sit materiam circa lucum congerere: et, postquam hi
 imperata fecerunt, lucum incendit. Iamque ardebat
 lucus, quum ille ex transfugarum quopiam quaesivit,
cui deo sacer lucus esset. Qui ubi respondit, *Argi*
lucum esse; hoc audito *Cleomenes*, ingentem edens
 gemitum, ait: *Ο fatidice Apollo, sane magnopere*
me decepisti, quum Argos me capturum diceres.
Suspisor enim, exisse mihi id vaticinium. (81.)
 Post haec, maiore exercitus parte Spartam dimissa,
 ipse cum mille fortissimis ad Iunonis templum se
 contulit, sacra facturus. Quum autem in eo esset ut
 super ara sacrificaret, vetuit eum sacerdos, *nefus esse*

5 ἱεὺς ἀπηγόρευε, Φάς ~~ἦν~~ ὅσων εἶναι ξείνων αὐτοῖσι θύειν.
 ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ
 βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσεν· ποιή-
 σας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε εἰς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα 82
 δέ μιν ὑπήγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, Φάμενοί μιν
 δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρὲν εὐπετέως
 μιν ἐλεῖν. Ὁ δὲ σφι ἔλεξε, αὐτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ
 5 ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν Φά-
 μενος „ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱερὸν εἴλε, δοκέειν οἱ ἐξε-
 ληλυθέναι τὸν χηρισμὸν τοῦ Θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δι-
 καεῦν περᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱεροῖσι χρήσθαι,
 καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ Θεὸς παραδίδῃ, εἴτε οἱ ἐμποδῶν
 10 ἔστηκε. καλλισρευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλ-
 ματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ
 αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκήϊην, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ

dicens peregrino sacra ibi facere. At Cleomenes, iussis hilotis abductum ab ara sacerdotem flagris caedere, ipse sacra fecit; eoque facto Spartam abiit. (82.) Quo ubi rediit, inimici eum apud ephoros reum egerunt; dicentes, pecuniâ corruptum Argos non cepisse, quum capere facile potuisset. At ille respondit; verumne dicens, an mentiens, definire nequeo; respondit certe, postquam lucum Argo sacrum cepisset, visum sibi esse exisse effatum dei: quare non tentandam sibi existimasse urbem, quin prius sacris factis cognovisset, utrum traditurus sibi eam Deus esset, an impedimento futurus. Liantanti autem sibi in Iunonis templo, ex simulacri pectore effulsisse ignis flammam: unde liquido se intellexisse, non capturum se esse Argos: nam,
Herod. T. III. P. I.

ρέν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑγγάλματος ἐξέλαμψε,
 αἰρέειν αὖ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθῶν λάμ-
 ψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέ- 15
 σθαι.“ Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκει
 Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώ-
 83 κοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦ-
 λοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε
 καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖ-
 δες. ἔπειτά σφεας οὗτοι, ἀνακτῶμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς
 τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθένενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχη 5
 ἔσχον Τίρυνθα. Τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρβυμα ἐς ἀλλή-
 λους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
 δρος, γένος ἰὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
 δούλους ἀπέγνωσε ἐπιβέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τούτου

*si ex capite simulacri effulsisset flamma, captu-
 rum se urbem cum arce fuisse; quum vero e pe-
 ctore effulserit, perfecta a se esse omnia quae
 fieri Deus voluit.* Haec dicens, credibilia et con-
 sentanea dicere visus est Spartanis, et longe maiore
 parte suffragiorum est absolutus. (83.) Urbs vero
 Argos ita viris viduata est, ut res illorum omnes
 penes servos essent, omnia gubernantes administran-
 tesque; donec eorum filii, qui perierant, ad virilem
 pervenerunt aetatem. Tunc hi, Argos sibi rursus
 vindicantes, illos eiecerunt: et servi, urbe pulsi,
 praelio facto Tirynthem tenuere. Deinde aliquamdiu
 pacatae inter utrosque res fuere: sed postea venit ad
 servos vir fatidicus, nomine Cleander, genere Phiga-
 lensis Arcas; qui illis, ut denuo arma inferrent do-
 minis, persuasit. Inde bellum illis exortum est, quod

476, 70.

10 δὲ πόλεμος σφί ἦν ἐπὶ χρόνον συχρὸν, ἐς ὃ δὴ μέγισ οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένέα Φασι μανέν- 84
τα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί Φασι ἐκ
δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθησι δὲ
ὀμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπέτην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου
5 μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπὶ τε σφί Δα-
ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι
μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμα-
χήν τε ποιεέσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὥς χρεὸν εἴη αὐτοὺς
μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν περᾶν ἐς τὴν
10 Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφείας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κε-
λεύειν ἐξ Ἐφέσου ὀρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπιτα
ἐς τὸ αὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν

diu duravit, donec tandem aegre servos debellarunt Argivi.

(84.) Argivi igitur ista de causa aiunt in furorem actum Cleomenem misere periisse. At ipsi Spartani contendunt, non a deo quopiam in furorem actum fuisse *Cleomenem*, sed *ex consuetudine cum Scythis contraxisse merum bibendi morem, eaque de causa in furorem incidisse*. Scythas enim Nomades, postquam terram ipsorum Darius bello invasisset, consilium deinde cepisse poenas ab illo repetendi: itaque missis legatis societatem voluisse cum Spartanis contrahere, hac conditione, ut ipsi Scythae iuxta Phasin fluvium conarentur in Medicam terram irrumperere; Spartani vero, Epheso profecti, in superiorem Asiam contenderent, ac deinde utrique eodem in loco convenirent. Cleomenem igitur, aiunt,

Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλεῖν σφι μεζόνως ὁμιλέοντα
 δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ'
 αὐτῶν ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν ὀμίζουσι Σπαρτιῇ- 15
 ται. ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ αὐτῶν ζωρότερον βού-
 λωνται πιεῖν, ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρ-
 τιῇται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τι-
 σιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρῆτῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῇ-
 ται, ἔπεμπον εἰς Σπάρτην ἀγγέλους καταβασομένους
 Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὀμῆρων ἐχομένων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πε- 5
 ρὺβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω καὶ μιν κατέ-
 κριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι εἰς Αἶγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι
 ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτων

quum Scythae hanc ob caussam Spartam venissent,
 familiarius, quam par erat, cum illis conversantem,
 merum bibere ab eisdem didicisse; atque inde eum in
 furorem incidisse existimant Spartani. Et ab illo tem-
 pore, aiunt, si quis meracius bibere cupit, dicere
 hunc famulo, *Scythico more infunde!* Haec apud
 Spartanos de Cleomene fama est. Mihi vero Cleome-
 nes videtur hanc poenam Demarato dedisse.

(85.) Cognita Cleomenis morte, *Aeginetae* Spar-
 tam legatos miserunt, qui *Leotychidem* propter ob-
 sides Athenis retentos accusarent. Et Lacedaemonii,
 constituto iudicio, pronunciarunt *iniuriose cum*
Aeginetis Leotychidem egisse; eumque condemna-
 runt, ut illis *dedéretur, Aeginam abducendus loco*
virorum Athenis detentorum. Quum vero in eo
 essent Aeginetae ut abducerent Leotychidem, dixit

τὸν Λευτυχίδα, εἰπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεις, ἐὼν
ἐν Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ· „Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄν-
10 „δρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδο-
„τον γεόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ
„χρῶμενοι ἐγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέ-
„ρης μὴ τι ὑμῖν, ἢν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κα-
„κὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ
15 Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαν-
το τοῖσδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦ-
ναι Αἰγινῆτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευ- 86
τυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίτεε τὴν παρακαταθήκην,
οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἵλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι·
φάντες, δύο σφέας ὄντας βασιλῆας παραθέσθαι, καὶ οὐ
5 δικαιῶν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. Οὐ φα- (1)
μένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυχί-

eis Theasides, Laoprepis filius, vir Spartae spectatus:
Quid facturi estis, viri Aeginetae? regem Sparta-
norum, vobis a civibus suis traditum, vultis abdu-
cere? Quod si nunc iracunde cum illo agere de-
creverunt Spartani, videte ne iidem posthac, si
hoc feceritis, exitiosum malum vestram in terram
inferant. His auditis, abducere illum omiserunt Ae-
ginetae, pactique cum eo sunt in hanc conditionem,
ut unā cum ipsis Athenas se conferret Leotychides,
et Aeginetis viros illos restitueret. (86.) Athenas
postquam *Leotychides* pervenit, repetiitque depo-
situm; tum vero tergiversari Athenienses, reddere
volentes; dicereque, a duobus regibus viros illos
ipud se depositos fuisse, nec sibi aequum videri,
alteri eos reddere absque altero. (86. 1.) Ita quum

δης τάδε· „ὦ Ἀθηναῖοι, ποίετε μὲν ὁκότερα βούλεσθε
 „αὐτοὶ καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποίετε ὅσια καὶ μὴ
 „ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὀκοῖον μέντοι τι ἐν
 „τῇ Σπάρτῃ συνηείχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης, 10
 „βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς δι Σπαρτιῆται,
 „γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι, κατὰ τρίτην γενεὴν τῇ
 „ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικύδειος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄν-
 „δρα Φαμὲν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,
 „καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα, δικαιοσύνης περὶ, πάντων 15
 „ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκον. συνη-
 „πειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν. Ἄν-
 „δρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βούλεσθαί οἱ
 „ἐλθεῖν ἐς λόγους, προῖσχύμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μι- 20
 „λήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιο-

se reddituros illos negarent Athenienses, haec apud
 eos verba *Leotychides* fecit: *Facite, Athenienses,*
utrum volueritis ipsi: nam, si reddideritis,
pie sancteque feceritis; si non reddideritis, con-
tra. Verumtamen commemorare vobis volo, quale
quid circa depositum acciderit Spartaе. Dicimus
nos Spartani, fuisse Lacedaemone, tertiā ante me
generatione, Glaucum Epicydis filium. Huic viro
dicimus et omnia alia contigisse praecipua, et
singulari iustitiae famā eundem fuisse celebra-
tum prae omnibus qui per id tempus Lacedaemo-
nem habitabant. Huic insequente tempore haec
dicimus accidisse. Virum Milesium venisse Spar-
tam, illum convenire cupientem, et haecce ei ex-
ponentem. Sum ego, inquit, civis Milesius, ad te-
que veni, Glauce, tuā frui iustitiā cupiens. Quan-

„σύνης ἀπαλαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλ-
 „λην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιο-
 „σύνης ἢ λόγος πολλός, ἐμωυτῷ λόγους εἰδίδουν, καὶ
 „ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἢ Ἰωνίῃ, ἢ δὲ Πελοπόν-
 25 „νησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη καὶ διότι χρήματα οὐδα-
 „μᾶ τοὺς αὐτοὺς ἐστὶ ὁρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τι ὦν ἐπι-
 „λεγομένῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσητα
 „πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα, θίσθαι παρὰ σὲ,
 „εὖ ἐκπιπταμένῳ ὥς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σῶα.
 30 „σὺ δὲ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμ-
 „βολα σῶζε λαβών· ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτή-
 „τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὲ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξῆ- 86
 „νος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρακα- (1)
 „ταθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. Χρόνου δὲ πολλοῦ
 35 „διαλόντος, ἦλθον εἰς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραβε-

*doquidem enim, ut per universam Graeciam, ita
 et per Ioniam, eximia est fama tuae iustitiae;
 reputavi mecum, in periculo semper versari Io-
 niam, Peloponnesum contra in tuto locatam,
 et numquam apud nos pecunias diu in eiusdem
 hominis possessione permanere. Haec apud me re-
 putanti deliberantique visum est mihi, bonorum
 meorum dimidium, in pecuniam redactum, apud
 te deponere, bene gnaro apud te mihi salvum illud
 collocatum iri. Accipe igitur has pecunias, et has
 accipe servaque tesseras; quas qui secum ferens re-
 vetet pecunias, ei illas reddes. (86. 1.) Haec quum
 oспes dixisset Milesius, accepit Glaucus deposi-
 tum praedicta conditione. Multo vero interiecto
 tempore Spartam venire filii huius hominis, qui*

- „μάνου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους
 „τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, αἰπαί-
 „τεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυπακρινόμενος
 „τοιαύδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πῆγμα, οὔτε με περι-
 „φέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· Βούλο- 40
 „μαί τε, ἀναμνησθεῖς, ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ,
 „εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ, εἰ γε ἀρχὴν μὴ ἔλα-
 „βον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦ-
 „τα ὧν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα
 86 „ἀπὸ τοῦδε. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι, 45
 (3) „ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπιστερημένοι τῶν χρημάτων.
 „Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς, χρησόμενος τῷ
 „χρηστήριῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὀρ-
 „κῶ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε
 „τοῖσι ἐπέσι·

illas deposuerat pecunias; qui quum convenissent Glaucum, exhibitis tesseris pecunias ab illo repetierunt. At ille recusans, haec respondit: Non memini equidem hanc rem quam narratis, nec animum meum subit ulla eius cogitatio. Volo autem, si quidem in memoriam revocavero, facere quod iustum est: nam, si accepi, recte vobis restituam; si omnino non accepi, ex Graecorum legibus vobiscum agam. Igitur in quartum ab hoc mensem vos reiicio, quo tempore haec effecta vobis dabo. (86. 3.) Lamentantes discedunt Milesii, tamquam defraudati pecuniis. Glaucus vero, Delphos profectus, consulit oraculum, quaeritque ex illo, an interposito iureiurando pecuniam praedaretur. Quem his verbis Pythia adgreditur:

„Γλαῦκ' Ἐπικυδίδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
 „ὄρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληίσσασθαι.
 „Ὅμν' ἐπὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκον μένει ἄνδρα.
 „Ἄλλ' Ὀρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρας,
 55 „αὐδὲ πόδες· κραίηνος δὲ μετέρχεται, εἰσόκει πάσαν
 „συμμάχιας ὀλέσει γενεήν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
 „Ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
 „Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν πα-
 „ραιτίετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη,
 60 „τὸ πεμφθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνα-
 „σθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφάμενος τοὺς Μιλη- 86
 „σίους ξείνους, ἀποδιδῶσφι τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἶσι- (4)
 „κα ὁ λόγος ὅδε, ἵω Ἀθηναῖοι, ὡρμήθη λέγεσθαι ἐς
 „ὕμνας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονον

*Glauce Epicydide! sane expedit ad breve tempus
 iurando vicisse, intervertisseque nummos.*

Iura: iurandi memorem quia mors quoque tollit.

*At iuramento quaedam est sine nomine proles,
 trunca manus, et trunca pedes; tamen impete
 magno*

*advenit, atque omnem vastat stirpemque do-
 mumque.*

Sancti sed hominis florebit sera propago.

*His auditis, Deum oravit Glaucus, ut veniam
 sibi eorum quae dixisset daret. At Pythia respon-
 dit, perinde esse, tentare Deum, atque rem ipsam
 peragere. (86.4) Tunc igitur Glaucus quidem ho-
 spites arcessivit Milesios, et pecunias illis reddidit.
 Cuius vero rei causa hunc ad vos, Athenienses,
 ermonem facere adgressus sim, dicam. Glauci*

- „ἔστι οὐδὲν, οὐτ' ἰστίη οὐδεμὴ νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· 65
 „ἐπ' ἐτέρη περ τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτω ἀγαθὸν,
 „μὴδ' ἐκδιδοῦσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γε, ἢ
 86 „ἀπαστεύοντων ἀποδιδόναι.“ Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦ-
 (5) τα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσέκουν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλ-
 λάσσετο.
 87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦ-
 ναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χα-
 ριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοι-
 σι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικεῖσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς
 Ἀθηναίους παροσκευάζοντο· καὶ, ἣν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθη- 5
 ναίοισι πενήτης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχῆσαντες ὦν, τὴν θεω-
 ρίδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων·
 88 λαβόντες δὲ τοὺς ἀνδρας, ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθέν-
 τες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ

huius nulla hodie propago superest, nec domus ulla quae Glauci fuisse existimetur: a stirpe enim excisus e Sparta est. Adeo expedit, de deposito nihil aliud ne cogitare quidem, nisi ut repetentibus reddas. (86. 5.) His dictis *Leotychides*, quum ne sic quidem morem ei gererent *Athenienses*, discessit.

(87.) *Aeginetae*, priusquam superiorum iniuriarum, quas Thebanorum in gratiam intulerant Atheniensibus, poenas darent, hoc etiam admiserant. Succensentes Atheniensibus, a quibus iniuria se adfectos arbitrabantur, ad ulciscendos eos se compararunt: et quum Atheniensium sacra quinquereimis, Delo rediens, ad Sunium staret, huic navi insidiati sunt, et repletam viris primariis Atheniensium ceperunt, captosque in vincula coniecerunt. (88.) Haec ab *Aegi-*

479, 87.

τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ, ἣν γὰρ Νι-
 κόδρομος Κνοῖθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ αὐτῆς δέκιμος,
 5 οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρῃ ἑαυτοῦ
 ἐξέλασιν ἐκ τῆς ἡσού, λαβὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους
 ἀναστημένους ἐρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθη-
 ναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, Φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπι-
 χιρῆσαι, καὶ ἐκείνους εἰς τὴν ἥκειν δεήσει βορβίοντας.
 10 μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνθήκατο . . .
 ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλασμένην πό-
 λιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται εἰς δέον. οὐ γὰρ ἔτι 89
 χον εἶσθαι νέες σφι αξιόμαχοι τῇσι Αἰγινήταισιν συμ-
 βαλέειν· ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαι σφι νῆας,
 ἐν ταύτῃ διεφθάρη τὰ πρῆγματα. οἱ δὲ Κορινθιοί, ἴσαν
 5 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι εἰς τὰ μάλιστα, Ἀθη-

netis passi Athenienses, non ultra differendum puta-
 runt, quin adversus illos, quidquid possent, machi-
 narentur. Erat tunc in Aegina vir spectatus, Nico-
 dromus nomine, Cnoethi filius, infensus Aeginetis
 quod ab illis olim insulâ pulsus fuisset: hic ubi in-
 tellexit Athenienses ad male faciendum Aeginetis
 sese accingere, prodicionem Aeginae cum illis pa-
 ciscitur, certum diem constituens, quo et ipse rem
 adgressurus sit, et illos oporteat praesidio sibi adesse.
 His ita constitutis, Nicodromus, ut ei cum Athenien-
 sibus convenerat, veterem quam vocant urbem oc-
 cupat. (89.) Sed *Athenienses* ad constitutum diem
 non adfuerunt. Etenim navium numerus tunc maxime
 non ad manus illis fuerat idoneus ad pugnam cum
Aeginetis ineundam: et, dum a Corinthiis naves sibi
 commodandas petunt, interim perditâ res est. Co-

ναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντα-
 δραχμούς· ἀποδόμενοι· δωτήν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξῃν
 δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς
 αφετέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπά-
 σας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἶγιναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρῃ μιῇ 10
 90 τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὥς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς
 τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβάς, ἐκδιδρῆσκει
 ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινήτων
 ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδωσαν. ἐνθεῦ-
 τεν δὲ οὗτοι ὀρμαῶμενοι ἔφερόν τε καὶ ἤγον τοὺς ἐν τῇ 5
 91 νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγι-
 νητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἅμα
 Νικόδρῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτά σφας χειρωσά-

rinthii, quum per id tempus quam maxime amici
 essent Atheniensium, rogantibus illis triginta dedere
 naves; dederunt autem quinis drachmis eas commo-
 dantes, nam gratis dare per legem non erat licitum.
 His igitur acceptis navibus, adiectisque suis, septua-
 ginta omnino navibus instructis, adversus Aeginam
 navigarunt: sed postridie eius diei, qui constitutus
 erat, advenerunt. (90.) Nicodromus, ut ad diem
 non adfuerunt Athenienses, conscensa navi ex Aegi-
 na profugit, eumque alii etiam ex Aeginetis sunt sc-
 cuti; quibus Athenienses Sunium habitandum dedere:
 unde illi impetum facientes, res Aeginetarum, qui in
 insula erant, agebant ferebantque. Sed hoc quidem
 postero tempore factum. (91.) Tunc vero, qui opi-
 bus inter Aeginetas valebant, superata plebe quae
 cum Nicodromo insurrexerant, hos qui in ipsorum
 venerant potestatem, ad sumendum de eis supplicium

μανοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι
 ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἶοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχα-
 5 νόμενοι, ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νῆ-
 σου, ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἐπτακοσίους γάρ
 δὴ τοῦ δήμου ζωγήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες. εἰς
 δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμά, καταφεύγει πρὸς
 πρόβυρα Δήμητρος θεομοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος δὲ
 10 τῶν ἐπισπαστήρων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε μιν ἀποσπά-
 σαι οὐκ οἶοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀπακόψαντες αὐ-
 τοῦ τὰς χεῖρας, ἤγον οὕτω· χεῖρες δὲ κείναι ἐμπεδυ-
 κῦλαι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νῦν σφέας 92
 αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι
 ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυ-
 μαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον,
 5 Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθεύουσι, μέμ-

eduxerunt. Quo tempore etiam piaculum admisere,
 quod nulla ratione nullisque sacrificiis potuerunt ex-
 piari, sed prius insulâ exciderunt, quam propitia illis
 reddita Dea est. Nam, quum captos septingentos ex
 plebe ad supplicium eduxerunt, unus eorum, e vin-
 culis elapsus, ad vestibulum confugit Cereris Legi-
 feræ, et prehensos annulos, quibus adtrahitur portâ,
 firmiter tenuit. Tum vero illi, quum abstrahere ho-
 minem non valerent, manus ei præciderunt, atque
 ita eduxerunt: et manus illae annulis inhaerebant.
 (92.) Haec in se invicem *Aeginetae* patrabant. Supe-
 perati vero pugna navali ab *Atheniensibus*, qui cum
 septuaginta advenerant navibus, auxilium petierunt
 ab eisdem quos olim invocaverant *Argivis*. At hi
 quidem iam auxilio non venerunt, quippe offensi eo

Φόμενοι ὅτι Αἰγινᾶται νέες, ἀνάγκη λαμβθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένους, ἔσχον τε εἰς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτ- 10
σαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικωνίοι μὲν νυν συ-
γνόντες ἀδικῆσαι, ὁμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκ-
τίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι. Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκο-
το, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὲ ὧν σφι ταῦτα δεομέ-
νοι ἀπὸ μὲν ταῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἐτι ἐβοήθεε, 15
ἐβελονταὶ δὲ εἰς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ
ὦ οὖνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκῆσας. τούτων
οἱ πλεῖντες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν
ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυ-

quod naves Aeginenses, vi quidem coactae a Cleome-
ne, ad Argolidem adpulerant terram, et Aeginetae
unà cum Lacedaemoniis exscensionem fecerant. In
eadem autem incursione simul etiam *Sicyonii* suis
e navibus exscenderant. Quare ambobus Argivi mul-
ctam irrogarunt, mille talenta, utrique populo quin-
genta. Et *Sicyonii* quidem, agnoscentes iniuste se
fecisse, pacti sunt cum Argivis, ut, solutis centum ta-
lentis, reliqua summa ipsis remitteretur: *Aeginetae*
vero culpam non agnoscentes, pertinaciter detrectave-
runt mulctam. Quam ob causam nunc illis, auxilia
rogantibus, publico nomine nulla ab Argivis missa
sunt, sed voluntarii eis suppetias venere mille ad-
modum; quibus dux praefuit vir strenuus, nomine
Eurybates, qui quinquertium exercuerat. Horum au-
tem plerique non redierunt, sed ab Atheniensibus in

20 βάτης, μονομαχίην ἐπασχέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρέπων
 τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ
 Δεκαλέος ἀποθνήσκει. Αἰγυνῆται δὲ, εὐοῦσι ἀτάκτοις 93
 Ἀθηναίοις συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφειν
 νῆας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοις μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγυνῆτας. 94
 Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐαυτοῦ ἐπαίει, ὥστε ἀναμιμνήσκον-
 τός τε αἰεὶ τοῦ Θεράποντος, μεμνήσθαι μιν τῶν Ἀθη-
 ναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων, καὶ δια-
 5 βαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρῖος,
 ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσεως, καταστρέφειν τῆς
 Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρ-
 δόνιον μὲν δὴ, Φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ, παρα-
 λύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας,
 10 ἀπέστειλε ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δαῖτίν τε, ἐόν-

Aegina sunt interfecti: in his dux Eurybates, postquam singulari certamine tres occidisset adversarios, ipse a quarto, Sophane Deceliensi, interfectus est. (93.) Aeginetae vero, suis navibus Athenienses in-compositos adorti, superarunt illos, et quatuor naves cum ipsis viris ceperunt.

(94.) Ita dum bellum geritur Athenienses inter et Aeginetas, interim Persa suum persecutus est institutum. Nam et famulus eum admonerat, ut remisceretur Atheniensium, et Pisistratidae instabant et calumniabantur Athenienses: simul vero ipse Darius cupiebat, arrepta hac occasione, illos e Graecis subigere, qui terram et aquam ipsi non dedissent. Itaque, Mardonio ab imperio remoto, qui cum classe male rem gesserat, alios nominavit im-

τα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνηα τὸν Ἀρταφέρνηος παῖ-
 δα, ἀδελφιδέον ἑαυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξ-
 ἀνδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑαυτῷ ἐς
 95 εἶν ταῖς ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀπο-
 δεχθέντες, πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κι-
 λικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν
 πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐμβαῦτα στρατοπεδευ-
 ομένοις ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχ- 5
 θείς ἐκάστοις· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαυγῶγοι νέες,
 τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑαυτοῦ δασμοφόροις
 Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. Ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύ-
 τας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἑξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνβέυτην δὲ οὐ 10
 παρὰ τὴν ἡπείρον ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόν-

peratores, qui adversus Eretriam et Athenas profici-
 scerentur, *Datin*, Medum genere, et *Artuphernem*,
 Artaphernis filium, suum consobrinum: quos misit
 dato mandato, ut *Athenas Eretriamque sibi subiicerent*,
 et *capta inde mancipia in suum adducerent conspectum*. (95.) Hi nominati imperatores,
 quum a rege digressi in Aleium pervenissent cam-
 pum Ciliciae, exercitum pedestrem ducentes nume-
 rosum et bene instructum; ibi quum castra posuis-
 sent, accesserunt eis universae copiae navales, ut cui-
 que populo imperatae erant: accesseruntque etiam
 naves equis transvehendis, quas superiori anno *Da-*
rius suis tributariis edixerat parandas. Equis in hip-
 pagines impositis, et omni pedestri exercitu naves
 conscendere iusso, *sexcentis triremibus* in Ioniam
 navigarunt. Inde vero non littus legentes rectè ver-

του καὶ τῆς Θρηάκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμαῖοι, πα-
 ρά τε Ἰκαρίον καὶ διὰ νήσων τὸν πλὸν ἐποικῶντο· ὡς
 μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δεισάντες· μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ
 15 Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἐτεῖ ποιεύμενοι ταύτην τὴν κομ-
 ῆν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δέ, καὶ ἡ Νάξος
 σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ αἰλουσα. Ἐπὶ δέ, ἐκ 96
 τοῦ Ἰκαρίου πελάγους προσφερόμενοι, προσέμιξαν τῇ
 Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπιῖχον στρατεύε-
 σθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι
 5 πρὸς τὰ οὖρα οἴχοντο Φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν,
 ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιή-
 σαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.
 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι, ἐκλιπόντες 97

sus Hellespontum et Thraciam direxerunt classem;
 sed Samo profecti, per Icarium mare et secundum
 insulas cursum tenuere; metuentes maxime, ut mihi
 videtur, montis Atho circuitum, in quo circumna-
 vigando superiori anno ingentem passi erant calami-
 tatem; insuper vero etiam, ut hac irent, Naxos in-
 sula eos cogebat, quae superiori tempore non erat
 subacta. (96.) Ubi per mare Icarium transvecti
 contra *Naxum* venere, (hanc enim primam omnium
 adoriri in animo habebant Persae, memores eorum
 quae prius acciderant) non sustinentes hostem *Naxii*,
 procul abeuntes in montes confugerunt. *Persae* vero,
 in servitutem redactis quotquot illorum comprehen-
 dissent, et templa et urbem incenderunt. Quo facto,
 adversus reliquas insulas navigare pergebant.

(97.) Qui dum id faciunt, *Delii* etiam, relicta in-
Herod. T. III. P. I.

98 HERODOTI HISTOR. VI.

καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἷχοντο Φεύγοντες εἰς Τήνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεύουσας, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέ-
 ρην ἐν τῇ Ῥηνῇ· αὐτὸς δὲ, πυθόμενος ὥα ἔσαν οἱ Δῆ- 5
 λιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε· „ Ἄνδρες
 „ ἱεῖοι, τί Φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες
 „ κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γάρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσούτῳ γε Φρο-
 „ νέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος ὥδε ἐπίσταλται· ἐν ᾗ χῶ-
 „ ρη οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε 10
 „ αὐτὴν τὴν χώραν, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν
 „ καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέ-
 „ μεσθε.“ Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι·
 μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 98 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἔθυμήσῃ. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιή-
 σας, ἔπλει ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρετρίαν πρώτα,

sula, profugiunt Tenum. *Datis* autem, ubi in vicini-
 niam Deli cum exercitu pervenit, ipse navi sua prae-
 gressus, non passus est classem ad insulam adpellere,
 sed ad Rheneam ex adverso sitam: et postquam co-
 gnovit quo se Deli recepissent misso caduceatore,
 haec eis edixit: *Quid fugā abitis, viri sancti! male*
de me, nec pro meo merito, iudicantes. Ego enim
et ipse in tantum certe sapio, et a rege hoc mihi
mandatum est, ut, qua in terra hi duo dii nati
sunt, eam nec ipsam laedam, nec eius incolae.
Quare redite vestras ad sedes, et insulam habitate!
 Haec postquam per caduceatorem edixit, trecenta
 thuris talenta super aram congesta adolevit. (98.)
 His rebus gestis, *Datis* cum exercitu primum adver-
 sus Eretriam navigavit, simul et Ionas et Aeolenses

483, 6.

ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. Μετὰ δὲ τού-
 τον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ
 5 Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα.
 καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
 ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
 Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀταξέρ-
 ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπέξῃς γενεῶν, ἐγένετο
 10 πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς
 πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐ-
 τῇ γινόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων, περὶ
 τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν αἰεὶ κινεῖσθαι
 Δῆλον, τὸ πρὶν εἶναι ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γε-
 15 γραμμένον περὶ αὐτῆς ὥδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ εἶναι.

secum ducens. Post illius autem ex hac regione di-
 gressum, *commota tremuit Delos*; quod nec ante
 id tempus, ut aiunt Delii, nec post, ad meam usque
 aetatem, factum est. Et hoc quidem prodigium edi-
 dit Deus, quo imminetia hominibus mala signifi-
 caret. Nam regnante *Dario* Hystaspis filio, et *Xerxe*
Darii, et *Artaxerxe* Xerxis, per tres has continuas
 generationes plura mala adflixerunt Graeciam; quam
 per viginti alias generationes quae ante Darium ex-
 stiterunt; alia quidem, a Persis illi illata; alia vero,
 ab ipsorum Graecorum coryphaeis, de principatu
 inter se bellum gerentibus. Itaque non praeter caus-
 sam commota est Delos, quum ad illum diem im-
 mota fuisset. Et in vaticinio de illa ita scriptum est:

Et Delum, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα Δαρεῖος, ἐρξίης· Ξέρξης, ἀρήιος· Ἀρταξέρξης, μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλεῖας ὡς αὖ ἐρῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες 20 καλοῦεν.

- 99 Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάβανον. ὡς δὲ, περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφί οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδί- 5 δσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγέιτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρετρίαν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐμβαῦτα τούτους ἐπολιόρκον τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκαιρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.
- 100 Ἐρετρίεις δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν

Valent autem secundum Graecum sermonem nomina ista hocce: *Darius*, coërcitor; *Xerxes*, bellator: *Artaxerxes*, magnus bellator. Hos enim reges Graeci suâ linguâ recte ita, ut dixi, nominaverint.

(99.) *Barbari*, Delo profecti, navibus ad insulas adpulsis, et exercitum inde adsumebant, et insularum filios secum obsides abducebant. Postquam vero, praeternavigatis insulis, Carystum pervenerunt; quum nec obsides dedissent *Carystii*, et contra vicinas urbes (Eretriam et Athenas dicebant) se militaturos negassent; ibi tunc hos oppugnarunt, agrumque illorum evastarunt, donec etiam hi in deditio-nem venire Persarum. (100.) *Eretrienses* autem, ubi cognoverunt sese peti a Persarum classe, Athe-

ἐπὶ σφέας ἐπιπλείουσιν, Ἀθηναίων ἐδήθησαν σφίσι
βοηθούς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπαίπαντο τὴν ἐπι-
κουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν
ἑ ἵπποβοτείαν Χαλκιδικέων τὴν χώραν, τεύτους σφί διδοῦσι
τιμωροῦς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευ-
μα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνταν δὲ διφα-
σίας ἰδίας. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν
τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτῶν,
10 ἴδια κέρδη προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσων οἴσισθαι,
προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς
εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνός, εὖν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶ-
τα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ πα-
ρέοντα σφί πρήγματα· προσδέτο τε ἀπαλλάσσεσθαι
15 σφέας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ
Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πύθονται καὶ

nienses rogarunt ut auxilia sibi mitterent. Nec ne-
garunt Athenienses opem, sed quater mille colonos
illos, qui in opulentorum Chalcidensium praedia suc-
cesserant, opem eis ferre iusserunt. At in Eretrien-
sibus sanum nullum erat consilium; qui Athenienses
quidem auxilio vocaverant, ipsi vero in duas divisi
erant sententias: nam aliis animus erat, relicta urbe
in superiora Euboeae loca se recipere; alii vero, pri-
vatum quaestum a Persis reportare sperantes, prodii-
tionem parabant. Quorum utrumque consilia co-
gnita habens Aeschines, Nothonis filius, primarius
vir Eretriensium, advenientibus Atheniensibus prae-
sentem rerum statum aperuit; eosque ut retrogrede-
rentur rogavit, ne simul cum Eretriensibus perirent.
Et Athenienses, Aeschinis sequentes consilium, Oro-

αὐτοὶ μὲν διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν, ἑσώζον σφέας αὐ-
 101 ταίς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς
 Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰ-
 γίλια. κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσει-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετρίεες ἐπεξελθεῖν μὲν 5
 καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποίηοντο βουλὴν· εἰ καὶ δὲ διαβου-
 λάξαιεν τὰ τεῖχεα, τούτου σφί ἐμελε πέρι, ἐπεὶ τε
 ἐνῖκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης
 καστερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπιπτον ἐπὶ ἐξ ἡμέρας πολ-
 λαὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἄλκι- 10
 μάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀσπῶν
 δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ, ἐσελθόντες εἰς
 τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπηρσαν,
 ἀποτιννύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱερῶν· τοῦ-

pum transvecti, periculum evaserunt. (101.) *Persae*, navibus ad Tamynas et Choereas et Aegilia ditionis *Eretriensium* adpulsis, locis hisce potiti, protinus equis e navibus expositis, ad adgrediendum hostem sese compararunt. Eretrienses vero de egrediendo et committenda pugna non cogitabant; sed muros, si possent, defendere, hoc unum illis curae erat, quandoquidem vicerat sententia non relinquendam esse urbem. Quum autem acriter oppugnaretur murus, intra sex dies multi ab utraque parte perierunt: septimo vero die Euphorbus Alcimachi filius et Philagrus Cyneae, spectati inter cives viri, Persia *Eretriam* prodiderunt. Et hi, urbem ingressi, templa spoliarunt incenderuntque, poenam hanc repe-

15 το δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἠδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρ-
ρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρετρίαν, καὶ ἐπισχόντες ἀλ- 102
γας ἡμέρας, ἔπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντες τε
πολλόν, καὶ δοκέοντες ταῦτά τοὺς Ἀθηναίους ποιήσεν
τὰ καὶ τοὺς Ἐρετρίας ἐποίησαν. καὶ, ἣν γὰρ ὁ Μαρα-
5 θῶν ἐπιτηδεύατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνπεπῦσαι,
καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίας, εἰς τοῦτό σφι κατηγέτο
Ἰππίας ὁ Πεισιστράτει. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἐπύθοντο 103
ταῦτα, ἐβόηθον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα. ἦγαν δὲ
σφίας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης,
τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα, τὸν Στῆσαγόρειον, κατέλαβε
5 φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισιστράτην τὸν Ἰπποκράτειος. καὶ
αὐτῷ, φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελίσθαι τεθρίπῳ συνέ-

tentes ob templa Sardibus cremata; homines autem,
ut iusserat Darius, in servitutem abstraxerunt.

(102.) Subactâ Eretriâ, *Persae*, paucorum dierum
interpositâ morâ, in *Atticam* navigarunt, magnas
in angustias adducentes Athenienses, cogitantesque
eodem modo cum illis agere atque cum Eretriensibus
egissent. Quumque *Marathon* esset totius Atticae
maxime opportunus equitibus locus, et proximus ab
Eretria, in hunc campum illos deduxit *Hippias*,
Pisistrati filius. (103.) Qua re cognita, *Athenien-*
ses etiam ipsi *Marathona* obviam hostibus egressi
sunt. Duxerunt autem illos decem imperatores; quo-
rum decimus *Miltiades* erat, is cuius patri *Cimo-*
ni, Stesagorae filio, acciderat, ut a Pisistrato, Hip-
pocratis filio, Athenis in exsilium pelleretur. Eidem-
que cōtingerat, ut exsul victoriam Olympiae repor-

βη· καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, ταῦτό
 ἐξευκείσθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ
 δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν,
 παραδίδοι Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι· καὶ τὴν νίκην 10
 παρὶς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑπόσπονδος. καί
 μιν, ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα,
 κατέλαβε ἀποδανῆν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων,
 οὐκέτι περιμέντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὐ-
 τοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήιον, νικτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. 15
 τέθαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέτρῃ τῆς Διὰ κοί-
 λης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθά-
 φονται αὐται, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. Ἐποιή-
 σαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη ταῦτό τοῦτο, Εὐαγόρει Λαί-
 κωνος· πλεῖν δὲ ταυτίων, οὐδαμαί. Ὁ μὲν δὲ πρεσβύ- 20

taret quadrigarum curriculo; quem eundem hono-
 rem iam ante eum frater ipsius uterinus Miltiades
 erat consecutus. Deinde vero, sequenti Olympiade,
 quum eisdem equis idem *Cimon* vicisset, Pisistrato
 concessit, ut is victor renunciaretur; et ob victoriam
 huic concessam, ex pactione cum illo inita, in patriam
 est restitutus. Postremo idem, quum eisdem equis
 aliam rursus victoriam reportasset Olympicam, obiit
 interfectus a filiis Pisistrati, ipso Pisistrato non am-
 plius in vivis agente: interfecerunt illum enim hi
 prope prytaneum, noctu hominibus quibusdam ad
 hoc subornatis. Sepultus autem est *Cimon* ante ur-
 bem, ultra viam quae Per Cavum vocatur; et ex ad-
 verso sepulti sunt hi equi eiusdem, qui tres olympi-
 cas retulerunt victorias. Praestiterunt quidem idem
 hoc alii etiam equi, Evagorae Lacedaemonii; sed,

πρεσβυτέρους τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στισταγόρης ἦν τῆνικαῦτα
 παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονή-
 σω· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦ-
 ναμα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστῆς τῆς Χερσονήσου Μιλτιά-
 δεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὲ ὡν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦκεν 104
 ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφυγὼς διπλῶν θάνατον,
 ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γάρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν
 οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐπεισύντε
 5 λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δὲ, ἐκ-
 φυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμηνον εἰς τὴν ἑαυτοῦ, δε-
 κέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἥδη τὸ ἐνθιῦτέν μιν οἱ ἐχ-
 θροὶ ὑποδιξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
 γόντες, εἰδιώξαν τυρανίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυ-
 10 γὰν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπε-
 δέχθη, αἰρεθείς ὑπὸ τοῦ δήμου.

praeter hos, nulli. Filiorum igitur Cimonis natu
 maior, *Stesagoras*, per id tempus apud patrum
 Miltiadem in Chersoneso educabatur: natu minor
 autem apud Cimonem Athenis erat, cui nomen fuit
Miltiades, de patris Miltiadis nomine, conditoris
 Chersonesi. (104.) Hic igitur tunc *Miltiades*, quum
 nuper e Chersoneso advenisset, duplicemque effugis-
 set mortem, imperator fuit Atheniensium. Simul
 enim et Phoenices, usque ad Imbrum illum perse-
 cuti, studiose operam dederant, ut caperent eum et
 ad regem abducerent: et, postquam hos effugit, do-
 mumque rediit, iam protinus eundem exceperant
 adversarii, et in iudicium vocatum, reum egerant
 tyrannidis in Chersoneso exercitae. At hoc quoque
 liberatus periculo, ita demum imperator creatus est
 Atheniensium, populi suffragiis electus.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν, ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστυ οἱ στρατη-
 γοὶ, ἀποπέμπουσι εἰς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην,
 Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο
 μελετῶντα. τῷ δὲ, ὡς αὐτὸς τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ
 Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος, τὸ ὑπὲρ 5
 Τεγέης, ὃ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ οὖνομα τοῦ
 Φειδιππίδου τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι καλεῦσαι ἀπαγ-
 γεῖλαι, διότι ἐαυτοῦ οὐδεμίην ἐπιμέλειαν ποιῶνται,
 ἔοντας εὖνου Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένου ἤδη
 σφίσι χησίσμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἰσομήνου. Καὶ ταῦτα 10
 μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πραγμά-
 των, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθεῖα, ἰδρύσαντο ὑπὸ τῇ
 ἀκροπόλει Πανὸς ἱερὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγ-
 γελίης θυσίησι ἐπετείησι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται.
- 106 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης

(105.) Ac primum quidem, quum adhuc in urbe
 essent imperatores, *Spartam* miserunt praeconem
Phidippidem, civem quidem Atheniensem, cacterum
hemerodromum, et hoc negotium exercentem.
 Cui, ut quidem ipse deinde narravit Phidippides,
 Atheniensibusque renunciavit, circa Parthenium
 montem, qui supra Tegeam est, deus *Pan* obviam
 est factus; compellatoque nominatim Phidippide,
 iussit eum *renunciare Atheniensibus*, nullam illos
 sui curam gerere, quum tamen bene cupiat Athe-
 niensibus, ac iam saepe de illis bene meritus fue-
 rit, et posthac etiam bene sit meriturus. Haec certe
 Athenienses vere ita accidisse persuasi, deinde, quum
 iam res eorum recte fuissent compositae, templum
Pani infra arcem statuerunt, eumque inde ab illo

487, 27.

αὐτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα Φανῆναι, δευτε-
 ραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστειος ἦν ἐν Σπάρτῃ ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· „ὦ Λακεδαιμόνιοι,
 5 „Ἀθηναῖοι ὑμῶν δέονται, σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ πε-
 „ρὶδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνη
 „περικτεοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρε-
 „τριά τε νῦν ἡνδραπόδισται, καὶ πόλις λογίμη ἡ Ἑλ-
 „λας γέγονε ἀσθενεστέρη.“ Ὁ μὲν δὲ σφι τὰ ἐντεταλ-
 10 μένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἑαδὲ μὲν βοηθῆειν Ἀθηναίοισι,
 ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιεῖν ταῦτα, οὐ
 βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μη-
 νὸς εἰνάτῃ· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ
 πλήρους ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νῦν τὴν πανσέλη-
 15 νον ἑμνον.

nuncio annuis sacrificiis et lampade placant. (106.)
 Tunc vero missus ab imperatoribus *Phidippides* hic,
 quo tempore is Panem sibi adparuisse narravit, po-
 stridie eius diei quo Athenis erat profectus *Spartam*
 pervenit; ubi adiens magistratus, haec apud eos ver-
 ba fecit: *Lacedaemonii! Petunt a vobis Athenienses,*
ut auxilio illis veniatis; neque patiamini, ut anti-
quissima inter Graecos civitas in servitutem abri-
piatur a barbaris. Nam et Eretria nunc sub iugum
est missa, et insigni civitate imminuta est Grae-
cia. Haec ubi illis ex mandato dixit, placuit quidem
 Spartanis auxilia mittere Atheniensibus; sed id con-
 festim facere non potuerunt, quum nollent contra
 legem agere. Erat enim nonus dies mensis: *nono au-*
tem die, et priusquam plena esset luna, se non
egressuros, aiebant. Novilunium igitur hi exspecta-
 bant.

- 107 Τούτοι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πισιστρατεύου εἰς τὸν Μαραθῶνά, τῆς παροικομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιγόνδε. ἐδόκει ὁ Ἰππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑαυτοῦ συνευνηθῆναι, συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασυσσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσῃ ἐν τῇ ἑαυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὲ τῆς ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε εἰς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ, καταγομένης εἰς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥριμζε οὗτος, ἐκβάοντας τε εἰς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε. οἷα δὲ οἱ προσβυτέρω ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῖντες ἐσείοντο· τούτων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βῆξας. ἐκπεσόντος δὲ εἰς τὴν ψάμμον

(107.) *Hippias*, Pisistrati filio, qui barbaris viam in campum *Marathona* praeivit, superiori nocte per somnum tale visum erat oblatum. Visus sibi erat suum cum matre concumbere: quo ex insomnio collegerat, Athenas se esse rediturum, et in patria recepto regno senem vitam excessurum. In hunc modum *Hippias* somnium suum erat interpretatus. Tunc vero, ducis officio fungens, partim Eretriensia mancipia in Styreorum insula, cui Aegilia nomen, deposuit; partim naves, quae ad Marathona adpulerant, in statione locavit, et barbaros in terram egressos ordinavit. Quae dum administrat, accidit ei ut vehementius, quam solitus erat, et sternutaret et tussiret. Quumque eidem, quippe aetate iam proveciori, plures labarent dentes, harum dentium unam, dum tussit, propter violentiam

αὐτοῦ, ἐποιεῖτο πολλὴν σπουδὴν ἐξευραῖ· ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ δῶν, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· „Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυσὴσόμεθα ὑποχειρὶν ποιήσασθαι· ὁκόσον δέ τι μοι
20 „μῆρος μετῆν, ὁ δῶν μετέχει.“ Ἰππίης μὲν δὴ ταύτην ὅψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι.

Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος, 108
ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιεῖς πανδημί. καὶ γὰρ καὶ ἐδιδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιεῖς, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτίων οἱ Ἀθηναῖοι συγχροῦς ἤδη
5 ἀναιρέατο· ἔδωσαν δὲ ὧδε. πιεζύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιεῖς, εἰδίδωσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε· „Ἡμεῖς

iecit. Quae quum in arenam cecidisset, magnum adhibuit studium ut eam reperiret: postquam vero nusquam dens comparuit, edito gemitu ait adstantibus: *Terra haec non est nostra, neque eam poterimus in nostram redigere potestatem: nam, quidquid eius ad me pertinebat, id dens mea obtinet.* Nempe in hoc *Hippias* exiisse visionem suam exstimavit.

(108.) *Atheniensibus*, quum in campo *Herculi* sacro locum cepissent, praesidio advenere *Plataeenses* frequenti manu ex universo populo collecti. Tradiderant enim sese *Atheniensibus* *Plataeenses*, et frequentes labores pro illis *Athenienses* sustinebant. Tradiderant se autem hoc modo. Bello a *Thebanis* pressi *Plataeenses*, primum *Cleomeni*, *Anaxandridae* filio, et *Lacedaemoniis* se tradiderunt, qui

„ μὲν ἑκαστέρῳ τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοιτ'
 „ ἂν ἐπικουρή ψυχρή· Φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἔξαν 10
 „ δραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευό-
 „ μεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιο-
 „ χώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.“
 Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους 15
 ἔχειν πότους, συνεστῆκας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
 μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ
 ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δώδεκα
 θεοῖσι, ἰκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδουσαν σφέας
 αὐτοὺς. Θεβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστράτευντο 20
 ἐπὶ τοὺς Πλαταιάς· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθειον. μιλ-
 λόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· πα-

forte in illis locis aderant. At illi, non recipientes eos,
 dixere: *Nos nimis procul a vobis habitamus, et frigidum vobis tale auxilium foret: plus semel enim fieri posset, ut in servitutem prius abstraheremini, quam nostrum quiesquam fando audiret. Quare suademus vobis, ut Atheniensibus vos tradatis, qui vobis sunt finitimi, ad tutandum non invalidi.* Haec Plataeensisibus suaserunt Lacedaemonii, non tam quod illis bene vellent, quam quod cuperent laboribus fatigari Athenienses, bellis cum Boeotis gerendis. Consilium autem Lacedaemoniorum sequentes Plataeenses, quo tempore duodecim diis sacra faciebant Athenienses, supplices ad aram consederunt, seque illis tradiderunt. Quo cognito, Thebani arma intulerunt Plataeensisibus; et Athenienses auxilio illis venire. Sed quum in eo essent ut consererent

ρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμ-
φοτέρων, οὕρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· εἴαν Θηβαίους
25 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς ταλέειν. Κο-
ρίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι
δὲ ἀπιοῦσι ἐπέθηκαν Βοιωτοί· ἐπὶέμενοι δὲ, ἐσώθη-
σαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κο-
ρίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὐρους, τούτους ὑπερ-
30 βάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὐρον Θηβαίοισι
πρὸς Πλαταιάς εἶναι καὶ Υἱάδας. Ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ
Πλαταιεῖς σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρη-
μένῳ· ἤκον δὲ τότε εἰς Μαραθῶνα βοηθέοντες.
Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γυναι- 109
μαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· „ὀλίγους γάρ

pugnam, id fieri non passi sunt Corinthii: hi enim, quum forte adessent, arbitrio eorum rem permittentibus utrisque, pacem conciliarunt, fines regionis ita constituentes, ut *Thebani eos ex Boeotis, qui Boeotorum communi nollent adtribui, nil impedirent.* Hoc constituto, Corinthii abierunt. Athenienses vero, domum redeuntes, ex improvise adgressi sunt Boeoti: sed commissa pugna superati sunt. Quo facto Athenienses, fines Plataeensibus a Corinthiis constitutos transgredientes, ipsum Asopum et Hysias fines inter Thebanos et Plataeenses statuerunt. Plataeenses igitur, postquam praedicto modo Atheniensibus sese tradidissent, nunc eis ad Marathonem auxilio venerunt.

(109.) Imperatorum autem Atheniensium bifariam divisae erant sententiae; nolentibus aliis, ut praelio confligeretur; nimis enim exiguum esse ipsorum

εἶναι, στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δὲ, καὶ
 Μιλτιάδew, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ
 ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκα- 5
 τος ψηφισμοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολε-
 μαρχεῖν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πο-
 λέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πο-
 λέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν
 Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε· „Εν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, 10
 „ἔστι ἡ καταδουλώσαι Ἀθήνας, ἡ ἐλευθέρας ποιήσαν-
 „τα, μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων
 „βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπου-
 „σι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
 „ἤκουσι μέγιστον. καὶ, ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι 15
 „Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσσονται παραδεδομένοι Ἰπ-

*numerum, quam ut cum Medorum exercitu con-
 grederentur; aliis vero, et in his Miltiade, consi-
 gendum consentibus. Ita quum dissentirent, quum-
 que in eo esset ut peior vinceret sententia; tunc un-
 decimus supererat qui suffragium ferret, is qui fabā
 polemarchus electus erat Atheniensium: antiquitus
 enim polemarcho aequale cum imperatoribus ius
 suffragii ferendi tribuerant Athenienses. Erat autem
 tunc polemarchus Callimachus Aphidnaeus; quem
 conveniens Miltiades, his verbis est adlocutus: In
 te nunc situm est, Callimache, utrum in servitu-
 tem redigere velis Athenas, an, liberatā patriā,
 memoriam tui in omne aevum relinquere, qualem
 ne Harmodius quidem et Aristogiton reliquerunt.
 Numquam enim, ex quo exstiterunt Athenienses,
 in tantum adducti sunt periculum, in quanto nunc*

- „πίη· ἥν δὲ περιγένηται αὐτὴ ἡ πόλις, οἷα τέ ἐστι πρῶ-
 „τῇ τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. Κῶς ὦν δὴ ταῦ-
 „τα οἶα τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων
 20 „ἀνήκει τῶν πηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι
 „Φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἔόντων δέκα, δίχα
 „γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, κελευόντων συμβαλέειν,
 „τῶν δὲ, οὐ συμβαλέειν. ἥν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν,
 „ἔλπομαι τίνα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασεί-
 25 „σειν τὰ Ἀθηναίων Φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἥν δὲ
 „συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέ-
 „ροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν
 „περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ
 „νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἄρτηται. ἥν γὰρ σὺ γνώμη τῇ

versantur. In quo si Medis succumbunt, decretum est quid eis sit patiendum, Hippiae deditis: sin superior discesserit haec civitas, probabile est primam eam futuram esse Graecarum civitatum. Quo pacto igitur fieri hoc possit, et quo pacto a te pendeat harum rerum summa, nunc tibi dicam. Sententiae imperatorum, qui decem sumus numero, in duas divisae sunt partes; aliis confligendum censentibus, aliis non confligendum. Iam, si praelium non commiserimus, persuasum fere habeo magna exstitura dissidia, quae animos disturbent Atheniensium, eosque ad Medorum trahant partes. Sin praelium commiserimus priusquam putre consilium animos subeat nonnullorum Atheniensium, probabile fit mihi, ut, diis aequa tribuentibus, superiores discedamus. Haec igitur omnia ad te nunc spectant, et ex te pen-

Herod. T. III. P. I.

H

- „ἐμῇ προσῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις 30
 „πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἥν δὲ τὴν τῶν ἀποσπενδόν-
 „των τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλε-
 110 „ξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης, προσκτάται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ
 τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
 Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλ-
 λειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανίῃ τῆς ἡμέρας, 5
 Μιλτιάδῃ παρδίδοσαν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι καὶ συμ-
 βολὴν ἐποιεῖτο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανίῃ ἐγένετο.
 111 Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐθαῦτα δὴ ἱτάσσοντο αὐτῷ
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρειος ἡγέ-

CIX. 31. τὴν ante τῶν ἀποσπ. ex coniect. qui articulus vulgo
 aberat. Alii mox συμβουλὴν, loco συμβολήν.

dent. Etenim si tu meae accesseris sententiae, ha-
beris liberam patriam, et civitatem primam uni-
versae Graeciae: sin his suffragatus fueris, qui
dissuadent praelium; erit tibi contrarium eorum,
quae memoravi, commodorum. (110.) His dictis
Miltiades in suam sententiam Callimachum traxit: et
accedente polemarchi suffragio decretum est, ut prae-
lio confingeretur. Post haec, qui ex imperatoribus
configendum censuerant, hi, ut cuiusque dies ad-
erat, quo penes eum summa esset imperii, ita vicem
suam Miltiadi tradiderunt. At ille quamvis acciperet,
non tamen prius commisit praelium quam legitimus
ipsius dies adcesset.

(111.) Quo die igitur *Miltiadis* vices erant admi-
 nistrandae imperii summae, *in aciem educti* sunt
Athenienses, tali modo instructi. Dextro cornu praec-

το ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε
 5 οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
 δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο
 αἱ Φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσον-
 το, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. Ἀπὸ ταύ-
 10 τῆς γὰρ σφί τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
 καὶ πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεντητηρίσι γινόμενας, κα-
 τεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, „ἀμα τε Ἀθηναίοισι, λέγων,
 γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.“ Τότε δὲ, τας-
 σομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε
 τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέ-
 15 δῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας,
 καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας
 ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δὲ σφί διετέτακτο, καὶ 112

erat polemarchus Callimachus: obtinebat tunc enim
 lex apud Athenienses, ut polemarchus dextrum cor-
 nu teneret. Ab hoc igitur principio deinde collocatae
 erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium,
 pro cuiusque numero: postremi vero, in laevo cornu,
 Plataeenses stabant. Inde enim ab hac pugna usu
 receptum est, ut, quando solennia sacra peragunt
 Athenienses, quae quinto quoque anno celebrantur,
 praece Atheniensis solennes preces ita praeceat, ut
fausta omnia precetur Atheniensibus simul et Pla-
tacensibus. Tunc vero, quum acies Atheniensium ad
 Marathonem sic esset instructa ut frons fronti exerci-
 tus Medici exaequaretur, accidit, ut in medio ordines
 haud sane frequentes starent, et ea parte debilior esset
 acies; sed ut utrumque cornu densioribus ordinibus
 firmaretur. (112.) Acie ita ordinata, quum caesae

τὰ σφάγια ἐγένετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἔντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὀρέωντες δρόμῳ ἐπίοντας, παρεσκευάζοντο 5 ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρέωντες αὐτοὺς ἐόντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπεργομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατεΐκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀβροοὶ προσέμιξαν τοῖσι 10 βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθημένους· τίως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὐνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκού- 15

hostiae prospera omnia nunciassent, ibi tunc Athenienses, ut *signum* datum est *pugnae*, cursu in hostes contenderunt. Erat autem inter duas acies interiectum intervallum haud minus quam octo stadiorum. Tum vero *Persae*, ubi cursu adversus se irruentes hostes viderunt, ad excipiendos illos se compararunt; *furere* dicentes *Athenienses*, et in *propriam ruere perniciem*; qui ita cursu contenderent, quum numero essent pauci, neque vel equitatum vel sagittarios haberent. De his igitur ita iudicabant Persae. At *Athenienses*, postquam confertis ordinibus ad manus venissent hostium, pugnam ediderunt memoratu dignam. Quippe primi omnium Graecorum, quos novimus, cursu in hostes impetum fecerunt: et primi sustinuerunt, Medicam vestem et eā indutos adspicere viros; quum ante illum diem vel nomen

σαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο 113
 πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ
 βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο·
 κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,
 5 ἐδίδωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων
 Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τε-
 τραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔω· τοῖσι δὲ τὸ μέ-
 σον ῥήξασι αὐτῶν, συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρω,
 ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. Φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
 10 σσι εἰπόντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικό-
 μνοι, πῦρ τε αἶψον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νέων.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
 Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀπὸ γενόμενος αἰαθός· ἀπὸ

Medorum Graecis, ubi audirent, terrorem incussisset. (113.) Satis autem longi temporis haec ad Marathonem pugna fuit. Et in medio quidem aciei vicerunt barbari, ubi Persae ipsi et Sacae locati erant; qui hac parte victores, perrupta acie, versus mediterranea persecuti sunt fugientes. At in utroque cornu penes Athenienses et Plataeenses victoria stetit. Et hi quidem, postquam vicerunt, omissis hisce ex barbaris quos in fugam verterant, utrumque cornu contrahentes, illos sunt adgressi qui mediam perruperant aciem; et de his quoque victoriam Athenienses reportarunt. Tunc vero in fugam effusos Persas caedentes persecuti sunt; donec ad mare delati, ignem poposcerunt, ipsasque naves sunt adorti.

(114.) In hoc discrimine et alii multi perierunt nobiles Athenienses; et *Callimachus* polemarchus, postquam fortiter pugnasset, interfectus est; unus

δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος ὁ Θρασύλειος· τοῦ-
 το δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμε-
 νος τῶν ἀφλάστων ἰηός, τὴν χεῖρα ἀποκοπείς πελέκει, 5
 πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὄνο-
 115 μαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπο
 τοιούτω Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανα-
 κρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἑλι-
 πον, τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον,
 βουλόμενοι Φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ 5
 ἄστυ. αἰτία δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων
 μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· ταύτους γὰρ συνθε-
 μένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐοῦσι ἤδη ἐν
 116 τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι
 δὲ οἷς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθειον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ,
 ἔφθσαν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν,

item ex imperatoribus, *Stesilaus* Thrasyli filius. Ibi-
 demque *Cynaegirus*, Euphorionis filius, quum aplu-
 stre navis barbarorum manu tenuisset, securi amputa-
 ta manu cecidit. (115.) Caeterum septem navibus ista
 ratione potiti sunt Athenienses. Reliquis autem navi-
 bus barbari, in puppim remigantes, adsumtis ex insula
 mancipiis Eretriensibus, in qua relictæ erant; Sunium
 circumnavigarunt, ad urbem prius pervenire stu-
 dentes quam rediissent Athenienses. Et pervulgata
 est apud Athenienses fama, cepisse illos hoc consi-
 lium ex *Alcmaeonidarum* artificio; hos enim ex
 composito clypeum Persis, quum iam in navibus
 essent, sustulisse. (116.) At, dum *Sunium* Persæ
 circumnavigant, Athenienses, quantum pedibus va-
 luere in urbem retro currentes, prius adfuere quam

καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπυγμένοι ἐξ Ἡρακλῆϊο τοῦ
 5 ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῃ Ἡρακλῆϊῳ τῷ ἐν Κυνοςάργει.
 οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπηρειωρηθέντες Φαλήρου,
 τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου
 ἀνακωχέυσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων ὀπίσω ἐς τὴν
 Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον 117
 τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακισίους
 ἄνδρας· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο. ἔπι-
 στον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. Συνήνεκε δὲ αὐτοῖσι θᾶ-
 5 μα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κου-
 φαγόρειον ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γνῶ-
 μενον ἀγαθόν, τῶν ὀφθαλμῶν στερεθῆναι, οὔτε πλεγέν-
 τα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν
 τῆς ζῆς διατελεῖν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυ-
 10 φλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθος ἡκουσα τοιόνδε

Persae venirent: et, quemadmodum ad Marathonem
 in agro Herculi sacro castra habuerant, sic et nunc
 in alio Heracleo, quod in Cynosarge est, locum ca-
 stris ceperunt. Barbari vero, postquam naves ante
Phalerum, qui portus tunc erat Atheniensium, in
 alto aliquamdiu tenuissent, retro in Asiam naviga-
 runt. (117.) Ex Persis ceciderunt in Marathonia
 pugna circiter sex millia et quadringenti; Athenien-
 sium vero centum nonaginta duo. Hic fuit occisorum
 numerus. Acciderat autem ibi res mira huiusmodi.
 Epixelus, civis Atheniensis, Cuphagorae filius, stans
 in acie, fortiterque pugnans, oculorum usu privatus
 est, nulla corporis parte nec cominus percussus, nec
 eminus ictus: et ab hoc tempore per reliquam vitam
 caecus permansit. Memorant autem, ipsum de hac

τινὰ λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλήτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πάσαν σκιάζειν· τὸ δὲ Φάσμα τοῦτο ἑαυτὸν μὲν παραξελθεῖν, τὸν δὲ ἑαυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμενον λέγειν.

- 118 Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε οἶψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ οἶψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νῆϊ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυν- 5 θάνετο ὁκόθεν σπυλημένον εἶη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱεροῦ, ἔπλευ τῇ ἑαυτοῦ νῆϊ εἰς Δῆλον. καὶ, ἀπίκαστο γὰρ τηρικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλιον τὸ Θη- 10

calamitate haec narrasse: visum esse ei virum armatum contra ipsum stare, cuius barbam totum texisse olypeum; illud autem spectrum praeteriisse ipsum, et virum sibi proximum stantem interfecisse. Haec Epizelum solitum esse narrare audiui.

(118.) *Datis*, cum exercitu in Asiam profectus, postquam Myconum pervenit, per somnum vidit visionem; quae quidem qualis fuerit non memoratur: sed ille, simul atque illuxit, perquisitionem instituit navium. Et quum in Phoenicia navi *simulacrum* invenisset *Apollinis* inauratum, percontatus est unde raptum esset: utque audivit quonam ex templo esset, ipse sua navi Delum est profectus, et ibi (iam enim in insulam reversi erant Delii) simulacrum in templo deposuit, Deliisque imperavit ut

493, 29.

βαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ Θαλάσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δαῖτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δῆλοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δῆλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους 119 Δαῖτις τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετρίεας, ἐνείχε 5 σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρχάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφας ἀπαχθέντας παρ' ἑαυτὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑαυτῷ ἶόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο αὐδὲν, ἀλλὰ σφας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκησε ἐν σταδμῷ ἑαυτοῦ, τῷ οὐνομαί ἐστι Ἀρδέρικκα· ἀπὸ 10 μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τισσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, τὸ παρέχεται τρι-

in *Delium* Thebanorum, quod est ad mare adversus Chalcidem, illud transportarent. Datis quidem, dato hoc mandato, retro navigavit: at statuum istam Delii non transmiserunt; sed post viginti demum annos ipsi Thebani, oraculi iussu, *Delium* illam deportarunt. (119.) *Eretrienses* vero in servitutem abreptos Datis et Artaphernes, postquam in Asiam adpulerant, *Susa* abduxerunt. Rex autem *Darius*, quum Eretrien-sibus, priusquam capti essent, vehementer fuisset iratus, quippe qui primi auctores fuerant iniuriarum; nunc eosdem, ubi ad se abductos et sua in pote-state vidit, nullo alio malo adfecit, sed sedes illis in terra *Cissia* adsignavit, in una suarum mansionum quae *Ardericca* vocatur. Abest illa decem et ducenta stadia a *Susis*, quadraginta vero stadia a *puteo*, qui

Φασίας ιδίας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον
 αἰρύνονται ἐξ αὐτοῦ, τρέπων τοιῶδες. ἀντλείεται μὲν κηλο-
 νήϊω, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκαῦ οἱ προσδέδεται·
 ὑποτύψας δὲ ταύτω, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχέει ἐς δε- 15
 ξαμειήν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχρόμενον, τρέπεται
 τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλεις
 πηγνύνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συναύγουσι ἐν ἀγ-
 γείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινάκην· ἔστι δὲ μέ-
 λαν, καὶ ὀσμὴν παρεχόμενον βαρίαν. Ἐνθαῦτα τοὺς 20
 Ἐρετρίας κατοίκους βασιλεὺς Δαρεῖος· οἱ καὶ μέχρι
 ἐμὸ εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην
 120 γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετρίας ἔσχε οὕτω. Λα-
 κεδαιμονίαν δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχιλίοι μετὰ τῇ
 πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω.

tres diversas rerum exhibet species. Nam et asphaltus
 et sal et oleum ex illo hauritur, hoc modo. Hauriunt
 ope tollenonis, cui pro situla adligatus est dimidia-
 tus user: hunc succutiens haurit homo id quod intus
 est, idque in cisternam infundit; ex qua rursus in
 aliud receptaculum derivatur haec materia; atque
 ita triplicem in formam convertitur. Et *asphaltus*
 quidem et *sal* protinus concrescunt; *oleum* vero,
 quod *rhadinacen* Persae vocant, in vas colligunt:
 est autem illud nigrum, et gravem spirans odorem.
 Illum igitur locum Eretriensibus habitandum rex tri-
 buit: habitantque eandem regionem ad meam usque
 aetatem, pristinam linguam servantes. Et haec sunt
 quidem, quae ad Eretrienses spectant. (120.) *La-*
cedaemoniorum vero duo millia *Athenas* venerunt
 post plenilunium: et hi quidem, rem adhuc integram

ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὅτε-
5 ροὶ δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείνοντο ὅμως θύ-
σασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα,
ἐβήσαντο· μετὰ δὲ, αἰτούντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον
αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο ἐπίσω.

Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκ- 121
μαιωνίδας ἂν ποτὲ ἀναδείξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος
ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβαροῖσι τε εἶναι Ἀθη-
ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῆ· οὔτις μᾶλλον, ἢ ὅμοιος Καλ-
5 λῆ τῷ Φαινίππῳ, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται με-
στύρανται ὄντες. Καλλίης τε γὰρ μούνος Ἀθηναίων
ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκτίσει ἐκ τῶν
Ἀθηναίων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δη-
μοσίου ἀνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔχιστα εἰς αὐτὸν

deprehensuri, tanta usi sunt celeritate, ut tertio die,
quam Sparta discesserant, in Attica fuerint. Sed,
quum peracto iam praelio advenissent, cupidi tamen
erant Medos videndi. Itaque, Marathonem profecti,
spectarunt: deinde, collaudatis Atheniensibus et re
ab his praeclare gesta, domum redierunt.

(121.) Quod vero de *Alcmaeonidis* narrant, id
miror equidem; nec mihi persuaderi patior, um-
quam illos Persis ex composito clypeum sublaturus
fuisse, quasi voluissent ut sub barbaris et sub Hip-
pia essent Athenienses. Quippe satis constat, fuisse
illos magis aut certe pariter *inimicos tyrannorum*
atque Callias fuerat, Phaenippi filius, Hipponici pa-
ter. *Callias* enim, quoties Pisistratus Athenis pulsus
est, unus omnium Atheniensium ausus erat bona eius
per publicum praeconem venundata emere, omnia-

- 122 πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλὰ-
 χοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ
 προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα
 τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τε-
 θρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀπ- 5
 λόμενος, ἐΦανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστη-
 σι δαπάνησι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἐαυτοῦ θυγατέρας,
 εἰσάσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπεὶ γὰρ ἐγένον-
 το γάμου ἀράϊαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστά-
 την, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη- 10
 ναίων, τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἐαυτῇ ἐκλέξασθαι,
 123 ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως,
 ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύρανοι. Θῶμα ὦν μοι,
 καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδίδει

que alia in illum inimicissima machinatus erat. (122.) Dignus est autem hic *Callias*, cuius crebro a quibuslibet honorifica mentio fiat; quum ob hoc ipsum, quod dixi, tamquam vir acerrime libertati studens patriae; tum ob id quod Olympiae fecit, ubi equorum cursu victor, quadrigarum autem curriculo secundas ferens, reportatâ etiam prius Pythicâ victoriâ, in universos Graecos munificentissimum se praestitit; denique ob singularem indulgentiam qua adversus tres filias suas usus est: quibus, postquam nobiles fuerunt, non modo dotem dedit magnificientissimam, sed et hoc eisdem gratificatus est, ut unicuique ex illis potestatem daret, maritum sibi, quem ipsa vellet, seligendi. (123.) Atque eodem modo, certe haud minus, tyrannos oderunt *Alcmaeonidae*. Quare miror, nec admitto calumniam, hos

ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράν-
 5 νους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
 τίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ
 Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγγρίωσαν
 τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδῶν, Ἰππαρχον ἀποκτεί-
 10 ναντες, οὐδὲ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυράν-
 νεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ
 δὴ οὗτοί γε ἀληθῶς ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπέψαντες
 προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας,
 ὡς μοι πρότερον δοκῆλται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπι- 124
 μνησθέντες Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδουσαν τὴν πατρί-
 δα; Οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφῶν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε
 Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμῆατο. οὕτω οὐδὲ
 5 λόγος αἰρεῖ, ἀναδεχθῆναι ἐκ γε αὐτῶν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ

tales viros sentum sustulisse; qui constanter fugerant
 tyrannos, et quorum operâ tyrannide exuti erant
 Pisistratidae. Fuereque adeo hi, me iudice, multo
 magis liberatores Athenarum, quam Harmodius et
 Aristogiton: illi enim occiso Hipparcho exacerbarunt
 reliquos ex Pisistratidis, neque finem fecerunt illo-
 rum tyrannidi; Alcmaeonidae vero manifeste li-
 berarunt Athenas, si quidem vere hi fuerunt qui
 Pythiae persuasere, ut Lacedaemonios iuberet libe-
 rare Athenas, quemadmodum supra expositum est.
 (124.) At fortasse, quod succenserent quadam de
 caussa populo Atheniensium, eo prodiderint pa-
 triam? Atqui nulli erant viri Athenis magis spectati,
 magisque honorati, quam hi ipsi. Itaque nulla ratio-
 ne probabile est, sublatum esse ab his quidam viris

τοιούτου λόγῳ. Ἀνδέχθη μὲν γὰρ ἄσπις· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μὲν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω πρῶτον εἰπεῖν ταυτέων.

- 125 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέπαθον λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήησι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίονος, καὶ αὐτῆς Μεγακλῆος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γάρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλῆος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροῖσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ 5 συναλαμβάνει προθύμως. καὶ μὴ Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτούντων, ἐαυτὸν εὖ ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις· ἀπικόμενον δὲ δωρεῖται χρυσῷ, τὸν αὖ δύνηται τῷ ἐαυτοῦ σώματι ἐξ- 10 νίμασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν, ἐοῦσαν τοιαύτην, τοιαύτῃ ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνδὺς

scutum tali de causa. Caeterum sublatum utique scutum est: id quidem negari non potest; factum est enim: quis vero sit qui illud sustulerit, non valeo ulterius, quam dixi, declarare.

(125.) Fuit autem Athenis iam antiquitus illustris *Alcmaeonidarum familia*: nam inde ab Alcmaeone ipso, et dein a Megacle, exstiterē in hac domo nobilissimi viri. Statim, *Alcmaeon*, Megaculis filius, adiutor fuerat Lydorum qui a Croeso Sardibus ad consulendum oraculum Delphicum missi sunt, studioseque illis operam navaverat suam. Cuius in se merita postquam *Croesus* ex Lydis Delphos missis cognosset, Sardes cum ad se invitavit; et, postquam advenit, tanto auri pondere eundem donavit, quantum suo corpore asportare semel posset. Tunc *Alcmaeon* ad

κινῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ
κινῶνος, κοθόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἔοντας ὑπο-
15 θησάμενος, ἥτε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο.
ἐσπιστὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσαξε
παρὰ τὰς κήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρειον οἱ κόθορνοι·
μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς
τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ
20 ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ,
ἔλκων μὲν μόγις ταῖς κοθόρνους, παντὶ δὲ τῷ οἰκῶς
μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ
πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε·
καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται,
25 οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὐτῇ
μαγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὕτως τεθριπποτροφῆ-
σας, Ὀλυμπιάδα ἀναίρεται. Μετὰ δὲ, γενῇ δυν- 126

accipiendum hoc tale donum in hunc modum com-
paratus accessit. Grandi indutus tunica, in qua amplius
erat sinus relictus, et cothurnis quos repererat an-
aplisimis calceatus, in thesaurum intravit, in quem
ducebatur. Ibi quum in acervum ramentorum auri
incidisset, primum circa crura, quantum auri capie-
bant cothurni, inferait; deinde repleto toto sinu, et
comâ ramentis conspersâ, denique aliis in os sum-
tis, thesauro egressus est, aegre trahens cothurnos,
et cuius aliî quam homini similior; cuius et obtu-
ratum os, et omnia turgida erant. Quem ita conspi-
ciens *Croesus*, risum non tenuit; donavit autem non
his modo, sed alia etiam adiecit, his non inferiora.
Ita magnis divitiis aucta haec domus est: idemque
Alcmaeon, equos alens quadrigis iungendos, Olym-

τέρη ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήγαγε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθέней γὰρ τῷ Ἀριστάνου, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν 5 Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἕλλήνων πάντων ἐξευραὶ τὸν ἀριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπέων ὧν ὄντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίπῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποίησατο „ὅστις Ἕλλήνων ἐαυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθέneos γαμβρὸν γενέσθαι, ἤκειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέραν, 10 ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα· ὡς κυρώσαντος Κλεισθέneos τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης.“ Ἐνθαῦτα Ἕλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτων μνηστῆρες τοῖσι

picam retulit victoriam. (126.) Deinde vero, proxime sequente aetate, eandem familiam *Clisthenes*, Sicyonis tyrannus, ita extulit, ut multo etiam splendidior inter Graecos evaderet, quam antea fuerat. *Clisthenes* ille, Aristonymi filius, Myronis nepos, Andreae pronepos, quum esset ei filia, nomine *Agariste*, in matrimonium hanc dare decreverat iuveni quem reperisset Graecorum omnium praestantissimum. Quumque essent ludi Olympici, in quibus curriculo quadrigarum vicit Clisthenes, nunciari per praeconem iussit, ut quisquis Graecorum dignum sese iudicaret qui gener fieret Clisthenis, is ad sexagesimum diem, aut etiam ante id tempus, Sicyone adesset: exacto enim anno, inde ab illo sexagesimo die, ratas filiae nuptias habiturum Clisthenem. Tunc igitur convenere proci, quotquot e Graecis et sua ipsorum et patriae praestantia super-

15 Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ'
 αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλῆς ἦλθε Σμινδυ- 127
 ρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ
 'χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπείκετο' (ἡ δὲ Σύβαρις ἤμαζε τοῦτον
 τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος
 5 τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλῆς ἦλ-
 θον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπι-
 στρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου.
 Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλλη-
 νας ἰσχυρί, καὶ Φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας
 10 τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς
 Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων
 τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα
 ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα
 δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξανάστησας τοὺς Ἡλείων

biebant: hisque Clisthenes et curriculum et palae-
 stram, quibus inter se certarent, parata habebat.
 (127.) Ex Italia advenit Smindyrides, Hippocratis
 filius, Sybarita, homo unus omnium luxuriosissimus:
 (florebatur autem tunc maxime Sybaris:) item Damasus
 Sirites, Amyridis illius filius, qui Sapiens nomina-
 batur. Hi ex Italia advenerunt. Ex sinu vero Ionio
 Amphimnestus, Epistrophii filius, Epidamnius. Ex Ae-
 tolia Males, frater Titormi illius, qui, quum corporis
 robore Graecos omnes superaret, hominum fugiens
 commercium in extrema Aetolicae terrae se recepit.
 Ex Peloponneso Leocedes, Phidonis filius, Argivo-
 rum tyranni; Phidonis illius, qui mensuras Pelopon-
 nesiis constituit, et longe Graecorum omnium inso-
 lentissimus, sedibus suis pepulit agnothetas Eleorum,

ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνι ἔθηκε· τοῦ- 15
 του τε δὴ παῖς· καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ
 Τραπεζοῦντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης,
 Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέ-
 γεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινο-
 δοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἡλείως Ὀνομαστός 20
 Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον.
 Ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίω-
 νος, τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος
 Ἰπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προφέρων
 Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τούτον τὸν χρό- 25
 νον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσ-
 σαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος·
 ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. Τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
 128 μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημέ-

ipseque arbitri munus in Olympico certamine sibi
 adrogavit. Adfuerunt item ex Peloponneso Amiantus,
 Lycurgi filius, Arcas ex Trapezunte; Laphanes ex
 Paeo, Azaniae oppido, filius Euphorionis illius, qui,
 ut in Arcadia fama est, Dioscuros hospitio exceperat,
 et ab illo tempore cunctis peregre venientibus ho-
 spitium praebeuit: denique Eleus Onomastus, Agaei
 filius. Isti igitur ex Peloponneso adfuere. Athenis
 vero venere, *Megacles*, *Alcmaeonis* huius filius,
 qui apud Croesum fuerat, et Hippocleides Tisandri,
 divitiis et corporis formâ excellens inter Athenienses.
 Ex Eretria, quae per id tempus florebat, Lysanias;
 hic unus ex Euboea. E Thessalia adfuit Diactorides
 Cranonius, de Scopadarum familia: e Molossis vero,
 Alcon. Tot numero *proci* fuere. (128.) Qui post-

498, 79.

την ἡμέρην, ὃ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, ὃ καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε, καὶ τρόπου· καὶ ἐν ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασιν, καὶ ἐς γυμνασίαν τε ἐξαγνέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ, τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα το ἐξείνιξε μεγαλοπρεπῶς. Καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἡρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τουτέων μᾶλλον Ἰπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν 129 ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφά-

quam ad praedictum diem *Sicyone* convenerant, *Clisthenes* primum patrias eorum sciscitatus est, et genus cuiusque: deinde, per anni spatium eos retinens, pertentavit eorumdem fortitudinem, et animi impetum, et culturam ingenii, et mores; modo cum singulis congregiendi, modo cum universis; et, qui ex illis iuniores erant, hos in gymnasia ducens: maxime vero inter epulas eos pertentabat. Per totum enim tempus, quo illos apud se detinuit, ista omnia faciebat, simulque magnificis epulis eos excipiebat. Placuerunt ei autem fere prae caeteris hi qui Athenis advenerant; et ex his magis ei probabatur *Hippoclide*s, Tisandri filius, quum ob fortitudinem, tum quod generis propinquitate Cypselidas Corinthios attingebat. (129.) Ubi statutus adfuit dies, quo celebrarentur nuptiae, declararetque *Clisthenes* quem

σιος αὐτοῦ Κλεισθένης, τὸν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας
 βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχει αὐτοὺς τε τοὺς μνη-
 στῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου 5
 ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ
 τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κα-
 τέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευέ οἱ
 τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐ-
 λητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἑαυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο· 10
 ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων, ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτευε. με-
 τὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευέ τινα
 τραπέζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶ-
 τα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· με-
 τὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί- 15
 σας ἐπὶ τὴν τραπέζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε.
 Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομέ-

prae caeteris probaret; tum ille, mactatis centum
 bobus, et ipsos procos et cunctos Sicyonios lautis
 excepit epulis. Peractâ coenâ, proci et canendo et
 esrmonibus in medio propositis inter se contende-
 bant. Procedente vero computatione, *Hippoclidēs*,
 inhibens maxime caeteros, tibicinem iussit cantum
 canere ad saltationem adcommodatum; eoque obse-
 quente saltare instituit. Et saltabat quidem placens
 sibi: sed spectanti *Clistheni* tota res displicebat.
 Deinde, brevi interposita mora, mensam sibi inferri
 Hippoclidēs iussit: quae ubi illata est, conscensâ
 mensâ primum Laconicos saltavit modulos; deinde
 alios Atticos; postremo, caput in mensam innixus,
 cruribus gesticulabatur. Et *Clisthenes*, quum ad pri-
 mam et secundam saltationem, abominatus quidem

νου ἀποστρυγέων γαμβρόν ἂν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλεί-
 δια διὰ τὴν τε ἔρχῃσιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἐαυ-
 20 τὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι
 σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχεν δυνάμενος,
 εἶπε· „ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γά-
 „μον.“ ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ φρον-
 „τὶς Ἴπποκλείδῃ.“ Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.
 Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλαξε ἐς μέσον τάδε· 130
 „Ἄνδρες, παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν-
 „τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τε εἴη,
 „χαριζοίμην ἂν, μὴτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίων,
 5 „μῆτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ', οὐ γὰρ οἶά
 „τέ ἐστι, μῆς πέρι παρθένου βουλευόντα, πᾶσι κατὰ
 „νόον ποιεῖν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε
 „τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι

generum sibi adsciscere immodestum hunc saltato-
 rem, tamen continuisset sese nec erumpere in eum
 voluisset, nunc se ultra continere non sustinens, ait:
O fili Tisandri, saltando nuptias tu quidem perdi-
disti. At ille respondens, *Nil curat*, inquit, *Hippo-*
clides. Et hinc ortum cepit hoc proverbium. (130.)
 Tum vero *Clisthenes*, imperato silentio, haec in
 medio omnium verba fecit: *Viri, filiae proci meae!*
Ego cunctos vos laudo; et omnibus, si fieri pos-
set, gratificarem; neque e vobis unum prae caete-
ris seligerem, posthabitis aliis. At, quoniam fieri
non potest, ut, quum de una virgine deliberem,
omnium votis simul satisfaciam; eis e vestro nu-
mero, qui his nuptiis excidunt, talentum argenti
dono do unicuique, quod et dignati estis filiam

- „τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐς ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ
 „οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλείϊ ἐγ- 10
 „γυνῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθη-
 „ναίων.“ Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλῆος, ἐκεῖ-
 131 ρατο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνη-
 στῆρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβέβ-
 σθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. Τουτέων δὲ συνοικησάντων,
 γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς Φυλάς καὶ τὴν δημοκρα-
 τίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ 5
 μητροπατόρος τοῦ Σικωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Με-
 γακλείϊ, καὶ Ἴπποκράτης. ἐκ δὲ Ἴπποκράτους, Μεγα-
 κλῆς τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλει-
 σθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὐνομα· ἢ συνοικήσασά
 τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἐγκυος ἐοῦσα, εἶδε 10

meam in matrimonium petere, et domibus vestris peregre abfuistis: Megacli vero, Alcmaeonis filio, meam filiam Agaristen despondeo ex Atheniensium legibus. Quumque Megacles dixisset, accipere se conditionem, ratum matrimonium Clisthenes habuit. (131.) Ita, quod ad iudicium procorum spectat, gesta res est; atque ita factum est, ut Alcmaeonidae per universam Graeciam celebrarentur. Ex isto autem matrimonio natus Megacli est Clisthenes ille, qui decem tribus et democratiam Atheniensibus constituit; cui nomen impositum erat de avi materni nomine Sicyonii: praeterque hunc ex eodem matrimonio procreatus est Hippocrates. Hippocrati vero natus est alius Megacles et alia Agariste, quae a Clisthenis Agariste nomen invenit. Haec est Agariste, quae, postquam Xanthippo nupsit, Ariphronis filio,

499, 40.

ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἰδόμενος δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γινόμενον, Μιλ- 132
τιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκίμων παρά Ἀθηναίοισι,
τότε μᾶλλον αὖξεται. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα
καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, αὐ Φρά-
5 σας σφι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ Φᾶς αὐ-
τοὺς καταπλουσιῖν, ἣν οἱ ἔκωνται ἐπὶ γὰρ χώραν
τοιαύτην δὴ τινα ἄξουν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον
οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἶψα τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ
τούτοις ἐπαρθέντες, παρέδωκαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ 133
Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν
ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τρη-
ρεῖ εἰς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρό-

CXXXIII. 3. τριήρι. Alii τριήρεσι, triremibus.

et gravis facta est, per somnum sibi visa erat leonem peperisse, ac paucis interiectis diebus *Periclem* Xanthippo peperit.

(132.) Post cladem Persis ad Marathonem illatam *Miltiades*, quum iam ante magna in existimatione fuisset apud Athenienses, maiore etiam fuit auctoritate. Itaque, quum petiisset ab illis septuaginta naves et exercitum atque pecuniam, celans quidem terram contra quam ducturus esset, sed, *dilataturum se eos*, dicens; *si ipsum sequerentur; in eiusmodi enim terram se eos ducturum, unde affatim auri deportaturi essent*: haec quum ille dicens naves petiisset, Athenienses spe erecti instructas ei naves dederunt. (133.) Et *Miltiades*, accepto exercitu, *Parum* navigavit, causam praetextans quod *Parii Persam ad Marathonem navi triremi essent*

σχημα λόγου ἦν· αἰτάρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι 5
 Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, εἶοντα γένος
 Παρίον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην.
 Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατῇ,
 ἐπολιόρκει Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ
 ἐδπέμπων κήρυκα, αἵτεε ἑκατὸν τάλαντα, Φάς, ἥν 10
 μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσιν τὴν στρατῇν, πρὶν ἢ
 ἐξέλῃ σφέας. Οἱ δὲ Παριοί, ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλ-
 τιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διανοοῦντο· οἱ δὲ, ὅπως διαφυλά-
 ξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμνηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφρα-
 ζόμενοι, καὶ, τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ 15
 τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρ-
 134 χαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλ-
 ληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Παριοί γενέσθαι

secuti, adeoque priores arma intulissent Atheniensibus. Hoc quidem colore utebatur orationis: caeterum infensus etiam erat Pariis propter Lysagoram Tisiae filium, genere Parium, qui eum apud Hydarnen Persam accusaverat. Postquam ad insulam, quam petierat, cum exercitu pervenit *Miltiades*, oppugnavit *Parios*, intra murum compulso: missoque in urbem praecone centum postulavit talenta, dicens, *nisi ea sibi darent, non se abducturum exercitum, quin vi cepisset urbem*. At Parii, de danda Miltiadi pecunia minime cogitantes, omnibus modis operam dabant ut urbem defenderent: quem in finem quum alia excogitabant, tum, ut quaeque pars muri expugnata ~~facilior~~ videbatur, ita eam noctu duplo altior, quam prius erat, excitabant. (134.) Hactenus quidem Graeci omnes in commemoranda hac re con-

ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν εἰς λόγους
 αἰχμάλωτον γυναῖκα, εἰσῆσαν μὲν Παρίην γένος, οὐ-
 5 νομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθο-
 νίων Θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν εἰς ὅσιν Μιλτιάδεω, συμ-
 βουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιεῖται Πάρον εἰλεῖν,
 τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῇται, ταῦτα ποιεῖν. μετὰ δὲ, τὴν
 μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνόν τὸν
 10 πρὸ τῆς πόλιος ὄντα, τὸ ἔρκος Θεσμοφόρου Δήμητρος
 ὑπερβορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερβορόν-
 τα δὲ, ἵεναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὅ τι δὴ ποιήσοντα ἐντὸς,
 εἴ τε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴ τε ὅ τι δὴ ποτε πρή-
 ζοντα. πρὸς τῇσι θύρασι τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε
 15 Φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὅπισω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵσθαι·

sentiunt: deinde vero sic peractam rem esse *Parii*
 narrant. *Miltiadi*, de incepti exitu dubitanti, in col-
 loquium venisse mulierem captivam, genere *Pariam*,
 cui *Timo* nomen fuisse: fuisse vero ministram tem-
 pli Inferarum Dearum. Hanc, postquam in conspe-
 ctum venisset *Miltiadis*, consilium ei dedisse, ut, si
 utique magni faceret capere *Parum*, exsequeretur
 quae ipsa illi esset indicatura. Deinde, auditis mu-
 lieris huius praeceptis, *Miltiadem* in tumultum, qui
 ante urbem est, se contulisse, et maceriem transsi-
 lisse templo *Cereris Legiferae* circumductam, quum
 fores aperire non potuisset: tum, transscensa hac
 macerie, ad ipsam aedem deae accessisse, nescio quid
 intus facturum, sive quod movere aliquid voluisset
 quod movere nefas esset, sive aliud quidpiam factu-
 rum, quidquid tandem id fuerit. Quum vero iam ad
 fores esset, subito horrore correptum, per eandem

καταβρώσκοντα δὲ τὴν αἵμασιν, τὸν μηρὸν σπασθῆναι·
 135 οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιά-
 δης μὲν νυν Φλαύρας ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσσω, οὔτε χρή-
 ματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτιθάμενος,
 ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἕξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηλώ-
 σας τὴν νῆσον. Πάριον δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκωρος 5
 τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν
 ἀντὶ τούτων τιμωρῆσθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐν
 Δελφοῖς, ὡς σφεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἐπιμα-
 ρον δὲ ἐπειρησόμενους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκωρον
 τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην ταῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος 10
 ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσυνα γόνον ἄρρητα ἰρὰ ἐκφύνασθαι
 Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, Φᾶσα, „οὐ Τιμοῦν
 εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδῃ

viam, qua venisset, rediisse; et desiliens de macerie luxasse femur, sive (ut alii aiunt) genu impigisse. (135.) Itaque male se habens *Miltiades* retro navigavit, neque opes adferens Atheniensibus, nec subactâ Paro; sed nulla alia re gesta, nisi quod per sex et viginti dies urbem oppugnasset, insulamque devastasset. *Parii*, obsidione liberati, intelligentes Dearum ministram Timo Miltiadi quid faciendum esset indicasse, quum poenam ab illa huius rei causâ sumere vellent, legatos miserunt Delphos, qui oraculum consulerent; an ultimo supplicio adficerent Dearum ministram, quae hostibus viam capiendae patriae indicasset; et sacra, quae ad virilem sexum efferrî nefas esset, Miltiadi aperuisset. At negavit Pythia, dicens, non Timo ipsam huius rei esse causam; sed, quum in satis esset ut vitam

501, 97.

τελευταῖν μὴ εὖ, Φανηναί εἰ τῶν κακῶν κατηγεμόνα.“
 15 Παροῖσι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ 136
 ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμα-
 σι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρο-
 νος· ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὲρ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα,
 5 ἐδίδωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ,
 αὐτὸς μὲν παρέων, οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος,
 ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ. προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν
 κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ Φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
 Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λή-
 10 μνου αἵρεσιν· ὥς ἔλων Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς
 Πελασγούς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. Προσγενομένου δὲ
 τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζη-
 μώσαντας δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι,

*male finiret Miltiades, hanc ei a diis missam
 esse ducem malorum. Haec quidem Pythia Parisi
 respondit. (136.) Miltiadem autem, Pario reversum,
 quum alii omnes Athenienses in ore habebant, tum
 prae caeteris Xanthippus, Ariphronis filius; qui eum
 capitis reum egit apud populum, ut qui Athenien-
 ses dolo malo circumvenisset. Quam ad accusatio-
 nem Miltiades ipse, praesens licet, non respondit:
 nec enim poterat, femore iam in putredinem abeun-
 te. Sed, dum ille lectulo impositus in medio iacebat,
 caussam pro eo dixerunt amici, pugnae Marathoniae
 multam mentionem facientes; et Lemni ab illo ca-
 ptae, poenaeque de Pelasgis sumtae, et insulae Athe-
 niensibus traditae. Favente autem illi populo hacte-
 nus, ut capitis crimine eum absolveret, sed tamen
 propter damnum civitati illatum quingentis multaret*

Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ
μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα 15
ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

- 137 ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε.
Πελασγοὶ, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξε-
βλήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως — τοῦτο
γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἐκα- 5
ταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι, λέ-
γων „ἀδίκως. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώ-
ρην, τὴν σφισι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν εὐῶσαν ἔδοσαν οἰκῆ-
σαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κατε-
έληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασ-
μένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδανὸς 10
ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ ἥμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω

talentis, *Miltiades* quidem haud multo post, carie
exeso putrefactoque femore, vitam finivit; quin-
genta autem illa talenta filius eius *Cimon* persolvit.

(137.) *LEMNO* autem *Miltiades*, *Cimonis* filius,
hoc modo potitus erat. Postquam *Pelasgi* ex *Attica*
ab *Atheniensibus* erant eiekti, sive iure, sive iniuriā;
— nam de hoc quidem nil aliud dicere possum, nisi
quae ab aliis memorantur: scilicet, quod *Hecataeus* *Hegesandri* filius, hac de re in *Historiis*
suis loquens, dicat, iniuriā id esse factum. Post-
quam enim *Athenienses* regionem illam, quam sub
Hymetto sitam *Pelasgis*, pro mercede muri olim
arci *Athenarum* circumducti, dederant habitan-
dam; hanc regionem, ait, postquam bene cultam
vidissent *Athenienses*, quum antea misera fuisset
et nullius pretii, invidiā fuisse captos et desiderio

ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίην ἄλλην πρόφασιν προῖσχο-
 μένους τοὺς Ἀθηναίους. “Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
 „δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασ-
 15 γοὺς ὑπὸ τῷ Τμησῶ, ἐνθεῦτεν ὀρμευμένους, ἀδικεῖν
 τάδε. Φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ
 τοὺς παῖδας ἐπ’ ὕδωρ ἐπὶ τῇ Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι
 τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλη-
 σι οἰκέτας. ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς
 20 ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦ-
 τα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ
 ἐπιβουλευόντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ’ αὐτοφώρῳ.
 ἑαυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἀνδρας ἀμείνονας,
 ὅσω παρὲν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς; ἐπι

*huius terrae; atque ita Athenienses, nullam aliam
 iuris speciem prae se ferentes, illos eiecisse. Ipsi
 autem Athenienses contendunt, iure a se eictos
 Pelasgos esse. Postquam enim adsignatae illis sub
 Hymetto sedes fuissent: inde eodem facto impetu
 iniuriam ipsis hanc solitos esse inferre. Quum filiae
 puerique Atheniensium aquae hauriendae causa
 ad fontem, cui Enneacrunos nomen, egredi con-
 suessent; quandoquidem per id tempus nec Athe-
 niensibus nec aliis Graecis servi fuissent; Pelas-
 gos, quoties Atticae puellae ad fontem venissent,
 per contumeliam contemptumque vim eis intulisse.
 Et ne hoc quidem habuisse satis, sed postremo
 etiam ipso facto deprehensos fuisse de invadendis
 Athenis consilia agitantes. Sese autem tanto me-
 liores homines, quam illos, fuisse; quod, quum in-
 terficere Pelasgos fas sibi fuisset, quippe quos insi-*

σφας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλὰ 29
 σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξίεναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκ-
 χωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆ-
 μνον. “ Ἐκῶνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθη-
 138 ναῖοι λέγουσι. — Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε
 νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι,
 εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς, πεντηκοντέρους
 στησάμενοι, ἔλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυραῖνι ἀγούσας
 ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαν- 5
 τες τούτων πολλὰς, οἶχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφας
 ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων
 αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσαν τε τὴν
 Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖ-
 δας. οἱ δὲ αὐτὲ συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγί- 10

*diantes sibi deprehendissent, nolissent id facere;
 tantum edixissent eis, ut terrâ egredierentur. Atque
 illos, Atticâ ita egressos, quum alia loca, tum
 vero et Lemnum occupasse. Ista igitur Hecataeus
 scripsit, haec vero Athenienses memorant. — (138.)
 Hi igitur Pelasgi, quum Lemnum incolerent, cu-
 pientes ulcisci Athenienses, et bene cognita habentes
 festa Atheniensium, idoneo loco collocatis quinquaginta-remorum navibus insidias struxere mulieribus
 Atticis, Braurone festum Dianae celebrantibus: ea-
 rumque complures, vi raptas, Lemnum duxere, et
 pellicum loco habuere. Quae postquam liberos pe-
 pererunt, Atticum sermonem moresque Atticos do-
 cuere pueros. Hi vero deinde nec consuescere cum
 pueris ex Pelasgicis mulieribus natis voluerunt, et,
 quoties eorum aliquis ab istis pulsabatur, omnes*

δων γυναικῶν παισὶ ἤβελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτέων
 ὅπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοηθέον τε πάντες, καὶ ἐτιμώρου
 ἀλλήλοισι καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες
 ἐδικαίειν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. Μαβόντες δὲ ταῦτα
 15 οἱ Πελασγοί, ἐωυτῇσι λόγους εἰδίδosan καὶ σφισι βου-
 λευομένοισι, δεινὸν τι ἐπέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκουσιν σφί-
 σι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιῶν γυναικῶν
 τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί
 δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφί κτεί-
 20 νειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικῶν γυναικῶν. ποιῶ-
 σι δὲ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφισιν καὶ τὰς μητέ-
 ρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τού-
 των, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι
 ἀνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν
 25 Ἑλλάδα, τὰ σχήτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλεῖ-

huic suppetias veniebant, et sibi mutuo ferebant
 opem: atque etiam dominari in illos hi pueri in
 animum induxerant, multoque alteris praevalebant.
 Quod ubi *Pelasgi* intellexere, non negligendam eam
 rem putarunt; deliberantesque incessit metus, quid-
 nam facturi hi pueri essent quando adulti forent, qui
 iam nunc constitutum habeant sibi invicem praesto
 esse contra legitimarum uxorū pueros, atque his
 velint dominari. Itaque interficere decreverunt pue-
 ros ex Atticis mulieribus natos: idque etiam fecerē,
 simulque cum his matres eorundem occiderunt. At-
 que ab hoc facinore, et ab eo quod olim mulieres
Lemniae patraverant, maritos suos simul cum Thoan-
 te occidentes, usu receptum per universam Grae-
 ciam est, ut *nefaria* facinora *Lemnia* adpellentur.

139 σθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέ-
 ρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερον
 οὔτε γυναῖκας τε καὶ ποῖμναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ
 τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῶ τε καὶ ἀπαιδίῃ, εἰς Δελφούς
 ἔπεμπον, λύσιν τινα αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. 5
 Ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδόναι
 ταύτας τὰς ἀν' αὐτοῖς Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἤλθον τε δὴ εἰς
 τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο
 βουλόμενοι δίδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ
 ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνην στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλι- 10
 σταί, καὶ τράπεζαν ἐπιπλήν ἀγαθῶν πάντων παρα-
 θέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν σφίσι
 παραδίδόναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολα-
 βόντες, εἶπαν· „Ἐπεὶ ἀνέμῳ αὐτήμερον νηὺς
 „ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρας εἰς τὴν ἡμετέραν, τότε παρα- 15

(139.) Postquam pueros uxoresque *Pelasgi* interfe-
 cerant, nec terra illis fructum edebat, neque uxores
 et greges pepererunt ut antea. Itaque et fame pressi
 et orbitate, Delphos miserunt, levamen aliquod pre-
 cantes malorum. Tum Pythia iussit eos *satisfactio-*
nem dare Atheniensibus quamcumque illi postu-
lassent: et Athenas *Pelasgi* venere, nunciantes se sa-
 tisfacturos esse pro omni iniuria. *Athenienses* vero,
 strato lecto in prytaneo, quam pulcerrime potue-
 rant, et adpositâ mensâ bonis rebus omnibus reple-
 tā, *Pelasgos* iusserunt *terram suam ipsis tradere*
ita comparatam. Quibus *Pelasgi* responderunt:
Tunc vobis eam trademus, quum vento borea na-
vis e vestra terra eodem die in nostram pervenerit.
 Hoc dixere, putantes nulla ratione fieri id posse.

„δάσομεν.“ τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
 νατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολ-
 λὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τσαῦτα. ἔτεσι δὲ κάρτα 140
 πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσονήσος ἢ ἐν Ἐλ-
 λησπόντῳ ἐγένετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κιμῶ-
 νος, ἐτησίῃων ἀνέμων κατεστηκότων, νῆϊ κατανύσας ἐξ
 5 Ἐλαιουῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ εἰς Λῆμνον, προηγόρευς
 ἐξίεναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμμινήσκων
 σφίας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἥλπισαν σφίσι οἱ Πε-
 λασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπείθοντο·
 Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσονήσον
 10 Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, εἰς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν.
 αὐτῷ δὲ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Attica enim terra procul a Lemno meridiem versus sita
 est. (140.) Et tunc quidem haec hactenus acta erant.
 Bene multis vero post annis, quum *Chersonesus* ad
 Hellespontum in ditione esset Atheniensium, *Mil-*
tiades Cimonis filius flantibus etesiis ventis navi ex
 Elaeunte Chersonesi *Lemnum* profectus, *Pelagis*
 edixit, ut *insulâ excederent*; in memoriam eis re-
 vocans oraculum, quod numquam impletum iri sibi
 persuaserant. Et Hephæstienses quidem paruerunt
 imperio: Myrinaei vero, Chersonesum negantes esse
 Atticam, oppugnabantur, donec et ipsi in deditionem
 venerunt. Atque ita *Lemnum* Atenuere thenienses et
 Miltiades.

FINIS LIBRI SEXTI
 HISTORIARUM HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
 ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ.
 ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

Ἰ ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς
 ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν
 Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι
 Ἀθηναίοισι διὰ τὴν εἰς Σάρδεις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε
 πολλῶν τε δεινότερα ἐποίηε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρα- 5
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλ-

HERODOTI HISTORIARUM
 LIBER SEPTIMUS.
 POLYMNIA.

POSTQUAM pugnae nuncius ad Marathonem pugnae
 ad *Darium Hystaspis* est perlatus, quum iam
 antea Atheniensibus propter incursionem adversus
 Sardes vehementer iratus rex fuisset, nunc id, quod
 acciderat, multo etiam gravius tulit, multoque ma-
 gis ad *bellum Graeciae inferendum* incensus est. Ac

λετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρα-
 τὴν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσειν ἑκάστοισι ἢ πρότερον πα-
 ρεῖχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα.
 10 τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδοτέτο ἐπὶ τρία
 ἔτη, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων, ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 λάδα στρατευομένων, καὶ παρασκευαζομένων. Τετάρ-
 τω δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσει δουλωθέντες,
 ἀπέστησαν ἀπὸ Περσίων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρ-
 25 μητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου
 δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐ-
 τοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δεῖ
 μιν, ἀποδέξαντά βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσίων νόμον,
 5 οὕτω στρατεύεσθαι. Ἔσαν γὰρ Δαρεῖω, καὶ πρότερον
 ἢ βασιλεῦσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης

statim quidem, missis per singulas civitates legatis,
 edixit ut exercitum compararent, (multo maiorem
 numerum cuique civitati, atque antea contulerant,
 imperans) et naves et equos et frumentum et minora
 navigia. Quibus circummissis nunciis, commota per
 tres annos Asia est; dum, ut ad bellum adversus
 Graeciam gerendum, conscribuntur fortissimi qui-
 que, et ad id bellum se comparant. Quarto vero
 anno *Aegyptii*, a Cambyse subacti, *defecerunt* a
 Persis: quo facto etiam magis ad arma utrisque in-
 ferenda concitatus est. (2.) Dum vero ad expedi-
 tionem adversus Aegyptum et Athenas se *Darius*
 comparabat, ortum est *inter filios* ipsius ingens de
 principatu *contentio*. Etenim ex lege Persarum de-
 bet rex, priusquam in bellum proficiscatur, succes-
 sorem nominare regni. Erant autem *Dario*, prius-

γυναικός, Γωβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ
 Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἑτέροι τέσσαρες. τῶν μὲν δὴ προτέ-
 ρων ἐπρέσβευε Ἀταβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων,
 Ξέρξης. ὄντες δὲ μητρός οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ 10
 μὲν Ἀταβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἶη παντός
 τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
 πων, τὸν πρεσβυτάτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς
 Ἀτόσσης τε παῖς εἶη, τῆς Κύρου θυγατρός, καὶ ὅτι
 Κύρος· εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. 15
 3 Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμῃν, ἐτύγχανε
 κατὰ τῷτὸ τούτοις καὶ Δημάρτος, ὁ Ἀρίστωνος,
 ἀναβεβηκώς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ
 βασιλείης, καὶ Φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωυτῷ ἐκ Λακεδαί-
 μονος. οὗτος ὢν ἡρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν 5
 διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ Φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβού-

quam ad regnum promoveretur, tres filii nati ex
 priore uxore, Gobryae filia; et, ex quo rex factus est,
 alii quatuor ex Atossa, Cyri filia. Priorum natu ma-
 ximus erat *Artabazanes*; posteriorum *Xerxes*. Hi
 igitur, non eadem matre nati, de principatu inter se
 contendebant: *Artabazanes* dictitans, se *maxi-*
imum natu esse omnium; et apud omnes populos
receptum esse, ut filius natu maximus in regnum
succedat patri. *Xerxes* vero, esse se *filium Atos-*
sae, Cyri filiae; Cyrum autem adquisivisse Persis
libertatem. (3.) Sententiam suam *Darius* nondum
 aperuerat, quum forte per idem tempus Susa advenit
Demaratus, Aristonis filius, qui, postquam regno
 Spartanorum privatus est, voluntarium sibi ipse ex-
 silium imposuerat. Hic vir, cognito filiorum *Darii*

λενε λέγειν πρὸς τοῦσι ἔλεγε ἔπεισι, ὡς „αὐτὸς μὲν
 γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσίων
 κράτος· Ἀρταβαζάνης δὲ, ἔτι ιδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. οὐκ-
 10 ων οὐτ' εἰκὸς εἶη, οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας
 ἔχειν πρὸ ἑαυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δη-
 μαρῆτος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προ-
 γεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφείων βασιλεύσαι,
 ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπγένηται, τοῦ ἐπγυγενομέ-
 15 νου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιλείης γίνεσθαι.“ Χρησαμένου
 δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρῆτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς
 λέγοι δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. δοκέει δέ μοι,
 καὶ ἀνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεύσαι αὐτὸν Ξέρξης·
 ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βα- 4
 σιλῆα Πέρσησι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὄρμητο στρατεύεσθαι.

dissidio, conveniens (ut quidem fama est) *Xerxem*,
 suavit ei, ut caeteris, quae ille pro sua causa dice-
 bat, haec adderet: *natum se esse Dario iam re-*
gnanti, et Persarum tenenti imperium; Artaba-
zanem vero, privato etiam tum patri: itaque nec
conveniens nec iustum esse, ut alius prae ipso
istam accipiat dignitatem. Nam et Sparta (et
hoc illi Demaratus suggessit) hanc legem obtinere,
si alii nati sint priusquam rex fuisset pater, alius
autem post hos quidem, sed regnante patre, natus
sit, ut hic post natus in regnum succedat. Quo
Demarati monito quum Xerxes uteretur, agnoscens
Darius aequa illud dicere, regem illum nominavit.
 Videtur autem mihi Xerxes etiam absque hoc mo-
 nito regnum fuisse adepturus; nam omnia apud Da-
 rium poterat Atossa. (4.) *Darius*, postquam regem

ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν
 τῷ ὑστέρῳ ἔτι, παρασκευαζόμενοι συνήρκα αὐτὸν Δα-
 ρίῳ, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔξ τε καὶ τριήκοντα 5
 ἔτη, ἀποθανῖν· οὐδέ οἱ ἐξυγένετο οὔτε τοὺς ἀπείστεω-
 τας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. Ἀποθα-
 νόντος δὲ Δαρίου, ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα
 τὸν ἐκείνου Ξέρξαι.

- 5 Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς
 πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυ-
 πτον ἐποιέστο τὴν στρατιῆς ἀγερσιν. παριὼν δὲ καὶ δυ-
 νάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσῶν Μαρδόνιος ὁ Γω-
 βούει, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀπείσιος, Δαρίου δὲ ἀδελ- 5
 φῆς παῖς, τοιοῦτου λόγου εἶχετο, λέγων· „Δέσποτα,
 „οὐκ οἰκός ἐστι Ἀθηναίους, ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη

Persarum nominasset Xerxem, iam in eo erat ut belli faceret initium. At enim, proximo ab his rebus et ab Aegypti defectione anno accidit, ut idem Darius in medio belli adparatu e vita discederet, postquam annos omnino regnasset sex et triginta: neque ei contigit aut de rebellantibus Aegyptiis aut de Atheniensibus sumere poenam. *Mortuo igitur Dario*, regnum suscepit *Xerxes*, Darii filius.

(5.) *Xerxes* ad bellum quidem Graeciae inferendum initio nequitquam inclinabat; sed contra *Aegyptum* copias contraxit. Quem conveniens *Mardonius* Gobryae filius, consobrinus Xerxis, Darii ex sorore nepos, qui apud ipsum plurimum omnium Persarum valebat auctoritate, talem exorsus est sermonem: *Domine, aequum non est, ut Athenienses, qui multis iam malis Persas adfecerunt, non dent*

- κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά περ ἐν χερσὶ ἔχεις·
- 10 ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλά-
τεις ἐπὶ ταῖς Ἀθήναις, ἵνα λόγος τέ σε ἔχη πρὸς ἄν-
θρωπων ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ
γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι. Οὗτος μὲν εἰ ὁ λόγος ἦν
τιμωρός· τοῦ δὲ λόγου παρενθήκην ποιήσκειτο τήνδε, ὡς
- 15 ἡ Εὐρώπη περικαλλῆς χώρα, καὶ δένδρεα παντοῖα
φέρει τὰ ἥμερα, ἀρετὴν τε ἀκρὴ, βασιλεῖ τε μόνῳ
θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα πᾶσι 6
ῥων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλ-
λάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ
ἀνέπνευσε Ξέρξης, ὥστε ποιῆειν ταῦτα· συνέλαβε γάρ
5 καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γινόμενα εἰς τὸ πείθεσθαι Ξέρ-

poenas factorum. At nunc quidem tu peragas haec, quae in manibus habes: domitâ vero Aegypti insolentiâ, adversus Athenas duc exercitum; quo et bonam famam adquiras apud homines, et posthac caveat quisque tuae terrae arma inferre. Et haec quidem oratio ad exigendam poenam pertinebat; sed medio sermoni alium interserebat huiusmodi: Europam terram esse pulcerrimam, arborum omnis generis frugiferarum feracem, summae bonitatis, et dignam quae prae mortalibus omnibus a solo Rege possideatur. (6.) Haec ille dicebat, quod novarum rerum cupidus esset, et Graeciae vellet esse praefectus. Procedente vero tempore id quod voluerat, confecit; et Xerxi, ut rem adgrederetur, persuasit: accesserant enim alia quoque adiumenta, quae ad permovendum regem valebant. Partim enim e

ξια. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευα-
 δῶν ἀπικυμένοι ἄγγελοι ἐπικαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαι
 προθυμίῃν παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευά-
 δαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίας βασιλῆες. τοῦτο δὲ, Πισι-
 στρατιδῶν οἱ ἀναβεβηκότες εἰς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν 10
 λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 τούτοις ἐτι πλέον προσρέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκρι-
 τον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησ-
 μῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξήλασθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει- 15
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αὐτοφάροι
 αἰλούς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποικίῶν εἰς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικαίμεναι νῆσοι
 ἀφανίζατο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἰππάρχος, πρότερον χρωόμενος τὰ μάλιστα. Τότε δὲ 20

Thessalia advenerant ab Aleuadis legati, invitantes
 regem ut adversus Graeciam duceret, et promptam ei
 operam pollicentes. Erant autem hi *Aleuadae*, Thes-
 saliae reges. Partim vero *Pisistratidae*, Susa pro-
 fecti, non modo eisdem utebantur sermonibus quibus
 Aleuadae, sed praeterea aliquanto magis regi conci-
 liabantur eo, quod *Onomacritum* secum haberent
 Atheniensem, fatidicum virum, qui etiam *Musaei* va-
 ticia digessit. Adscenderant hi autem, in gratiam
 cum illo reversi: nam Athenis pulsus *Onomacritus*
 fuerat ab Hipparcho, Pisistrati filio, eo quod de-
 prehensus a *Laso* Hermionis filio erat, quum Mu-
 saei vaticiniis hoc insereret, *extinctum iri insulas*
Lemnum versus sitas, mari hauriendas. Hanc ob
 causam in exilium eum miserat Hipparchus, quum

συναναβὰς, ὅπως ἀπίκαιτο εἰς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λο-
 γόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους,
 κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
 τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστα-
 25 τα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆ-
 ναι χροὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεό-
 μενος. οὗτός τε δὴ χρησμοῶν προσηφέτο, καὶ οἱ τε
 Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδιδυκνύμε-
 νοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7
 Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον
 τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατὴν ποιεῖται ἐπὶ τοὺς ἀπε-
 στειώτας. τούτους μὲν νυν καταστρεφάμενος, καὶ Αἴ-
 5 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δα-
 ρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑαυτοῦ,

eodem antea familiarissime usus fuisset. Nunc ille si-
 mul Susa profectus, quoties in regis venit conspectum,
 multa de eo honorifice praedicantibus Pisistratidis,
 recitabat regi partem vaticiniorum; ita quidem, ut si
 quod inesset quod cladem praediceret barbaro, illud
 silentio praeteriret; ea vero sola seligeret, quae res
 faustissimas nunciarent; in his illud maxime, de
Hellesponto per virum Persam iungendo, et de
expeditione in Graeciam suscipienda. Sic igitur
 ille vaticiniis agebat cum rege; Pisistratidae vero et
 Aleuadae sententias suas exponendo. (7.) Postquam
 persuasus est *Xerxes* arma Graeciae inferre, tum
 vero, altero ab obitu Darii anno, primum adversus
 rebelles duxit exercitum. Quibus domitis, *Aegyptum*,
 graviorem in servitutem redactam, quam in
 qua sub Dario fuerat, *Achaemeni* tradidit admini-

Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσεν Ἰνάρως ὁ Ψαμμίτιχου, ἀπὸ Λιβυῶν.

- 8 Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλυσιν, ὥς ἔμαλλε ἐς χεῖρας ἀξιῖσθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπὶ κλητὸν Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γινώσκας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ
(1) τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνλέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τὰδε 5
 „Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε
 „ἐν ὑμῖν τίθει, παραδέξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς
 „γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ καὶ
 „ἡτρημένους, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήν-
 „δε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεια· ἀλ- 10
 „λὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῶν πολλὰ ἐπέ-

strandam, fratri suo, Darii filio. Eundem vero Achacmenem, Aegypti praefectum, interiecto tempore interfecit Inaros, vir Afer, Psammitichi filius.

(8.) Pacatâ Aegypto, Xerxes, quum in eo esset ut exercitum cogeret adversus Athenas ducendum, conventum convocavit *primariorum Persarum*, sententias illorum sciscitaturus; et in medio omnium ipse, quae vellet, expositurus. (8. 1.) Qui ut convenere, haec apud eos verba rex fecit. *Viri Persae! Non ego primus hunc apud vos morem introduco, sed utar a maioribus accepto. Ut enim a maioribus natu audio, nunquam adhuc otiosi sedimus, ex quo hoc imperium a Medis in nos translatum est, postquam Astyagem Cyrus devicit; sed Deus ita nos ducit, et multa nobis, ductum eius sequentibus, prospere cedunt. Iam Cyri quidem et*

25 πρὸς συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μὲν νῦν Κῦρος
 25 τε καὶ Καμβύσης πατὴρ τε ἐμὸς Δαρῖος κατεργά-
 25 σαντο καὶ προσεκλήσαντο ἔθνη, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ
 15 25 αἰ τις λέγοι. Ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρό-
 25 νον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότε-
 25 ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάττω προσκλή-
 25 σομαι δυνάμιν Πέρσης. Φροντίζων δὲ εὗρισκω ἅμα μὲν
 25 κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χῶρην τε τῆς νῦν ἐκτῆ-
 20 25 μεθα οὐκ ἐλάττω οὐδὲ φλαυροτέρην, παμοφροτέ-
 25 ρην τε ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὸ
 25 ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοῶν πρῆσαι, ὑπερ-
 25 θέωμαι ὑμῖν. Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, 8
 25 25 ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ⁽²⁾
 25 25 Ἀθηναίους τιμωρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας

*Cambyasis et patris mei Dardi res gestas, et quos illi
 populos Persis adquisiverint, quid opus est ut
 apud bene gnaros commemorem? Ego vero, ex
 quo hanc sedem accepi, in hoc meam curam in-
 tendo, ne his, qui ante me in hac dignitate fuere,
 sim inferior, neque minorem Persis potentiam
 adquiram. Atque hoc ipsum dum curo, reperio
 viam et gloriâ nos augendi, et terrâ non minore
 nec deteriore quam hæc, quam possidemus, atque
 etiam feraciorē, simul vero ultionem et poenas
 sumendi de his qui eas commeruerunt. Itaque vos
 convocavi, ut, quæ agere constitui, vobiscum com-
 municem. (8. 2.) Ponte iuncturus sum Hellespon-
 tum, et exercitum per Europam ducturus in Grae-
 ciam, quo ab Atheniensibus poenas repetam ma-
 iorum omnium, quibus Persas et patrem meum*

- „τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν. Ὡραῖτε μὲν νυν καὶ Δα-
 „ρεῖον ἰδύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τούτους.
 „ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμα-
 „ρῆσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ 30
 „πυρώσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γὰρ ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν
 „ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, εἰς Σάρδεις ἐλ-
 „θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμέ-
 „τέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἅλσος καὶ τὰ
 „ἱρά· δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν εἰς τὴν σφιδέην 35
 „ὑποβάντας, ὅτε Δαΐτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατή-
 8 „γεον, τὰ ἐπίστασθέ μου πάντες. Τούτων μέντοι εἴνε-
 (3) „κα ἀνάστημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ εἰν
 „αὐτοῖσι τοσαύτη ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους τε

adfecerunt. Vidistis iam Darium quoque expedi-
tionem parare adversus hos homines. At ille e vi-
ta excessit, nec ei contigit capere poenas: ego
vero, illius caussa reliquorumque Persarum, non
prius sum quieturus, quam Athenas subactas igne
cremavero; hos homines, qui priores me patrem-
que meum iniuriis lacessiverunt; primum quidem,
incursione Sardes facta cum Aristagora Milesio,
servo nostro, et sacris lucis templisque crematis:
deinde vero, qualia sunt, quibus nos acceperunt,
quum Dati et Artapherne ducibus terram illorum
sumus ingressi! quae satis nostis omnes. (8. 3.)
Igitur his quidem de caussis bellum illis inferre
constitui. Simul vero, rem recte mecum reputans,
maxima in hoc ipso commoda reperio, si et hosce
et eorum vicinos, qui Pelopis Phrygis terram in-

40 „καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεφόμεθα, αἱ
 „Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περ-
 „σίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμορέουσιν· οὐ γὰρ
 „δὴ χώραν γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμορον ἐοῦ-
 „σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν
 45 „μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 „πυνθάνομαι γὰρ ᾧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 „οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 „τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν
 „κατέλεξα, ὑπεξαρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι
 50 „ἔξουσι δούλιον ζυγόν, οἱ τε ἀναίτιοι. Τρεῖς δ' ἂν 8
 „μοι, τάδε ποιόντες, χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω (4)
 „τὸν χρόνον, ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα
 „ὑμέων χρήσει παρῆναι· ἐς ἂν δὲ ἔχων ἤκη παρ-

colunt, subegerimus. Sic enim terram Persicam
 aetheri Iovis faciemus conterminam: nec enim
 aliam ullam terram sol adspiciet, quae nostrae sit
 finitima; sed ego vobiscum, universâ peragratâ
 Europâ, ex omnibus terris usquam faciam. Quippe
 ita se rem habere reperio, nullam inter homines
 civitatem, nullum populum inter mortales reli-
 quum esse, qui adversus nos in aciem progredi
 possit, quando hos quos dixi subegerimus. Ita et
 his, qui male de nobis meruerunt, et insontibus
 pariter, servile iugum impositum fuerit. (8. 4.)
 Vos vero, hoc si feceritis, gratum mihi fecerit-
 is: quum tempus vobis indicavero, quo conve-
 nire oporteat, promte unumquemque vestrum ad-
 esse oportebit. Quisquis vero cum exercitu adve-
 nerit optime instructo, cum ego muneribus do-

„σκιυασμένοι στρατὸν κάλλιστα, δάσω οἱ δῶρα τὰ
 „τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν 55
 „ταῦτά ἐστι οὕτω. Ἴνα δὲ μὴ ἰδιοβουλευεῖν ὑμῖν δο-
 „κέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων
 „ὑμῶν τὸν βουλόμανον ἀποφαίνεσθαι.“ Ταῦτα εἶπας
 ἐπαύετο.

- 9 Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόσιος ἔλεγε· „ὦ δέσποτα, οὐ
 „μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ
 „τῶν ἰσομένων· ὃς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπὶ κεο ἄριστα
 „καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κα-
 „τοικημένους οὐκ ἴασις καταγαλάσαι ἡμῖν, ὄντας 6
 „ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν αὖ εἶη πρῆγμα, εἰ Σάκας
 „μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθιοπίας τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα
 „τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας
 „οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι κατα-

*nabo, quae apud nos honorificentissima habentur. Haec igitur ita facienda sunt. Ne vero vobis vi-
 dear meum unius sequi velle consilium, in me-
 dium vobis hanc rem propono; iubeoque ut, quis-
 quis vestrum voluerit, suam promat sententiam. His dictis Xerxes finem fecit loquendi.*

(9.) Post illum Mardonius, talem sermonem est
 exorsus. Domine! tu Persarum omnium, qui et
 fuerunt et futuri sunt, praestantissimus es: qui
 et alia praeclara verissimaque commemorasti, et
 Ionas Europam habitantes, indignos homines,
 non passurus es irridere nobis. Etenim mira at-
 que misera res esset, quum Sacas et Indos et Ae-
 thiopas et Assyrios, et alios multos magnosque
 populos, non quod iniuriam Persis intulissent,

- 10 „στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν Ἑλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
 „τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δέισαντες; κοίην
 „πλήθεος συστροφὴν; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν 9
 „ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα- (1)
 „μιν, εὐῶσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας κατὰ-
 15 „στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι,
 „Ἴωνες τε καὶ Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς καλέονται. Ἐπι-
 „ρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἀνδρας
 „τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθείς· καὶ μοι μέ-
 „χοι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπέντι ἐς
 20 „αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μάχην.
 „Καὶ τοι γὰρ εἰώθασι Ἑλληνες, ὡς πυθάνομαι, αἰβου- 9
 „λότατα πολέμους ἵστασθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ (2)
 „σκασιότητος. ἐπεὶ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προέπω-

sed quod nos nostram augere voluimus potentiam, subegerimus servosque habeamus; si Graecos. qui iniuriis nos lacessiverunt, impune abire pateremur: quid tandem metuentes? quoniam multitudinis concursum? quam pecuniarum vim? (9. 1.) Novimus sane illorum pugnae genus; novimus etiam quam imbecilles sint vires: filiosque eorum subactos habemus, hos qui in nostra terra sedes habent, et Iones et Aeolenses et Dorienses nominantur. Atque etiam ipse ego periculum horum hominum feci, adversus illos a patre tuo missus: ubi, quum usque in Macedoniam duxissem exercitum, et prope modum ad ipsas pervenissem Athenas, nemo mihi in aciem occurrit. (9. 2.) Quamquam ceteroquin quidem consuerunt (ut audio) Graeci inconsultissime bella sua administrare, stolidi et

160 HERODOTI HISTOR. VII.

„σι, ἔξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς
 „τοῦτο κατιόντες μάχονται ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῃ 25
 „οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
 „έόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγ-
 „γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφοράς, καὶ παντὶ
 „μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμῆεν πρὸς 30
 „ἀλλήλους, ἔξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι δυσχι-
 „ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ
 „Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μα-
 „κεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λόγον ὥστε μάχῃ
 9 „σθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσθαι 35
 (3) „σθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ

*pervicaci quadam confidentiâ. Postquam enim
 sibi invicem bellum indixerunt, pulcerrimam et
 apertissimam quaerunt planitiem, in quam descen-
 dant manus conserturi: quo fit ut etiam victores
 magno cum detrimento discedant; de victis autem
 ne verbum quidem dico, nam internecione de-
 lentur. Quos oportebat, quum sint homines eâdem
 linguâ utentes, per praecones et nuncios, et alia
 quavis ratione potius, quam praelio, lites suas
 componere: sin omnino praelio sibi decernendum
 putant, oportebat locum pugnae capere, in quo
 utrique superatu essent difficillimi, et ibi belli
 fortunam tentare. Quamvis igitur tam pernicio-
 sa ratione belli gerendi utantur Graeci, tamen, quum
 ego usque in Macedoniam duxissem exercitum,
 non induxerunt in animum ut in aciem contra me
 descenderent. (9. 3.) Tibi vero, Rex, quis ausu-*

§11, 13.

„τῆς Ἀσῆς καὶ νῆας τὰς ἀπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω,
 „οὐκ ἐς τοῦτο θράσος ἀνέκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα.
 „εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευδομένη γνώμη, καὶ ἐκείνοι ἐπαρ-
 40 „θέντες ἀβουλή ἔλθουσιν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθουσιν ἂν ὡς
 „εἶμιν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμικά. Ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπείρητον αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 „ρης πάντα, ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρδόνιος μὲν
 τοσαῦτα ἐπιλέχνας τὴν Ξέρξει γνώμην, ἐπέπαυτο.

Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμών 10
 των γνώμην ἀποδείκνυσθαι αὐτὴν τῇ προκαμμένη, Ἀρτά-
 βανος ὁ Υἱοτάσπιος, πατέρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὲ καὶ
 πύσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε „ὦ βασιλεῦ, μὴ λελθεῖ- (1)
 5 „σίων μὲν γνωμῶν ἀντίων ἀλλήλοισι, οὐκ ἔστι τὴν

*rus est in aciem occurrere, multitudinem naves-
 que cunctas ex universa Asia coactas ducenti?
 Equidem ita sentio, eo audaciae non progressu-
 ram esse rem Graecorum. Sin me fefellerit mea
 opinio, si illi recordia elati in aciem adversus nos
 sunt descensuri, didicerint esse nos viros bello
 fortissimos. Quare intentatum nihil relinquamus:
 nam sua sponte nihil fit, sed omnia hominibus
 conando contingunt. In hunc modum postquam
 Xerxis sententiam Mardonius mollivit, dicendi
 finem fecit.*

(10.) Silentium tenentibus caeteris Persis, nec au-
 dentibus sententiam promere contrariam ei quae pro-
 posita erat, *Artabanus* Hystaspis filius, patruus
 Xerxis, eoque fidentior, haec fecit verba. (10. 1.)
*Rex! nisi sententiae dictae fuerint invicem oppo-
 sitae, fieri non potest ut eligatur optima: sed illae*
Herod. T. III. P. I. L

„ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δὲ τῇ εἰρημένῃ χρῆ-
 „σθαι· λεχθεῖσάν δὲ, ἔστι ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκῆ-
 „ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκωμεν, ἐπεὰν
 „δὲ παρατρέψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκωμεν τὸν
 „ἀμείνω. Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, 10
 „Δαρείῳ, ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀν-
 „δρας οὐδαμῶς γῆς ἄστῃ νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύ-
 „θας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπέ-
 „θετο, στρατεύσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς
 „τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, 15
 „μέλλεις ἐπ' ἀνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας
 „ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τι ἄριστοι καὶ κατὰ
 „γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι διῶν, ἐμέ
 10 „σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεύξας Φῆς τὸν Ἑλλήσπον-
 (2) „τον, ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. 20

*si dictae fuerint, tunc demum fieri potest; quæ-
 admodum sincerum aurum non per se ipsum di-
 gnoscimus; sed, dum illud (Lydio lapidi) iuxta
 aliud aurum adterimus, ita id quod melius est
 discernimus. Ego vero etiam patri tuo Dario, meo
 fratri, suaseram ne bellum Scythis inferret, homi-
 nibus nusquam urbem incolentibus: at ille, sperans
 se nomades istos Scythas subacturum, mihi non
 paruit; sed, expeditione suscepta, amissis multis
 fortibus viris rediit. Tu vero, Rex, bellum illatu-
 rus es viris multo quam Scythae praestantioribus,
 qui et terra et mari fortissimi esse dicuntur. Quo
 in consilio quodnam insit periculum, aequum est
 ut tibi exponam. (10. 2.) Iuncto, ais, Hellesponto,
 ducturum te esse per Europam exercitum in Grae-*

512, 43.

„καὶ δὴ καὶ συνήνικε ἢ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θά-
 „λασσαν ἐσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. οἱ γὰρ ἄν-
 „δρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πάροστι δὲ καὶ σταθμώ-
 „σασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Δαίτι καὶ Ἀρ-
 25 „ταφέρνηϊ ἰλθοῦσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν χώραν μοῦνοι Ἀθη-
 „ναῖοι διέφθιραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρω σφί ἐχώρησε· ἀλλ',
 „ἣν τῆσι πησὶ ἐμβάλοσι, καὶ πικρὰντες ναυμαχίᾳ
 „πλέωσι εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπιπτα λύσωσι τὴν
 „γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται διόν. Ἐγὼ 10
 30 „δὲ οὐδεμιῇ σοφίᾳ οἰκῆν αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. (3)
 „ἀλλ' οἷόν ποτε ἡμέας ὀλίγου ἰδέησι καταλαβεῖν πά-
 „θος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον,
 „γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας!
 „τότε παντοῖαι ἐγένοντο Σκύθαι δόμοιτο· Ἴωνων λύσαι

*ciam. Atqui acciderit etiam, ut vel terra vel mari
 vincamur, aut etiam utrimque. Dicuntur enim
 fortes hi esse viri: ac potest id etiam hinc aesti-
 mari, quod tantas copias, quantae cum Dati et
 Artapherne Graeciam invaserunt, soli Athenien-
 ses perdiderunt. Quod si non utrimque res illis
 successerit; ut hoc sane verendum est, ne con-
 scensis navibus, pugna navali superiores, navigent
 in Hellespontum, et pontem dissolvant. (10. 3.)
 Ego vero non mea quadam propria prudentia haec
 ita coniicio. Sed qualis tandem fuit illa calamitas,
 quae parum absuit ut nos adfligeret, quum pater
 tuus, iuncto Bosporo Thracico, et ponte super
 Istrum posito, Scytharum in terram transiit! Om-
 nibus modis tunc Scythae Ionas illos, quibus com-
 missa erat custodia pontium Istro impositorum,*

„τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ Φυλακὴ τῶν γεφυ- 35
 „ρέων τοῦ Ἰστροῦ. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλητοῦ
 „τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ,
 „μηδὲ ἠντιώθῃ, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγμα-
 „τα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεῖνόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε
 10 „ἐνὶ πάντα τὰ βασιλείας πρήγματα γεγενῆσθαι. Σὺ 40
 (4) „ὦν μὴ βούλευε εἰς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι,
 „μηδεμιῆς ἀνάγκης εἶσθης· ἀλλ' ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν
 „τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς τε, ὅταν τοι δο-
 „κέῃ, προσκεψάμενος ἐπὶ σταντοῦ, προαγόμευε τὰ τοι
 „δοκέει εἶναι ἀριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι, κέρδος 45
 „μέγιστον εὐρίσκω εἶν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναί τι θε-
 „λει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἥσσον εὖ, ἔσσεται δὲ ὑπὸ
 „τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βούλευσάμενος αἰσχροῶς,

solicitarunt, ut pontem rescinderent. Ubi si Hi-
stiacus, Mileti tyrannus, reliquorum tyrannorum
secutus esset sententiam, neque se illi opposuisset,
omnino perditae erant res Persarum. Terribile
est autem vel fando audire, in unius hominis po-
testate sitam fuisse universam regis et Persarum
salutem. (10. 4.) Tu igitur noli in tantum te pe-
riculum, nulla urgente necessitate, coniicere: sed
me audi. Nunc quidem hoc dimitte concilium: et,
re diligenter tecum deliberata, deinde rursus, si
tibi videtur, propone quae optima tibi videbun-
tur. Etenim recte consultare reperio maximum
esse lucrum. Nam etiam si contra id quod volue-
ris acciderit aliquid, nihilo minus recte consulta-
veris, fortuna vero superaverit consilium: qui
vero turpe consilium cepit, is, si fortuna ei ad-

513, 73.

- „εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσκοπο, εὖρημα εὖρηκε, ἥσσαν δὲ οὐδέν
 50 „οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὅραῖς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς 10
 „κεραυνοὶ ὁ Θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ ⁽⁵⁾
 „οὐδέν μιν κινεῖ; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα
 „αἰεὶ, καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκήπτει τὰ βέλεα;
 „Φιλέει γὰρ ὁ Θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦναι.
 55 „αὐτῶ δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλγῶν διαφθείρεται
 „κατὰ τοιοῦνδε. ἐπεὶ ὁ Φιόβος φθονήσας φόβον ἐμ-
 „βάλη, ἢ βροντῇ, δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἐαυτῶν
 „οὐ γὰρ ἐᾷ φρονεῖν μέγα ὁ Θεὸς ἄλλον ἢ ἐαυτὸν.
 „Ἐπειχθῆναι μὲν νυν παῖν πῆγμα, τίκτει σφάλματα, 10
 60 „ἐκ τῶν ζημίας μεγάλας φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ⁽⁶⁾
 „ἐπισχεῖν ἐνιστὶ ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκίοντα
 „εἶναι, ἀλλ' ἀνα χρόνον ἐξεύροι τις αὖν. Σοὶ μὲν δὴ

*fu-erit, lucrum quidem invenerit, nihilo vero minus
 malum ceperit consilium. (10. 5.) Vides quo pacto
 eminentia prae caeteris animalia fulmine percu-
 tiat Deus, nec sinat ea superbire: minutis autem
 non invidet. Vides etiam ut in maxima semper ae-
 dificia et in altissimas arbores tela sua coniicit.
 Amat enim Deus, eminentia omnia truncare: ita-
 que etiam ingens exercitus eadem ratione perditur
 ab exiguo. Quando Deus illis metum aut fulmen
 incutit, indigno modo pereunt: nec enim sinit
 Deus magnum sapere, praeter se, alium quem-
 quam. (10. 6.) Porro, deproperare rem quam-
 cumque parit errores, e quibus ingentia solent
 damna existere: in cunctando autem insunt bona,
 quae si non protinus adparent, certe suo tempore
 aliquis reperiet. Haec igitur, Rex, tibi suadeo.*

- 10 „ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω. Σὺ δὲ, ὦ παῖ
 (7) „Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαιούς
 „περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἰόντων ἀξίων Φλαύρως ἀκούειν. 65
 „Ἕλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα
 „στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου ἕνεκα δοκέεις μοι πα-
 „σαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται. διαβο-
 „λὴ γὰρ ἐστὶ δυνάτατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέον-
 „τες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδι- 70
 „κείν, εὖ παρόντος κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπει-
 „θόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ ἀπειὰν τοῦ
 „λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ
 „τοῦ ἐτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι.
 10 „Ἀλλ', εἰ δὴ δεῖ γι πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους 75
 (8) „στρατεύεσθαι, Φέρε, βασιλῆως μὲν αὐτὸς ἐν ἡβῃσι τοῖ-

(10. 7.) *Tu vero, Gobriae filii Mardonie, desine iniuriosa verba iactare in Graecos, qui non merentur male audire. Nam Graecos calumniando, ipsum regem excitas ad bellum suscipiendum: quem in finem tu mihi etiam videris studium omne intendere. At ne ita fiat! Calumnia enim gravissimum malum est: in quo duo sunt qui iniuriam inferunt, unus vero qui patitur iniuriam. Iniuriam enim infert calumniator, dum accusat absentem: infert vero et ille iniuriam, qui sibi persuaderi patitur priusquam rem accurate comperitam habeat. Qui vero abest quum malitiose accusatur, is duplici adficitur iniuriâ; primum hoc ipso, quod accusatur ab altero, deinde quod ab altero pravus esse existimatur. (10. 9.) Sed, si omnino oportet bellum huic populo inferre, age,*

80 „σι Περσέων μένετ' ἡμέων δ' ἄμφοτέρων παραβαλ-
 „λομένην τὰ τέκνα, στρατηλάτεις αὐτὸς σὺ, ἐπιλεξά-
 „μυνός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκό-
 80 „σπην τιὰ βούλειαι. καὶ ἢ μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνει
 „βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτενίσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες,
 „πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἢν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ
 „σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφί καὶ σὺ, ἢ ἀπο-
 „νοστήσης. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνει οὐκ ἐθέλῃσις,
 85 „σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
 „ἀκούσεσθαι τιὰ Φημι τῶν αὐτοῦ τῆδε ὑπαλειπομέ-
 „νων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξερχασμένον Πέρσας,
 „ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνέων διαφορεύμενον, ἢ κου ἐν γῇ
 „τῇ Ἀθηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ
 90 „ἀρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας

*rex ipse in sedibus maneat Persarum; sed, in me-
 dio depositis nostrum utriusque liberis, tu solus
 suscipe expeditionem; sumtis tecum quoscumque
 duces selegeris, et exercitu quantumcumque volue-
 ris. Tum, si res ita, ut tu ais, regi successerit, in-
 terficiantur mei liberi, et ego cum illis! sin, ut ego
 praedico, tuis liberis hoc fiat, et tibi ipsi, si qui-
 dem redieris! Quod si hanc inire conditionem re-
 cusas, et nihilo minus exercitum duxeris adversus
 Graeciam, audituros esse autumo homines qui hic
 relictī erunt, Mardonium, ingentis calamitatis
 auctorem Persis, alicubi in terra Atheniensium
 aut Lacedaemoniorum, nisi forte prius etiam in
 itinere, a canibus volucrisque fuisse laceratum,
 postquam cognovit quinam sint illi viri, contra
 quos tu regi persuades ut expeditionem suscipiat.*

- 11 „ἀναγνώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα.“ Ἀρτάβατος
 μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε·
 „Ἀρτάβασι, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε
 „ῥύσεται μηδὲνα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων.
 „καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθημι, ὅντι κακῷ 5
 „τε καὶ ἀθύρω, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοὶ γε ἐπὶ τῇ
 „Ἑλλάδι, αὐτοῦ τε μένων ἅμα τῇσι γυναῖξί. ἐγὼ δὲ
 „καὶ ἀνὺ σόο, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ
 „γὰρ εἶπν ἐκ Δαρίου τοῦ Ώτάσπειος, τοῦ Ἀρσάμεος,
 „τοῦ Ἀριαράμνιου, τοῦ Τείσπειος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμ- 10
 „βύσιου, τοῦ Τείσπειος, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ
 „τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς
 „ἡσυχίην ἄχομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα
 „στρατεύονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρη σταθμώσα-
 „σθαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδεις τε ἐνέ- 15

XI. 10. Ἀριαράμνιου. Ἀρμινω ed. West. cum aliis.

(11.) Haec postquam Artabanus dixit, ira accensus Xerxes his verbis respondit: *Artabane, tu es patris mei frater: hoc te tuebitur, ne meritam iniuriosis verbis mercedem accipias. Verumtamen hanc tibi, quum sis ignavus et imbellis, ignominiam infligo, ut meae in Graeciam expeditionis non futurus sis comes, sed hic cum mulieribus maneat. Ego vero absque te, quaecumque dixi, effecta dabo. Ne enim sim Dario, Hystaspi, Arsame, Ariaramne, Teispe, Cyro, Cambyse, Teispe, Achaeмене prognatus, nisi poenas ab Atheniensibus sumsero! bene gnarus, si nos quieverimus, illos non quieturos, sed nostram utique terram bello esse invasuros; quod facile colligi ex his potest, quae ab*

„πρῆσαν, καὶ ἤλασαν εἰς τὴν Ἀσίην. οὐκ ἔχον ἑξαναχω-
 „ρεῖν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν
 „προκίεσθαι ἀγών· ἵνα ἢ τὰδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσι, ἢ
 „ἐκείνῃς πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον
 20 „οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. Καλὸν ὦν προπεπωθὲτας ἡμᾶς
 „τιμωρεῖν ἥδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινόν, τὸ πείσομαι,
 „τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ’ ἀνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ
 „Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κα-
 „τεστρέψατο οὕτω, ὡς καὶ εἰς τὰδε αὐταί τε ὧ ἴθρην
 25 „ποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπάνυμοι τοῦ καταστρεψαμέ-
 „νου καλεῖσθαι.“

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφρόνη τε 12
 ἐγένετο, καὶ Ξέρξης ἐκνίξε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ
 δὲ βουλὴν δίδους, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι

*illis coepta sunt fieri, qui exercitu in Asiam tra-
 icto Sardes incenderunt. Quare neutris retrogredi
 licet; sed propositum est agendi aut patiendi dis-
 crimen, ut aut haec omnia sub Graecorum cadant
 potestatem, aut ista sub Persarum: nullum inter
 has inimicitias medium relinquitur. Recte igitur
 factum fuerit, si iam nunc ultum eamus iniurias
 quas priores passi sumus, et ego periculum hoc
 experiar quod mihi imminet, adversus hos homi-
 nes ducenti, quos quidem Pelops Phryx, servus
 patrum nostrorum, ita subegit, ut ad hunc usque
 diem et homines ipsi et eorum terra ab eodem, qui
 eos subegit, nomen invenerint.*

(12.) Hi hucusque sermones sunt habiti. Deinde
 adpetente nocte momordit Xerzem Artabani senten-
 tia, Noctu vero secum ipse deliberans reperit, pror-

στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δὲ οἱ αὐτὶς
 τούτων, κατύπνωσε. καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν 5
 τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσίων. εἶδσκε ὁ Ξέρξης ἄν-
 δρα οἱ ἐπιστάτα μέγαν τε καὶ εὐεδία εἰπεῖν· „Μετὰ
 „δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγειν ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, προϊπας αἰλίζειν Πέρσας στρατόν; οὔτε
 „ὦν μεταβουλευόμενος ποίεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμα- 10
 „νός ται πάρα. Ἄλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλευόσαο
 „ποιέων, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἶπαν-
 13 τα, εἶδσκε ὁ Ξέρξης ἀποπτᾶσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμ-
 ψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποίητο, ὁ δὲ
 Περσίων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ
 σφι τάδε· „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε,
 „ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεαι. Φρονῶν τε γὰρ ἐς τὰ 5

sus sibi necesse non esse adversus Graeciam expedi-
 tionem suscipere: et postquam ita mutavit senten-
 tiam, somno sopitus est. At eadem nocte talem, ut
 quidam Persae narrant, visionem habuit. Videbatur
 Xerxi, adstare ipsi virum magnum et formosum, his
 verbis ipsum adloquentem: *Mutas tu igitur, Per-
 sa, tuum consilium, nec duciturus es exercitum
 in Graeciam, postquam edixisti Persis ut copias
 contrahant. Atqui nec recte facis, quod mutas sen-
 tentiam; nec, qui tibi adsentiatur, quisquam est.
 Immo vero, quemadmodum hodie constitutum ha-
 bebas facere, eadem perge viā.* His ille dictis avolare
 visus est Xerxi. (13.) Ut dies illuxit, rex nullā hu-
 ius insomnii ratione habitā, eosdem Persas, quos an-
 tea, convocavit, et in hunc modum eos est adlocu-
 tus: *Viri Persae, date mihi veniam, contrarium*

„ἐμεωυτοῦ πρῶτα αὐτὸν αἰτήσω, καὶ οἱ παραγορεύμενοι
 „κεῖνα ποιεῖν, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκού-
 „σαντι μάντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, παραυτίκα
 „μὲν ἢ πύθης ἐπέξεσθαι, ὥστε ἀεικλύτερα ἀπορρίψαι ἔπια
 10 „εἰς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεόν. νῦν μάντει συγγυτοῦς,
 „χρήσομαι τῇ ἐκαίνου γνώμῃ. ὡς αἶν μεταδόδογμένον
 „μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχαι ἔσθε.“
 Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότις προσ-
 εκύνεον. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς ταῦτ' ὄναιον τῷ 14
 Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· „ὦ παῖ Δα-
 „ρείου, καὶ δὴ φαίνεται ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν
 „στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπια ἐν οὐδνὶ ποιούμενος
 5 „λόγῳ, ὡς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας. εὐ νῦν τόδ' ἴσθι, ἦν
 „περ μὴ αὐτίκα στρατηλατίης, τάδε τοι ἐξ αὐτίων

*superiori consilium capienti. Nam et ego ad id
 prudentiae culmen, quo tendo, pondum perveni;
 et, qui ad istud faciendum me excitant, nullo tem-
 pore a me discedunt. Atqui postquam Artabani
 audiui sententiam, statim quidem in me adversus
 illum ebullivit iuventus, ut indigniora quam oport-
 tebat verba in virum natu grandiozem conicerem:
 verumtamen nunc, agnito meo errore, utar illius
 sententiâ. Scitote igitur abiecissee me belli Graeciae
 inferendi consilium, et quietem agite. His auditis,
 Persae laeti regem adorarunt. (14.) Insequente vero
 nocte idem insomnium dormienti Xerxi iterum ad-
 stans dixit: Tu ergo, Darii fili, palam coram Per-
 sis abiecisti belli consilium, nullâ meorum ver-
 borum ratione habitâ, quasi a nemine audivis-
 ses! Probe nunc scito, nisi protinus expeditionem*

ἡ ἀνασχίσειν ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν
 „ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τά-
 15 „χος ἴσται.“ Ξέρξης μὲν, περιδεδυμένος τῇ ὄψει,
 ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον
 ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε
 Ξέρξης τάδε „Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν
 „οὐκ ἴσω φρόνουν, εἶπας ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς 5
 „εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον με-
 „τέγνων, ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὺ
 „ὑπέδηκας. οὐκ ἔστι δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιεῖν βου-
 „λόμενος· τετραμμένῳ γάρ δὴ καὶ μετεγνωκότι ἐπι-
 „φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνεπαίνειν 10
 „ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαι οἴχεται. Εἰ
 „ἂν θεὸς ἴσῃ ὁ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ

hanc susceperis, hoc tibi inde eventurum: quemad-
modum brevi tempore magnus ampliusque evasisti,
ita brevi rursus humilis eris. (15.) Territus hoc
 viso Xerxes e lecto prosiliit, nunciumque ad Artaba-
 num misit, qui illum advocaret. Qui ubi adfuit, haec
 ei Xerxes dixit: *Artabane, ego statim quidem pa-*
rum prudenter me gesseram, contumeliosa in te
verba coniiiciens boni consilii caussá: brevi post
vero mutavi sententiam, agnovique faciendum mihi
id quod tu suasisti. Verumtamen hoc ipsum fa-
cere, quamvis velim, non possum: nam, postquam
mutato consilio tuam probavi sententiam, iterato
adparet mihi nocturnum visum, nequaquam pro-
bans ut hoc faciam; et nunc etiam minas intentans
abiit. Si igitur Deus est qui illud mihi mittit, si-
que prorsus ei cordi est ut suscipiatur haec in

516, 93.

„ἔστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτή-
 „σεται καὶ σοὶ τὸν τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ
 15 „ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ
 „λάβοις τὴν ἐμὴν σκαυὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, μετὰ τοῦ-
 „το ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
 „κατυπνώσκειας.“ Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἄρ- 16
 τάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα
 οὐκ ἄξιεύμενος ἐς τὸν βασιλεῖον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος
 ὡς ἠναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐποίησε τὸ κελευόμενον.
 5 „Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, Φρονέειν (1)
 „τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ
 „σὲ καὶ ἀμφοτέρω περὶ ἡκόντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
 „λίας σφάλλουσι· κατὰ περ, τὴν πάντων χρησιμωτά-
 „την ἀνθρώποισι θάλασσαν πνύματα, Φασί, ἀνέμων

*Graeciam expeditio, idem hoc insomnium tibi
 etiam advolabit, eademque quae mihi praecipiet.
 Reperio autem sic hoc futurum, si tu universum
 meum cultum sumseris, eoque indutus in throno
 meo resederis, ac deinde meo in lecto cubueris.
 (16.) Haec postquam Xerxes locutus est, primum
 quidem dicto eius non paruit Artabanus, quippe si-
 bi non convenire iudicans in throno residere regis:
 postremo vero, ut coactus est, imperata fecit, post-
 quam haec regi responderat: (16. 1.) *Pari loco,
 Rex, sunt meo iudicio haec duo, recte sapere, et
 bonum danti consilium obsequi velle: quorum
 quum utrumque tibi insit, pravorum hominum
 colloquia in errorem te inducunt; quemadmodum
 mare, rem omnium utilissimam hominibus, aiunt
 ab irruentibus ventorum flatibus prohiberi ne na-**

„ἐμπύπτοντα οὐ περιορᾶν φύσει τῇ ἑαυτῆς χρησθαι 10
 „Ἐμὰ δέ, ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτο
 „ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκειμενίαν Πέρ-
 „σησι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δέ, καταπαυού-
 „σης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν
 „πλέον τι διζῆσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρόντος· τοιοῦτέων 15
 „προκειμενίων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλερωτέστην σεαυ-
 16 „τῷ τε καὶ Πέρσησι ἀναίρεο. Νῦν ἂν, ἐπιπύθῃ τίτρα-
 (2) „ψαι ἐπὶ τὴν αἰεῖναι· Φῆς τοι, μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλ-
 „ληνας στόλον, ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον, θεοῦ τινος πομπῇ,
 „οὐκ ἐᾶντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦ- 20
 „τά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους
 „πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἐπὶ-

*turam exserat suam. Ego vero, quando malis me
 verbis accepisti, non tam hoc ipsum aegre tuli,
 quam istud, quod, quum duae propositae essent
 Persis sententiae, altera iniuriosam augens insolentiam,
 altera eandem reprimens, dicensque per-
 niciosam rem esse, excitare animum ad plura sem-
 per, quam quae habeas, concupiscenda; quod, in-
 quam, ex duabus hisce propositis sententiis eam
 suscepisti, quae et tibi et Persis periculosior est.
 (16. 1.) Nunc igitur, postquam ad meliorem te
 convertisti, et abiecisti expeditionis in Graeciam
 consilium, ais iterum tibi adparere insomniam
 divinitus missum, quod te vetet omittere hanc ex-
 peditionem. At ne est quidem, mi fili, res haec
 divina. Insomnia enim, quae inter homines va-
 gantur illisque accidunt, talia sunt, qualia ego
 te docebo, qui multis annis, quam tu, natus sum*

„σι σεῦ πολλοῖσι προσβύτερος εἰν. πεπλανῆσθαι αὖ-
 „ται μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψεις τῶν ὀνειράτων, τὰ τις
 25 „ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύ-
 „την τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ
 „χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἶον ἐγὼ 16
 „διαφρέω, ἀλλὰ τι τοῦ Θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ (3)
 „συλλαβαῖν εἴρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ
 30 „σοὶ διαπελευρόμενον. Φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 „ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμήν· οὐδὲ
 „τι μᾶλλον ἐν κατῇ τῇ σῇ ἀνεπαυμένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν
 „τῇ ἐμῇ· εἴ περ γε καὶ ἄλλως ὀφείλει φανῆναι. οὐ γὰρ
 „δὴ ἐς τοσούτῳ γε εὐθιῆς ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κοτέ
 35 „ᾧ, τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξῃ,
 „ἐμὲ ὁρᾶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ
 „ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπι-

*maior. Qualia quis interdū curat ac meditatur, talia eum maxime circumvolitare solent visa per somnum; nos autem his proximis diebus occupatum quam maxime animum hac expeditione habuimus. (16. 3.) Sin hoc non tale est quale ego iudico, si divinum quidquam huic viso inest, tu recte rem intellexisti, recteque dixisti: adpareat enim illud et mihi, mihique idem atque tibi prae-
 1
 cipiat! Debet autem mihi nihilo magis adparere tuā veste induto, quam meā; nec magis tuo in lecto cubanti, quam in meo; si modo omnino adpariturum est. Nec enim profecto ita stultum erit hoc, quidquid sit, quod tibi per somnum adparuit, ut, me si viderit, te esse opinetur, ex veste tua iudicium faciens. Sin me nullo loco habuerit, ne ad-*

- „Φανῆναι, οὔτε ἢν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, αὔτε ἢν τὴν
 „σῆν. εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητίον ἐστί.
 „εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχίως, Φαίην αὖ καὶ αὐ- 40
 „τὸς θῦον εἶναι. Εἰ δέ ται οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι,
 „καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δὲ ἐμὲ
 „ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, Φέρε, τουτίων ἐξ ἐμαῦ
 „ἐπιτελευμένων, Φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ
 17 „παρουσίῃ γνώμῃ χρήσομαι.“ Τόσαῦτα εἰπας Ἄρ- 45
 τάβανος, ἐλπίζων Ξέρξῃα ἀποδέξιν λέγοντα οὐδὲν,
 ἐποίησε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξῃα ἐσθῆτα, καὶ
 ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, οἷς μετὰ ταῦτα κοῖτον
 ἐποίηστο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τὰντὸ ὄνειρον τὸ καὶ πα- 5
 ρὰ Ξέρξῃα ἐφοῖτα· ὑπερστανὲν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε

XVI. 39. εἰ δὲ ex nostra coniectura. εἰ δὲ alii; οὐ δὲ multi nonnulli.

parebit quidem mihi, sive tua indutus sim veste, sive meâ. An vero adpariturum etiam sit mihi, id nunc videndum est. Nam si constanter adpareret, dicerem et ego, rem divinam esse. Caeterum si tibi, ut ita faciam, stat decretum, neque ego te ut illud revoces commovere possum, si omnino me oportet tuo in lecto somnum capere: age, hoc ubi fecero, adpareat mihi quoque visum! Donec vero hoc contigerit, equidem in mea persistam sententia. (17.) His dictis, Artabanus, sperans se probaturum, nullius momenti esse quae Xerxes dixerat, morem illi gessit. Postquam vero vestem Xerxis indutus in solio regis consedit, ac deinde cubitum ivit, venit ad eum, ut somno sopitus est, idem insomnium quod Xerxi adparuerat; et capiti eius adstans,

τὰδε „ Ἄρα σὺ δὴ κείνος εἷς ὁ ἀποσπεύδων Ξέρξεα
 „ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐ-
 „ τοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παρ᾽ αὐτί-
 10 „ κα νῦν καταπρόϊζεαι ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι.
 „ Ξέρξεα δὲ τὰ δει ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ
 „ διδῶλται.“ Ταῦτά τε δὴ ἐδόκει Ἀρτάβανος τὸ ὄνει- 18
 ρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ
 μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς, ἀμβάσας μέγα,
 ἀναβρώσκει καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ
 5 ἐμπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τὰδε·
 „ Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολ-
 „ λά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσό-
 „ κων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν. ἐπιστά-
 „ μενος ὡς κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημέ-

haec dixit: Tu igitur is es, qui Xerxem, veluti
 curam eius gerens, hortaris, ne bellum inferat
 Graecis? At nec posthac, nec nunc, impune feres,
 qui infecta reddere ea, quae fieri oportet, conaris.
 Xerxem autem quae poena maneat, dicto non au-
 dientem, ipsi declaratum est. (18.) His verbis
 visum est Artabano insomnium illud minas ipsi in-
 tentare, simulque candentibus ferris velle ipsi exu-
 rere oculos. Itaque alta exclamans voce, de lecto
 prosiliit; adsidensque Xerxi, postquam insomnii vi-
 sum ei exposuit, haec deinde verba adiecit: Equi-
 dem, Rex, utpote qui multas atque magnas res
 eversas vidi ab infirmioribus, retinere te volue-
 ram, ne omnibus in rebus iuvenili indulgeres ae-
 tati. Itaque gnarus quam perniciosum sit nimia
 concupiscere, et memor Cyri in Massagetas ex-
 Herod. T. III. P. I. M

„νος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπρα- 10
 „ξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύ-
 „σιω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας·
 „ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε
 „μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ
 „δαιμονίη τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλληνας, ὡς εἶπας, 15
 „Φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ
 „αὐτὸς τρέπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι. Σὺ
 „δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα,
 „χρηῖσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημέ-
 „νοις ἐς τὴν παρασκευήν· παῖτε δὲ οὕτω, ὅπως, τοῦ 20
 „θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδέσῃσι μηδέν.“ Τού-
 „των λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρβάντες τῇ ὄψει, αἰς ἡμέ-
 „ρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα

*peditio quem exitum habuerit, memorque expe-
 ditionis Cambysis adversus Aethiopas, denique
 expeditionis socius quum fuerim Darii adversus
 Scythas; haec omnia cognita habens, in hac fui
 sententia, beatum te praedicatum ab omnibus ho-
 minibus iri, si nihil moveres. At, quoniam divini-
 tus immissus est hic impetus, et Graecis, ut vide-
 tur, ipso Deo volente imminet exitium, ego etiam
 ipse muto sententiam, et in tuam transeo. Tu igitur
 Persis significa quae tibi divinitus missa sunt;
 imperaque illis, ut ea exsequantur, quae tu ad
 parandum hoc bellum spectantia prius edixeras.
 Denique ita fac, ut, quoniam haec tibi Deus per-
 agenda commisit, nihil, quod a te proficisci queat,
 desideretur. His dictis, simul atque dies illuxit, viso
 nocturno commoti, Xerxes cum Persis haec commu-*

Πέρσης· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπύδων
25 μῶνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπύδων φαειρὸς ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατίειν, μετὰ ταῦτα 19
τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐνέκετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν
ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ
πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε. ἰδόκει οὗτος Ξέρξης
5 ἵσπερ φανῶσθαι ἐλαίης θαλλῶ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι
περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στίφανον. Κρινάντων δὲ
ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων αὐ-
τίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε
10 προθυμίῃ πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς
ἐκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ
στρατοῦ οὕτω ἐπάγειν ποιέται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν

nicavit, et Artabanus, qui prius solus palam rem
dissuaserat, nunc aperte eandem urgebat.

(19.) Postquam ita constitutum erat Xerxi, ut
ausciperet expeditionem, tertia ei visio per somnum
oblata est; quam Magi, ad se relata, interpretati
sunt ad universam spectare terram, significareque
homines omnes servos illius futuros. Fuit ea visio
huiusmodi. Visus est sibi Xerxes coronari oleae
fronde, ramosque oleae universam occupare terram,
deinde vero evanescere coronam capiti impositam.
Hoc visum quum ita, ut dixi, interpretarentur magi,
protinus Persarum, qui ad concilium convenerant,
unusquisque suam in praefecturam profectus, stu-
dium omne, ut iussa exsequerentur, adhibuere, cu-
piens quisque proposita dona prae caeteris obti-
nere: atque ita Xerxes copias contraxit, ut nullus

20 τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου αἰλώσιος, ἐπὶ μὲν
 τέσσαρα ἔτη πλήρεα παρατέτετο στρατιὴν τε καὶ τὰ
 πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτι ἀνομένῳ ἐστρα-
 τηλάττει χειρὶ μεγάλη πλήθεος. Στόλων γὰρ, τῶν ἡμῶς
 ἴσμεν, πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μῆτε 5
 τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μὴδὲν Φαί-
 νοθαι, μῆτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίου
 διώκοντες, εἰς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες, σχεδὸν
 πάντα τὰ ἀνω τῆς Ἀσίας καταστρεφάμενοι ἐνέμοντο,
 τῶν εἶνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο· μῆτε κατὰ τὰ 10
 λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδέων εἰς Ἴλιον· μῆτε τὸν Μυσῶν τε
 καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἱ δια-
 βάντες εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρηῖ-
 κας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴονιον πόν-

esset continentis locus, qui non perquiretetur. (20.)
 Etenim, ex quo recepta erat Aegyptus, quatuor so-
 lidi anni in comparando exercitu et rebus exerci-
 tui necessariis insumti sunt; exeunte vero quinto
 anno expeditionem *Xerxes* suscepit ingenti copia-
 rum multitudine. Fuit enim haec omnium, quas no-
 vimus, expeditionum longe maxima; adeo ut ad eam
 nihil fuerit aut illa quam adversus *Scythas* *Darius*,
 aut quam ipsi olim *Scythae* susceperant, quum *Cim-
 merios* persecuti, incursione in *Medicam* terram
 factâ, universam propemodum superiorem *Asiam* a
 se subactam tenuerunt, quam ob causam deinde
Darius ultionem ab eis capere voluit: aut illa quam
Atridae adversus *Ilium* dicuntur suscepisse: aut quam
 ante *Troiana* tempora *Mysi* atque *Teucri* fecerant;
 qui per *Bosporum* in *Europam* transgressi, *Thrace*

15. τὰν κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς
 μεσαμβρίας ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' εἰ 21
 ἑτέραι πρὸς ταύτησι γινόμεναι στρατηλασίαι, μῆς τῆς-
 δε οὐκ ἄξιαί. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ
 5 οὐκ ἐπέλυε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν
 γὰρ νέας παρέιχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι
 δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα,
 ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς
 νέας παρέιχειν· τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων πε- 22
 ριπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων

omnes subegerunt, et usque ad Ionium mare versus occidentem, versus meridiem vero usque ad Penneum fluvium penetrarunt. (21.) Omnes hae expeditiones, et si quae sunt praeter has aliae similes, non sunt dignae quae cum hac una conferantur. Quis enim est Asiae populus, quem non adversus Graeciam Xerxes eduxerit? quae aqua, quae non defecerit, ab exercitu eius epota, exceptis maioribus fluviis? Alii quippe populi naves praebuere, alii in peditatum erant distributi, aliis imperatus erat equitatus, aliis navigia transvehendis equis, simulque homines militaturi; alii naves longas pontibus faciendis praebere tenebantur, alii commectum simul et naves.

(22.) Ac primum quidem, quoniam, qui priores circa Athon sunt circumvecti, calamitatem accoepo-
 rant, iam inde a tribus fere annis ea maxime prae-

καὶ μάλιστα τὰ εἰς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς
 Χερσονήσου ὄρμιον τριήρεις· ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμαίνοντι,
 ἄρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαπῇ τῆς στρατῆς· δια- 5
 δοχοὶ δ' ἐφόρτων. ἄρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κα-
 τακημένοι. Βαυβάσης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρτα-
 χαΐης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπιστάταιον τοῦ ἔρ-
 γου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν,
 εἰς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ 10
 δὲ τελευτᾷ εἰς τὴν ἥπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ
 ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πύδιον δὲ τοῦτο,
 καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίαν
 ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ

XXII. 3. τὰ εἰς τὸν Ἄθων. *Artic. τὰ abest vulgo, a nobis ex
 coniect. adiectus.*

paraverat quae ad Athon spectabant. Nam ad Eleun-
 tem, Chersonesi oppidum, in ancoris stabant trire-
 mes; unde proficiscebantur homines de exercitu ex
 omnibus nationibus, qui sub flagellis terram perfode-
 rent, quorum in locum alii subinde succedebant; fo-
 diebant autem etiam hi qui circa Athon incolebant:
 operisque praefecti erant Bubares, Megabazi filius, et
 Artachaces Artati, uterque natione Persa. Est enim
Athos mons ingens ac nobilis, in mare excurrens,
 et ab hominibus habitatus. Ubi mons in continentem
 desinit, praeterea speciem refert, estque isthmus
 duodecim fere stadiorum: est autem campestris hic
 locus, tumulos habens non magnos, a mari Acan-
 thiorum ad illud mare quod contra Toronen est.
 In eodem hoc isthmo, in quem desinit Athos, oppi-
 dum est Sane, a Graecis habitatum: quae vero intra

15 τούτω, ἐς τὸν τελευταῖον ὁ Ἄθος, Σάνη πόλις Ἑλλὰς
 αἰκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἴσω δὲ τοῦ Ἄθου αἰκημέ-
 ναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιωτίδας αὐτὴ ἡπειρωτίδων
 αἰμητο ποιεῖν, εἰς αἶθι, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθων,
 Θύσσος, Κλεωναί. πόλεις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθον
 νέμονται. Ὡρυsson δὲ αἶθι· διασπόμενοι τὸν χώρον οἱ 23
 βάμβαροι κατὰ ἔθνη, κατὰ Σάνην πάλιν ἀχαιοὶ πω-
 κησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθυῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν,
 κατὰστατα ἐστιάτες, ὥρυsson· ἑτέροι δὲ παριδίδασαν
 5 τὸν αἶθι ἐξερυσσόμενον χώρην ἄλλοισι κατὰπερθε ἐστιάσι
 ἐπὶ βαλβρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπέ-
 κοντε ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξέφθόραν τε καὶ ἐξέ-
 βαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταφ-
 ῆγηνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πύθον διπλήσιον
 10 παρῆχον· αἱ γὰρ τοῦ τε ἀνω στόματος καὶ τοῦ κάτω

Sanen in ipso Atho incoluntur oppida, quae tunc Persa ex continentis oppidis insulana facere adgre-
 sus est, haec sunt, Dium, Olophyxus, Acrothoon,
 Thyssus, Cleonae: haec sunt oppida, quibus *Athos*
 frequentatur. (23.) Fodiebant autem hoc modo.
 Totum tractum, lineâ rectâ iuxta Sanem urbem du-
 ctâ, secundum nationes distribuerant barbari. Tum,
 ubi iam *profunda* fuit *fossa*, alii in imo stantes fo-
 diebant, alii vero effossam terram continuo aliis tra-
 debant, qui superne scalis insistebant; et hi rureus
 aliis; donec ad summos pervenissent, qui eam ege-
 rebant ciuicibantque. Iam caeteris quidem, praeter-
 quam Phoenicibus, rupta fossae praecipitia duplum
 laborem exhibuere: nam quum summa fossae labia
 pari amplitudine atque inferiora facerent, non potuit

κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα ποιούμενων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτο
 ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοις
 ἔργοις ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόν-
 τες γὰρ μέριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὀρύσσον, τὸ μὲν
 ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει 15
 αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντες δὲ τοῦ ἔργου,
 συνῆγον αἰεὶ· κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι
 ἄλλοις τὸ ἔργον. Ἐνθαῦτα δὲ λειμῶν ἐστὶ, ἵνα σφι
 αἰγὸρή τε ἐγίνετο καὶ προτήριον· σίτος δὲ σφισι πολλὸς
 24 ἔφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμ- 20
 βαλλεόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ
 Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐβέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυ-
 σθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρὸν γὰρ, μηδένα
 πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διελεύσαι, ὀρύσ- 5
 σειν ἐκέλευε· διώρυχα τῇ θαλάσῃ, εὐρὸς ὡς δύο τριή-

hoc non eis accidere. At *Phoenices*, ut in aliis operi-
 bus ingenium ostendunt, sic et in isto. Nam portio-
 nem eam, quae ipsis sorte obvenerat, ita fodiebant,
 ut superius os fossae duplo maius facerent, quam fos-
 sam ipsam esse oportebat: progrediente vero opere,
 constanter arctiorem illam faciebant, ut, quum in
 fundo essent, parem cum aliis latitudinem fossa ha-
 beret. Erat autem ibi pratum, ubi forum habebant
 rerum venalium: frumentique moliti copia ex Asia
 eis advehébatur. (24.) Iam, ut ego quidem hanc
 rem considerans reperio, magnificentiae caussa fodi
 hanc fossam Xerxes iussit, cupiens et potentiam suam
 ostentare: et monumentum relinquare sui. Nam,
 quum nullo labore per isthmum transduci naves po-
 tuissent, fossam quam mare perflueret fodi iussit ea

ρίας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρωμένας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τού-
τοισι, τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προστέτακτο καὶ τὸν
Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα 25
μὲν νυν οὕτω ἐποίηε. παρασκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς
τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας
Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι. καὶ σιτία τῇ στρατιῇ κα-
5 ταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆνιε ἡ στρατιῇ, μηδὲ τὰ ὑπο-
ζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἀναπυθόμενος δὲ
τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον
εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι
ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλείστον ἐς Λευ-
10 κὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηάκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς
Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς

latitudine, ut duae simul triremes, remis suis agita-
tae, transire per illam possent. Eisdem, quibus *du-
cenda fossa* fuerat mandata, imperatum etiam est ut
Strymonem fluvium ponte iungerent. (25.) Haec
dum ita facienda curat, simul etiam parari *arma-
menta iungendis* in Hellesponto *pontibus* iussit,
partim ex papyro, partim ex lino albo; quam cu-
ram Phoenicibus et Aegyptiis mandavit. Deinde ne
fame laboraret aut exercitus aut iumenta in Grae-
ciam ducenda, comportari *commeatus* iussit; et com-
moda sciscitatus loca, ut quemque locum maxime
idoneum reperit, ibi iussit deponi, dato mandato
ut undique ex Asia onerariis navibus et portoriis alii
alio deveherent. Igitur plurimam quidem partem in
Candidum Littus, quod vocatur, (*Leuce Acte* graece)
deveherunt; alii vero Tyrodizam Perinthiorum, alii

Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διαταγμένοι.

- 26 Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ περὶ ἅπας συλλελεγμένος, ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδεις, ἐκ Κοιτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἥπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι 5 στρατόν. Ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου περὶ ἐλθόντας οἶδα. Οἱ δὲ, ἐπεὶ τι διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν, ἀμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐ- 10 τῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελασάδας· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὐνομα τυγχάνει εἰὸν Καταρ-

Doriseum, alii Eionem, quae super Strymonem est, alii in Macedoniam convehere commeatus iussi.

(26.) Hi dum opus imperatum exsecuntur, interim coactus universus pedestris exercitus unâ cum Xerre iter Sardes versus ingressus est, Critallis profectus, Cappadociae oppido: eo enim edictum erat ut convenirent copiae omnes, quae per continentem cum ipso Xerre erant iturae. Iam, quis fuerit praefectorum qui optime instructum adduxerit exercitum, adeoque munera acceperit a rege proposita, edere non possum: nam ne liquet mihi quidem, an omnino in iudicium ea res venerit. Exercitus vero, postquam trajecto Haly fluvio Phrygiam intravit, per eam iter faciens *Celaenas* pervenit; ubi fontes oriuntur Maeandri, et alius fluvii non minoris Macandro, cui nomen est Catar-

503, 97.

ρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαϊνῶν ἀνατέλ-
 15 λων, ἐς τὸν Μαϊάνδρον ἐκίδοι· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλη-
 νοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ
 Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαιρέντα ἀνακρε-
 μασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πυθίος 27
 ὁ Ἄττος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὴν βασιλέως στρατιὴν
 πᾶσαν ξεινίοισι μαγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξῃ· χρήμα-
 τὰ τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον πα-
 5 ρέχειν. ἐπαγγελιομένου δὲ χρήματα Πυθίου, αἶρετο
 Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύ-
 θιος, καὶ κῶσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο
 ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν· „ὦ βασιλεῦ, οὐτὲς ἐστί, ὅς τοι
 „τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυ-
 10 „σῇ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστί πρῶτος ἀνθρώ-
 „πων πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.“ Θωμάσας 28

rhacles, qui ex ipso foro Celaenarum exortus, in
 Maeandrum infuit: quo in foro eiusdem urbis uter
 suspensus est Sileni *Marsyae*, quem Phryges narrant
 ab Apolline excoriatum suspensumque fuisse. (27.)
 In hac urbe expectans Xerxem condescendat *Pythius*,
 Atyis filius, Lydus, ipsumque Xerxem et univer-
 sum eius exercitum magnificis epulis exeerit, pecu-
 niasque pollicitus est quas in bellum esset collatu-
 rus. Qui ubi pecanias obtulit, quæsitivit *Xerxes* ex
 præsentibus Persis, *quisnam* hominum esset *Py-*
thius, et quantas possideret divitias, qui ista of-
 ferret? Cui illi responderunt: *Idem hic est, Rex,*
qui patri tuo Dario auream platanum aureamque
vitem dono dedit: estque post te nunc hominum,
quos novimus, omnium princeps divitiis. (28.)

δὲ τῶν ἐπείων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἶρε-
το Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· „ὦ βα-
„σιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκῆψομαι τὸ μὴ εἰδέ-
„ναι τὴν ἐμεωτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρε- 5
„κέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐκπυρόμεν
„ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλό-
„μενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον,
„καὶ εὖρον λογιζόμενος, ἀγυρίου μὲν δύο χιλιάδας εὐ-
„σας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας 10
„στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ
„τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδρα-
29 „πόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.“ Ὁ μὲν
ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἥσθεις τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε·
„Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν,
„οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια

Miratus rex posterius hoc verbum, ipse deinde Py-
thium interrogavit, *quantas possideret pecunias?*
Et ille, Rex, inquit, *non te celabo, nec excusa-*
tione utar, nescire me meas facultates; sed bene
cognitas habens, adcurate tibi dicam. Nam simul
atque certior sum factus ad mare Graecum te
descendere, cupiens tibi ad bellum conferre pecu-
nias, inquisivi; rationeque inita, reperi, esse mihi
argenti talenta bis mille, auri vero quadringentas
myriadas staterum Daricorum, minus septem mil-
libus. Atque has ego pecunias tibi do muneri: est
enim mihi ex mancipiis atque agris victus suffi-
ciens. (29.) His ab illo dictis Xerxes delectatus, re-
spondit: *Hospes Lyde, ex quo ego Persicâ egressus*
sum terrâ, nullum adhuc, praeter te, hominem

- 5 „προβῆναι στρατῶ τὰ δῶμα, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν
 „καταστάς, αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἡθ-
 „λησι συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ
 „ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα
 „μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων γέ-
 10 „ρεα τοιαύδε δίδωμι· ξεινὸν τε σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ
 „τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλή-
 „σω παρ' ἐμεωυτοῦ, δούς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ
 „τοὶ ἐπιδέεες ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χι-
 „λιαδέων, ἀλλ' ἢ τοὶ ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπληρω-
 15 „μένῃ. κέκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσας, ἐπί-
 „στασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γὰρ τοι ταῦτα ποιεῦν-
 „τι, οὔτε ἐς τὸ παρὲν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.“

Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπαρνεύετο 30

*reperi, qui vellet hospitalia officia exercitus meo
 exhibere; nec qui meum in conspectum veniens,
 sua sponte pecunias mihi ad bellum conferendas
 offerret. Tu vero magnifice exercitum meum exce-
 pisti, et pecunias ingentes polliceris. Tibi ergo
 vicissim ego dona haecce tribuo: in meorum ho-
 spitum numero te repono, et quadringentas sta-
 terum myriades de meo tibi complebo, septem mil-
 lia dono dans, ne tibi ad complendas quadringen-
 tas myriadas septem millia desint, sed solida at-
 que integra ista tibi summa a me conficiatur.
 Perge vero possidere quae adquisivisti, ac scito
 semper talem te virum praestare: quod ubi fece-
 ris, neque nunc, nec in posterum te poenitebit.*

(30.) His dictis, Xerxes, praestito promisso, ulte-

αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄναυα δὲ καλεσμένην Φρυγῶν πόλιν
 παραμειβόμενος, καὶ λίμνη ἐκ τῆς ἄλς γίνονται,
 ἀπῆκετο εἰς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ
 Λύκος ποταμὸς εἰς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται. 5
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα καὶ ἀναφανόμε-
 νος, ἐκδιδόι καὶ αὐτός εἰς τὸν Μαιάνδρον. ἐκ δὲ Κολοσ-
 σῶν ὁρμώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὐρούς τῶν Φρυ-
 γῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπῆκετο εἰς Κύνδραρα πόλιν· ἔθθα
 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροῖσου, κα- 10
 31 ταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὐρούς. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε εἰς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ,
 καὶ τῆς μὲν εἰς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίας Φερούσης, τῆς δὲ
 εἰς δεξιὴν, εἰς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν
 Μαιάνδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἵεναι 5
 παρὰ Καλλάτῃβον πόλιν, ἐν τῇ ἀνδρες δημοιστογοὶ μέλι

r^{ius} progredi perrexit. Postquam Ana^{ua}, quod vo-
 eat^{ur}, Phrygiae oppidum praeteriit, et lacum ex quo
 sal conficitur, Colossas pervenit, magnam Phrygiae
 urbem; in qua Lycus amnis in terrae voraginem in-
 cidens evanescit, ac deinde, postquam ex quinque fere
 stadiorum intervallo iterum comparuit, in Macan-
 drum et ipse influit. Colossis profectus exercitus, ad
 confinia Phrygiae Lydiaeque pervenit; ubi cippus in
 terram defixus, qui a Croeso positus est, inscriptis
 literis limites indicat. (31.) Ut ex Phrygia Lydiam
 intravit, ubi diverticulum est viarum, quarum al-
 tera, ad sinistram, versus Cariam fert, altera ad dex-
 tram Sardes; quam qui sequitur, eum omnino oportet
 Macandrum fluvium traicere, et Callateb^{um} praeterire
 oppidum, in quo pistor^{es} dulciarii ex myrica

325, 59.

ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιῶσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
 τὴν ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρη-
 σάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελιδανῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
 10 ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκητο εἰς τῶν Λυδῶν τὸ
 ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ εἰς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπὲ- 32
 πεμπε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσαντας γῆν τε
 καὶ ὕδωρ, καὶ προσέροντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευά-
 ζειν· πλὴν οὔτε εἰς Ἀθήνας, οὔτε εἰς Λακεδαιμόνα ἀπὲ-
 5 πεμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ
 εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδαρ· ὅσα
 πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, ταύτας πάγ-
 χυ ἔδοκεε τότε δέοντας δώσειν· βουλόμενος ἂν αὐτὸ
 ταῦτο ἐκμηθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα,
 10 παρεσκευάζετο αἰς ἰλῶν εἰς Ἀβυδὸν.

(tamarice) et tritico *mel* conficiunt: hac via iter fa-
 ciens Xerxes *platanum* reperit, quam ob speciei
 praestantiam aureo donavit ornatu, curamque eius
 viro ex immortalibus lecto mandavit: postero die in-
 primariam Lydorum urbem pervenit. (32.) *Sardes*
 postquam *Xerxes* pervenit, praecones primum dimi-
 sit per Graeciam, qui terram et aquam postularent,
 edicerentque ut coenas pararent regi. Athenis atque
 Lacedaemone exceptis, in omnes alias Graeciae par-
 tes ad terram aquamque postulandam misit: quod
 quidem hac de causa iterum fecit, quoniam, qui
 prius postulanti non dederant, eos nunc, metu ad-
 actos, utique daturos existimasset: hoc vero ipsum
 certo cogniturus, iterum misit. Deinde ad reliquum
 iter se comparavit, Abydum ducturus.

- 33 Οἱ δὲ ἐν ταύτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα εἰς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἐνθα μὲν ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολὺ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσῃ λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱερὸν εἰς Ἐλαιοῦντα ἀγινόμενος γυναι-
 34 κας, ἀθέμιστα ἔρδισκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὀρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέστο, τὴν μὲν λευκαλίνου Φοίνικες, τὴν δ' ἑτέραν τὴν βυβλίην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου εἰς τὴν ἀπαντίον. Καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγινόμενος χει- 5

(33.) Interim, quibus negotium datum erat ut *Hellespontum* ponte iungerent ex Asia in Europam pertinente, perfecerant opus. Est autem Chersonesi ad Hellespontum ora in mare excurrens aspera inter Sestum urbem et Madytum, Abydo obversa: ubi deinde, haud ita multo post, Xanthippo Ariphronis filio praetore Atheniensium, captum Artayctem Persam, Sesti praefectum, vivum paxillis tabulae adfixum suspenderunt: qui in templum etiam Protesilai ductis mulieribus nefanda perpetrare consueverat. (34.) Hanc igitur in oram ex Abydo tendentes, quibus imperatum id opus erat, *duo pontes* struxerunt; alterum Phoenices, rudentibus ex lino albo confectis; alterum Aegyptii, ex papyro. Sunt autem septem stadia ex Abydo ad oram oppositam. At iuncto ponte incidit ingens tempestas, quae rescidit omnia atque dis-

μὼν μέγας, συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.
 Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλή- 35
 σπόντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πλη-
 γὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδῶν ζεύγος. ἤδη
 δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοις ἀπέπεμψε
 5 στίζοντας τὸν Ἑλλησπόντον. ἐνετέλλετο δὲ ὧν ραπίζον-
 τας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα. „ὦ πικρὸν
 „ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκη-
 „σας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς
 „μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλη, ἣν τε
 10 „μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδὲς ἀνθρώπων θύει,
 „ὡς ἐντὶ δολερῶ τε καὶ ἀλμυρῶ ποταμῶ.“ Τὴν τε δὲ
 θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιῶν, καὶ τῶν ἐπε-
 στεάτων τῇ ζευξὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κε-
 φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίουν τοῖσι προσεκίετο 36

solvit. (35.) Quod ubi Xerxes rescivit, gravissime ferens, trecenta verbera flagellis infligi iussit Hellesponto, et compedum par in pelagus iniici : quin et memoratum audiui, praeter haec homines etiam misisse eum, qui stigmata inurerent Hellesponto. Imperavit certe, ut flagellis caedentes barbara haec et insana pronunciarent verba : *O amara aqua ! dominus tibi hanc poenam infligit, quod illum iniuria adfecisti, nihil mali ab ipso passa. Et traiciet te rex, sive volueris, sive nolueris. Merito autem nemo hominum tibi sacra facit, quippe doloso salsoque flumini.* Simul vero et mari has poenas iussit infligi, simulque capita amputari eorum, qui iungendo flumini fuerant praefecti. (36.) Et haec quidem iussa exsecuti sunt quorum triste hoc fuit offi-

αὐτὴ ἡ ἀχαφὶς τιμή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξέ-
 γνυσαν· ἐξέγνυσαν δὲ ὧδε. Πεντηκοντέρους καὶ τριή-
 ρας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου
 ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέραν τσσα- 5
 ρεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥέον, ἵνα ἀνακαχεύῃ τὸν τό-
 νον τῶν ὅπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν περι-
 μήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέ-
 μων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης τῆς 10
 πρὸς ἐσπέρας τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὐρου τε καὶ νότου
 εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφασιν κατέλιπον τῶν πεντή-
 κοντέρων καὶ [τριηρέων] τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον

XXXVI. 6. τοῦ μὲν Πόντου. Ἀπὸ τοῦ μὲν πόρου, respectu tra-
 iectus. l. 13. τριηρέων ex coniectura adiecti, quod vocab.
 abest vulgo edd. et mssis.

gium. Pontes autem deinde iunxerunt alii architecti,
 et hoc quidem modo iunxerunt. Colligatas actuarias
 quinquaginta remorum naves et triremes statuerunt,
 sub eo ponte qui Pontum Euxinum spectabat, nu-
 mero trecentas et sexaginta, sub altero vero quatuor-
 decim et trecentas; respectu Ponti quidem [sive ad
 traiciendum quidem] obliquâ lineâ stantes, rectâ
 vero secundum Hellesponti cursum, ut ipse cursus
 intentionem sustineret rudentium. Ex navibus ita
 iunctis praelongas demiserunt ancoras; in eo quidem
 ponte, qui Pontum spectabat, ventorum causâ ex in-
 teriore mari flantium; in altero vero, qui ad vesperam
 versus Aegaeum mare erat, euri atque noti causâ.
 Inter actuarias noves autem [atque triremes] tribus

517, 16.

ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ
 15 Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς
 στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς
 ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκαλίστου δασάμε-
 νοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης
 μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλοῆ, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέ-
 20 στερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλεε. Ἐπειδὴ
 δὲ ἐγεφυράθη ὁ πόρος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες,
 καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπε-
 τίθεσαν κατ' ὑπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπε-
 ξῆς, ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπεζεύγνυσιν. ποιήσαντες δὲ ταῦτα,
 25 ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν
 ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, Φραγμαὸν

in locis fenestram transitumque reliquerunt; ut in Pontum, qui vellet, minoribus navigiis intrare posset, et ex Ponto in mare exterius navigare. His factis, intenderunt rudentes, ligneis suculis ex continente eos torquentes: nec iam seorsim duo adhibuerunt rudentum genera, sed utrique ponti binos ex lino albo, quaternos vero ex papyro rudentes tribuerunt. Crassities quidem et species utriusque generis eadem erat; sed pro ratione multo firmiores erant linei rudentes, quorum cubitus talentum pendebat. Freto hac ratione iuncto, sectos arborum stipites, aequali latitudine cum ponte, super intentos rudentes ordine disposuerunt: atque ita continua serie dispositos denuo arcè inter se constrinxerunt. His deinde tignis ingesserunt sarmenta, et sarmentis ordine dispositis terram superne ingessere: denique, probe constipatâ terrâ, utrumque pontium latus septo munierunt, ne

παρίρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑπο-
ζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

- 37 Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστο, καὶ τὰ
περὶ τὸν Ἄθων, οἱ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώ-
ρυχος, οἱ τῆς ῥηχὸς εἵνεκεν ἐπομήθησαν, ἵνα μὴ πίμ-
πληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώ-
ρυξ παντελῶς πεποικιμένη ἀγγελοῖς ἐνθαῦτα χειμερί- 5
σας, ἅμα τῷ ἔαρι παρσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν
Σαρδίων ἀρμάτο ἐλθὼν εἰς Ἀβυδὸν. Ὁρμημένοι δὲ οἱ, ὃ
ἥλιος ἐκλυπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην, ἀφανὴς ἦν, αὐτ'
ἐπινεφέλων ὄντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρας
τε νύξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ 10
ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἶπε τοὺς μάλιστα τὸ θέλει προ-
φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς „Ἕλλησι προδει-
κνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολιῶν“ λέγοντες „ἥλιον

iumenta et equi conspecto desuper mari consterna-
rentur.

(37.) Postquam et quae ad pontes spectant, et
quae ad Athon, parata fuerunt, renunciatumque est
et ipsam fossam penitus perfectam esse, et aggeres
iuxta ostia fossae ducendos, ne maris aestus ostia
compleret; tum vero, exacta hyeme, primo vere
instructus exercitus Sardibus instituit Abydum pro-
ficisci. Iamque in eo erat ut iter ingrederetur, quum
sol suā in coelo sede relictā evanuit, nullis nubibus
obducto coelo, sed quam maxime sereno; et medio
die nox exstitit. Quod ubi vidit animadvertitque Xer-
xes, curae ei haec res fuit; quaesivitque ex Magis
quid significaret id prodigium. Responderunt Magi,
Graecis significare Deum extinctionem urbium:

εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων.“ πυθό-
 15 μενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἔων ἐποίετο τὴν
 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυ- 38
 δὸς, καταρράδῃσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φάσμα, ἐπαρ-
 θείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἔλθων παρὰ Ξέρξεια, ἔλεγε
 τάδε· „ὦ δέσποτα, χρήσαις ἂν τι τῷ βουλοίμην τυ-
 5 „χεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει εἶν ὑπουργῆσαι,
 „ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων μιν χρήσιον ἢ τὸ εἰδῆθαι, εἶπε τε ὑπουργῆσαι, καὶ
 διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν θέοιτο. ὁ δὲ, ἐπὶ τε ταῦτα
 ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· „ὦ δέσποτα, τυγχά-
 10 „νοσί μοι παῖδες ἰόντες πέντε, καὶ σφίας καταλαμ-
 „βάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 „σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤκοντα αἰ-
 „κτείρας, τῶν μοι παίδων ἓνα παράλυσον τῆς στρα-

*dicentes, solem Graecis futura significare, Persis autem lunam. Quibus auditis laetus Xerxes educere copias coepit. (38.) Iamque egrediebatur, quum Pythius Lydus, metuens editum de coelo prodigium, et donis suis confusus, Xerxem adiens, haec dixit: Domine, gratificaturus-ne es quod mihi velim contingere; quod tibi leve est praestare, mihi vero permagnum fuerit? Et Xerxes, quidquid potius, quam quod ille in animo habuit, petiturum eum ratus, praestiturum se ei, dixit; libereque, quae cuperet, promere iussit. Tum ille confidens, Domine, ait, sunt mihi quinque filii, quibus omnibus sors ob-
 tigit ut tecum in bellum adversus Graeciam profisciscantur. At tu, Rex, mei tam longe aetate pro-
 vecti miserere, unique meorum filiorum, natu ma-*

- „τήης, τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 „ χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγευ ἄμα 15
 „ στωιτῶ· καὶ πρήξας τὰ νοεῖς, νοστήσειας ὀπίσω.“
- 39 Κάριτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευο-
 „ μένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας
 „ ἑμούς καὶ ἀδελφούς καὶ οἰκίους καὶ φίλους, μῆσα-
 „ σθαι περὶ σέο παιδός· ἐὰν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν παν- 5
 „ οική αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξέπιστα-
 „ σο, ὡς ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός·
 „ ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρσιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα·
 „ ὑπιναντία δὲ τουτέωσι ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν
 „ χρηστὰ ποιήσας, ἕτερα ταιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὖεργε- 10
 „ σίῃσι βασιλῆα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε
 „ δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμ-

ximo, remitte militiam; ut et mei et bonorum meorum curam gerat. Reliquos vero quatuor duce tecum: et confectis rebus quas destinasti domum redeas! (39.) Cui vehementer iratus Xerxes his verbis respondit: O homo nequam! Quum ego ipse in bellum adversus Graeciam proficiscar, et filios meos et fratres et cognatos et amicos eodem ducam, tu tui filii ausus es facere mentionem, qui meus es servus. quem tota cum domo ipsaque uxore me sequi oportebat! Probe nunc hoc scito, in auribus hominum habitare animum; qui si bona audit, voluptate implet corpus; si contraria, indignatur. Igitur quum bene fecisti, et alia talia promissisti, non gloriaberis te regem beneficiis superasse: nunc vero, ubi ad impudentiam te conver-

„Ψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ ταὺς τέσ-
 „σερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ
 15 „περιέχειαι μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσεται.“ Ὡς δὲ
 ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστετάκτο
 ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν
 πρῶτον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ
 ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ
 20 ἐπ’ ἀριστερᾷ· καὶ ταύτῃ διεξέναι τὸν στρατὸν.

Ποισάντων δὲ τούτων τούτο, μετὰ ταῦτα διεξῆλθε ὁ 40
 στρατός. Ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ
 τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐβνέων
 ἀναμιξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἦσαν, ἐν-
 5 ταῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλεῖ.
 Προηγύντο μὲν δὲ ἵππότες χίλιοι, ἐκ Περσίων πάν-
 των ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ

*tisti, non tu quidem pro merito, sed minora quam
 pro merito accipies. Te enim et quatuor ex tuis
 filiis servant hospitalia munera: unius vero, qui
 tibi prae caeteris cordi est, vitâ mulctaberis. Hoc
 dato responso, protinus his, quorum negotium erat
 talia exsequi, imperavit, ut perquisitum maximum
 natu Pythii filium discinderent medium, discissique
 corporis dimidium ad dextram viae, dimidium ad
 sinistram disponent; utque illac transiret exercitus.*

(40.) His ita perfectis, transiit deinde agmen. Et
 praecedebant quidem iumenta cum impedimentis;
 sequebanturque copiae ex omnibus nationibus con-
 tractae, promiscue incedentes, non discretae; nu-
 mero ultra dimidium exercitus. Deinde intererat
 intervallum: nec enim hi cum rege miscebantur. Re-

οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω
 ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱεοὶ Νισαῖοι καλούμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κακοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους Φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ ταυτέων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱεὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἶλον λευκοὶ ἄκτῳ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπε 15
 το πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμ-
 41 Φης, Ὀτάνει παῖς, ἀνδρὸς Πέρσων. Ἐξήλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνοσκε δὲ, ὅπως
 μὴ ὁ λόγος αἰρεῖται, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) equi decem,
 quam pulcerrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campo, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frēna
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehabatur curru equis
Nisaeis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphes, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo *Sardibus* egressus est *Xerxes*: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (*harmamaxam*) transibat. Post illum erant

αὐτοῦ δὲ ὀπίσθεν αἰχμηθεῖσι, Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε
 5 καὶ γενναϊότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων ἀπο-
 λελεγμένη μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαρωτήρων ροιᾶς
 10 εἶχον χρυσέας, καὶ περίξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς ταυτέων ὄντες, ἀργυρέας ροιᾶς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιᾶς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι
 Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοις ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων
 15 μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦν ἀναμίξ. Ἐπαίετο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καί-
 κων καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμώμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum,
 erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex
 Persis selecti: et post equites, peditum decem millia
 e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis,
 pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica,
 et reliquos circumcirca includebant; novies mille
 vero, qui intra hos erant, argentea mala punica ha-
 bebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi,
 qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma
 aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post
 decies mille pedites locati erant equitum Persa-
 rum decem millia. Tum post equitatum hunc inter-
 vallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde re-
 liquae copiae promiscue incedebant. (42.) Iter au-
 tem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium

Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνίος εἰς Κα-
 ρίην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πιδίον ἔπο- 5
 ρεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀνταδρον τὴν Πε-
 λαργίδα παραμβέβηκεν. τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν εἰς ἀρι-
 στερὴν χεῖρα, ἤϊε εἰς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτος μὲν
 οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμύναντι βροταί τε καὶ πρη-
 στῆρες ἐπεισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχρὸν 10
 43 ὄμιλον διέφθιραν. Ἀπικαμένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὸν Σκάμανδρον ὡς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρ-
 δίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ρέ-
 θρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι
 πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπῆκετο Ξέρ- 5
 ξης, εἰς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων
 θεῆσθαι. θεῆσάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἑκα-
 στα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς

et in terram Mysiam: tum a Caieo profectum, Canæ
 montem a sinistra habens, per Atarneum ad Cari-
 nam urbem. Ab hac dein per Thebæ campum iter
 fecit, Atramyttæum urbem et Antandrum Pelasgicam
 prætergrediens. Tum Idam a laeva habens, Iliacam
 terram intravit. Ibi primum ei, sub Ida noctem
 agenti, ingruentia tonitrua et fulmina haud exiguum
 hominum numerum occiderunt. (43.) Postquam ad
Scamandrum pervenit agmen; quem fluviorum pri-
 mum, ex quo Sardibus profecti iter ingressi sunt,
 aqua destituit, nec ad bibendum exercitui iumentis-
 que suffecit; ad hunc igitur fluvium postquam Xer-
 xes pervenit, in Priami Pergamum adscendit, spe-
 ctandi loci cupidus: quem ubi contemplatus est, et
 singula percontatus, Minervæ Iliacæ mille macta-

δὲ αἱ μάγαι τοῖσι ἥρωσι ἔχοντο. ταῦτα δὲ ποιησαμέ-
 10 ναισι, νυκτὸς φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπέπεσε. ἅμα
 ἡμέρῃ δὲ ἐπαυρύνετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων
 Ῥοήμιον πόλιν καὶ Ὀφρύνιον, καὶ Δαρδανον, ἥπερ δὴ
 Ἀβυδάς ἐμυρός ἐστι· ἐκ δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.
 Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβυδῇ, ἠθέλησε Εἰρέξης ιδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατὸν· καὶ, προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ
 κάλων ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προξέδωκε ἄλλω λευκοῦ·
 ἐποίησαν δὲ Ἀβυδῆνοι, ἐντυλαμένον πρότερον βασιλῆος.
 5 ἐνθαῦτα ὡς ἔζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡόνος, ἐθήκετο καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηυόμενος δὲ, ἰμέσθη τῶν πᾶν
 ἀμίλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐπὶ
 πᾶσι Φοίνικες Σιδώνιοι, ἦσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρα-
 τηϊ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ 45

vit boves, et heroibus Magi inferias obtulerunt. Qui-
 bus peractis, noctu terror castra invasit. Prima dein
 luce inde profecti, a sinistra reliquerunt Rhoeeteum
 urbem et Ophryneum et Dardanum, quae est Abydo
 contermina; a dextra vero Gergithas Teucros.

(44.) *Abydum* postquam pervenerunt, voluit ibi
Xerxes universum oculis lastrare exercitum. Et de
 industria ibi in tumulto praeparata ei erat sedes sub-
 limis ex candido marmore; quam Abydeni iussu
 regis prius extruxerant. Ibi igitur sedens, et deor-
 sum secundum oram prospiciens, contemplatus est
 et pedestrem exercitum et naves: quas dum contem-
 platur, incessit eum cupido certamen navale, spec-
 tandi. Quod ubi ei editum est spectaculum, in quo
 vicere Phoenices Sidonii, laetatus est et certamine et
 exercitu. (45.) Conspiciens autem universum *Hel-*

τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἑαυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα-
 θὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πατήρ, ὃς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευὼν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὤνῃρ Φρασθεὺς Ξέρ-
 ξα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσας νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς
 „βραχύς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε,
 „ἑόντων τούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζῶν
 „πεπόνθαμεν οἰκτροτέρα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεὶ βίῳ οὐ-

lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se *Xerxes* praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit *Artabanus*,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens *Xerxem*,
 his verbis eum est adlocutus: *Quam longe inter se*
diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis. Cui
 ille: *Subiit namque me humanam sortem miserari,*
reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
quandoquidem horum, tot numero hominum, nul-
lus in centesimum annum superfuturus est. Re-
 ponens *Artabanus* ait: *Alia hoc etiam miserabi-*
lora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo

„δεις οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πλλά-
 15 „κίς, καὶ οὐκί ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ
 „νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἔοντα, μακρὸν
 „δοκέειν εἶναι ποιεῦσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς εὐσεύσης τῆς ζῆς, καταφυγὴ ἀίρετωτάτῃ τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγρονε· ὁ δὲ θεός, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, Φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ 47
 „ἀμείβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἄνθρω-
 „πότης πέρι, εὐσεύσης τοιαύτης οἶον περ σὺ διαίρεται εἶναι,
 „παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνέμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρήγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἴχεις ἂν

hominum, nec ex horum numero, nec ex aliorum,
ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usu
venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori
malit quam vivere. Incidentes enim calamitates,
et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quan-
tumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque
mors, quando molestā est vita, optatissimum re-
fugium fit homini: deus vero, postquam dulcem
nobis gustandam dedit vitam, dum illā fruimur,
invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes:
Artabane, est vitae humanae conditio talis, qua-
lem tu significas: sed omittamus nunc de hac re
disserere, neque malorum meminerimus, quum lae-
tas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero
hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta
adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-

„τὴν ἀρχαίην γνῶμην, οὐκ. εἰδὼν με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀπρε-
 „κέως εἰπὶ.“ Ὁ δὲ ἀμαίβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 „ὅψις μὲν ἢ ἐπιφανέϊσα τοῦ ονείρου, αἷς βουλόμεθα 10
 „ἀμφοτέροι, τελευτήσῃ. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τὸδε δαίμα-
 „τός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντός ἐμεωυτοῦ· ἄλλα τε
 „πολλὰ ἐπλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέ-
 48 „γιστα πάντων ὄντα πολεμιώτατα.“ Ἐξέρξῃς δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμαίβετο τοῖσδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦ-
 „τα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ
 πεζὸς μεμπτός κατὰ τὸ πλῆθος ἐστὶ, καὶ τὸ Ἑλλην-
 „κὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσσεσθαι τοῦ 5
 „ἡμέτερου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ
 „ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γὰρ τοι ταύτη
 „ἐνδέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα,

*tarerisque me, ne Graeciae inferam bellum, an
 deseruisses istam sententiam? Agedum, aperte
 hoc mihi dicito! Et ille: Rex, inquit, visio illa;
 quae mihi per insomnium adparuit, eum habeat
 exitum, quem uterque nostrum cupimus! Ego
 vero usque adhuc timoris plenus sum, nec satis
 mei compos, quum alia multa reputans, tum duas
 res maximas videns tibi maxime contrarias. (48.)
 Tum Xerxes, O vir mirifice! inquit, quatenam haec
 duo ais mihi maxime contraria? Utrum pede-
 strum copiarum non satis tibi placet numerus,
 existimasque Graecum exercitum nostro longe
 fore copiosiore? an navales nostras copias co-
 piis illorum fore inferiores? an utrumque horum?
 Nam, si hac parte parum sufficientes iudicas no-*

στρατοῦ αὖ ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγεσιν ποιοῖτο.
 Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν 49
 „τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοι' αὖ, οὔτε τῶν
 „κῆων τὸ πλήθος ἦν τε πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι, (1)
 „τὰ λέγω, πολλῶ ἔτε καλεμνότερα γίγνεται. τὰ δὲ δύο
 5 „ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 „λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσούτος αὐδαμόδι, ὥς ἐγὼ εἰκά-
 „ζω, ὅστις ἐγειρομένου χαμῆνος, δεξιμένους σου τοῦτο
 „τὸ ναυτικόν, φερέγγυες ἵσται διασῶσαι τὰς νῆας, καὶ
 „τοὶ οὐκ ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ
 10 „πᾶσαν τὴν ἡπειρόν, παρ' ἣν δὴ κομῆται. οὐκὼν δὲ εἰ-
 „κὼν τοὶ λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
 „τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῦσι, καὶ οὐκ ὠνθρώποι τῶν συμ-
 „φορῶν. Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου, 49 (2)

stros adparatus, celerrime aliae contrahi copiae poterunt. (49.) Tum Artabanus, Rex, inquit, neque in exercitus huius numero, neque in navium copia, quisquam sanae mentis homo aliquid desideraverit. (49. 1.) Quin etiam, si plures contraheres copias, multo magis tibi duo illa, quae dico, contraria forent. Sunt autem haec duo, terra et mare. Nec enim in mari usquam, ut ego coniicio, tam spatiosus portus est, qui, coorta tempestate, capere tuam classem, et tutas praestare naves possit. Atqui non modo unum talem oportet esse portum; sed in quaque continente, quam classis tua praetervehetur, esse talem oportet. Igitur quum idoneos non habeas portus, memento homines in potestate esse casuum fortunae, non casus fortunae in potestate hominum. (49. 2.) Postquam

„τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρίων. γῆ δὲ πολεμική τῇδε τοι κα-
 „τίσταιται· εἰ ἐθέλοι τοι μῆδεν ἀντίξουν καταστήναι, 15
 „τοσούτω τοι γίνεται πολεμιστέρῃ, ὅσω ἂν προβαίης
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γάρ
 „οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμὴν πληθύνῃ. καὶ δὴ τοι, ὡς
 „οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐν
 „πλεῦνι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξεσθαι. Ἄνῃρ δὲ 20
 „οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι,
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρεῖμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασύς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀρτά-
 „βανε, οἰκώτως μὲν σύ γε ταυτέων ἕκαστα διαίρεται·
 „πᾶταρ μῆτε πάντα φοβέο, μῆτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέ-
 (1) „γεις. Εἰ γὰρ δὴ βούλοι ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπιπροφερόμενῳ
 „πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstet, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi obstare, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omnia animo vol-

- „οὐδαμᾶ οὐδέν· κρείσσον δὲ, πάντα θαρσύνοντα, ἤμισιν
 „τῶν δεινῶν πάσχειν μάλλον, ἢ πᾶν χῆμα πρόδει-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφαλ-
 10 „λεσθαί ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία.
 „τούτοισι λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ὄντα, ὅπως χρή, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐ-
 „δαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιεῖν, ὡς τὸ ἐπί-
 „παν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδια· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 15 „νοῖσι τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὅρας 50
 „τὰ Περσέων πηγήματα εἰς ὃ δυνάμις προκαχώρηκε, (a)
 „εἰ τοίνυν ἑκάντοι αἱ πρὸ ἐμεῦ γενομένοι βασιλῆες γνώ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χροόμενοι γνώ-
 „μησι ταιαύτησι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους.

L. 12. ὅπως χρή ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χρή τὸ βέβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil um-
 quam efficies: melius est autem, cuncta fidenter
 adgrediendo, dimidium pati incommodorum, quam
 omnia timentem, nihil umquam pati. Porro, si
 adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil
 tamen certè ipse promissis, labi in his pariter debes
 atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur
 perinde est. Certam autem veri cognitionem, qua-
 lem oportebat, habere mortalem puto neminem.
 Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat
 successus: qui vero omnia reputantes cunctantur,
 nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum
 quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges
 illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia
 qua tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-

Herod. T. III. P. I.

○

„οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ 20
 „κινδύνους ἀναρρίπτεοντες, ἐς τοῦτό σφρα προηγάγοντο.
 „μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει
 „κατατρέφειν. Ἡμεῖς τοίνυν, ὁμαιούμενοι κίνοισι, ἄρην
 „τε τοῦ ἔτιος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρε-
 „ψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε 25
 „λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμῶς, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόν-
 „τες οὐδέν. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ καλλὴν Φορβὴν Φερό-
 „μενοι πορευόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν
 „γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆπον ἔχομεν ἐπ' ἀροτῆρας
 51 „δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει 30
 „Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε
 „ἀρροδέειν οὐδὲν ἴσας πρήγματα, σὺ δὲ μοι συμβου-
 „λίην ἐνδεῖσαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχμι· περὶ πολλῶν πρη-

*sent, secuti essent consilium hominum tui simili-
 um, nequaquam videres res eorum in hoc fasti-
 gium evectas: nunc illi, periculorum aleam sub-
 eundo, huc eas evexere. Magna enim potentia non
 nisi magnis periculis everti potest. Nos igitur, il-
 lorum facta aemulantes, optimo anni tempore iter
 sumus ingressi: et subactâ universâ Europâ do-
 mum revertemur, nec famem usquam passi, nec
 aliud quidquam triste experti. Nam et comœatu
 affatim instructi iter facimus, et, quamcumque
 in terram, quemcumque ad populum pervenierimus,
 huius re frumentaria utemur: nec enim nomadi-
 bus hominibus, sed aratoribus, facimus bellum.
 (51.) Post hæc Artabanus: Rex! inquit, Quoniam
 nullam rem nos sinis extimescere, tu tamen meum
 admitte consilium: nam, ubi de multis rebus agi-*

6 ὅ γράτων πλεῖνα λόγον ἐκτεῖναι. Κύρος ὁ Καμβύσιω
 „Ἰωνὴν πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασ-
 „μοφόνον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμ-
 „βουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας·
 „καὶ γὰρ ἀνευ τούτων οἳοί τε εἶμὲν τῶν ἐχθρῶν κα-
 10 „τυπέρηροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφείας, ἢ ἐπώνται, δέῃ
 „ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρό-
 „πλιν, ἢ δικαιωτάτους, συναλευθεροῦντας. ἀδικωτάτοι
 „μὲν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῶν προσβάλ-
 „λουσι· δικαιωτάτοι δὲ γινόμενοι, οἳοί τε δηλῆσασθαι
 15 „μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν
 „βαλεῖ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴηται, τὸ μὴ
 „ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταδαίνεσθαι.“ Ἀμείβε- 52
 ται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· „Ἀτάβαν, τῶν ἀπεφθάνω

LI. 6. Ἀθηναίων. Fors. Ἀθηνίων, exceptis Athenis.

tur, necesse est etiam plura facere verba. Cyrus, Cambysis filius, Ioniam omnem, exceptis Atheniensibus, subegit, tributariamque Persis fecit. Hos igitur, tibi suadeo, nullo pacto adversus parentes ipsorum ducas. Nam et absque his licuerit nobis superare hostes: et oportet eos, si nos sequantur, aut iniustissimos esse, metropolin suam in servitutem redigentes; aut iustissimos, libertatem illius adiuvantes. Atqui, si iniustissimi sunt, non magnum nobis lucrum adferent: si iustissimi, maxima calamitate adficere tuum poterunt exercitum. Denique reputa tecum, recte dici vetus illud verbum, Non simul cum principio exitum etiam omnem patere. (52.) Ad haec Xerxes respondit: Artabane! omnium quas dixisti sententiarum haec te maxime fallit, quod putas verendum esse ne

- „γνωμένων, σφάλλαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα; ὅς
 „Ἴωνας Φοβέαι μὴ μεταβάλλωσι· τῶν ἔχονεν γνῶ-
 „μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάστις γίνεαι, καὶ οἱ συ- 5
 „στρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκυθίας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοις ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθεῖ-
 „ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότη-
 „τα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ
 „ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ 10
 „χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιῆσειν.
 „Οὕτω μὲν τοῦτο Φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,
 „σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γάρ
 „ἐγὼ μόνῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.“
 53. Ταῦτα εἰπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας εἰς Σού-
 σα, δυνάμει μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκί-

Iones a nobis deficiant: quorum maximum habemus documentum, quibus tu ipse testis es, et quicumque alii cum Dario adversus Scythas militarunt, fuisse in illorum potestate aut perdere universum Persicum exercitum, aut servare; eosdem vero iustitiam et fidem praestitisse, nihilque ingrati commisisse. Praeterea, quum nostra in terra reliquerint liberos suos et uxores et facultates; ne cogitari quidem debet, res novas eos molituros. Itaque ne hoc quidem reformida; sed bonum habens animum serva meum domum meumque imperium: nam tibi uni ex omnibus scepra mea committo.

(53.) His dictis, Artabanum Xerxes Susa misit, deinde Persarum nobilissimos ad se convocavit. Qui

μισατοὺς· ἐπὶ δὲ οἱ παρήσαν, ἔλεγε σφί τάδε· „ὦ
 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμῶν χρήζω, συνέλεξα, ἀν-
 5 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
 „πρὸςθ' ἐργασμένα Πέρσῃσι, ὄντα μεγάλα τε καὶ
 „πολλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 „προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύ-
 „δεται. Τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ
 10 „πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
 „ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς· τῶν ἢ κτρατήσωμεν,
 „οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων.
 „νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοῖ Περ-
 „σίδα γῆν λελόγχασι.“ Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα- 54
 ρασκευάζοντο ἐς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
 τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμῆμά τε
 παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνη-

ubi convenere, haec ad eos rex verba fecit: *Persae!*
Convocavi vos ego, hoc a vobis contendens, ut for-
tes viros vos praestetis, neque res antehac a Persis
gestas, magnas illas memoriâque dignas, dedecore-
tis. Sed, et unusquisque pro se, et simul universi,
prompti alacresque simus! commune enim hoc om-
nibus bonum quaerimus. Hac vero de causa vos
hortor, ut omni contentione in hoc bellum incum-
batis, quoniam, ut audio, cum fortibus viris pu-
gnandum nobis erit; quos si vicerimus, nullus
porro alius hominum exercitus nobis resistet.
Nunc vero traiciamus, Deos precati Persicae
terrae praesides. (54.) Et illo quidem die parabant
transitum: postridie vero solem expectabant, cu-
pientes orientem videre, et odorum omne genus in

σι στορνόντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπ' ἀνέτελλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δαν ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίην οἱ συντυχίην ταιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐζάμνος
 δὲ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύ- 10
 σιον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν αἰκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ του-
 55 τέων τὴν θάλασσαν ἔδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπέ- 15
 ποιήτο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέρην τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina *Xerxes* fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret a
subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
remos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aureum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-*
nacen vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiece-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentia ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-*
iecerunt. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, *Aegaeo*

5. *Θεραπείη.* ἤγόντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἑσπεφαινωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἱ τε ἵππῳται, καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἑσπεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι·
 10 μετὰ δὲ, οἱ τε ἵπποι οἱ ἱροί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν· ἐπὶ δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵππῳ-
 ται οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ αἱ ἡῆς ἅμα ἀνήγοντο εἰς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
 ἐπεὶ περὶ διέβη εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐθέπειτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλυσάσας οὐδέ-
 5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξει ἤδη διαβιβηκό-

marī obversum, iumenta cum impedimentis, et famulorum turba. Praecedebant decies mille Persae, coronati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi, ex variis populis exercitus. Hi primo die. Postridie, primum equites, et illi qui lanceas ad terram conversas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sari, et sacer currus: tum ipse Xerxes cum hastatis et cum mille, quos dixi, equitibus. Deinde reliquus exercitus: simulque naves in oppositum littus transducebantur. Memoratum vero etiam audiui, postremum omnium regem transiisse. (56.) Postquam in Europam Xerxes traiecerat, spectavit exercitum sub flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus septem continuis diebus, septemque noctibus, nullā interpositā morā. Ibi tunc, quum iam transiisset Xer-

πος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλήσποντιον· „ὦ
 „Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐνομα αὐτῇ
 „Διὸς Ξέρξης θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέ-
 „λεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνθρω-
 „τουτέων ἐξῆν τοι ποιεῖν ταῦτα.“

10

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας
 σοφὶ ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐπιμήσα-
 το, καὶ περ εὐσύμβλητον εὖν ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
 εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλαῖν
 στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ με- 5
 γαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑαυτοῦ τρέχων ἦξει
 ἐς τὸν αὐτὸν χώρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας,
 εἶναι ἐν Σάρδισι ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διὰ ἔχου-

LVII. 6. περὶ ἑαυτοῦ. *Alii, nescio an rectius, περὶ ἑωυτῷ, cir-
 cum se ipsum currens.*

*xes, narrant virum Hellespontium dixisse: O Iupi-
 ter! cur formam adsumens viri Persae, et nomen
 Xerxis loco Iovis adsciscens, evertere vis Grae-
 ciam, homines omnes adversus eam ducens? Atqui
 absque his facere hoc poteras.*

(57.) Transgressis omnibus, et iter ulterius ingre-
 dientibus, ingens oblatum est prodigium, cuius ra-
 tionem nullam Xerxes habuit, quamvis facilis fuis-
 set eius interpretatio: equa enim leporem peperit.
 Facile autem erat illud in hano partem interpretari,
*Xerxem ingenti quidem fastu et magnificientia
 exercitum suum ducturum esse in Graeciam, sed
 cum propriae vitae periculo eundem in locum re-
 diturum.* Aliud etiam eidem, quum Sardibus versa-
 retur, prodigium obtigerat: mulus enim mulum po-

σαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσηνος, τὰ δὲ, Θηλέης· κατὶ-
 10 περθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσηνος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον 58
 αὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο· σὺν δὲ οἱ ὁ
 περὶ στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἐξῶ τὸν Ἑλλήσποντον
 πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρῆσσαν τοῦ
 5 περῶ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδο-
 νίης ἄκρης τὴν ἀπὲν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προέ-
 ρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπειρον στρατός
 πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ
 τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον
 10 τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέ-
 σης δὲ πορευόμενος πόλις, τῇ ὄνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγο-
 ρή, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα κα-
 λεόμενον· καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε
 τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν πο-

pererat duplex genitale habentem, alterum maris, alterum foeminac, et superius quidem fuerat masculinum. (58.) Neutrius horum prodigiorum ratione habita, ulterius ire *Xerxes* perrexit, et cum eo pedestris exercitus. Classis vero, ex Hellesponto enavigans, terram legebat, contrario pedestribus copiis cursu: classis enim ad occidentem navigavit, versus *Sarpedonium* promontorium dirigens cursum; quo quum pervenisset, iussus erat exspectare: terrestris autem exercitus orientem versus iter faciebat per *Chersonesum*, a dextra habens *Hellae* sepulcrum, *Athamantis* filiae, a sinistra *Cardiam* urbem. Deinde, postquam per medium oppidum transiit cui nomen *Agora*, [i. e. *Forum*,] circum *Melanem* sinum flexit; traiectoquo *Melane* fluvio, cuius aqua non suf-

ταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κάλπος αὐτός τὴν ἐπ' αὐτῷ 15
 μὴν ἔχει, ἥτις πρὸς ἐσπέρην, Αἰνὸν τε πόλιν Αἰολίδα
 καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών, εἰς ὃ ἀπίκετο εἰς Δορί-
 59 σκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηάκης αἰγιαλός τε
 καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥεῖι ποταμὸς μέγας
 Ἑβρος. ἐν τῷ τευχός τε ἐδεδόμητο βασιλῆϊον, τούτο τὸ
 δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων Φρουρὴ ἐν αὐτῷ
 κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπὶ τε 5
 ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. Ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χώρος
 εἶναι ἐπιτήδειος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὰ στρα-
 τόν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. ταῖς μὲν δὴ νέας ταῖς πάσας ἀπι-
 κομένας εἰς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, καλεῦσάντες Ξέρ-
 ξεω, εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· 10
 ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμβοθηκικῇ πεπόλισται πόλις καὶ Ζόν-

fecit exercitui, sed defecit, hoc traiecto fluvio, a quo
Melas sinus nomen invenit, ad occidentem direxit
 iter, Aenum Aeolicam urbem et Stentoridem lacum
 praeteriens, donec Doriscum pervenit. (59.) Est
 autem *Doriscus* ora Thraciae et ampla planities,
 quam magnus fluvius perfluit *Hebrus*. In eadem
 planitie castellum exstruetum est regium, quod ip-
 sum *Doriscus* vocatur; in quo Persicum a Dario
 locatum erat praesidium ab eo inde tempore quo
 Scythiis ille bellum intulit. Hic igitur locus idoneus
Xerxi visus est, in quo ordinaret suum exercitum,
 et numerum illius iniret: idque fecit. Itaque naves
 cunctas, postquam Doriscum pervenire, praefecti
 navium iussu Xerxis ad littus Dorisco contiguum ad-
 plicuerunt; quo in littore est Sale oppidum Samo-
 thracicum, et Zona; in ipsa vero extremitate est Ser-

νη· τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή· ὁ δὲ
 χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγια-
 λὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνείψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ
 5 δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀρι-
 θμὸν ἐποιέετο. "Ὅσον μὲν νυνὲ καστοὶ παρεῖχον πλήθος 60
 ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκέες· οὐ γὰρ λέγεται
 πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ πεζοῦ τὸ πλήθος ἐφάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
 5 ριάδες. Ἐξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες
 ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συναΐξαντες ταύ-
 την ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραφαν ἑξῶθεν κύκλον·
 περιγραφάντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασιν
 περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς
 10 τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβα-

LX. 6. συναΐξαντες. Rectius συννάπτειν scribetur.

rheum, celebre promontorium: regio haec autem olim
 sedes fuerat Ciconum. Hoc ad littus adpulsas naves
 in terram subduxerunt, refeceruntque: et per idem
 tempus Xerxes in Dorisco numerum inivit suarum
 copiarum. (60.) Quemnam quidem militum nume-
 rum populus quisque contulerit, exacte definire non
 possum, nec enim ab ullo homine hoc memoratur:
universi vero exercitus multitudo reperta est fuisse
 centum et septuaginta myriadam. Numerus autem
 initus est hoc modo. In unum locum congregarunt
 decem hominum millia, hisque quam arctissime fieri
 poterat constipatis circulum extrorsus circumduxe-
 runt: deinde, dimissis his decem millibus, maceriem
 in circulo exstruxerunt ea altitudine, ut umbilicum
 adtingeret hominis. Quo facto, alios intra circum-

ζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτων τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνη διέτασσον.

- 61 Οἱ δὲ στρατεύόμενοι, οἷδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἑσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πῖλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειρδατούς ποικίλους, λεπίδας σιδηρέας ὅψιν ἰχθυοειδούς· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέγυρα. ὑπὸ δὲ, Φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμας δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἷστους δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρούμενά ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνα, τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναικός. Ἐκα- 10
λέοντο δὲ πάλοι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν-

LXI. 3. πῖλους ἀπαγέας alii pileos non erectos intelligunt: alii εὐπαγέας malunt, bene compactos. Dein post ποικίλους, supplent καὶ θώρακας, et loricas.

ductum murum introire iusserunt, donec omnium numerum hoc modo iniissent. Inito numero, per populos exercitum discreverunt.

(61.) Erant autem populi militantes hi. *Persae*, hoc modo instructi. In capite pileos gestabant non compactos, quos *tiaras* vocant: circa corpus, tunicas manicatas varii coloris, [et loricas] ferreis e squamis in piscium similitudinem: circa crura, braccas: pro clypeis vero, crates vimineas. A tergo suspensas habebant pharetras: hastae breves erant, arcus vero grandes, tela ex arundine: praeterea ad dextrum femur e zona suspensus pugio erat. Dux eorum Otanes fuit pater Amestridis, uxoris Xerxis. Hi olim a Graecis *Cephenes* nominabantur, a se ipsis vero et a finitimis *Ar-*

τοὶ σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιόικων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ
Περσεύς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπικέτο παρὰ Κηφέα
τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
15 γίνεται αὐτῷ πάϊς τῷ οὐνομα ἔβeto Πέρσην. τοῦτον δὲ
αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύχχανε γὰρ ἅπαις ἔων ὁ Κη-
φεὺς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτῳ δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.
Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο 62
Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Πέρσικη. οἱ δὲ
Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τυγράνην, ἄνδρα Ἀχαι-
μενίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι· ἀπὶ
5 κομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς
Ἀοίους τοῦτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ
δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρα-
τεύόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο·
ἀντὶ δὲ τῶν πύλων, μπερφεδοὶ ἔσαν. Κισσιῶν δὲ ἤρχε

taei. Postquam vero Perseus, Danaë's et Iovis filius,
ad Cepheum venit, Beli filium, illiusque filiam in
matrimonio habuit Andromedam; natûs ei filius est,
quem *Persen* nominavit, et ibi reliquit, quum ma-
sculam prolem Cepheus non haberet: ab illoque dein
nomen *Persae* invenerunt. (62.) *Medi* eodem modo
instructi militabant: est enim Medicus hic cultus,
non Persicus. Habebant autem Medi ducem Ti-
granem, ex Achaemenidarum familia. Vocati hi
erant olim ab omnibus *Arrii*: ex quo vero Medea
Colchica Athenis ad hos Arios venit, hi quoque no-
men suum mutarunt: et hoc quidem ipsi Medi de
se memoraunt. *Cissii* militantes, reliquo quidem
cultu eodem, quo Persae, utebantur: pro pileis vero
mitras gestabant. Dux eorum Anaphes fuit, Otanias

- Ἀνάφης ὁ Ὀτάσιω. Τρεῖς οἱ δὲ κατὰ περ Πέρσαι ἰο
 ἐσσεύατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν
 63 Βαβυλωνίους ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύ-
 ριοι δὲ στρατεύομενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 χάλκυστά τε κράνη καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρ-
 βαρον οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμαὶς καὶ ἐγ-
 χειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· περὶ δὲ, 5
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινίους θώ-
 ρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι,
 ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ
 μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφεων Ὀτάσιος ὁ Ἀρτα-
 64 χαιῶν. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχι-
 τата τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ κα-
 λάμυνα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμαὶς βραχείας. Σάκαι δὲ
 οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐξ ὧν

filius. *Hyrcaniorum* cultus nihil a Persarum cultu differebat: praefuit autem his Megapanus, qui postero tempore Babyloniac fuit praefectus. (63.) *Assyrii* militantes, in capite gestabant galeas aeneas, barbarico quodam modo nec ad describendum facili plexas: scuta autem et hastas et pugiones similes habebant Aegyptiis; praeterea vero clavas ligneas ferreis nodis munitas, et linteas loricas. Hi a Graecis *Syrii* vocabantur, a barbaris vero *Assyrii*. Mixti eisdem erant *Chaldaei*. Dux eorum Otaspes fuit, Artachaei filius. (64.) *Bactrii* capitis cultu utentes militabant simili fere Medico; arcubus vero ex arundine indigena, hastis brevibus. *Sacae*, Scythica gens, in capite *cyrbasias* gestabant in acutum desinentes

5 ἀπιγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυῖας, ἀναξυρίδας δὲ ἐν-
 δεδυκέσαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγάρης εἶχον. τούτους δὲ ἔοντας Σκύθας
 Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας
 τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σα-
 10 κίων ἦρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς
 Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων 65
 πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἷστους κα-
 λαμίνοὺς ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν
 οὕτως Ἰνδοί· προστετετάχατο δὲ συστρατεύόμενοι Φαρνα-
 ζάβη τῷ Ἀρταβάτῳ. Ἄριοι δὲ τόξοις μὲν ἐσκευασ- 66
 μένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκτριον.
 Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάργεος. Πάρθοι δὲ, καὶ
 Χοράσμοι, καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι,
 5 τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριον, ἐστρατεύον-

et firmiter erectas; caeterum braccis erant induti:
 arcus autem habebant indigenas, et pugiones, adhaec
 securium genus, quae *sagares* vocantur. Hos, quum
 Scythae essent Amyrgii, *Sacas* vocabant: Persae enim
 Scythas *Sacas* nominant. Bactriorum autem et Sacarum
 dux fuit Hystaspes, Darii filius et Atossae, Cyri
 filiae. (65.) *Indi* vestibibus erant induti ex gossy-
 pio paratis: arcus autem habebant ex arundine factos,
 et tela arundinea ferro praefixa. Hic cultus Indorum
 erat: quorum agmini dux praefectus erat Pharnazathres,
 Artabatis filius. (66.) *Arii* arcubus quidem
 instructi erant Medicis: reliqua similia Bactriis habebant.
 Dux autem Ariorum *Sisamnes* fuit, Hydarnis
 filius. *Parthi*, et *Chorasmii*, et *Sogdi*, et *Gandarii*,
 et *Dadicae*, eodem modo instructi militabant atque

το. τούτων δὲ ἤρχον οἷδε. Παρθῶν μὲν καὶ Χοράσμιων,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκει· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρ-
 ταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρ-
 67 ταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τό-
 ξα ἐπιχώρια καλὰ μίνα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρα-
 τεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχό-
 μνοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαραγγαί
 δὲ εἰματα μὲν βαβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα 5
 δὲ ἐς γόνα ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μη-
 δικάς. Σαραγγέων δὲ ἤρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβά-
 ζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπι-
 χώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα πα-
 68 ρείχοντο Ἀρτύτην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτοι δὲ καὶ Μύ- 10
 κοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ περ Πά-
 κτυες. τούτων δὲ ἤρχον οἷδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
 Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτης· ὁ

Bactrii. Parthis autem et Chorasmiis praefuit Artabazus, Pharnacis filius: Sogdis Azanes, Artaci filius; Gandariis et Dadicis Artyphius, Artabani. (67.) Caspii penulas induti (sisyrnas vocant) militabant, et arcubus pro populi more ex arundine instructi; duce[m] habentes Ariomardum, Artyphii fratrem. Sarangae pictis ornati vestibus erant, caligasque habebant genu usque pertinentes, arcus vero et hastas Medicas. Dux eorum Pherendates fuit, Megabazi filius. Pactyes sisyrnis erant induti, arcusque indigenas et pugiones habebant. Praefuit his Artyntes, Ithamatri filius. (68.) Utii et Myci et Paricani eodem modo, quo Pactyes, erant instructi. Dux autem Utiorum et Mycorum Arsamenes fuit, Darii filius;

Οιοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τό- 69
ξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιά, μακρά. Αἰθίοπες δὲ
παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον
ἐκ Φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων
5 οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμίνας οἷστους μικρούς· ἀντὶ
δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος, ὅξυς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς
σφρηγίδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον· ἐπὶ δὲ,
κέρας δορκάδος ἐπὶ ὅξυ πεποιημένον, τρόπον λόγχης·
εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλατά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν
10 ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
ἥμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθίοπων τῶν ὑπὲρ Αἰ-
γύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ Ἀρ-
τουστάνης τῆς Κύρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα στέρξας
τῶν γυναικῶν Δαρείος, εἰκὼ χρυσὴν σφυρήλατον ἐποίη-

Paricaniorum vero Siromitres, Oeobazi. (69.) *Ar-
bes*, sagis succincti, quas *zeiras* vocant, dextro hu-
mero arcus praelongos gestabant, qui in utramque
intendi partem poterant. *Aethiopes*, pardorum leo-
numque pellibus amicti, arcus ex palmae spatha ha-
bebant praelongos, quatuor non minus cubitorum;
tela vero, his imponenda, brevia, quae loco ferri
lapide acuto erant praefixa, quo etiam sigilla inscul-
punt. Hastas praeterea habebant, cornu dorcatidis acu-
minato praefixas in lanceae modum: habuere vero
etiam clavas nodosas. Corporis dimidium, in pugnam
prodeuntes, creta dealbatum habebant, dimidium
minio pictum. Arabum et Aethiopum supra Aegy-
ptum incolentium dux fuit Arsames, Darii et Arty-
stonae filius, Cyri filiae; quam Darius uxorum ma-
xime amaverat, effigiemque eius auream faciendam
Herod. T. III. P. I. P

σατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθίοπων καὶ Ἀρα- 15
 70 βίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων
 Αἰθίοπες, (διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προστετάχατο
 τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἐτέ-
 ροις, Φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ'
 ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθὺτριχὲς εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, 5
 οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλεῖα κατὰ περ Ἰν-
 δοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι, σύν τε τοῖσι αἰσὶ ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λο-
 Φιῇ· καὶ αὐτὴ μὲν λόφου, ἡ λοΦιὴ κατέχρα· τὰ δὲ 10
 ᾧτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 71 δὲ αὐτ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γιγάντων δοράς. Λίβυες δὲ
 σκευὴν μὲν σκυτίνην ἤϊσαν ἔχοντες, αἰκοντίοισι δὲ ἐπι-
 καύτοισι χρωόμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσαί-

curaverat malleo ductam. Arsames igitur Aethiopibus
 supra Aegyptum incolentibus et Arabibus praefuit.
 (70.) *Orientalis* vero *Aethiopes* (nam duplex Ae-
 thiopum genus militabat) cum Indis erant locati,
 formâ quidem ab alteris non diversi, sed lingua so-
 lum et capillis. *Orientalis* enim *Aethiopes* rectos ha-
 bent capillos, *Libyci* vero crispas maxime omnium
 hominum. *Asiatici* hi *Aethiopes* pari fere modo atque
 Indi erant instructi, caput autem tectum habebant
 pelle equina de capite equi detracta cum auribus
 et iuba, ita ut ipsa iuba pro crista esset, aures au-
 tem equi erectae starent: pro scutis autem, gruum
 pellibus corpora tegebant. (71.) *Afri* pellibus in-
 duti incedebant, iaculis utentes adustis. Dux eorum
 Massages fuit, Oarizi filius. (72.) *Paphlagones* mi-

γην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ 72
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεια πεπλεγμένα, ἀσπί-
 δας δὲ σμικράς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ,
 ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα
 5 ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ
 Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν
 ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι
 ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων
 μὲν νυν καὶ Ματινηῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μα-
 10 ριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δα-
 ρίου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς 73
 Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες.
 αἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρύγες
 χρόνον ὅσον, Εὐρωπαϊοὶ ὄντες, σύνοικοι ἔσαν Μακεδόσι·
 5 μεταβαίντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ

litabant in capite galeas gestantes plexas: scuta eis-
 dem exigua erant, et hastae non magnae; adhaec
 iacula et pugiones; pedibus inductae caligae, ad me-
 diam tibiam adscendent. *Ligyες* et *Matieni* et *Ma-*
riandyni et *Syri* [sive *Syrii*] eodem modo, atque
 Paphlagones, instructi militabant. *Syri* autem hi a
 Persis *Cappadoces* vocantur. Et dux quidem Pa-
 10 •p^hlagonum et Matienorum, Dotus fuit, Megasidri
 filius; Maryandinorum vero et Ligyum et Syrorum,
 Gobryas, Darii filius et Aristonae. (73.) *Phryges*
 similiter atque Paphlagones erant armati, exigua dif-
 ferentiâ. Hic populus, ut Macedones adfirmant, quam-
 diu in Europa cum Macedonibus habitavit, *Briges*
 nominabatur: qui postquam in Asiam transierunt,
 mutato nomine *Phryges* sese adpellarunt. *Armenii*,

οὐνομα μετέβαλον εἰς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ πρὸς
 Φρύγας ἐπιστάχματο, ἰόντες Φρυγῶν ἀποικοί. τούτων
 συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρίου ἔχων θυγα-
 74 τέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα.
 οἱ δὲ Λυδοὶ Μηϊόνες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυ-
 δοῦ τοῦ Ἄτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες
 τὸ οὐνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 κράνια ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ 5
 ἐχρέαντο ἐπικαυτοῖσι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἀποικοί· ἀπ’
 Οὐλύμπου δὲ οὗτος καλεῖνται Οὐλύμπιηνοί. Λυδῶν
 δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνης, ὃς εἰς
 75 Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θηήκης δὲ, ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπικίας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ
 δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειράς περιβεβλημένοι
 ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πε-
 δίλα νιβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκοντιά τε καὶ πέλτας καὶ ἔγ- 5

Phrygum coloni, eodem modo quo Phryges, instructi
 erant. Ambobus simul praeerat Artochmes, Darii ge-
 ner. (74.) *Lydorum* armatura simillima Graecanicæ
 erat. Lydi, quum olim *Maeones* fuissent nominati,
 deinde a Lydo Atyis filio nomen invenerunt. *Mysi*
 in capite galeas gestabant sui generis, scutis utentes
 brevibus, iaculis praeustis. *Lydorum* hi sunt coloni,
 et ab Olympo monte *Olympieni* vocantur. *Lydis*
Mysisque praeerat Artaphernes, Artaphernis illius
 filius, qui cum Dati Marathonem invasit. (75.) *Thra-*
ces militantes caput pelle vulpina tectum habebant,
 circa corpus tunicam et tunicae superinductum sagum
 variegatum: circum pedes et crura caligas ex hinnulo-
 rum corio: adhaec iacula et peltas et breves pugiones.

χαϊφάδια σμικρά. οὔτοι δὲ διαβάντες μὲν εἰς τὴν Ἀσίην,
 ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, οἷς αὐ-
 τοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξα-
 ναστῆναι δὲ Φασι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
 10 σῶν. Θρηάκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρ-
 ταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον σμικράς, 76
 καὶ προβόλους δύο λυκοεργίας· ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι κράνηα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὠτά
 τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λό-
 5 Φοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι Φοινικέοισι κατυλίχατο. ἐν
 ταύτοις τοῖσι ἀνδράσι Ἀριός ἐστι χρηστήριον. Καβη- 77
 λές δὲ οἱ Μηϊότες, Λασόνιοι δὲ καλεῖσθαι, τὴν αὐτὴν
 Κίλιξ· εἶχον σκευὴν· τὴν ἐγὼ, ἐπὶ αὖν κατὰ τὴν Κίλικον

LXXVI. 1. *Intercidit populi nomen, quod in Latinis ex Wes-*
selingii coniectura supplevimus. l. 2. *λυκοεργίας.* Alii *λυ-*
κοεργίας, Lycii operis.

Hi, postquam in Asiam transierunt, *Bithyni* nomina-
 ti sunt; prius vero, ut ipsi aiunt, *Strymonii*, quum
 ad Strymonem habitassent: sedibus suis autem pul-
 sos fuisse aiunt a Teucris et Mysis. Thracibus his
 Asiaticis praefuit Bassaces, Artabani filius. (76.)
 [*Chalybes?*] parmas habebant exiguas ex bovino
 corio, et bina quisque venabula lupis interficien-
 dis inservientia; capitibus impositas galeas aeneas,
 et super his aures et cornua bovis ex aere, itemque
 cristas; tibias fasciis purpureis habebant involutas.
 Apud hunc populum est Martis oraculum. (77.)
Cabelenses Maeones, qui *Lasonii* vocantur, eodem
 quo Cilices cultu erant instructi; quem cultum tunc
 indicabo, quum in enarrationis huius ordine ad Ci-

τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰ-
 χμᾶς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο. 6
 εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκια· περὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων
 78 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλῖνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ
 καὶ αἰχμᾶς σμικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.
 Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατὰ
 περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ 5
 συνέτασσον ἄρχοντες οἷδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρη-
 νούς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμιος τῆς
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνα δὲ καὶ Μοσυνοίκους,
 Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόν-
 79 τῷ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματί-
 νας σμικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι

lices pervenero. *Milyae* brevia habebant spicula, et vestes fibulis substrictas; nonnulli eorum arcus habebant Lycios; capita galeis tecta coriaceis. His omnibus praefuit Badres, Hyetanis filius. (78.) *Moschis* lignae erant galeae, parmae et hastae breves, sed ferrum hastarum praelongum. *Tibareni* et *Macrones* et *Mosynoeci* militabant similiter atque Moschi armati. Ordinabant hos autem hi duces: Moschos et Tibarenos Ariomardus, Darii filius et Parmyis, filiae Smerdis, Cyri neptis: Macronas vero et Mosynoecos Artayctes, filius Cherasmis, qui Sesto ad Hellespontum praefectus erat. (79.) *Mares* in capitibus galeas gestabant suo more plexas, parmas breves coriaceas habebant, et iacula. *Colchi* ligneas

κεφαλῇσι κράνα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας σμι-
 5 κράς, αἰχμᾶς τε βραχείας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας
 εἶχον. Μαρῶν δ' καὶ Κίλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεά-
 σπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι
 ὅπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρο-
 μίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη τὰ ἐκ τῆς Ἑυ- 80
 θρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνα-
 σπᾶστους καλειμένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω
 τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ
 5 τῶν νησιωτῶν ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυ-
 κάλῃ στρατηγῶν δευτέρω ἔτι τούτων ἐτελεύτησε ἐν
 τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἥπειρον στρατευόμενά τε ἔθνη, 81
 καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πικρὸν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ
 ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἔξα-

galeas, parvas parmas ex cruda bovis pelle, hastas
 breves; adhaec etiam gladios. Marum et Colchorum
 dux fuit Pharandates, Theaspis filius. *Alarodii* et
Saspeires similiter Colchis armati militabant: prae-
 fuitque his Masistius, Siromitrae filius. (80.) *Insu-*
lani populi, qui castra sequebantur, ex illis *Maris*
Rubri insulis, in quibus rex sedes adsignat his qui
anaspasti (*transportati*) vocantur, veste atque ar-
 mis utebantur simillimis Medicis. Insulanis his prae-
 fuit Mardontes Bagaei filius, qui altero post hacc
 anno dux apud Mycalen in praelio cecidit.

(81.) Hi igitur sunt populi, qui in continente, et
 quidem pedibus, militabant. Et *pedestribus* his *co-*
piis praefuerunt viri quos dixi: qui et ordinarunt eos

- ριθμήσαντες, οὔτοι ἔσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυ-
 ριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας 5
 οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημά-
 τωρες· ἔσαν μὲν δὴ οὔτοι, οἵπερ εἰρέεσται, ἄρχοντες.
 82 Ἐστρατήγεον δὲ τουπέων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γαβρύεω, καὶ Τριταν-
 ταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτά-
 νειω (Δαρείου ἀμφοτέροι οὔτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης 5
 δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί) καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ
 Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ
 83 Ζωπύρου. Οὔτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τουτέων
 Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγει μὲν Ὑδάρνης

et eorum numerum inierunt, et chiliarchas et my-
 riarchas nominarunt: hecatontarchas vero et decadar-
 chas (centuriones et decuriones) nominarunt myri-
 archae. Iam singulorum agminum populorumque
 alii quidem fuerant etiam duces minores; sed hi sub
 imperio erant eorum quos commemoravi. (82.) His
 ipsis vero, et universo pedestri exercitui, praefecti
 erant *Mardonius*, *Gobryae* filius, et *Tritantacchmes*,
Artabani illius, qui pro sententia dixerat non esse
 bellum inferendum Graeciae, et *Smerdomenes*, *Ota-*
nis filius; (duo hi, *Darii* ex fratribus nepotes, *Xerxis*
 consobrini;) et *Masistes*, *Darii* et *Atossae* filius, et
Gergis *Arizi*, et *Megabyzus* *Zopyri*. (83.) Hi universo
 pedestri exercitui praeerant, exoeptis decem millibus.
 His enim selectis decem millibus Persarum *Hydar-*
nes praefuit, *Hydarnis* filius. Vocabantur autem hi

ὁ Ὑδάριος. ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι αὗται
5 ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανά-
τῳ βηθείς ἢ νοσήσῃ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραιήρητο· καὶ ἐγίνοντο
οὐδαμᾶ οὔτε πλεῦνες μυριάων, οὔτε ἐλάσσονες. Κόσμον
δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ
ἀριστοὶ ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται·
10 χωρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέ-
πρεπον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλα-
κάς, καὶ θεραπετήην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην.
οὔτε σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοι
τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

Ἰππεῖαι δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη· πλὴν οὐ πάντα παρὶ 84
χρετο ἔπαιον, ἀλλὰ τοσάδε μῶνα. Πέρσαι μὲν, τὴν
αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ περὶ αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῇσι
κεφαλῇσι. εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ

Persae *Immortales*, hac de caussa: quando ex illo-
rum numero aliquis defecit aut morte aut morbo
coactus, alius in eius locum vir deligebatur, ut
semper essent decies mille, nec plures nec paucio-
res. Praecipuo autem inter omnes cultu eminebant
Persae, et fortissimi hi erant. Armatura ea fuit quam
dixi; praeterea vero auro multo et copioso fulgebant.
Pellices etiam secum hi ducebant carpentis vectas, et
frequens famulitium pulcre ornatum: eisdemque,
seorsim a caeteris militibus, cameli et iumenta com-
meatus vehebant.

(84.) Equis quidem vehuntur omnes isti populi: at
non omnes *equitatum* contulere, sed hi soli. *Per-
sae*, eodem modo armati atque pedites ipsorum,
nisi quod horum nonnulli in capitibus partim aenea

- 85 σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δέ τινες νομά-
 δες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλούμενοι, ἔθνος μὲν Περσι-
 κὸν καὶ Φωνῆ, σκευὴν δὲ μεταξύ ἔχουσι πεποιημένην
 τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πактуϊκῆς· οἱ παροίχοντο μὲν
 ἵππον ἄκταμισχιλὴν, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε
 χαλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχυριδίῳν. χρέωνται δὲ
 σιδήρεσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτησι πίσυνοι ἔρ-
 χονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἥδε
 ἐπεὶ ἀντιμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σει-
 ρὰς, ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας. ὅτε δ' ἂν τύχη, ἢ
 τε ἵππου, ἢ τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑαυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν
 ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὖ-
 86 τη ἡ μάχη· καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι
 δὲ, τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευὴν· καὶ Κίςσιοι ὡσαύ-
 τως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν

partim ferrea opera gestabant malleo ducta. (85.)
 Sunt porro homines nomades *Sagartii* nominati, po-
 pulus quidem Persicus, et linguâ Persicâ utens, cultu
 vero inter Persicum et Pactyicum medio. Hi equitum
 contulerant octo millia: arma autem illis non sunt
 in usu, nec aenea, nec ferrea, praeterquam pugiones.
 Utuntur vero funibus e loris plexis: quibus fidentes
 in bellum proficiscuntur. Est autem pugnae genus
 horum hominum huiusmodi: quandq cum hostibus
 oongrediuntur, proiiciunt funes, quorum in extremi-
 tate laquei sunt. Quidquidprehendit funis, sive equus
 sit, sive homo, id ad se trahit eques; et ille laqueo
 implicatus interficitur. Talis horum pugna est; lo-
 cati autem erant cum Persis. (86.) *Medi equites*
 eodem modo, quo pedites, instructi erant: itemque

τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλκτας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῦ
 5 σι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἀγριοί. Βάκτριοι δὲ
 ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι
 ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ
 ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὐτῶς Κά-
 σπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ
 10 πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἣν καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτα οὐ
 λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνη μούνα ἵππευσεν. 87
 αἰριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν
 καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππεις
 ἐτετάχατο κατὰ τέλεια· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπιτε-
 5 τάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐτι ἀνεχομένων τὰς κα-

LXXXVI. 8. Κάσπιοι ex coniect. Κάσπιοι olim edd. et musti
 omnes, sicut paulo ante.

Cissii. Indorum item cultus et arma eadem atque peditum; habebant autem et equos sellarios et currus: iuncti autem currus erant partim equis, partim asinis sylvestribus. *Bactriorum* quoque cultus equitum idem ac peditum: pariterque *Caspiorum*. *Libyes* item, qui cum equis aderant, eodem cultu atque pedites erant instructi; sed hi quidem cuncti currus agebant. *Caspiorum* etiam et *Paricaniorum* et *Arabum* equitum cultus et arma nihil a peditibus differebant: sed Arabes omnes camelis vehabantur, qui celeritate non cedunt equis. (87.) Hi ergo soli populi equitatum contulerant. Numerus vero equitum octoginta millium fuit, exceptis camelis et curribus. Et reliqui quidem equites turmatim ordinabantur: Arabes vero locabantur postremi, ne

μήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἵππι-
 88 κόν. Ἴππαρχοι δὲ ἔσαν Ἀρμαμίδης τε καὶ Τίθαιος,
 Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνού-
 χης καταλέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσίων. ὡς γὰρ ὀρμύωντο
 ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνέβλητον. ἐλαύ-
 νοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· 5
 καὶ ὁ ἵππος αὐτοῦ προΐδων, ἐφοβήθη τε καὶ στάς ὀρθὸς
 ἀπεσεύσατο τὸν Φαρνούχια. πτωγὴν δὲ, αἷμα τε ἤματι,
 καὶ εἰς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
 κατ' ἀρχαῖς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· εἰς τὸν χῶ-
 ρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες, ἐν 10
 τοῖσι γούνασι ἀτέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν
 οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διη-

scilicet equi consternarentur; camelos enim aegre
 patiuntur equi. (88.) Equitatu praefecti erant Har-
 mamithres et Tithaeus, Datis filii. Collega horum
 Pharnuches, tertius praefectus equitum, ob morbum
 Sardibus erat relictus: quum enim Sardibus egrede-
 retur exercitus, tristis huic casus acciderat. Dum
 equo vehitur, sub pedes equi intercurrit canis: et
 equus, qui illum non prospexerat, consternatus re-
 ctum sese erigit, et Pharnuchem excutit; qui hu-
 mum prolapsus sanguinem evomit, et in phthisin
 morbus trahit. Equum autem statim initio eâ poenâ
 adfecerunt famuli, quam herus iussit: in eum locum
 deducto, ubi herum excusserat, crura in genibus
 praeciderunt. Ita Pharnuches praefecturâ equitum
 excidit.

(89.) *Triremes* numero fuere mille ducentae et

κέραιαι καὶ χίλιναι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷοι. Φοίνικες
 μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίας,
 ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον
 5 ἀγχατάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυ-
 κότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἴτους οὐκ ἐχούσας
 εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴ-
 κων, οἷς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ· ἐν-
 θεῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρὰ
 10 θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέ-
 χρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλεῖται. Αἰγύπτιοι
 δὲ πᾶς παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι κράνηα χηλευτὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας.
 τὰς ἴτους μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναῦμᾶχα,
 15 καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων θωρηκοφό-
 ροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω

septem: quas prae buerant hi populi. *Phoenices*, cum *Syris Palaestinae*, trecentas. Armatura horum huiusmodi erat: capita galeis tecta, similibus fere graecanicis galeis; circa corpus thoraces lintei; tum scuta habebant quorum orae ferro non erant munitae, et iacula. *Phoenices* hi, ut aiunt ipsi, olim ad *mare Rubrum* habitaverant: illinc transgressi, nunc *Syriae* oram maritimam incolunt. *Syriae* autem hic tractus omnis, usque ad *Aegyptum*, *Palaestina* vocatur. *Aegyptii* naves prae buerant ducentas. Hi plexas gestabant galeas, scuta cava, quorum orae multo ferro erant munitae, hastas ad navalem pugnam comparatas, et ingentes bipennes. Multitudo eorum thoraces gestabant, magnosque gladios habebant. Talis horum armatura erat. (90.) *Cyprii* naves prae buerant sen-

90 ἰσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πενήκοντα
καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλί-
χατο μίτρῃσι οἱ βασιλεῖς αὐτέων· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον
κιδῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήες. Τούτων δὲ
τοσάδε ἔθνεα ἔστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθη- 5
νῶν· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ,
ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι
91 λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ'
αὐτοὶ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνη ἐπιχώρια, λαυσήϊά
τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοῆς πεποιημένα, καὶ κι-
θῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ
ξίφος εἶχον, ἀγχετάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι 5
πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκα-
λέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος,
ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρεί-

XC. 3. κιδῶνας. κιδῶνας corrigunt nonnulli, capitis teg-
mentum quoddam intelligentes.

tum et quinquaginta, hoc modo armati. Reges eorum caput mitrâ obvolutum habebant: reliqui tunicas [sive cidares] gestabant: caetera ut Graeci. Sunt autem Cypriorum plures populi: alii Salamine et Athenis oriundi; alii ex Arcadia; alii ex Cythno; alii e Phoenice; alii ex Aethiopia, ut ipsi Cyprii adfirmant. (91.) Cilices centum contulerant naves. Hi capita galeis tecta habebant vernaculis, pro scutis parmulas gestabant ex crudo bovino corio confectas, tunicas induti laneas: bina quisque iacula habebat, et ense Aegyptiaco maxime gladio similem. Hi antiquitus Hypachaei nominati erant: dein a Cilice, Agenoris filio, viro Phoenice, nomen invenere. Pamphyli triginta naves praebuerant; graecanicis armis instructi. Sunt autem

χοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ
 10 Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων
 ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο 92
 νέας πενήκοντα, θωρηκοφόροι τε ὄντες καὶ κνημιδοφό-
 ροι. εἶχον δὲ τόξα κρανίῃνα, καὶ οἷστους καλαμίνους
 ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ
 5 τοὺς ἄμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι καβαλῇσι πύλους
 πτεροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα
 εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης
 γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθη-
 ναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεῖς δὲ, οἱ ἐκ τῆς 93
 Ἀσίας, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλλην-
 καὶ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες
 δὲ, ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κα-
 5 τὰ περ Ἑλλήνης ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ

Pamphyli Troianorum posterī illorum, qui cum Am-
 philocho et Calchante disiecti fuere. (92.) *Lycii*
 quinquaginta prae buerant naves, thoracibus et ocreis
 instructi. Arcus habebant ex corno arbore, sagittas
 arundineas non alatas, et iacula: ex humeris pelles
 pendebant caprinae: capitibus impositi pilei pennis
 circumcirca coronati: praeterea pugionibus et falcibus
 armati erant. Lycii ex Creta oriundi, *Termilae*
 olim nominati, deinde a Lyco, Pandionis filio, Athe-
 niensi, invenere nomen. (93.) *Dorienses Asiatici*
 triginta naves contulerant, graecanico more armati,
 ex Peloponneso oriundi. *Cares* septuaginta naves
 prae buerant, falcibus et pugionibus armati, cacte-
 roquin vero graecanico more instructi. His quodnam
 antiquitus fuerit nomen, in superiori harum Histo-

- ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖς
 94 πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νῆας
 παρήχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον
 μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκον τὴν νῦν καλουμένην
 Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δαναὸν τε καὶ Εὐρύπυλον ἀπικέσθαι
 εἰς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πε- 5
 λασγοὶ Αἰγιάλεις· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐρύπου, Ἴωνες.
 95 Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρήχοντο νῆας, ὡπλισ-
 μένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὥστε-
 ρον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυα-
 δεκαπόλιες Ἴωνες, οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰαλεῖς δὲ, ἐξήκον-
 τα νῆας παρήχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ 5
 τὸ πάλαι καλούμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν Ἀβυδηνῶσι γὰρ

riarum parte dictum est. (94.) *Iones* centum contulerant naves, eodem modo instructi atque Graeci. *Iones*, quamdiu in Peloponneso eam regionem, quae nunc Achaia vocatur, incoluerant, priusquam Danaus et Xuthus in Peloponnesum advenissent, ut Graeci aiunt, *Pelasgi Aegialees* [id est, *littorales*] vocabantur: deinde ab Ione, Xuthi filio, nomen invenerunt. (95.) *Insulani* septemdecim contulerant naves, eodem modo armati atque Graeci. Etiam hic *Pelasgicus* est populus, qui deinde *Ionicus* eadem ratione nominatus est atque illi duodecim civitatum *Iones* Athenis oriundi. *Aeolenses* sexaginta praeberant naves, eodem modo atque Graeci armati: et hi quoque olim *Pelasgi* nominati, ut Graeci memorant. *Hellespontii*, exceptis Abydenis: nam Abydenis imperaverat rex ut domi manerent, et pon-

προστέτακτο ἐκ βασιλῆος, κατὰ χώραν μένουσι, Φύ-
λακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόν-
10 του στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευα-
σμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰωνῶν καὶ Δω-
ριέων ἄποικοι.

Ἐπεβάτευσον δὲ ἐπὶ πασίων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ 96
Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἀριστα πλεούσας πα-
ρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τού-
τοισι πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν περὶ τεταγμένοισι αὐ-
5 τέων, ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγὼ,
οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ πα-
ραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπ' αἵσιοι ἔσαν οἱ
ἡγεμόνες· ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ἔσαι περ πόλεις, τοσού-
τοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί,

tes custodirent: caeteri igitur ex Ponto expeditionis
huius socii naves contulerant centum, eodem modo
instructi ac Graeci. Sunt autem hi Ionum et Dorien-
sium coloni.

(96.) In singulis istarum navium erant propugna-
tores Persae et Medi et Sacae. Quae ex earumdem
navium numero optime vehabantur, has praehue-
rant Phoenices, et in his prae caeteris Sidonii. Sin-
gulorum autem populorum copiis navalibus, perinde
atque terrestribus, praeerant duces ex popularibus:
quorum ego nomina edcre, quum nihil necesse sit
ad historiae rationem, supersedeo. Nec enim cuique
populo duces erant memoratu digni: et, quot in
quoque populo civitates, tot etiam duces erant. Se-
quebantur hi autem non ut duces vere nominati aut
praetores, sed ut alii militantes servi. Caeterum im-

- ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρα- 10
τηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν
ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι.
- 97 Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δα-
ρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαβίνεω, καὶ Μεγάβαζος
ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰά-
δος τε καὶ Καρικῆς στρατῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε
παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρα- 5
τήγει Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελ-
φείος· τῆς δὲ ἄλλης στρατῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόν-
τεροι δὲ, καὶ πενηκόντεροι, καὶ κέρκouroi, καὶ ἵππαγω-
γὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισ-
98 χίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγούς,
οἶδε ἔσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύ-
σου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρ-

peratores penes quos summa fuit imperii, et singu-
lorum populorum duces, quotquot eorum Persae
fuerunt, a me dicti sunt. (97.) *Navalibus* autem
copiis cum imperio *praefecti* hi erant: Ariabignes,
Darii filius, et Praxaspes Aspatinis, et Megabazus
Megabatis, et Achaemenes Darii filius. Ionicis qui-
dem et Caricis copiis Ariabignes praefuit, Darii filius
ex filia Gobriae; Aegyptiis Achaemenes, frater Xer-
xis eodem patre eademque matre natus; reliquis nau-
ticis copiis duo reliqui. Actuaria autem navigia par-
tim triginta partim quinquaginta remorum, tum
securus, et hippagogas naves longas convenisse con-
stat ad tria millia numero. (98.) Eorum qui in hac
classe militarunt, secundum imperatores, illustris-
simi hi sunt: Tetramnestus, Anysi filius, Sidonius;

βαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Σύννεσις Ὀρομέδοντος,
 5 καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος
 τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμόναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,
 Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδάμου, καὶ
 10 Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ 99
 παραμέμνημαι ταξιαρχέων, ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος
 Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα στρατευσαμένης, γυναικὸς ἥτις, ἀποθανόν-
 5 τος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παι-
 δὸς ὑπάρχοντος νεηπίω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρείης
 ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς εἰούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν
 δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γέ-
 νος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητροθεν δὲ
 10 Κρήσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησέων τε καὶ Κώων καὶ

Mapen, Siromi filius, Tyrius; Merbalus Agbali, Ara-
 dius; Syennesis, Oromedontis, Cilix; Cyberniscus,
 Sicae filius, Lycius; Gorgus, Chersis filius, et Timo-
 nax Timagorae, uterque Cyprius; tres Cares, Hi-
 stiaeus, Tymnis filius, Pigres Seldomi, et Damasi-
 thymus, Candaulis filius. (99.) Reliquos ordinum
 duces silentio praetereo; nec enim necesse est hos
 commemorare, exceptâ *Artemisiâ* muliere, quam
 fuisse huius belli Graeciae illati sociam demiror.
 Haec enim, mortuo marito, quum ipsa regnum te-
 neret, filiumque haberet adolescentem, animi im-
 petu roboreque elata, expeditioni huic sociam sese,
 nullâ necessitate adacta, adiunxit. Nomen igitur huic
 Artemisia fuit, pater Lygdamis; paternum genus ex
 Halicarnasso, maternum ex Creta. Imperavit illa Ha-
 licarnassensibus, Cois, Nisyriis, et Calydniis: prae-

Νισυρίων τε καὶ Καλυδονίων, πέντε νέας παρεχομένη.
καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων,
νέας εὐδοξοτάτας παρείχeto, πάντων τε τῶν συμμά-
χων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέ-
λεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν 15
ἔον Δωρικόν· Ἀλικαρνησσηας μὲν, Τροικησίους· τοὺς δὲ
ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρα-
τὸς εἴρηται.

100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίβμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς,
ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξέλασας θεήσασθαι. μετὰ
δὲ ἐποίησε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ
ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμ-
ματισταί· ἕως ἐξ ἑσχάτων ἐς ἑσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς 5
ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, τῶν
νέων κατελκυσθεισῶν ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης

Cap. C. 1. ἡρίβμησέ τε. ἡρίβμήθη τι ed. Schaeff. ex coniect.

bueratque naves quinque, quae navium omnium uni-
versae classis, post Sidonias, praestantissimae erant.
Eadem apud regem optimas prae sociis omnibus sen-
tentias dixit. Quibus civitatibus imperasse eam dixi,
has omnes Doricae gentis esse adfirmo: Halicarnas-
senses nempe, Troezenios: reliquos vero, Epidau-
rios. Hactenus igitur navales recensui copias.

(100.) Postquam initus est copiarum numerus, et
ordine compositus universus exercitus, cupivit Xer-
xes exercitum obeundo lustrare: idque fecit. Curru
praeter unumquemque populum praetervectus, sin-
gula percontabatur, et scribae scripto consignabant;
donec ab una extremitate ad alteram et equitum et
peditum pervenit. Deinde, navibus in mare deductis,
relicto curru navem conscendit Sidoniam, in eaque

μετεκβάς ἐκ τοῦ ἄρματος εἰς νέα Σιδωνίην, ἔζετο ὑπὸ
 σκηπῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς προῤῃς τῶν
 10 νεῶν, ἐπειρατῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν,
 καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγα-
 γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνε-
 κώχουσιν, τὰς προῤῃς εἰς γῆν τρέψαντες πάντες μετω-
 πηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς εἰς πόλεμον.
 15 ὁ δ' ἐντὸς τῶν προῤῃων πλέων ἐβηῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
 νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρτην τὸν Ἀρίστωνος, συστρα-
 τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν,
 εἶρετο τάδε· „Δημάρτη, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρε-
 5 „σθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυν-
 „θάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ
 „εἰς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὗτ' ἐλαχίστης, οὗτ'

sub tabernaculo aureo residens praeter proras na-
 vium praetervectus est, sciscitans de singulis, per-
 inde atque in terrestri exercitu fecerat, et omnia scri-
 pto consignari iubens. Naves, ex quadringentorum
 admodum pedum intervallo a littore abductas, in
 ancoris tenebant praefecti, proris omnibus continuâ
 fronte in terram conversis, propugnatoribus in ar-
 mis stantibus, velut ad pugnam paratis: et rex spe-
 ctabat, inter proras et littus navigans.

(101.) Ita lustrata classe, Xerxes navi egressus,
Demaratum vocari iussit, Aristonis filium, expeditio-
 nis adversus Graeciam socium; eumque, ubi adfuit,
 his verbis compellavit: *Demarate, nunc me iuvat,*
ex te quae scire cupio quaerere. Tu Graecus es, et,
ut ego non ex te solum, sed et ex aliis Graecis

246 HERODOTI HISTOR. VII.

„ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε Φράσον, εἰ Ἕλληνες
 „ὑπομένουσιν χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὡς
 „ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „πρὸς ἐσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθεῖσαν, οὐκ
 „ἀξιομαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομῆναι, μὴ ἔοντες ἄρ-
 „θμοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σῶ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυσέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δέ,
 ὑπολαβὼν ἔφη „Βασιλεῦ, κότερά ἀληθὴν χρήσομαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δέ μιν ἀληθὴν χρήσασθαι
 ἐκέλευε, Φᾶς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρχτος, ἔλεγε τάδε „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθὴν διαχρήσασθαι πάντως με κε-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σῶ ἀλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κο-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te, quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubēs, etque dicere quae non mentitum me esse posthac

- 5 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σα-
 „φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρη-
 „μένη ἢ Ἑλλάς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δε-
 „σποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ
 „κείνους τοὺς Δωρικούς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 10 „λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
 „Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἐστὶ ὅπως
 „κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
 „λάδι· αὐτὶς δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἢ
 „οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σα φρονέωσι. ἀριθμοῦ
 15 „δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιεῖν οἰοί-
 „ντο· εἰσὶ ἢν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλαιοι, οὐ-
 „τοι μαχέσονται τοι, ἢν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἢν τε καὶ
 „πλεῖντες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη· 103

deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua utens Graecia et paupertatem abigit et dominatum. Et laudo quidem Graecos omnes circa terras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedaemoniis: quos, primum, dico nequaquam accepturos esse tuas conditiones, servitutem Graeciae proponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum sentiant. Ad numerum autem quod adtinet, noli quaerere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum congregientur, sive his pauciores, sive plures. (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-

„Δημάρητε, οἷον ἐφθέγγασθε ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τιῇ τοσῇδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ Φῆς του-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ᾧν
 „ἐβέλησας αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῶν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεις, σέ γε τὸν κύνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιοι ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κύνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιος ἐστὶ, σέ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
 „εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε ἔόντες, καὶ μεγάλα το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμέ Φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς
 „λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε ἰδὼ παντὶ τῷ 15
 „οἰκῷ. κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congregari.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin, quum tales sitis talique staturâ,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriimini, vide ne vana iacta-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

- „πεντακισμύριοι, ἔοντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοι πλεῦνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 20 „ἔόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γένοιατ' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἐαυτῶν φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι εἰς πλεῦνας ἐλάσσο-
 „νες ἔοντες· ἀνείμενοι δὲ εἰς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποίεοιεν
 25 „τουτέων οὐδέτεροι. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 „πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῶν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἔστι
 „γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σέων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσουσι Ἑλλήνων

CIII. 19. περὶ ἓνα. παρὰ ἓνα ed. Schaeff. ex Valch. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 beri sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permissi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ εἰὼν ἄπειρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυαρεῖς.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρξτος λέγει·
 „ὦ Βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθὴν χρεώ-
 „μενος οὐ Φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπασιήτησι. καίτοι, ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τὰδε 5
 „ἰστοροῦν ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεται, οἱ μὲ
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα, ἄπολιν τε
 „καὶ Οὐγάδα πεποιήκασιν· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἄνδρα
 „τὸν σάφρονα εὐνοίην Φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέρ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχωμαι
 „οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἐκὼν τε εἶναι οὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non de-
trectabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris.
 (104.) Ad haec Demaratus, Rex, inquit, ab initio
noveram, vera me dicentem non dicturum grata
tibi: sed, quoniam me coëgistī verissima eloqui,
dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo
pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus
sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et
muneribus paternis spoliatum, domo atque pa-
tria pepulerint: quem tuus pater benigne exce-
ptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile
non est, hominem sanae mentis exploratam re-
spuere benevolentiam, sed eam potius quam ma-
xime complecti. Ego vero neque cum decem simul
viris posse me dimicare praedico, nec cum duo-
bus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno qui-
dem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

25 ἂν μουνوماχείοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴη, ἢ μέγας τις ὁ
 25 ἐποτρύνων ἀγὼν, μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἐνι του-
 35 τῶν τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός Φησι τριῶν ἄξιός
 25 εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεύ-
 25 μενοι, σὺδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· ἀλλ' οὐδ', ἀρι-
 25 στοι ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες, οὐ πάν-
 25 τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεισι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος.
 20 25 τὸν ὑποδυναμίζουσιν πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ.
 25 ποιῶσι γὰρ τὰ ἂν ἐκείνος ἀνώγει· ἀνώγει δὲ ταῦτό
 25 αἰεὶ, οὐκ ἔων Φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 25 χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατεῖν ἢ ἀπάλ-
 25 λυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων Φλυπρεῖν,
 25 25 τᾶλλα σιγαῖν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς
 25 25 ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.

*gnum aliquod discrimen urgeret, libenter admo-
 dum cum uno ex his viris congregarer, quorum
 unus quisque tribus se parem ait esse Graecis.
 Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis
 pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti
 vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim
 liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi:
 praeest enim eis dominus, Lex; quem illi domi-
 num multo magis timent, quam te tui. Faciunt
 certe quidem semper id quod lex imperat: impe-
 rat autem illa semper idem, vetans ex acie pro-
 fugere quantacumque sit hostium multitudo, iu-
 bensque in ordine suo stantes aut vincere aut oc-
 cumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec
 dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi,
 coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua,
 Rex, sententia!*

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστή- 5
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δα-
 ρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μόνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· 5
 ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι
 ἐκγόνοισι. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alit* ἐτρέψε, *responsum illud in risum vertit rex.*

(105.) His a Demarato dictis, risum edens *Xerxes* nullā irā est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, amoto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde *Xerxes* quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut Darius praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore *Artaxerxes* etiam, *Xerxis* filius, posteros Mascamis prosecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditionem erant regii praefecti in Thracia et ubique in Hellesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

πανταρχῇ. οὔτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ
Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τῶν δὲ ἐν
Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἳ τὰ δῶρα πέμ-
πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107
δὲ ἐξαρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μούνον, τὸν
ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
5 ρεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
καὶ ἄξιος αἴνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπο-
λορχέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδους,
παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοσθῆσαι ἐς τὴν
Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλήν δόξειε περιεῖναι βασιλείῃ,
10 ἀλλὰ διεκατέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
tuntur a rege Persarum. (107.) Ex illorum autem
numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
ille non desiit, et filios eius in Persis relictos praec-
ipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
laude dignus *Boges* fuit: qui ab Atheniensibus et
Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
ne per ignaviam vitae suae consuluisse videretur

βῆς ἐθῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα· ποιή- 15
σας δὲ ταῦτα, ἑαυτὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ Περσέων.

108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ, ὡς καὶ πρότερόν μοι διδῆ-
λνται, ἡ μέχρι Θεσσαλῆς πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, 5
καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοβοθήκια τείχεα, τῶν

regi, sed ad extremum usque duravit. Postquam autem nihil alimenti in urbe fuit reliquum, ingenti rogo exstructo, liberos et uxorem et pellices et famulos iugulavit, iugulatosque in ignem coniecit: deinde, auro omni et argento, quod in urbe erat, per murum in Strymonem disperso, se ipsum super illorum cadavera in ignem praecepitavit. Itaque merito hic vir ad hunc usque diem a Persis laudatur.

(108.) *Xerxes* vero, ex *Dorisco* in *Graeciam* ducens exercitum, per quoscunque iter faciebat populos, cunctos secum militare coëgit. Erat enim, ut iam ante exposui, omnis ille tractus usque ad *Thesaliam* in *Persarum* ditione, et regi tributaria; a *Megabazo* primum, ac dein a *Mardonio* subacta. Iter autem ex *Dorisco* faciens praeteriit primum *Samothracica* castella, quorum postremum ad occidentem

ἑσχάτῃ πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλιν τῇ οὐνομαῖ ἐστὶ
 Μεσαμβρίῃ· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρώ-
 10 μη. διὰ δὲ σφείων τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρ-
 ρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντίσχε τοῦ ὕδαρ παρέχων τῷ Ξέρξῳ
 στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν
 ἐκαλεῖτο Γαλλαϊκή, νῦν δὲ Βριατική· ἐστὶ μὲντοι, τῷ
 δικαιολόγῳ τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβαὶς δὲ 109
 τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ρέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλιν
 Ἑλληπιδας τάσδε παραμείβετο, Μαρωνίαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδῆρα. ταύτας τε δὴ παρέξῃς, καὶ κατὰ ταύτας δὲ,
 5 λίμνας ὀνομασθὰς τάσδε· Μαρωνίης μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρώμης κειμένη Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσείσι τοῦ ὕδαρ, Τραυὺς τε καὶ
 Κόμφατος. κατὰ δὲ Ἀβδῆρα, λίμνην μὲν οὐδαμῇ ἐού-
 σαν οὐνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέ-

situm est oppidum cui nomen Mesembria; cui pro-
 ximum est Thasiorum oppidum Stryme. Inter haec
 duo oppida medius interfuit *Lissus* fluvius; qui tunc
 non suffecit aquae praebeendae exercitui Xerxis, sed
 defecit. Vocabatur autem olim haec regio Gallaica,
 nunc vero Briantica: at est etiam haec, verum si
 quacris, Ciconum. (109.) Traiecto Lissi fluvii alveo
 exsiccato, praeter Graecas hasce civitates duxit, Ma-
 roneam, Dicaeam, Abdera. Praeter has, inquam, iter
 fecit, et praeter claros lacus circa illas sitos hosce:
 Ismariden lacum, qui est inter Maroneam et Stry-
 men; tum, prope Dicaeam, *Bistonidem* lacum, in
 quem duo fluvii aquam infundunt, Trauus et Com-
 psatus. Circa Abdera praeter lacum quidem notabi-
 lem nullum *Xerxes* praeteriit; *Nestum* vero fluvium

- στον, ῥέοντα εἰς θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας 10
 ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μῇ λίμνῃ εὐ-
 σα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν
 περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρὴ. ταύτῃ τὰ ὑπο-
 ζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνέξῃρηκε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐ-
 νομά ἐστι Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς 15
 παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς
 110 ἑπέργων παρῆϊε. Ἐθνεα δὲ Θρησίων, δι' ὧν τῆς χώ-
 ρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες,
 Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοὶ, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν
 παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νησὶ εἶποντο· οἱ
 δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαίαν οἰκόντες, καταλεχθέντες τε 5
 ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρίων, οἱ ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγ-
 111 καζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς καὶ ἀνθρώπων
 ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ὄμεν· ἀλλὰ διατελευσὶ

traiecit, qui ibi in mare influit. Post has regiones
 ulterius progrediens, alia praeteriit continentis op-
 pida: quorum ad unum est lacus triginta fere sta-
 diorum in circuitu, piscosus, et salsus admodum.
 Hunc lacum sola iumenta potando arefecerunt: no-
 men oppido est Pistyrus. Omnia ista oppida mari-
 tima et graecanica a sinistra relinquens praeteriit.
 (110.) *Populi autem Thracici*, quorum per fines
 agmen Xerxes duxit, hi sunt: Paeti, Cicones, Bistones,
 Sapaei, Dersaei, Edoni, Satrae. Ex his qui ad mare
 habitant, navibus regem secuti sunt; qui mediterranea
 incolunt, quos recensui, exceptis Satris, reliqui
 omnes pedibus sequi coacti sunt. (111.) *Satrae*
 vero nullius umquam hominis imperio, quod equi-
 dem noverim, fuerunt subiecti: sed soli ex Thra-

τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἔόντες ἐλεύθεροι, μῦνοι Θρηίκων.
οἰκέουσιν τε γὰρ οὐρεα ὑψηλὰ, ἰδοσί τε παντοίησι καὶ
5 νιφάσι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκρα. οὗτοι οἱ
τοῦ Διόνυσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτεμένοι. τὸ δὲ μαντήϊον
τοῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ
δὲ τῶν Σατρώων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαν-
τις δὲ ἡ χρέουσα, κατὰ περ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποι-
κιλώτερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημέ- 112
νην, δευτέρα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων
τῶν καὶ ἐνὶ Φάργης ἐστὶ ὄνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος.
ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποίηετο, ἐκ
6 δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὐρος ἀπέργων, ἐὼν μέγα
τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέ-
ταλλα, τὰ νέμονται Πιέρές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μά-

CXII. 3. τῶν καὶ. τῶν δὲ ed. Schaeff. ex coniect.

cibus ad meam usque aetatem liberi semper per-
manserunt. Incolunt enim praealtos montes, nemo-
ribus omnis generis et nive obtectos, suntque bello
inprimis strenui. Hi sunt, apud quos est *Bacchi*
oraculum, in altissimis montibus situm. Et *Bessi*
sunt, qui apud Satras in hoc templo oracula inter-
pretantur; oracula autem sacerdos mulier edit, sicuti
Delphis, neque illa magis perplexa. (112.) Regio-
nem quam dixi emensus *Xerxes*, deinde praeter
Pierum castella transiit, quorum uni Phagres nomen
est, alii Pergamus. Et hac quidem iter iuxta ipsa
castella fecit, a dextra *Pangaeum* relinquens, vastum
montem et praealtum; in quo et auri et argenti in-
sunt metalla, quae partim a Pieribus, partim ab
Odomantis, maxime vero a Satris exercentur. (113.)

Herod. T. III. P. I.

R

- 113 λίστα Σάτραι. Υπεροικίοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς
 βορῶν ἀνέμου Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Πασιόπας πα-
 ρέμιον, ἤτε πρὸς ἐσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν τε
 Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἐτι ζωὸς ἐὼν ἤρχη Βό-
 γης, τοῦ περ ὀλγῶν πρότερον τούτων λόγον ἐπαυέμεν. 5
 ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται Φυλ-
 λὶς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποτα-
 μὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς
 μισαμβρότην, τίνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν σί-
 114 Μάγῳ ἐκαλλιρέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. Φαρ- 10
 μακισάντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα
 πολλὰ πρὸς τούτοις, ἐν Ἐννείᾳ Ὀδοῖσι τῇσι Ἡδωνῶν
 ἐπαυέοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες
 ἐξευγμένον. Ἐννέα δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον 5
 τοῦτον καλεῖσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ
 παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατώρυσσεν.

Postquam per populos a septentrione Pangaei habi-
 tantes, per Paeones, Doberes et Paeoplas transiit,
 versus occidentem vertit, donec ad fluvium *Strymo-*
nem pervenit, et ad Eionem urbem; cui tunc adhuc
 vivus praefectus erat Boges, cuius paulo ante feci
 mentionem. Terra haec circa Pangaeum montem
Phyllis vocatur; quae, orientem versus, ad fluvium
Angiten pertinet, qui in *Strymonem* influit; versus
 meridiem vero ad ipsum *Strymonem*, cui sacra fece-
 runt Magi, mactatis equis albis. (114.) Hisce et mul-
 tis aliis incantamentis in fluvium peractis, in Novem
 viis per pontes fecerunt iter, quibus iunctum *Stry-*
monem invenerunt. Quem locum ubi audierunt *No-*
vem vias vocari, totidem ibi pueros ac virgines viro-

Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμε-
στριν, τὴν Ξέρξεω γυναῖκα, πυνθάνομαι γηράσασαν
10 δις ἐπτα Περσέων παῖδας ὄντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν
ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχα-
ρίζεσθαι κατορύσσουσιν.

Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐν- 115
θαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλός, ἐν τῷ οἰκη-
μένῃ Ἀργίλῳ πόλιν Ἑλλάδα παρεξήϊε. αὕτη δὲ, καὶ
ἢ κατύπερθε ταύτης, καλεῖται Βισαλτή. ἐνθεῦτεν δὲ,
5 κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἥϊε
διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλ-
λάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπίκητο ἐς Ἀκανθὸν ἅμα
ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ
Πάγγαιον ὄρος οἰκόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κα-
10 τέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν

rum indigenarum vivos defoderunt. Persicus hic mos
est, *vivos defodere*. Nam et Amestrin, Xerxis uxo-
rem, audio, aetate provectam, his septem Persarum
illustrium liberos defodi iussisse, deum qui sub terra
esse dicitur remuneraturam.

(115.) Ut a Strymone profectus est exercitus, ibi
versus occidentem est ora maris, in qua sitam urbem
Graecam Argilon praeteriit. Regio haec, et quae su-
pra est, *Bisaltia* vocatur. Inde sinum, cui Neptuni
templum imminet, a sinistra habens, postquam per
Syleum qui vocatur campum transiit, et *Stagirus*
praeteriit Graecam urbem, Acanthum pervenit; sin-
gulos horum populorum et eorum qui circa Pan-
gaeum incolunt, simul secum ducens, pariter atque
illos quos supra commemoravi: quorum hi qui ad

- νησι στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, περὶ
 ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης
 τὸν στρατὸν ἤλασ', οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτ' ἐπι-
 116 σπείρουσι, σέβονται· τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς
 δὲ ἄρα εἰς τὴν Ἀκάνθον ἀπίκετο, ξινὴν τε ὁ Πέρσης
 τοῖσι Ἀκανθίοισι προῖπε, καὶ ἐδωρήσατο σφας ἐσθῆτι
 Μηδικῇ, ἐπαίνε' τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἔοντας εἰς
 117 τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ 5
 ἔοντας Ξέρξῳ, συνήνεκε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπι-
 στεῶτα τῆς διαφυγῆς Ἀρταχαίην, δάκιμον ἔοντα παρὰ
 Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάβει τε μέγιστον
 ἔοντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλῆων ἀπέ- 5
 λιπε τέσσαρας δακτύλους· φωνέοντά τε μέγιστον ἀν-
 δρώπων. ὥστε Ξέρξης, συμφορὴν ποιησάμενον μεγά-
 λην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβο-

mare habitant, navibus militabant; qui vero supra mare, pedibus sequebantur. Viam autem hanc, qua rex Xerxes exercitum duxit, nec confundunt Thraces, nec conserunt, sed ad meam usque aetatem magnopere venerantur. (116.) *Acanthum* ut Persa pervenit, hospitium Acanthiis edixit, et Medica veste eos donavit laudavitque, promptos videns ad bellum, cognitoque eorum circa fossam studio. (117.) Dum Acanthi versatur *Xerxes*, morbo mortuus est *Artachaees*, qui fossae fuerat praefectus, probatus regi vir, genere Achaemenides, staturā inter Persas cunctos eminens, quippe non nisi quatuor digitis brevior quinque cubitis, idemque omnium hominum vocalissimus. Itaque ingenti luctu adfectus Xerxes magnifice illum extulit humavitque, et universus

4. χόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύου-
 10 σι Ἀκάνθιοι ἐκ Θεοπροπίου ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τὸ
 οὐνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρτα-
 χαίεω, ἐποίετο συμφορῇ. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλ- 118
 λήνων τὴν στρατιήν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν
 11 κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίαν
 ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πο-
 5 λίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ
 δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν
 ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς
 τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.
 Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι οἱ ἐπε- 119
 στεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε
 τι ἐγένετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ περὶ
 πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν

exercitus tumultu humum adgressit. Huic Artachaci ex
 oraculi effato sacra faciunt Acanthii, nomen eius in-
 vocantes. Ita rex Xerxes obitum Artachacis luctu
 prosecutus est. (118.) Gracchi vero ii, qui exercitum
 exceperunt, hospitiumque praebuere Xerxi, ad ex-
 tremam redacti sunt miseriam, adeo ut suis etiam
 laribus fierent extorres. Quippe Thasiis quidem,
 quum nomine civitatum suarum, quae in continente
 sunt, Xerxis exercitum hospitio et coenâ excepissent,
 Antipater Orgis filius ad id delectus, vir inter cives
 suos in primis probatus, demonstravit *insumta in
 coenam fuisse quadringenta argenti talenta.* (119.)
 Similemque aliarum etiam civitatum principes ratio-
 nem impensarum reddiderunt. Erat enim coena, ut-
 pote multo ante indicta, et magnâ curâ adparata,

κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι 5
 πόλεσι οἱ ἄστοι, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίησαν πάντες
 ἐπὶ μῆνας συγχροῦς· τοῦτο δὲ, κτήνηα σιτεῦσκον, ἐξευ-
 ρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ἀρνίους χερ-
 σαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λαίκοισι, ἐς
 ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρυσὰ τε καὶ ἀργύ- 10
 ρα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα
 ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τίθεσθαι πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐ-
 τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκαίνου ἐπε-
 ποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατῇ, τὰ ἐς Φαρβὴν μούνα τας-
 σόμενα. ὅπως δὲ ἀπικούτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε 15
 πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέσκετο Ξέρ-
 ξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιή ἔσκε ὑπαίθριος. αἷς δὲ δούπνου
 γίνουτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχασκον κόνον· οἱ δὲ, ὅπως

huiusmodi. Simul atque praeconum vocem audive-
 runt per civitates adventum exercitus adnunciantium,
 partiti inter se oppidani frumentum quod in urbe
 erat, farinam et polentam multos per menses confi-
 ciebant omnes; simulque pecora saginabant, pul-
 critudine et pretio exquisita, avesque tam terrestres
 quam palustres et domibus et in vivariis alebant,
 quibus exciperent exercitum; denique aurea et ar-
 gentea pocula crateresque et reliqua omnia quae
 mensae imponuntur, comparabant. Et haec quidem
 soli utique regi eiusque convivis comparabantur; re-
 liquo vero exercitui sola cibaria. Quando advenit
 exercitus, tabernaculum structum paratumque erat,
 quae mansio esset ipsi Xerxi: reliquus exercitus sub
 dio agebat. Ubi coenae aderat hora, hi qui hospites
 recipiebant laboris abunde habebant: illi vero, post-

πληθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγον, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε
 20 σκηνὴν ἀνασπᾶσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόν-
 τες, οὕτω ἀπὸ λαύνοσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ Φε-
 ρόμενοι. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῃ, 120
 ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι
 „πανδημεὶ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέ-
 τερα ἱεῖα, ἕζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτεομένους
 5 καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ
 ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χά-
 ριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε
 σίτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ
 ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ
 10 ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα

quam bene pasti noctem transegerunt, postridie re-
 vulso tabernaculo, et ablatis quaecumque moveri po-
 terant, discedebant, nihil relinquentes, sed asportan-
 tes omnia. (120.) Quam in partem commode dictum
 memoratur Megacreontis, civis Abderitae, qui suasit
 Abderitis, ut cives universi, mares atque foeminae,
 templa adirent sua, supplicesque precarentur a
 Diis, ut posthac dimidium imminentium malo-
 rum velint amoliri, et praeteritorum causam gra-
 tias eisdem diis agerent, quod rex Xerxes non
 bis singulis diebus cibum capere consuesset. Quod
 si enim imperatum Abderitis fuisset, prandium
 etiam similiter atque coenam parare, duorum at-
 terutrum illis fuisse eligendum, aut non manere
 advenientem Xerxem, aut, si mansissent, omnium
 hominum pessime adtritum iri. Isti igitur, quam-

πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.“ Οἱ μὲν δὲ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπέτελεον.

- 121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε αὐτὸν ἐκείνου πορεύεσθαι τὰς νέας· Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ’ ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτα 5 τον εἶναι. Μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ᾧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποίετο. τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτῶν ἔταξε παρὰ θάλασσαν εἶναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὲ ἐστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ Μασί- 10 στης. ἑτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦν τοῦ στρατοῦ τριτημοῖς· τὴν μεσόγαίαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ

CXX. 11. διατριβῆναι. ἐκτριβῆναι malim.

quam gravissime adflitti, tamen exsecuti sunt mandatum.

(121.) Acantho Xerxes classem a se dimisit, iter persequi iussam, mandato dato praefectis, ut navales copiae ad Thermam sese opperirentur: ad illam dico *Thermam*, quae *Thermaeo sinui* imminet, qui ab illa etiam nomen invenit: hac enim maxime compendiarium esse viam cognoverat. Quippe a Dorisco, usque Acanthum, in hunc modum ordinatus exercitus fecerat iter. Terrestres omnes copias in tria agmina aequis fere partibus Xerxes partitus erat: quorum unum, cui Mardonius et Masistes praecerant, iussum erat secundum mare simul cum classe iter facere; alterum agmen, ducibus Tritantaeche et Gergi, per mediterranea proficiscebatur; tertia pars, cum qua

Γέργης. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπαρῆτο αὐτὸς
 ὁ Ξέρξης, ἥτε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ πα-
 15 ρύχετο Σμερδομέϊα τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν 122
 ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξῃ, καὶ διεξέ-
 πλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχου-
 σαν δὲ εἰς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσῃ τε πόλιν καὶ Πίλωρος
 5 καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηταί· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ
 τούτων τῶν πόλειων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπά-
 μενος εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἀμπελον,
 τὴν Τωρωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τὰςδε
 πόλιν, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Το-
 10 ρώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὀλυνθον.
 ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιβωνίη καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτι- 123
 κὸς στρατὸς ὁ Ξέρξῃ, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης
 ἐπὶ Καναστραίων ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης

CXXII. 6. ἀπίμπος. Alii ἀπικόμενος.

ipse erat Xerxes, mediâ incedebat viâ, ducibus Smerdomene et Megabyzo. (122.) Navalis igitur exercitus, postquam a Xerxe dimissus est, et per fossam navigavit, quae per Athon montem in eum sinum perducta erat, supra quem positum est Assa oppidum, et Pilorus, et Singus, et Sarta; inde absumto ex his quoque oppidis militum manu, in Thermaeum sinum navigare perrexit. *Ampelon* circumvecsus, Toronaeum promontorium, praeter Graecas hasce civitates navigavit, Toronam, Galepsum, Sermylam, Mecybernam, Olynthum; e quibus item naves et milites adsumsit. Nomen huius regionis *Sithonia* est. (123.) Ab Ampelo dein promontorio idem nauticus Xerxis exercitus rectam viam ad Canastraeum pro-

ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρε-
 λάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πό- 5
 λιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιάνης, καὶ
 Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλ-
 λήν, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην, νεμόμεναι.
 Παραπλέον δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε ἐς τὸ
 προσημνέον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσ- 10
 χέων πόλεων τῇ Παλλήῃ, ὁμαυρουσίων δὲ τῷ Θερ-
 μαίῳ κόλπῳ· τῆσι οὐνόματά ἐστι ταῦτα, Λίπαξος,
 Κόμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴ-
 κια. ἡ δὲ ταυτῶν χώρα, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε κα-
 λέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνίης, ἐς τὴν ἐτελεύταν καταλέγαν 15
 τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτὸν τε τὸν Θερμαῖον
 κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν
 τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ αἰκίμετο ἐς τε τὴν προσημνέ-

montonium carpens, quod ex universa Pallene ma-
 xime prominet, naves inde et milites ex Potidaea et
 Aphyti et Neapoli et Aega et Therambo et Sciona
 et Menda et Sana adsumsit. Haec enim sunt oppida
 in *Pallene*, quae nunc vocatur, sita; cui regioni
 olim *Phlegra* fuerat nomen. Hanc regionem prae-
 tervectus, in constitutum locum navigavit, obiter
 adsumtis etiam copiis ex oppidis Pallenae finitimis,
 et Thermaeo sinui adiacentibus, quorum haec sunt
 nomina: Lipaxus, Combrea, Lisae, Gignonus, Cam-
 psae, Smila, Aenea. Regio, in qua insunt haec op-
 pida, etiam nunc *Crossaea* vocatur. Ab Aenea, in
 qua finem enumerandorum oppidorum feci, iam in
 ipsum *Thermaeum sinum*, et in terram *Mygdoniam*
 navigavit classis, pervenitque ad praedictam urbem

νην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλίστραν, ἐπὶ
30 τοῦ Ἀξίου ποταμόν· ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε
καὶ Βοττιαϊίδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στενὸν
χωρίον πόλιν Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ Ἀξίου πο- 124
ταμόν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλιν τρυ-
πέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ
καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκανθοῦ, τὴν
5 μεσόγαλιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος εἰς τὴν Θέρ-
μην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρη-
στανικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχιδωρον, ὃς ἐκ Κρησταναιῶν
ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας, καὶ ἐξίει παρὰ
τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, 125
λέοντες οἱ ἐπιθήκαντο τῇσι σιτοφόροις καμήλοις. κα-
ταφοιτούντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες

*Thermam, et Sindum et Chalestram oppidum, ad
Axium fluvium; qui Mygdoniam a Bottiaide deter-
minat, cuius in regionis areto ad mare spatium oppida
sunt Ichnae et Pella.*

(124.) *Classis igitur ibi circa Axium fluvium et
Thermam urbem aliaque in medio sita oppida in
statione mansit, regem exspectans. Xerxes vero et
terrestriis exercitus, ex Acantho profectus, per me-
diterranea carpsit viam, Thermam tendens. Fecit au-
tem iter per Paeonicam terram et per Crestonicam
ad fluvium Echedorum, qui e Crestonacis initio sum-
to per Mygdoniam fluit, et iuxta paludem, quae est
supra Axium, in sinum illum aquas suas infundit
(125.) Hac dum iter fecit Xerxes, in camelos impe-
dimenta portantes impetum fecere Iones. Hi enim*

τὰ σφέτερα ἦεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑπο-
 ζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραΐζον 5
 μούνας. θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ τι κατ' ἦν, τῶν ἄλ-
 λων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῆσι κα-
 μήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον ὁπώπεσαν θη-
 126 ρίον, μὴτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ
 χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ
 κέρα ὑπερμεγάλεια ἔστι; τὰ ἐς Ἑλλήνας Φοιτέοντα.
 οὗρος δὲ τοῖσι λέουσιν ἔστι ὅ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποτα-
 μὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε 5
 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶθι πάσης τῆς ἐμ-
 προσθεν Εὐρώπης ἴδωι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρης
 τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ὑπολοίπῃ ἡπείρῃ· ἀλλ' ἐν τῇ με-
 127 ταξὺ ταύτην τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπῆκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν.

noctu e consuetis suis sedibus descendentes, nullo alio neque iumento tacto, neque homine, solas corripiebant camelos. Atqui mirari subit, quid caussae fuerit quod leones compelleret, ut, intactis aliis omnibus, solis camelis insidiarentur, quum numquam vel vidissent hoc animal, vel periculum eius fecissent. (126.) Sunt autem in his regionibus frequentes *leones*, et boves item sylvestres, quorum cornua immani sunt magnitudine; quae in Graeciam solent importari. Terminus autem *leonibus* est Nestus fluvius per Abdera fluens, et Acarnaniam perfluens Achelous. Nam nec orientem versus ulla in parte anterioris Europae leonem aliquis videat, nec ab occidente Acheloi in reliqua continente; sed inter duos istos fluvios leones gignuntur. (127.) *Ther-*

ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύμενος τὴν πα-
 ρὰ θάλασσαν χώραν τοσηνδεῖ ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης
 5 πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδιδίω τε ποταμοῦ
 καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαίδα τε
 καὶ Μακεδονίδα, ἐς ταῦτό ρέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγον-
 τες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις
 αἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν,
 10 ἐκ Κρηστωναίης ῥέων Ἐχιδώρος μόνος οὐκ ἀντέχρησε
 τῇ στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπίλιπε.

Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὐρα τὰ Θεσσα. 128
 λικὰ, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάλῃ τε
 ὑπερμήκειά ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλαῶνα στε-
 νὸν πυκνανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥεῖ ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε
 5 εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην. Φέρουσαν, ἐπεθύμησε
 πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν

nam ut Xerxes pervenit, substitit ibi cum exercitu.
Obtinebant autem castra exercitus totam oram mari-
timam, inde a Therma urbe et terra Mygdonia usque
ad Lydiam fluvium et Haliacmonem, qui Bottiacam
a Macedonia disterminant, in eundem alveum aquas
suas confundentes. Tantum terrae spatium occupa-
runt barbarorum castra. Fluviorum autem, quos
commemoravi, solus Echedorus, e Crestonacis fluens,
ad potandum non suffecit exercitui, sed aqua illum
destituit.

(128.) *Xerxes* vero ex *Therma* prospectans *Thes-*
salicos montes, Olympum atque Ossam, altitudine
mirum in modum eminentes, ut rescivit in medio
illorum angustam esse convallem, quam perfluat
Peneus amnis, audivitque esse ibi viam quae in

ἄνω ὁδὸν ἔμελλε εἰλᾶν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατ' ἐπὶ
 οἰκημένων, εἰς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν ταύτην
 γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε,
 καὶ ἐποίησε ταῦτα. ἐσβαὺς εἰς Σιδωνίην νῆα, εἰς τὴν περ
 10 ἐστέβαινε αἰεὶ ὅπως τι εἴηλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε
 σημήσιον καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐ-
 τοῦ τὸν περὶ ὁδὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπῆκετο, καὶ ἐβήσατο
 Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θάσματι μεγάλῳ
 ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἶρε- 15
 129 σαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ πα-
 λαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκληϊσμένην πάντο-
 θεν ὑπερμήκασιν οὖροις. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ
 ἔχοντα, τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκλῆει,

Thessaliam ferat, cupidus fuit nave conscensa spe-
 ctandi *ostium Penei*: quippe ducturus erat exerci-
 tum superiore via per Macedonas, superne habitantes,
 in Perrhaebos praeter Gonnon urbem, quum tutissi-
 mum illae iter esse rescivisset. Et sicut cupivit, ita
 fecit. Conscensa nave Sidonia, quam eandem semper
 conscendere consueverat, quoties tale quidpiam su-
 sciperet, signum reliquis etiam navibus proposuit
 solvendi, relicto ibi pedestri exercitu. Ubi ad ostium
 Penei Xerxes pervenit, illudque spectavit, ingenti
 captus est admiratione: advocatosque viae duces in-
 terrogavit, fieri-ne posset, ut averteretur fluvius et
 alia parte in mare derivaretur? (129.) *Thessa-*
liam fama est *lacum* olim fuisse, utpote altissimis
 montibus undique circum clausam. Etenim latus
 orienti obversam praeccludunt *Pelius* et *Ossa* mon-

5·συμμίσγοντα τὰς ὑπαρξίας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βο-
ρέῳ αἰέμου, Οὐλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος·
τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἀνεμον νότον, ἡ Ὀθρυς·
τὸ μέσον δὲ τρυτίων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη
ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλη. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἀλ-
10 λων συχρῶν ἐσβαλλόντων, πάντε δὲ τῶν δοκίμων μάλι-
στα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχρόνου,
καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυνὶ ἐς τὸ πᾶν τοῦτο
συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληθέντων τὴν Θεσ-
σαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στει-
15 νοῦ, ἔκρουν ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ
ὔδωρ πάντες ἐς τὸ αὐτό· ἐπὶ αὐτῇ δὲ συμμιχθένσι τάχιστα,
ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνω-
νύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται
οὐκ ἔοντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς πο-

tes, quorum radices sese contingunt: septemtrionale
latus *Olympus* praecludit, occidentale *Pindus*, me-
ridiei obversum *Othrys*: et cava terra inter praedi-
ctos montes intercepta, *Thessalia* est. Igitur quum
in hanc terram et alii frequentes rivi et quinque
prae caeteris clari influant hi, Peneus, Apidanus,
Onochonus, Enipeus, et Pamisus; omnes hi modo
nominati rivi, ex montibus Thessaliam cingentibus
in hunc campum influentes, per unam convallem,
eamque angustam, exitum habent in mare, postquam
in unum alveum aquas suas cuncti infuderunt: qui
ex quo confluxere, caeteri nomen omittunt suum,
et unum *Penei* nomen manet. Pristinis vero tempo-
ribus, quum convallis illa nondum existeret, quae
exitum aperit aquis, aiunt rivos illos, et praeter

ταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοις τὴν 20
 Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν
 τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν ῥέοντας δέ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην
 πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ Φασι Πο-
 σειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, εἰ-
 κότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν 25
 σείειν, καὶ τὰ διατεωῖτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ Θεοῦ τούτου
 ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν Φαίη Ποσειδέωνα ποιῆ-
 σαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 130 διάστασις τῶν οὐρίων. Οἱ δὲ κατηγορούμενοι, εἰρομένου
 Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ,
 ἐξεπιστάμενοι αἰτρακάως, εἶπον· „Βασιλεῦ, ποταμῷ τοῦ-
 „τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκασα,
 „ἀλλ' ἥδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περισσὲς φαίνεται πᾶσα 5

CXXX: 5. ἥδε αὕτη. ἥδε αὐτὴ ἢ *multum cum viris doctis*, haec una.

rivos Boebeidem lacum, nomina quidem ea quibus
 nunc adpellantur non habuisse, sed nihilo minus
 quam nunc fluxisse, atque adeo effecisse ut *pelagus*
 esset tota *Thessalia*. Et ipsi quidem Thessali aiunt,
Neptunum fecisse convallem illam, per quam tam-
quam canalem effluit Peneus: nec praeter rationem
 hoc adfirmant. Qui enim Neptunum existimat mo-
 vere terram, et, quae terrae motu diducta sunt,
 opera huius dei esse; is istud videns dixerit, *Neptu-*
num id fecisse. Est enim illa montium diductio, ut
 mihi quidem adparet, terrae motu effecta. (130.)
 Viae autem duces, quaerenti Xerxi *an alius foret*
Peneo exitus in mare, rem adcurate compertam
 habentes, responderunt: *Non est, Rex, huic flu-*
mini alius exitus qui ad mare pertineat, nisi hic

„Θεσσαλίη.“ Ξέρξης δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα.
 „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ
 „ἐφύλαξαντο γνωσιμαχοῦντες, καὶ τᾶλλα, καὶ ὅτι
 „χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ
 10 „ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μόνον ἐπιναί σφειν ἐπὶ τὴν
 „χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ
 „παρatreψάντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρων· ὥστε Θεσσα-
 „λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε εἰς τοὺς Ἀλευέω παῖδας, ὅτι
 15 πρῶτοι Ἑλλήνων, ὄντες Θεσσαλοὶ, ἔδοσαν ἑαυτοὺς βα-
 σιλεῖ· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφειας τοῦ ἔθνους
 ἐπαγγέλλεσθαι Φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ Θησα-
 μνος, ἀπέπλεε εἰς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὲ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχράς. τὸ 131

ipse: est enim tota Thessalia undique montibus cincta. Ad haec Xerxes dixisse memoratur: Prudentes viri sunt Thessali: itaque iam multo ante sibi praecaverunt, pares se nobis non esse agnoscentes, quum aliis rebus, tum quod terram incolunt captu et expugnatu facilem. Nulla enim alia re fuerit opus, nisi ut hoc flumen in illorum terram immit-tatur, aggere ex hac convalle repulsum, et in eos per quos nunc fluit alveos aversum; quo universa Thessalia, praeter montes, aquis mergeretur. Haec dixit ad Aleuae filios spectantia, quod illi, Thessali quum essent, primi Graecorum sese regi tradiderant; quos de communi gentis consilio societatem sibi pollicitos esse Xerxes arbitrabatur. His dictis, quae voluerat contemplatus, Thermam renavigavit.

(131.) Ibi tum aliquammultos dies in Pieria est
Herod. T. III. P. I.

- γὰρ δὴ οὗρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτη-
μορις, ἵνα ταύτῃ διεξῆι ἅπαντα ἡ στρατιὴ εἰς Περραιβοὺς.
Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ
γῆς αἶτησιν, ἀπικέατο· οἱ μὲν, κωνοὶ, οἱ δὲ, φέροντες 5
132 γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἷδε,
Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοὶ, Λοκροὶ,
Μάγνητες, Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θη-
βαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιδέων τε καὶ
Πλαταιέων. Ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον 5
οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον αἰετάρμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὧδε
εἶχε· „Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφείας αὐτοὺς Ἕλλη-
„νες εἶντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ
„τῶν πραγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
133 „θεῷ.“ τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς 10

commoratus. Etenim montem Macedonicum tertia pars exercitus tondebat, ut illac universae copiae in Perrhaebos transirent. Interim praecones per Graeciam ad postulandam terram dimissi redierunt; alii vacui, alii *terram et aquam* adferentes. (132.) Qui haec dederunt populi, hi fere fuere: Thessali, Dolopes, Enianes, Perrhaebi, Locri, Magnetes, Malienses, Achaei Phthiotae, Thebani et reliqui Boeoti, exceptis Thespiensibus et Plataeensibus. Contra hos Graeci ii, qui bellum adversus barbarum susceperunt, foedus pepigerunt interposito iuramento, cuius haec erat formula: *Quicumque populi Graeci Persae sese tradiderint, nulla necessitate coacti, rebus suis bene habentibus, hos Delphico deo esse decimandos.* Haec formula foederis fuit a Graecis contra hos initi. (133.) Athenas autem et Spartam praecones

δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ
γῆς αἰτήσιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα. πρότερον Δαρείου
πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον-
5 τας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς Φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέ-
λευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασι-
λέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτή-
σοντας. Ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι τῷτα ποιήσασι τοὺς
κήρυκας συνήναικε ἀνθέλκτον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι,
10 πλὴν ὅτι σφέων ἢ χώρῃ καὶ ἢ πόλιν ἐδηϊώθη· ἀλλὰ
τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι 134
δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου,
τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλ-
θυβίου ἱερόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυ-
5 βιάδαι καλούμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆαι αἱ ἐκ Σπάρτης

ad terram postulandam Xerxes non misit, hac de
caussa. Superiori tempore, quum ad hoc ipsum Da-
rius legatos misisset, hos, qui postulatum venerant,
Athenienses in *barathrum*, Lacedaemonii vero in
puteum praecipitaverant, iussos ex his terram et
aquam capere regi adferendam. Hanc ob caussam ad
hos Xerxes non misit qui postularent. Quod quidem
ob facinus adversus praecones admissum quidnam
Atheniensibus mali acciderit, dicere non possum, nisi
quod terra eorum et urbs evastata est: at hoc quidem
non illam ob culpam puto accidisse. (134.) In
Lacedaemonios vero incubuit *Talthybii* ira, praecon-
is Agamemnonis. Est enim Spartaе Talthybii fa-
num: et supersunt ibi posterī Talthybii, *Talthybia-*
dae nominati, quibus hoc privilegium datum est,
ut omnia praeconum munera apud Spartanos exer-

πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρ-
 τηήτῃσι καλλιεῖσθαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφο-
 ρῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, αἰλῆς τε πολλάκις συλ-
 λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βού- 10
 λοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν,
 Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες
 Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνή-
 κοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐβελονταὶ ὑπέδυσαν ποιήν τινας
 Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. 15
 οὕτω Σπαρτιῆται τούτους, ὡς ἀποδανευμένους, ἐς Μή-
 135 δους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀν-
 δρῶν θάματος αἴξῃ, καὶ τὰδε πρὸς τούτοις τὰ ἔπεια.
 πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνα.
 ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν

ceant. Ab illo vero tempore Spartanis sacra facienti-
 bus non contigit perlitare: idque longum per tempus
 apud eos obtinuit. Quod quum dolerent Lacedaemo-
 nii, et in magna ponerent calamitate, concione po-
 puli saepius habita, et praeconio edito in hanc sen-
 tentiam, *si quis vellet Lacedaemoniorum pro Spar-
 ta mortem obire*, tum vero Sperthias Aneristi filius,
 et Bulis Nicolai, cives Spartani, egregio viri ingenio,
 [*sive, nobili loco nati,*] et opibus eminentes, ultro
 sese obtulerunt ad poenas Xerxi solvendas pro Darii
 praeconibus, Sparta occisis. Ita hos Spartani, tam-
 quam subituros supplicium, in Medos miserunt.
 (135.) Estque et audacia ista horum virorum admi-
 ratione digna, et eorumdem oratio, quae fuit huius-
 modi. Dum Susa proficiscuntur, veniunt ad Hydar-

- 5 παραβαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὃς σφίνας,
 ξύνια προθέμενος, εἰστία. ξεινίζων δὲ, εἶρετο λέγων τά-
 δε· „ Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ Φεύγετε βασιλεῖ Φί-
 „ λαι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄν-
 „ δρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγμα-
 10 „ τα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας
 „ αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδοξασθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες
 „ εἶναι ἀγαθοὶ, ἕκαστος ἂν ὑμέων ἀρχὴ γῆς Ἑλλάδος,
 „ δόντος βασιλῆος.“ Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε·
 „ Ὑδαρνης, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας
 15 „ ταῖνουςα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ
 „ δὲ ἄπειρος εἶναι. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσται,
 „ ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθης, οὗτ' εἰ ἔστι γλυκὺ, οὗτ'
 „ εἰ μὴ. εἰ γὰρ αὐτῆς περήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-

nem. Is Hydarnes genere Persa erat, praefectus orae
 maritimae Asiae; qui eos ad hospitium vocatos, et
 liberaliter exceptos, his verbis interrogavit: *Viri
 Lacedaemonii, quid tandem respicitis amici esse
 Regis? Me et res meas respicientes, videtis quo
 pacto sciat Rex viros bonos honorare. Ita igitur
 vos quoque si Regi vos traderetis, quos ille viros
 bonos iudicat, unusquisque vestrum parti cuidam
 Graeciae imperaturus esset Regis beneficio. Ad
 haec illi responderunt: Hydarnes, non ex aequo
 proficiscitur hoc quod tu nobis das consilium.
 Nam id, quod tu expertus es, nobis consulis:
 alterum autem non es expertus. Servire quidem
 nosti; libertatis vero nondum cepisti experimen-
 tum, utrum dulcis sit, nec ne. Hanc enim si esses
 expertus, consuleres nobis, ut pro ea non hastis*

„βουλευοῖς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πε-
 136 „λέκεσι.“ Ταῦτα μὲν Ἰδάρνα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦ- 20
 τεν δὲ ὡς ἀνέβησαν εἰς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ εἰς ὄψιν
 ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ
 ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνεῖν βασιλῆα προσ-
 πίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτέων ἐπὶ κε- 5
 φαλὴν, ποιήσιν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ
 εἶναι ἄνθρωπον προσκυνεῖν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἤκειν. ὡς
 δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ
 λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· „ὦ βασιλεῦ Μῆδων, ἔπεμ-
 „ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπο- 10
 „λομένων κηρύκων, ποιῆν ἐκείνων τίσοντας.“ Λέγουσι
 δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης „οὐκ,
 „ἔφη, ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ
 „συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναν-

modo pugnaremus, verum etiam securibus. Haec illi responderunt Hydarni. (136.) Inde ubi Susa adscenderunt, et in conspectum venere regis, primum quidem, iubentibus satellitibus et vim illis adferentibus ut in terram prostrati adorarent regem, neutiquam se, etiam si in caput ab illis detruderentur, id facturos aiebant; nec enim sui moris esse adorare hominem, nec eâ causâ venisse. Tum, postquam ne id facerent ita repugnarunt, deinde haec et his similia dixere; Rex Medorum! Miserunt nos Lacedaemonii, ut pro praeconibus Sparta occisis poenam solvamus. Quibus Xerxes, ut erat generoso animo, respondit, Non se similem futurum Lacedaemoniis: illos enim, occidendo praecones, iura hominibus omnibus sancta vio-

- 15 „τας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦ-
 „τα οὐ ποιήσιν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύν-
 „σιν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας.“ Οὕτω ἡ Ταλθυβίου 137
 βίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύ-
 σατο τὰ παραυτίκα, καὶ περ ἀπονοστήσαντων ἐς Σπάρ-
 τη Σπερβίῳ τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολ-
 5 λῶ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων
 πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτ' αὖ μοι ἐν ταῖσι
 θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε
 ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ
 ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπίπτειν ἐς τοὺς
 10 παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασι-
 λῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς
 Ἀνήριστον τὸν Σπερβίῳ, ὃς εἴλε ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρτυ-
 ρος, ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι

CXXXVII. 13. καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν. *Corrigunt viri do-
 cti καταπλώσαντας πλήρεϊ Ἀνδρῶν.*

*lasse; se vero, quod in illis damnet facinus, id
 non admissurum; neque illos vicissim interficiendo
 culpā liberaturum Lacedaemonios. (137.) Ita, ra-
 tione istā a Lacedaemoniis inītā, pacata in praesens
 tempus est Talthybii ira, licet Spartam redierint
 Sperthias et Bulis. At multo post tempore recrudit
 illa, ut aiunt Lacedaemonii, in bello Peloponnesio-
 rum et Atheniensium. Quae res, si qua alia, utique
 divinitus accidisse mihi videtur. Nam, ut in legatos
 ingrueret Thalthybii ira, neque cessaret priusquam
 exitum esset nacta, id ius et fas ferebat: quod vero
 in filios ingruerit horum virorum qui pacandae eius
 caussa ad regem erant profecti, in Nicolaum Bulidis
 filium, et in Sperthiae filium Aneristum, qui pisca-*

ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μήνης. οἱ γὰρ, πεμθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίαν ἄγγελοι εἰς τὴν Ἀσίην, 15
 προδοβέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηάκων βασιλῆος, καὶ Νυμφροδώρου τοῦ Πύθεω, ἀνδρὸς Ἀβδηρί-
 τω, ἤλυσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων·
 μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστεάς ὁ Ἀδεϊμάντου, Κορίν- 20
 θιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένε-
 το τοῦ βασιλέως στόλου.

138 ἘΠΑΝΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἡ δὲ
 στρατηλασίῃ ἡ βασιλείος οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθή-
 νας ἐλαίνει, κατίετο δὲ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθα-
 νόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίᾳ
 πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν, δόντες γῆν τε 5

tores Tirynthios cepit, navi oneraria navigans viris repleto; id igitur ex divini numinis ira accidisse plane mihi fit manestum. Hi enim, quum a Lacedaemoniis legati missi essent in Asiam, proditi a Sitalce Terei filio, Thracum rege, et Nymphodoro Pythae filio Abderita, intercepti sunt prope Bisanthem ad Helle-spontum; et in Atticam abducti, interfecti sunt ab Atheniensibus, cum eisque Aristetas Adimanti filius, Corinthius. Sed hoc quidem multis annis post hanc regis accidit expeditionem.

(138.) SED ad superiorem revertor narrationem. Regis haec expeditio titulum quidem habebat tamquam adversus Athenas tendens, sed contra universam dirigebatur Graeciam. Qua re multo ante cognita, non eodem modo Graeci omnes erant adfecti. Quippe eorum alii, quum terram et aquam Persae

καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πιστόμενοι
ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβαρίου· οἱ δὲ, οὐ δόντες, ἐν δαίματι
μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν εὐσεΐαν ἐν τῇ Ἑλ-
λάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε
10 βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μη-
δίζοντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι 139
γνώμῃ ἀποδέξασθαι, ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων
ἀνθρώπων, ἑμῶς δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι αἰσθητός,
οὐκ ἐπισχῆσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταρρώδησαντες τὸν ἐπιόν-
5 τα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἥ καὶ μὴ ἐκλιπόν-
τες, ἀλλὰ μέναντες, ἔδωκαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κα-
τὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιῆμενοι· βα-
σιλεῖ. εἰ τοῖνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδὲς ἡντιοῦτο Ξέρ-
ξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἡπειρον τοιαύδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολ-
10 λοι τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ

dedissent, confidebant nihil mali a barbaro sibi illa-
tum iri: alii vero, qui non dederant, ingenti metu
tenebantur; quum nec navium idoneus numerus es-
set in Graecia, quibus excipere invadentem hostem
possent, et multitudo arma capere nollet, sed haud
cunctanter faveret Medis. (139.) Atque hoc loco
necessitas me cogit, ut sententiam dicam, invidiosam
quidem illam apud plerosque homines: nec tamen
me retinebo, quin id quod manifeste verum mihi
videtur, pronunciem. Si *Athenienses* imminentis
periculi metu terrâ suâ excessissent, aut si manentes
tradidissent se *Xerxi*, Graecorum nulli periculum
facturi erant mari occurrendi regi. Quod si ergo
mari nemo restitisset *Xerxi*, in continenti utique ita
se res erat habitura. Quantumvis multae murorum

Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν
 συμμάχων. (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ
 πόλιν ἀλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρ-
 βάρου) ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδεξά-
 μνοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν 15
 ἔπαθον ἢ πρὸ τοῦ, ὁρίοντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλη-
 νας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξην·
 καὶ οὕτω ἂν, ἐπ' ἀμφοτέρα, ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρ-
 σης. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ
 Ἴσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ᾦν, 20
 βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. Νῦν δὲ, Ἀθη-
 ναίους ἂν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος,
 οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν

CXXXIX. 23. τὸ ἀληθές. τὰ ληθίως corrigunt viri docti.

loricae per Isthmum fuissent a Peloponnesiis erectae,
 deserti *Lacedaemonii* a sociis (non illis quidem vo-
 lentibus, sed necessitate coactis, quippe quorum ci-
 vitates singulatim ab hostium classe fuissent expugna-
 tae) soli fuissent relictī: soli autem relictī, fortibus
 editis facinoribus, genere se erant occubituri. Aut
 hoc fato erant functuri: aut, priusquam illud forent
 experti, quum vidissent reliquos Graecos cum Medis
 sentire, ipsi quoque deditionem erant facturi: atque
 ita, utrumlibet accidisset, Graecia in potestate erat
 futura Persarum. Nam murorum illorum per Isth-
 mum ductorum quaenam futura fuisset utilitas, ex-
 putare equidem non possum, quando rex maris te-
 nuisset imperium. Nunc si quis dicat, *Athenien-
 ses sospitatores fuisse Graeciae*, non aberraverit a
 vero: etenim, utram rationem rerum gerendarum

πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ρέψαν ἔμελλε. ἐλόμενοι
25 δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τούτο τὸ Ἑλληνι-
κὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμῆδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν
οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γὰρ θεοὺς ἀνωσά-
μενοι. οὐδὲ σφας χρηστήρια φοβερά, ἐλθόντα ἐκ Δελ-
φῶν, καὶ ἐς δέσμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλυπεῖν τὴν Ἑλ-
30 λάδα· ἀλλὰ καταμείναντες, ἀπόσχοντο τὸν ἐπίοντα ἐπὶ
τὴν χάριν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφούς Θεοπρόψας, 140
χρηστηριάζεσθαι ἑσὶν ἑτοῖμι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ
ἴρον τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἕξον-
το, χρᾶ ἡ Πυθίη, τῇ οὐνομα ἦν Ἀριστονίκη, ταῦδε·
5 ὦ μέλειο, τί κάθησθε; λιπῶν, Φεῦγ' ἔσχατα γαίης,

CXXXIX. 25. τοῦτο. οὕτω malebam cum Valch.

illi sequerentur, ea ratio praeponderatura erat. Ita-
que, quum hoc sint secuti ut libera maneret Graecia,
hi soli sunt, qui, quidquid Graeci generis reliquum
erat quod cum Medis non sentiret, id excitarunt,
quique, secundum deos utique, regem repulerunt.
Neque eos oracula terribilia Delphis advenientia,
ingentemque incutientia metum, movere potuerunt
ut Graeciam desererent: sed permanentes sustinue-
runt invadentem fines suos hostem.

(140.) Missis enim Delphos legatis consulere ora-
culum Athenienses voluerant. Qui legati postquam,
peractis circa templum legitimis caerimoniis, aedem
essent ingressi consedissentque, hoc eis Pythia, cui
nomen erat Aristonica, oraculum ediderat:

*O miseri! quid sedetis? fugite ad extrema ter-
rarum,*

δάματα καὶ πόλιος τροχουδέος ἄκρα κάρηνα.

Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
οὔτε πόδες νέατοι, οὐτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης

λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. Κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συριηγανὲς ἄρμα διώκων. 10

πολλὰ δὲ καλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἶον·
πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,

οἱ που ἰδρῶτι ρεούμενοι ἐστήκασι,

δείματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρέφοισι

αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδ' ὄν κακότητος ἀνάγκας. 15

Ἄλλ' ἴτον ἐξ αὐτόιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θιοπρόποι, συμ-

relictis aedibus et summis collibus in-orbem-con-
ditae urbis!

Nec enim caput firmum manebit, nec corpus,
nec extremi pedes, neque manus, nec de media
quidquam

supererit, sed misere adflicta erit. Disturbabit
enim illam

et ignis, et acer Mavors, Syriacum agens currum.
Multaque etiam alia munita perdet loca, non
modo tuum:

multaque Immortalium templa rabido dabit igni,
quae iam nunc passim stant sudore defluentia,
metuque trementia: et de summis tectis
sanguis ater defluit, inevitabilium praenuncius
malorum.

Sed excedite hoc penetrati, et animi robur op-
ponite malis.

(141.) His auditis, Atheniensium legati gravissimo

Φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐ-
τοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδρο-
βούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα,
5 συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὐτὶς ἐλ-
θόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἰκέτας. πειδομένοισι
δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι. ὦναξ, χρῆ-
,,σον ἡμῶν ἄμενον τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς
,,ἱκετηρίας τὰςδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπι-
10 ,,μεν ἐκ τοῦ αἰδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενόμεν, ἔστ'
,,ἂν καὶ τελευτήσωμεν· ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμα-
τις χρᾶ δεύτερα τὰδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λίσσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.

15 Σοὶ δὲ τόδ' αὐτὶς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·

CXLI. 15. πελάσσας. Fors. πιδήσσας.

luctu erat adfecti. Qui quum ob nunciatam calamitatem prorsus abiecissent animum, Timon Androbuli filius, civis Delphensis, spectatus in primis inter suos, consuluit eis, ut sumto oleae ramo iterum intrarent, et supplicum habitu denuo peterent oraculum. Cui quum illi obsecuti essent, dixissentque: *O rex Apollo! melius nobis oraculum de patria ede, hos supplicum ramos respiciens, quos tibi ferimus: aut ex hoc penetrati non discedimus, sed hic manebimus usque dum vitâ excedamus*: hæc ubi dixerunt, alterum illis oraculum Pythia edidit huiusmodi:

*Non potest Pallas Iovem Olympium flectere,
multis illum verbis precata prudentique consilio.
Tibi vero hoc rursus verbum edico, adamantis
instar firmum:*

- Τῶν ἄλλων γὰρ αἰσικομένων, ὅσα Κέκροπος οὖρος
 ἔντος ἔχει, κευθμών τε Κιθαειῶνος ζαθέοιο,
 τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύσπα Ζεὺς
 μῦνον ἀπάρβητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
 Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα 20
 πολλὰν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι ται κατὰ πάντιος ἔσση.
 Ὡς δὲ Σαλαμῖς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἣ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἣ συνιούσης.
 142 Ταῦτά σοφι, ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
 ἐδόκει εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὰς
 Ἀθήνας. ὥς δὲ ἀπαλθόντες οἱ θεοπρόκοι ἀπήγγελλον εἰς

*Quando alia omnia capientur, quae intra Cecro-
 pis fines*

*et sacri Cithaeronis latebras sunt comprehensa;
 Tritoniae hoc dat late-cernens Iupiter, ut lig-
 neus murus*

*solus inexpugnabilis sit, qui te tuosque liberos
 servet.*

*Neque tu equitum peditumque ingentem exer-
 citum*

*tranquillus mane, a continente invadentem; sed
 recipe te,*

*terga vertens. Erit tempus, quum tu etiam con-
 tra stabis.*

*O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
 sive passim disseminata Cerere, sive collecta.*

(142.) Quae quum mitiora ipsis essent esseque vide-
 rentur quam prius editum oraculum, scripto haec
 consignarunt, et redierunt Athenas. Id ipsum vero

- τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζη-
 5 μένων τὸ μαντήιον, καὶ αἰδοὶ συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν
 πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφί τὸν θεὸν
 τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ
 πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὲ κατὰ
 τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τείχος εἶναι.
 10 αἱ δ' αὖ ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταῦ-
 τας παραρτέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς αὖ
 δὲ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τείχος, ἔσφαλλε
 τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης·
 15 ὦ θεῖη Σαλαμὶς! ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἡ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἡ συνιούσης.
 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν Φαρμέ-

responsum postquam reversi legati ad populum re-
 tulere, et aliae multae dicebantur sententiae ab his
 qui in mentem oraculi inquirebant, et hae duae ma-
 xime inter se conflictantes. Dicebant seniorum non-
 nulli, videri deum significare *superfuturam esse ar-*
cem. Erat enim olim arx Athenarum septo munita:
 hi igitur, id septum cogitantes, hunc esse *ligneum*
illum murum coniectabantur. Alii contra, *naves*,
 aiebant, *a deo significari*; hasque parandas esse,
 atque instruendas omissis aliis rebus omnibus, con-
 tendebant. Hi vero ipsi, qui *naves esse* dicebant *lign-*
neum murum, in duobus postremis Pythiae versibus
 illis haesitabant:

O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
sive passim disseminatâ Cerere, sive collectâ.

Quae ob verba conturbabantur animi eorum qui *na-*
ves interpretabantur *ligneum murum*. Nam inter-

κων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμο-
 λόγιοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα.
 θεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, ναυμαχίῃ παρασκευασαμένους.
 143 Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριών,
 τῷ ὄνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλῆος
 ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμο-
 λόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιαῦτα· „Εἰ ἐς Ἀθη-
 „ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν 5
 „δοκέειν ἡπίως χρῆσθαι, ἀλλὰ ὥδε, ὦ σχετλίη
 „Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ ὦ θεῖ Σαλαμίς· εἴπερ
 „γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσῃν. ἀλ-
 „λὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρη-
 „στήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὄρθον, ἀλλ’ οὐκ ἐς 10
 „Ἀθηναίους.“ παρασκευάζεσθαι ὥν αὐτοὺς ὡς ναυμα-

CXLIII. 5. ἰόντως. ἐόντως corrigunt viri docti.

pretes oraculi in hanc sententiam verba haec acci-
 piebant, quasi ad Salaminem essent cladem accep-
 turi, si ad navalem pugnam sese comparassent.
 (143.) Erat autem Athenis vir quidem, nuper inter
 primarios cives locum consecutus, cui erat nomen
Themistocles, vulgo vero *Neoclis filius* adpella-
 batur. Hic vir, negans recte ista accipi ab oraculorum
 interpretibus, in hanc sententiam disseruit. Si ad
 Athenienses spectaret istud dictum, non adeo miti
 verbo usum fuisse, ait, deum, sed O misera
 Salamis dicturum fuisse, non O divina Sala-
 mis; si quidem circa eam perituri essent incolae.
 Sed enim in hostes valere dei responsum, si quis
 illud recte intelligat, non in Athenienses. Itaque
 suavit civibus, ut ad navalem pugnam sese compa-

χρήσοντας συμβούλους, ὡς τούτου ἔontos τοῦ ξυλίνου τέ-
χρος. Ταύτη Θεμιστοκλῆος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι
ταῦτά σφι ἐγνώσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν
15 χρησματολόγων· οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ
σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλι-
πόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζεον. Ἐτέρη 144
τε Θεμιστοκλέϊ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἤρί-
στευσι· ὅτε Ἀθηναίοισι γνωσμένων χρημάτων μεγάλων
ἐν τῷ καιρῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν
5 ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λαΐεσθαι ὀρχηδὸν ἑκάστος δέ-
κα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε Ἀθηναίους,
τῆς διαίρεσις ταύτης παυσαμένους, νέας ταυτέων τῶν
χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν

rarent, hunc enim esse ligneum murum. Hanc in
partem, quum sententiam Themistocles dixisset, cen-
suerunt Athenienses potiolem esse hanc rationem,
quam illam quae erat ab oraculorum interpretibus
proposita: qui, adparatum navalis pugnae dissuaden-
tes, summam rei in eo verti contendebant, ut ne
manus quidem contra invadentes hostes tollerent, sed,
relictâ prorsus Atticâ, in alia terra novas sedes quaer-
erent. (144.) Alia vero etiam ante hanc eiusdem *The-*
mistoclis sententiâ opportune vicerat. Quum ingen-
tes fuissent in Atheniensium aerario pecuniae, quae
ex metallis a Lauro redierant, in coque res esset, ut
ea pecunia viritim civibus divideretur, et unusquis-
que decem acciperet drachmas; tunc Themistocles
persuaserat civibus, ut, omissâ illâ distributione,
naves ex hac pecuniâ ducentas aedificarent ad hel-
lum, ut aiebat, cum Aeginetis. Hoc enim bellum,
Herod. T. III. P. I. T

πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς,
 ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γε- 10
 νῆσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ
 ἐχρήσθησαν ἐς θεόν δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. Αὐ-
 ταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιεθεῖσαι ὑπὴρ-
 χον, ἐτέρας τε ἔδωκε προσναυπηγέσθαι. ἔδοξε τε σφι,
 μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλ- 15
 λάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδήμει, τῷ
 θεῷ πειβομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ
 μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνει.
 145 Συλλεγομένων δὲ ἐς ταῦτ' ὅτε τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα
 Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι
 λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκε βουλευομένοισι αὐ-
 τοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι

tunc conflatum, Graeciae fuit saluti, eo quod Athenienses mari dare operam coëgit. Sed naves hae, ad quem comparatae fuerant usum, in eum quidem non sunt adhibitae: at ita tamen opportuno tempore in promptu fuere Graeciae. Has igitur naves, ante comparatas, tunc habuere Athenienses; praeterque eas aliae erant aedificandae. Et post acceptum oraculi responsum habita deliberatione decreverunt, deo obsequentes cum omnibus copiis naves conscendere, et mari, unâ cum eis ex Graecis qui ita vellent, excipere Barbarum Graeciam invadentem. Ista igitur, quae dixi, oracula Atheniensibus evenerant.

(145.) Postquam vero in unum locum convenere quicumque ex Graecis Graeciam incolentibus meliora sentiebant, ibi tum collatis inter se sermonibus, fideque data, de communi consilio placuit, primum re-

5 τὰς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἔοντας πολέ-
 μους. ἔσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεχωρημένοι· ὁ
 δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίους τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ
 δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρ-
 10 δισι, ἐβουλευσάντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην
 τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους,
 ὁμαιχμὴν συνήσομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σι-
 κελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος,
 ἐς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
 ἐς Κρήτην ἄλλους· Φρονήσαντες εἰ καὶ ἐν τε γένοιτο τὸ
 15 Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγκύψαντες ταῦτ' οὐκ ἔσσοιεν πάν-
 τες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ
 Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν
 Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι 146

rum omnium componere inimicitias et mutua bella,
 quae inter ipsos obtinerent. Erant autem et inter alios
 conserta bella; maximum vero inter Athenienses et
 Aeginetas. Deinde vero, quum rescivissent Sardibus
 cum exercitu esse Xerxem, placuit speculatores mit-
 tere in Asiam, qui res regis explorarent; tum et Ar-
 gos mittere legatos, societatem adversus Persas con-
 ciliaturos; item alios in Siciliam mittere ad Gelonem
 Dinomenis filium, et in Corcyram, qui auxilia Grae-
 cis mittenda postularent; denique alios in Cretam:
 hoc consilio, ut, si fieri posset, in unum coalesceret
 Graecum omne genus, cunctique concordēs iunctis
 agerent viribus; quippe cunctis pariter Graecis immi-
 nente periculo. Dicebantur autem permagnae esse
 res Gelonis, multo ampliores quam ullius populi
 Graeci. (146.) His ita decretis, depositis inimiciis,

ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
 σκόπους πέμπουσι εἰς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπι-
 κόμανοί τε εἰς Σάρδεις, καὶ καταμαβόντες τὴν βασιλέως
 στρατιὴν, ὡς ἐπαῖστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν 5
 στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύ-
 μνοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακρίκτο θάνατος. Ξέρξης δὲ
 ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώ-
 μην, πέμπει τῶν τινὰς δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢ κα-
 ταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἐω- 10
 τόν. ὡς δὲ ἔτι περιόντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον
 εἰς ὅσιν τὴν βασιλέως· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι
 ἦλθον, ἐκέλευε σφραῖς τοὺς δορυφόρους περιάγοντας
 ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵπ-
 πον· ἐπειὰν δὲ ταῦτα θεύμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀπο- 15
 147 πέμπειν εἰς τὴν αὖ αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινέας. Ἐπι-

primum speculatores mittunt in Asiam, tres viros.
 Qui postquam Sardes venerunt, exercitumque explo-
 rarunt regis, deprehensi a ducibus copiarum pede-
 strium, tortique, abducebantur supplicio adficiendi:
 capitis enim erant damnati. Quod ubi Xerxes rescī-
 vit, improbatâ ducum sententiâ, satellitum nonnul-
 los misit iussos ad se adducere speculatores, si vivos
 etiam nunc nacti essent. Qui quum illos susperstites
 invenissent, et in conspectum produxissent regis;
 tum vero rex, postquam ex eis quaesivit quâ causâ
 venissent, imperavit satellitibus, ut circumducerent
 homines, pedestremque omnem exercitum et equita-
 tum illis ostenderent, spectaculoque satiatos, in quam-
 cumque vellent regionem dimitterent incolumes.
 (147.) Ista imperans rex, hanc rationem adiecit, ut di-

571, 90.

λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐπέλλετο, ὡς „εἰ
 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἑαυτοῦ πρή-
 γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληες, ἔοντα λόγου μέζω·
 5 οὐτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς
 ἀπολέσαντες· νοστήσαντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα,
 δοκέειν, ἔφη, ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληες τὰ ἑαυτοῦ
 πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν
 σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐ-
 10 τοὺς στρατηλατίοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἶκε δὲ αὐτοῦ
 αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-
 ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διακπλώνοντα
 τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγινα καὶ Πελοπόννησον κο-
 μιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ, ὡς ἐπύθοντο παλέ-
 15 μια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτόιμοι ἔσαν αἰρεῖν αὐτὰ, ἐσβλέ-

*ceret, si periissent speculatores, nec praescituros
 fuisse Graecos quanto regis copiae sint famā am-
 pliores, nec ipsos magnum incommodum hostibus
 fuisse adlaturos tribus occisis viris: qui si in
 Graeciam redierint, videri Graecos, cognitis Per-
 sarum rebus, ante susceptam hanc expeditionem
 libertatem suam tradituros; atque ita ne opus
 quidem Persis fore, ut ducendi adversus illos exer-
 citus molestiam sustineant! Similis ista regis sen-
 tentia fuit alteri huic. Quum Abydi Xerxes versaretur,
 conspicatus est naves frumentarias ex Ponto per
 Hellespontum navigantes, et Aeginam atque Pelopon-
 nesum petentes. Consiliarii igitur qui adsidebant ei,
 ut cognoverunt hostiles esse naves, capere illas erant
 parati, respicientes nutum regis, quando ille impe-
 rium esset daturus. Xerxes vero ex illis quacivisset,*

ποντες εἰς τὸν βασιλῆα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς „σους πολεμίους, ὧ δέσποτα, σίτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθαπερ „καὶ οὔτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί 20 „δῆτα ἀδικήσουσι οὔτοι, ἡμῖν σιτία παρακαμίζοντες;“ Οἱ μὲν νῦν κατάσκοποι, οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόστησαν εἰς τὴν Εὐρώπην.

- 148 Οἱ ΔΕ συναμῶται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκοπῶν, δεύτερα ἐπεμπον εἰς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐαυτοὺς γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐπ' τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι 5 δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφείας οἱ Ἕλληνες πενήσοιτο παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι Θεοπρόπους

quorsum hi navigarent. Qui ut dixere, Ad tuos hostes, Domine; frumentum eis advehentes: respondit ille: Atqui etiam nos eodem navigamus, quo hi, et aliis rebus et frumento instructi. Quid ergo mali hi faciunt, quod frumentum nobis adportant? Speculatores igitur, quos dixi, postquam omnia spectarunt et a Xerxe dimissi sunt, ita in Graeciam rediere.

(148.) GRAECI contra *Persam* coniurati, postquam in *Asiam* speculatores mandarunt; porro *Argos* miserunt legatos. Aiunt autem *Argivi*, res tunc apud se in hunc modum esse gestas. Statim ab initio cognitos ipsis fuisse adparatus quos adversus *Graeciam* faceret *Barbarus*: quumque simul intellexissent operam daturus esse *Graecos*, ut *best* in socio-

ἰς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπιρησομένους „ὥς σφι μέλλει
ἀριστον ποιεῦσι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφείων τεθνήναι
10 ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ
Ἀναξανδρίδου.“ τῶνδε δὲ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην
ἐπιρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
εἶσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
15 καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.
ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὥς
ἔλθῃ τοὺς ἀγγέλους ἰς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπιλθεῖν ἐπὶ τὸ
βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς
τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὥς „ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι
20 ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτη εἰρήνην σπεισάμενοι Λα-
κεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς
συμμαχίας· καὶ τοι κατὰ γὰρ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν

tatem contra Persas adsciscerent, legatos se misisse
Delphos, qui ex Deo quaererent, *quidnam facientes
melius consulturi essent rebus suis? Nuper enim
sex millia de suis occisos esse a Lacedaemoniis
et a Cleomene, Anaxandridae filio.* Eā causā le-
gatos se misisse; interrogantibus vero hoc respon-
sum reddidisse Pythiam:

*Finitimis invise, care immortalibus Diis,
verutum intus tenens, cautus sede,
et capiti cove: caput enim corpus servabit.*

Hoc responsum sibi initio redditum a Pythia fuisse:
deinde vero Argos venisse legatos; et adeuntes sena-
tum, exposuisse mandata. Ad ea *Argivos* respondi-
sse, *paratos se esse ea facere, si, compositā cum
Lacedaemoniis in triginta annos pace, dimidium*

ἡγεμονίῃ ἐαυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχραῖν κατὰ τὸ
 149 ἡμῖσι ἡγεομένοισι.“ Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν
 ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστη-
 ρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην.
 σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταέτιδας, καὶ
 περ τὸ χρηστήριον Φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες 5
 ἀνδρωδέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἐου-
 σέων, ἐκλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῶ
 γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ
 τὸ λοιπὸν ἕως Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. Τῶν δὲ ἀγγέ-
 λων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέντα ἐκ τῆς βου- 10
 λῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· „περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς
 τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντάλλαι ὑπο-

*imperii in universos socios ipsi obtinuissent: et ae-
 quum quidem esse, ut penes ipsos summa sit totius
 imperii; contentos se autem dimidio fore. (149.)*
 Haec aiunt senatum respondisse, tametsi Argivos
 oraculum vetuisset contrahere cum Graecis societa-
 tem: et, metuentes licet oraculum, cupidos tamen
 fuisse foedus in triginta annos cum Lacedaemo-
 niis paciscendi, ut intra hos annos pueri ipsorum ad
 virilem pervenirent aetatem. Quod si enim foedus
 non conciliaretur, veritos esse, ne, si ad superius
 malum alia quaedam calamitas in bello Persico ac-
 cessisset, reliquum foret ut prorsus Lacedaemonio-
 rum subiicerentur imperio. Ad ista autem a senatu
 dicta eos ex legatis, qui *Spartā* erant missi, haec
 respondisse: *De foedere quidem relaturos, se ad
 multitudinem; de belli imperio autem mandatum
 sibi esse ut respondeant dicantque, duos sibi esse*

κρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλῆας,
 Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὄντων δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης
 15 οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφε-
 τέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, καλύειν οὐδέν.“ Οὐ-
 τω δὴ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιη-
 τέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' εἰέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων ἀρχέσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι·
 20 προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοις, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλ-
 λάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περικέψα-
 σθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τσαῦτα του- 150
 τίων πέρι λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος
 ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπιμψε κήρυκα εἰς Ἀρ-
 γος, πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 5 λάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι· „Ἄνδρες Ἀρ-
 γεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς νο-

reges, Argivis vero unum: fieri autem non posse, ut alteri utri regi Spartanorum abrogetur imperium. At, quin cum suis duobus Argivus aequum ius suffragii habeat, nihil impedire. Ita, aiunt Argivi, non ferendam sibi visam esse Spartanorum arrogantiam, maluisseque se sub Barbarorum esse imperio, quam Lacedaemoniis parere: edixisseque senatum legatis, ut ante solis occasum finibus suis excederent; id ni facerent, hostium loco habitum iri. (150.) Ista quidem his de rebus ipsi memorant *Argivi*. Est vero alia fama per Graeciam vulgata; misisse Xerxem, priusquam expeditionem in Graeciam susciperet, Argos caduceatorem. Qui ubi advenit, in hunc modum locutus esse fertur: *Viri Argivi! rex Persarum haec vobis dicit. Nos*

„μίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμαῖς γεγόναμεν, παῖ-
 „δα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφείας
 „θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω αὖ ὦν εἴμεν ὑμέτεροι
 „ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἶκος ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προ- 10
 „γόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρεῖσθαι,
 „τας, ἡμῖν ἀντιξοὺς γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐ-
 „τοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένη-
 „ται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μέζοντας ὑμῶν ἄξω.“ Ταῦ-
 „τα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, 15
 καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μετατίειν
 ἐπὶ δέ σφας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω
 δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λα-
 κεδαιμόνιοι, μετατίειν, ὥα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγω-
 151 σι. Συμπιεσῆν δὲ τούτοις καὶ τότε τὸν λόγον λέγου-
 σί τινες Ἕλληνας, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γεγόμενον του-

Perses existimamus, a quo progeniti sumus, fuisse Persei filium, Danae nepotem, natum ex Cephei filia Andromeda: ita igitur a vobis sumus oriundi. Proinde aequum non est, ut aut nos progenitoribus nostris bellum faciamus, aut ut vos, aliis opem ferentes, contra nos in acie stetis; sed ut domi manentes, quietem agatis. Nam, si mihi ex sententia res successerint, nullos potiore loco, quam vos, habebo. Haec audientes, Argivos magni fecisse: et statim quidem, nihil nec pollicitos esse Graecis, nec ab illis postulasse; sed, postquam eos ad societatem Graeci invitarunt, tum vero, quum bene gnari essent Lacedaemonios secum non communicaturos esse imperium, dimidium illius postulasse, ut hoc praetextu utentes otium agerent. (151.) Cum his etiam

τίαν. τυχεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνονίεισι ὄντας ἐτέ-
ρου πρήγματος ἕνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην
5 τε τὸν Ἴππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας.
Ἀργεῖους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ
τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾷν Ἀρταξέρξεα τὸν
Ξέρξεω „εἰ σφί ἐτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα Φιλίην
συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι.“
10 βασιλῆα δὲ Ἀρταξέρξεα „μάλιστα ἐμμένειν, Φάναι,
καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἀργεος Φιλιωτέρην.“ Εἰ μὲν 152
νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀρ-
γος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπει-
ρώτων Ἀρταξέρξεα περὶ Φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰ-
5 παί· οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλ-

congruere, aiunt Graecorum nonnulli, aliam rem,
quae quidem multis post annis incidisse memoratur.
Adfuisse tunc forte Susis Memnoniis, alterius cuius-
piam rei caussa, legatos Atheniensium, Calliam Hip-
ponici filium, eiusque collegas: *Argivos* vero et ip-
sos, per idem tempus missis Susa legatis, ex *Arta-*
xerxe quaesisse, utrum *sibi adhuc firma maneat*
amicitia quam cum Xerxe conciliassent, an hostes
ab illo iudicentur? His regem Artaxerxem respon-
disse, *utique firmam manere, neque se ullam civi-*
tatem sibi magis amicam, quam Argos, existi-
mare. (152.) Iam vero, an revera Xerxes caducea-
torem Argos miserit ista dicentem; et an Argivorum
legati, Susa profecti, Artaxerxem de amicitia inter-
rogaverint; id equidem pro certo confirmare non
possum: nec de his aliam pronuncio sententiam,
nisi quam ipsi dicunt Argivi. Caeterum hoc satis

λην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκίῃα κακὰ ἐς μέσον συνενέικαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοις, ἐγκύψαντες αὖ ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαν- 10 το. οὕτω δὲ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχρὸν ἐπιπίπται. Ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν αὖ οὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσῃ ἐπὶ τὴν 15 Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὲ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παριούσης λύπης. Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153 ἘΣ ΔΕ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπύκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων, συμμίζοντες Γέλωνι· καὶ δὴ καὶ

scio, si omnes homines propria mala in commune conferrent, cum aliorum malis illa permutaturi, fore ut unusquisque, propius inspectis aliorum malis, lubens rursus ea reportaret, quae ipse adtulisset. Ita nimirum non turpissime Argivi egerunt. Ego autem dicere debeo quae memorantur; nec vero omnibus utique fidem debeo adhibere: atque hoc idem in universam hanc Historiam dictum intelligi velim. Nam et hoc traditur, Argivos advocasse Persam in Graeciam, quum male illis cecisset adversus Lacedaemonios bellum, quumque quidvis potius sibi accidere mallerent, quam in tristi eo statu, quo tunc erant, manere. Atque haec de Argivis hactenus.

(153.) IN SICILIAM et alii a sociis missi legati venerunt, cum Gelone acturi, et a Lacedaemoniis mis-

- ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος
 τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ἑὼν Γέλῃς, ἦν ἐκ νήσου Τή-
 5 λου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ
 Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμευ, οὐκ ἐλείφθη.
 ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται
 τῶν χθονίων θεῶν, διετέλεον ἑόντες, Τηλίνεω ἑνός τευ
 τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. Ἐς Μακτώριον
 10 πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν,
 ἑσσωθέντες στάσι. τούτους ὧν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς
 Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἰρὰ του-
 τέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο,
 τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοισι δ' ὧν πίσυνος ἑὼν, κατή-
 15 γαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν
 ἔσονται. θῶμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυν-

CLIII. 4. ἑὼν Γέλῃς ex conl. ὁ ἐν Γέλῃ olim edd. et mss.

sus Syagrus. *Gelonis* huius progenitor, *Gelae* incola, ex *Telo* insula erat, contra *Triopium* sita: qui, quum a *Lindiis* ex *Rhodo*, duce *Antiphemo*, *Gela* conderetur, coloniae fuerat socius. Huius posterī, procedente tempore hierophantae fuerunt inferarum dearum, et constanter idem munus tenuerunt; ad quod *Telines*, unus ex illorum maioribus, tali modo fuerat promotus. Cives nonnulli *Geloi*, in seditione victi ab adversariis, in *Mactorium* oppidum confugerant supra *Gelam* situm. Hos *Telines* *Gelam* reduxit, nulla hominum manu adiutus, sed solis sacrarum dearum. Unde vero haec sumserit, aut quomodo nactus sit, dicere non possum. Sed his fretus reduxit illos hac conditione, ut posterī ipsius hierophantae illarum dearum essent. Quod autem audio

θάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσούτων· τὰ
 τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα
 γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀν-
 δρηίης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Συκελῆς τῶν οἰκητόρων, 20
 τὰ ὑπεναντία τούτων, πεφυκέναι θηλυδρίας τε καὶ μα-
 λακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτέησατο τοῦτο, τὸ γέ-
 154 ρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν
 βίον, ὃς ἐτυράνευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτια, ἀπῆθανε
 δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελώου, ἐνθαῦτα ἀναλαμ-
 βάνει τὴν μοναρχίην Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου εἰὼν ἀδελ-
 Φεύς. ἔχοντας δὲ Ἰπποκράτης τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, 5
 εἰὼν Τηλίνει τοῦ ἰσοφάντει ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλ-
 λων καὶ Αἰνισιδήμου, τοῦ Παταϊκοῦ, ἦν δορυφόρος Ἰπ-
 ποκράτης· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπε-
 δέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος

rem tantam a Teline esse perfectam, id eo magis
 etiam miror, quod, quum talia non a quolibet ho-
 mine patrari posse existimaverim, sed ab animo
 forti et virili robore debere proficisci, hic e contra-
 rio perhibetur a Siciliae incolis effoeminatus et mol-
 lis admodum homo fuisse. At is quidem ita munus
 hoc obtinuerat. (154.) Mortuo Cleandro, Pantaris
 filio, qui, postquam septem annis Gelae fuerat ty-
 rannus, a Sabylo cive Geloo est interfectus; ibi tum
Hippocrates, Cleandri frater, monarchiam suscepit.
 Quo regnante *Gelon*, unus e posteris Telinis hiero-
 phantae, cum aliis multis, et in his cum Aenesidemo
 Pataici filio, custos corporis fuit Hippocratis: nec
 vero multo post ob virtutem praefectus universi equi-
 tatus nominatus est. Nam quum Callipolitas et Na-

10 γὰρ Ἴπποκράτης Καλλιπαλίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς, Συρηκου-
 σίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συγχοῦς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν
 τούτοις τοῖσι πολέμοις ἔων ὁ Γέλων λαμπρότατος.
 τῶν δὲ εἶπον πολίων, τουτέων, πλὴν Συρηκουσέων, οὐδε-
 15 μὴ πέφευγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτους. Συρηκου-
 σίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχη
 ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι,
 ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' αὔτε Ἴπποκράτῃ Κα-
 μαρίναν Συρηκουσίους παραδούναι. Συρηκουσίαν δὲ ἦν
 Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτεια, τυ- 155
 ραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέ-
 λαβε ἀποθανεῖν πρὸς πέλι' Ἰβλῇ, στρατευσάμενον ἐπὶ
 τοὺς Σικελούς· οὕτω δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρέων
 5 τοῖσι Ἴπποκράτους παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ,

xios oppugnaret Hippocrates, et Zancleaeos et Leon-
 tinos, itemque Syracusios et Barbaros multos; in
 eunctis his bellis praeclare Gelonis virtus eminuit. Ea-
 rum autem quas dixi civitatum nulla, praeter Syra-
 cusas, effugit quin in servitutem ab Hippocrate re-
 digeretur. Syracusios vero, praelio victos ad Elorum
 fluvium, liberaverunt Corinthii et Corcyraci, concilia-
 ta pace in hanc conditionem, ut Camarinam Hippo-
 crati traderent Syracusii: nam antiquitus Syracusio-
 rum Camarina fuerat. (155.) Postquam vero Hip-
 pocrati etiam, quum totidem annos quot Cleander
 frater regnasset, accidit ut ad Hyblam urbem, bel-
 lum gerens cum Siculis, occumberet; tunc nimirum
 hic *Gelon*, nomine quidem tenus opem ferens filiiis
 Hippocratis Euclidi et Cleandro, quibus iam parere

οὐ βουλομένων τῶν πολιτῶν κατηκῶν ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπικράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐτός, ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτους παῖδας. μετὰ δὲ τούτου τὸ εὖρημα, τοὺς γαμῶρους καλομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐκπιδόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδῶν τὴν πόλιν καὶ ἑαυτὸν.
 156 Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατῶν λόγον ἐλάσσω ἐποίηστο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτουν, καὶ ἔσαν οἱ πάντα αἱ Συρηκούσαι. αἱ δὲ παραυτίκα ἀνὰ τ' ἑδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Καμαριναίους ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πο-

CLVI. 2. ἐπικρατῶν. ἔτι κρατῶν ex conl. corrigunt.

cives noluerant, re vera autem, praelio victis Gelois, solus ipse regnavit, Hippocratis filiis imperio fraudatis. Quae res quum ei praeter spem successisset, deinde *gamoros* quos vocant Syracusiorum, [*id est*, praediorum possessores] urbe eictos a populo et a propriis servis, qui Cyllirii vocabantur, ex Casmena oppido *Syracusas* reduxit, et hac quoque urbe potitus est. Populus enim Syracusiorum adventanti Geloni et se et urbem tradidit. (156.) Syracusis potitus *Gelon*, iam non tanti fecit Gelae imperare: itaque hoc oppidum fratri suo Hieroni permisit, ipse vero Syracusas quolibet modo munivit et auxit: erantque ei *Syracusae* loco omnium. Et brevi haec urbs crevit floruitque, Nam et Camarinaeos cunctos,

λήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε·
 τοῦτο δὲ, Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν, τῶντὸ ταῖσι
 Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίᾳ
 10 ὡς πολιορκούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν
 αὐτῶν παχίας, αἵραμένους τε πόλεμον αὐτῶ, καὶ
 προσδοκῶντας ἀπολέσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συ-
 ρηκούσας, πολίητας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσ-
 15 δέκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης.
 τῶντὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίᾳ ἐποίησε,
 διακρίνας. ἐποίησε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομί-
 σας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώτατον. Τοιοῦτῳ μὲν
 20 τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνει μέγας ὁ Γέλων.

Syracusas transductos, cives fecit, dirutâ Camarinâ:
 et maiore parte Geloorum civium eodem modo, quo
 Camarinacis, usus est. Megarenses vero Siciliam in-
 colentes quum ab illo oppugnati in deditionem ve-
 nissent; opulentiores eorum, qui bellum contra eum
 suscitaverant, et ob id se perditum iri putabant, pa-
 riter Syracusas transduxit, civesque fecit; plebem au-
 tem Megarensium, quae belli non fuerat auctor,
 et nihil ab illo mali se passuram exspectabat, hanc
 item Syracusas perductam vendidit ea conditione, ut
 e Sicilia exportarentur. Eodemque modo Euboeensi-
 bus usus est Siciliam incolentibus, discretâ plebe a
 locupletibus. Egit autem ita cum utrisque hac caussâ,
 quod molestiae et periculi plenum putaret, una cum
 plebe habitare. Tali modo potens tyrannus *Gelon*
 evaserat.

157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο εἰς
 τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ εἰς λόγους, ἔλεγον τά-
 δε· „Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀθηναῖοι,
 „καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμφομένους σε πρὸς
 „τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάν- 5
 „τας κου πυνθάνει· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας
 „τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἥϊον στρα-
 „τὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα·
 „πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν
 „νοῷ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ’ ἐαυτῷ ποιήσα- 10
 „σθαι. Σὺ δὲ δυνάμιός τε ἥκεις μεγάλης, καὶ μοῖρ’
 „τοὶ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἀρχοντί γε Σι-
 „κελῆς· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 „συνελευθέρου. αἰλῆς μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλ-
 „λάς, χεῖρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιώμαχοι γινό- 15

(157.) Tunc vero, postquam Syracusas venero
Graecorum legati, in conspectum *Gelonis* producti,
 haec apud eum verba fecerunt. *Miserunt nos Lace-*
daemonii et Athenienses horumque socii, ad socie-
tatem adversus Barbarum te invitatu-ros. Haud
dubie enim hunc nosti Graeciam invadentem; vi-
rum Persam, qui Hellesponto ponte iuncto uni-
versas Orientis copias ex Asia transducturus est,
et bellum illaturus Graeciae; caussam quidem
praetexens, contra Athenas se ducere exercitum,
in animo autem habens totam sibi Graeciam subii-
cere. Tu vero magna praeditus es potentia, et
haud minima pars Graeciae apud te est, qui impe-
ras Siciliae. Succurre igitur liberantibus Grae-
ciam, cum eisque eam libera! Etenim iunctis Grae-

„μῆβα ταῖσι ἐπιούσι. ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδι-
 „δῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς
 „Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ
 „πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἦν ἡμέας
 20 „καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκί
 „ἥξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βοη-
 „θέων γὰρ ἡμῖν, σεαυτῷ τιμωρέεις. τῷ δὲ εὖ βουλευ-
 „θέντι πρήγματι τελευτῇ ὥς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐβέλει
 „ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολ- 158
 λὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον
 „ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ
 „τὸν βαρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ
 5 „πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψα-
 „σθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίου νεῖκος συνῆπτο, ἐπι-

*ciae viribus magna contrahitur manus, et pares su-
 mus invadenti hosti. Sin nostrum alii nos produnt,
 alii iuvare nolunt, et exigua pars Graeciae sana
 est; tunc vero est verendum, ne Graecia pereat
 universa. Noli enim existimare, si nos praelio vi-
 ctos Persa subegerit, non eundem ad te pariter
 venturum; sed, priusquam istud accadat, tibi pro-
 spice! Nobis enim opem ferens, te ipsum tutum
 praestabis. Rem bono consilio susceptam bonus
 plerumque sequi exitus solet. Sic illi locuti sunt.
 (158.) Gelon vero, vehementer illos increpans, in
 hunc modum respondit. Viri Graeci, arroganti
 utentes oratione ausi estis me hortari ut subsidio
 vobis veniam adversus Barbarum. At iidem vos,
 quum prius ego vos rogavi, ut barbarorum exer-
 citum mecum adgrederemini, obtestatusque sum*

„σκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδου πρὸς
 „Ἐγεσταίων Φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 „ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 „λίας τε καὶ ἐπαυρέσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα 10
 „ἤλθετε βοηθήσαντες, οὔτε τὸν Δωριέος Φόνον ἐκπρήξό-
 „μενοι· τό τε κατ' ὑμέας, τὰδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι
 „νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἀμεινον κα-
 „τέστη· νῦν δὲ, ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπὶ-
 „κται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνήστις γέγονε. 15
 „Ἀτιμῆς δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι
 „ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκο-
 „σίας τε τριήρεας, καὶ δισφυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχι-
 „λίην ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους
 „σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλοῦς· σὶ 20

*ut Doriei necem, Anaxandridae filii, ab Eggestaeis
 commissam ulcisceremini, simulque adiutorem me
 vobis obtuli ad liberanda emporia, e quibus magna
 commoda fructusque ad vos redibant, nec mei
 caussa venistis ad opem mihi ferendam, nec ad ul-
 ciscendam Doriei caedem; et, per vos si stetisset,
 omnia haec in barbarorum forent potestate. At,
 postquam bene atque prospere mihi omnia ces-
 serunt, nunc, ubi in vos versum est bellum, in
 vosque ingruit, ita demum memoria vos subiit
 Gelonis. Verumtamen, quamvis a vobis turpi-
 ter fuerim contemptus, non ego vestrum ero simi-
 lis, sed paratus sum opem vobis ferre, ducentas
 praebiturus triremes, et vicies mille milites gra-
 viter armatos, bis mille equites, bis mille sagitta-
 rios, bis mille funditores, et bis mille cursorios*

„τόν τε αἰάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 „μῆσωμεν, ὑποδέχομαι παρέξιν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε
 „τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμῶν τῶν
 „Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ
 25 „λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν ἄλλους πέμ-
 „ψαιμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος. 159
 εἶπέ τε τάδε· „Ἡ κε μέγ' οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
 „μέμνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 „ραιρησθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλλὰ
 5 „τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγε-
 „μονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλῃσαι βοηθεῖν
 „τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθεῖν.“
 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπιστραμμένους τοὺς 160

CLX. 1. ἀπιστραμμ. ἐπιστρ. malint alii.

*equites leviter armatos: denique universo Graeco-
 rum exercitui frumentum me suppeditaturum, us-
 que dum debellarimus, recipio. At hac conditione
 haec polliceor, ut dux et imperator sim Graeco-
 rum adversus Barbarum: alia conditione nec ipse
 venturus sum, nec alios missurus. (159.) Haec
 audiens non tulit Syagrus, sed his verbis respondit:
 Ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Aga-
 memnon, si audiret Spartanis imperium ablatum
 a Gelone et Syracusiis. Immo huius conditionis
 ne porro mentionem facias, ut tibi tradamus im-
 perium. Sed, si vis auxilio venire Graeciae, scito
 sub Lacedaemoniorum te fore imperio: id si tibi
 non placet, noli auxilio venire. (160.) Ad haec
 Gelon, videns aversantem Syagri sermonem, postre-*

310 HERODOTI HISTOR. VII.

λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε
 λόγον· „Ὡ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνειδέα κατιόντα ἀνθρώ-
 „πῳ Φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξά- 5
 „μενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὐ με ἐπεισας ἀσχή-
 „μονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω πε-
 „ριέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἶκός καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 „περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔόντα πολλαπλασίης ἡγε-
 „μόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεύνων. Ἄλλ' ἐπεὶ τε ὑμῖν ὁ
 „λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπεξο- 10
 „μεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοι-
 „σθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ
 „θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ
 „τούτοισι ὑμέας χρέων ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
 161 „μάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“ Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προσι-

mam hanc illis proposuit conditionem. *Hospes Spar-
 tane!* inquit, *Contumeliosa verba, in hominem pro-*
iecta, iram solent excitare: at tu, quamvis con-
tumelioso usus sermone, me tamen non induxisti
ut in respondendo sim immodestus. Quandoqui-
dem vero vos tanto studio urgetis ut imperium
teneatis, consentaneum est ut ego maiori etiam
studio, quam vos, mihi hoc postulem, quippe
multo maiorem exercitum, multoque plures naves
vobis adducturus. At, quoniam adeo adversa vo-
bis haec conditio est, nos de eo quod prius postu-
lavimus, nonnihil concedemus. Si pedestribus co-
piis vos praefueritis, ego nauticis praeero: sin
vobis volupe est classi praeesse, ego pedestribus
praeero copiis. Aut in alterutro horum adque-
scere vos oportet, aut abire talibus sociis desti-

τύνετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμο-
 νίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε. „ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων,
 „οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας
 5 „πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ, ὅπως μὲν στρατιήν
 „πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις
 „ὥς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχλαι. ὅσον μὲν νυν
 „παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδείξαι ἡγήσθαι, ἐξήρκει
 „ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοις ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοις
 10 „ὥς ὁ Λάκων ἰκανὸς τοι ἐμέλλε ἴσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμ-
 „φοτέρων ἀπολογεύμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελευ-
 „θόμενος, δέσσει τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι. εὐδ',
 „ἢ ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν·
 „ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη γε, μὴ αὐτῶν βουλομένων
 15 „Λακεδαιμονίων. τούτοις μὲν ὦν ἡγήσθαι βουλομένοι-

tutos. (161.) Haec ubi Gelon proposuit, antever-
tens Atheniensium legatus Lacedaemonium, his
verbis respondit. Rex Syracusarum! Non ducem
petituros nos ad te Graecia misit, sed exercitum.
Tu vero negas exercitum te missurum, nisi Grae-
ciae imperes: nempe imperare illi cupis. Quate-
nus igitur universi Graecorum exercitus ducatum
tibi postulasti, satis nos Athenienses habuimus
silentium tenere, bene gnari idoneum fore Laco-
nem ad rationem tibi pro utrisque reddendam:
nunc vero, ubi de universi imperii summâ con-
cedens, classis postulas imperium, sic tibi habe.
Si vel Laco tibi concederet classis imperium,
nos non concederemus: nostrum enim hoc mu-
nus est, nisi Lacedaemonii id velint. His ergo,
si classis obtinere imperium voluerint, non re-

„σι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρ-
 „χέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε παράλιν Ἑλλήνων στρατὸν
 „πλείστον εἴημεν ἐκτεμνέοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθη-
 „ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιοτάτου μὲν
 „ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται 20
 „Ἑλλήνων· τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον
 „ἔφησε εἰς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμή-
 „σαι στρατὸν. οὕτω οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν
 162 „ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ὕμεις οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξο-
 „μένους οὐκ ἔχειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες, ἔχειν τὸ
 „πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν θάναοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ἔτι 5
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἑαυτῇ ἐξαράρηται.“ Οὗτος δὲ ὁ

pugnamus: alii vero id concedimus nemini. Sic enim frustra nos maximas Graecorum omnium nauticas copias paratas haberemus, si Syracusiis nos Athenienses imperio cederemus, qui populum exhibemus antiquissimum, solique sumus Graecorum qui numquam solum vertimus: quo de populo etiam Homerus poeta fortissimum virum ait ad Ilium venisse, et ordinasse instruxisque exercitum. Quo minus reprehendendi sumus quod ista dicimus. (162.) Tum vero Gelon, Hospes Atheniensis! ait, Vos videntini imperatores quidem habere, sed, quibus hi imperent, non habituros. Quoniam igitur nihil remittentes, omnia vultis tenere; oculus hinc abire maturate, domumque reversi nunciate Graeciae, ver ei ex anno esse exemptum. Cuius dicti haec sententia est, quam

νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς, τὴν ἑαυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν 10 τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑαυτοῦ συμμαχίης, εἴκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἶη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τοσαῦτα τῷ Γέ- 163 λωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα, δέσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλήσι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν 5 ποιησάμενος, ἐλθὼν εἰς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχετο. Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσῃ διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμῳ τὸν Σκύθει, ἄν-

ille significare voluit: nempe satis constat, praestantissimam anni partem ver esse; suum autem exercitum praestantissimam partem dixit in Graecorum exercitu. Itaque Graeciam, societate ipsius destitutam, comparavit cum anno, cui ver sit exemptum.

(163.) Legati igitur Graecorum, hisce cum Gelone actis, domum navigarunt. Atque ita tunc *Gelon*, timens quidem Graecis, veritusque ne superando Barbaro impares sint futuri, sed indignum et intolerabile existimans, regem Siciliae, in Peloponnesum traicientem, sub imperio esse Lacedaemoniorum; hanc quidem aspernatus est conditionem, sed aliam rationem est secutus. Simul atque Persam intellexit traiecisse Hellespontum, cum tribus navibus actuariis quinquaginta remorum Cadmum, Scythae filium, genere Coum, Delphos misit, multis pecuniis et pa-

δρα Κῶων, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ 10
 Φιλίους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην, ἣ πεσέε-
 ται· καὶ ἦν μὲν ὁ Βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐ-
 τῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων·
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος
 οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρός
 τὴν τυραννίδα Κῶων εὐ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι, καὶ
 θεοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέ-
 σον Κῶοισι καταβείς τὴν ἀρχὴν, οἶχετο ἐς Σικελίην. 5
 ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγ-
 κλην, τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὔνομα. τοῦ-
 τον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἀπι-
 κόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνῆδε
 εἰσῆλθαι, ἔπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοις δικαίοις τοῖσι ἐξ 10
 ἐαυτοῦ ἐργασμένοις, καὶ τόδῃ οὐκ ἐλάχιστον τούτων

cificis mandatis instructum, qui belli exitum exspectaret; et quidem, si vicisset Barbarus, pecunias ei et terram et aquam nomine Gelonis traderet; sin Graeci vicissent, pecunias reportaret. (164.) *Cadmus* hic antea, quum patri in regnum Coorum firmo rerum statu successisset, sua sponte, nullo imminente periculo, sola iustitia ductus, in medio Cois deposuerat regnum, et in Siciliam migraverat. Ibi cum Samiis Zanclem urbem tenuit habitavitque, cuius nomen in Messanam mutatum est. Hunc igitur Cadmum, qui isto modo in Siciliam venerat, Gelon propter reliquam etiam viri iustitiam sibi perspectam, Delphos misit: isque praeter alia iustitiae documenta etiam hoc non minimum a se editum reliquit, quod, quum magnas in manibus haberet pecu-

ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ
 Γέλων ἐπετράπετο, παρὲν κατασχέσθαι, οὐκ ἐβέλησε·
 ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ
 15 Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκε-
 το εἰς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.
 Λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ οἰκημένων, 165
 ὡς ὅμως, καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ
 Γέλων, ἐβοήθησε ἀν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θέρρα-
 νος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μονάρχου ἐξέλα-
 5 θεῖς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν
 Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων
 καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἑλισύκων
 καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τρεῖςκατα μυριάδας, καὶ
 στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος. Καρχηδονίαν
 10 εἶντα βασιλῆα· κατὰ Ξεινίην τε τὴν ἐαυτοῦ ὁ Τήριλ-

nias a Gelone sibi creditas, intervertere eas, quam-
 quam nihil prohibebat, noluerit; sed, postquam pu-
 gna navali vicissent Graeci, et Xerxes cum exercitu
 abiisset, ipse etiam in Siciliam reversus pecunias om-
 nes Geloni reportaverit.

(165.) Memorant etiam Siculi, quamvis sub imperio
 futurum Lacedaemoniorum, vel sic tamen *Gelonem*
 subsidio venturum fuisse Graecis, nisi *Terillus* Cri-
 nippi filius, Himeræ tyrannus, a Therone Aenesi-
 demi filio, Agnigentinorum monarchâ, Himerâ eie-
 ctus, sub idem tempus trecenta millia Poenorum et
 Libyum et Iberorum et Ligurum et Helisycorum et
 Sardorum et Corsicanorum, horumque ducem *Amil-
 carem* Annonis filium, regem Carthaginensium, in
 Siciliam transduxisset. Nempe *Amilcarem* ad istam

316 HERODOTI HISTOR. VII.

λος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐαυτοῦ τέκνα δούς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω 15 δὴ οὐκ οἶόν τε γεγόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφούς τὰ χρήματα. Πρὸς δέ, καὶ ταῦτε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν τῇ Σικελίᾳ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε καὶ 5 ἀνδραγαθὴν Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε

suscipiendam expeditionem induxerat Terillus, pro hospitii iure opem eius implorans: maxime vero eum commoverat Anaxilai studium, Cretinae filii; qui, quum Rhegii esset tyrannus, traditis Amilcari filiis suis obsidibus, persuaserat ei ut in Siciliam traiceret ad opem socero suo ferendam: filiam enim Terilli, nomine Cydippen, in matrimonio Anaxilaus habuit. Ita igitur *Gelonem*, aiunt, quum Graecis auxilio venire non potuisset, pecunias Delphos misisse. (166.) Ad haec memorant, eodem die in Sicilia *Gelonem* et *Theronem* Amilcarem Carthaginiensem praelio superasse, quo die Graeci ad Salaminem Persas superarunt. *Amilcarem* vero, qui a patre Carthaginien-sis, a matre vero Syracusius fuit, et ob virtutem ad regiam dignitatem a Carthaginien-sibus erat promotus; hunc, audio, postquam collatis signis vi-

γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα Φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ
 πᾶν γὰρ ἐπέξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' 167.
 αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότης χρεω-
 μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικε-
 λίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἡοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ἐπὶ
 5 τοσούτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλ-
 κας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο
 καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σάματα ὅλα κα-
 ταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑαυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυ-
 χε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥστε ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ· οὕτω
 10 δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
 κα τρέπω εἴ τε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴ τε ἐτέ-
 ρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
 τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν

CLXVII. 2. οἰκότης ex coniect. εἰκότι olim edd. cum multis.

ctus est praelio, disparuisse: nec enim vivum, nec
 mortuum, usquam terrarum fuisse repertum, quam-
 quam Gelon omnia diligentissime perquisiverit.
 (167.) Narrant vero Poeni, probabili ratione uten-
 tes, Barbaros cum Graecis in Sicilia ab solis ortu
 usque ad vesperam pugnassee; (eo enim usque extra-
 xisse pugnam;) Amilcarem autem per id tempus in
 castris manentem sacra fecisse et perlitasse, integra
 corpora super ingente pyra cremantem; tum vero,
 quum, vinum forte infundens sacris, suos vidisset in
 fugam versos, se ipsum in ignem coniecisse, atque
 ita crematum nusquam comparuisse. Eidem vero
 Amilcari, sive hac ratione, quam Poeni narrant, e
 conspectu hominum remoto, sive alia quam Syracu-
 sii tradunt, Carthaginienses et sacra faciunt et in om-

ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν
ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

15

168 Κερκυραῖοι δὲ, τὰδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ-
λοισι, τοιαῦδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβα-
νον οἱ αὐτοὶ οὔπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες
τούς αὐτοὺς λόγους τούς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ
δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, 5
Φράζοντες ὡς „οὐ σφί περιόπτῃ ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολ-
λυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δου-
λεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη
ἐς τὸ δυνατάτατον.“ Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσω-
πα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθεῖν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν 10
νέας ἐξήκοντα· μόγισ δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ
Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς

nibus civitatibus, quae ipsorum sunt coloniae, mo-
numenta crexerunt, maximum vero in ipsa Cartha-
gine. Sed haec de *Siculis rebus* hactenus.

(168.) *Corcyraei* vero aliud legatis responde-
runt, aliud fecerunt: nam et hos ad societatem in-
vitarunt iidem qui in Siciliam erant missi; eademque
oratione apud hos usi sunt qua apud Gelonem. Et hi
quidem statim polliciti sunt auxilia se missuros, di-
centes *non negligendam sibi esse salutem Graeciae;*
quae si periret, nihil aliud sibi fore reliquum,
nisi ut proximo quoque die servitutem servirent:
itaque, quanta maxima vi possent, illi succurren-
dum. Ita speciose responderant. At ubi adfuit auxi-
lia mittendi tempus, ibi tum, alia sentientes, naves
quidem compleverunt sexaginta: sed aegre in altum
profecti Peloponnesum adierunt, et circa Pylum et

Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, καταδοκόντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἣ πεσέεται· ἀελπτόντες μὲν τοὺς
 15 Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκόντες δὲ τὸν Πέρσῃν, κατακρατήσαντα πολλόν, ἄρξαι πάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐποίουν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιαύδε· „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν
 „Ἑλλήνων ἡμᾶς εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύνα-
 20 „μιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόν-
 „τες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθε-
 „λῆσαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδὲ τι ἀποθύμιόν ποιῆσαι.“
 Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλεόν τι τῶν ἄλλων οἴεσθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. πρὸς δὲ
 25 τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοή-

Taenarum Laconicae terrae, inhibitis velis naves in alto tenentes, exspectarunt hi quoque exitum belli; minime quidem sperantes fore ut Graeci superiores discedant, sed existimantes Persam ingenti reportatâ victoriâ universae Graeciae imperio potiturum. Itaque consulto id fecerunt, quo haec et talia Xerxi dicere possent: *Nos, Rex, quum Graeci ad huius belli societatem adsciscerent, qui copias non minimas habemus, et navium haud minimum numerum praebere poteramus, sed maximum post Athenienses, nolimus contra te arma ferre, aut quidquam quod ingratum tibi foret, facere.* Talia dicendo sperabant melius secum, quam cum aliis, actum iri: quod etiam eventurum fuerat, ut equidem opinor. Adversus Graccos vero alia eis parata excusatio erat, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim illos Graecis quod auxilia non misissent, dixerunt:

Θεόν, ἔφασαν „πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεις, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἰοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι εἰς Σαλαμίνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειθῆναι τῆς ναυμαχίης.“ Οὗτοι μὲν 30 οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρήτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἕλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε. Πέμψαντες κοινῇ Θεοπρόπους εἰς Δελφούς, τὸν Θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· „ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα 5 „ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπέμψε „μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐ- „τῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ κεί- „νοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρ-

complexse se quidem sexaginta triremes, sed ventis etesiis prohibitos esse Maleam circumvehi; eâ causâ ad Salaminem non pervenisse, nec ullo pravo consilio factum esse, ut pugnae navali non interfuerint. Ita hi Graecos eluserunt.

(169.) *Cretenses*, postquam eos ad belli societatem invitarunt Graeci quibus id mandatum erat, hanc iniere rationem. Communi consilio Delphos missis legatis quaesiverunt ex Deo, *an ex usu ipsorum esset futurum, si opem ferrent Graeciae?* Quibus Pythia respondit: *Stulti! Conquerimini quantam vobis lacrymarum materiam immiserit Minoꝝ, iratus quod, quum Graeci vobis ad ulciscendam ipsius in Camico patratam caedem operam suam non contulissent, vos illis ad vindicandam mulierem a barbaro viro e Sparta raptam socios vos*

- 10 „βάρου γυναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γάρ, Μί- 170
νων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον εἰς Σικανίην,
τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανά-
τῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφι ἐποτρύναντος,
5 πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισιῶν, ἀπικομέ-
νους στόλῳ μεγάλῳ εἰς Σικανίην, πολιορκεῖν ἐπ’ ἔτεα
πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ’ ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέ-
μοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παρα-
μένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς
10 δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα
σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν εἰς τὴν γῆν. συναραχ-
θέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφι ἔτι κομιδὴν
εἰς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας.
καταμεῖναι τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,

adiunxistis! Id responsum ubi ad se relatum Cretenses
audivere, opem Graecis ferre supersederunt. (170.)
Minoëm quippe fama est, quum Daedalum quaerens
in Sicaniam venisset, quae nunc Sicilia vocatur, vio-
lenta morte ibi occubuisse: interiecto autem tempore
Cretenses, hortante Deo, universos praeter Polichni-
tas et Praesios magna cum classe in Siciliam profe-
ctos, urbem *Camicum*, quam mea aetate *Agrigentini*
incoluerunt, quinque annis continuis oppugnasse; ad
extremum vero, quum nec capere urbem, nec diutius
manere fame pressi possent, re infecta discessisse.
Eosdem deinde, narrant, circa Iapygiam navigantes,
ingenti oborta tempestate ad terram fuisse adpulsos,
fractisque navibus, quum nulla in Cretam redeundi
ratio adpareret, ibi mansisse, et condita Hyria urbe;
Herod. T. III. P. I. X

γενίσθαι Ἰήπυγας Μισσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώ- 15
 τας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Τρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκί-
 σαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἔξαισιτάν-
 τες προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε Φόνος Ἑλληνικὸς
 μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐ-
 τέων τε Ταραντίνων, καὶ Ῥηγίνων· οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ 20
 Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τι-
 μωροὶ Ταραντῖνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτέων
 δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέην ἀμφιβός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκί-
 της ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο·
 οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκά- 25
 δων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀν-
 171 δριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Τα-

ex *Cretensibus* mutato nomine *Iapyges Messapios*,
 et ex insulanicis incolas continentis esse factos : tum
 deinde ex Hyria reliquas ab eisdem ductas conditas-
 que esse colonias, quas longo interiecto tempore
 evertere conantes *Tarentini* ingentem cladem passi
 sunt, ut caedes haec hominum graeci generis maxima
 fuerit omnium quas novimus, tam ipsorum *Tarenti-*
norum, quam *Rheginorum*. Ex *Rheginis* enim civi-
 bus, qui, a *Micytho Choeri* filio vi coacti, auxilio
Tarentinis venerant, ea occasione perierunt tria mil-
 lia; ipsorum vero *Tarentinorum* tanta fuit multitudo,
 ut iniri numerus non potuerit. *Micythus* autem, qui
 minister fuit *Anaxilai*, *Rhegi* relictus erat ad admi-
 nistrandam urbem; idem qui deinde *Rhegio* pulsus,
Tegeam Arcadiae habitavit, et multas illas *Olympiae*
 statuas dedicavit. (171.) Sed haec de *Rheginis* et
Tarentinis in transcurso dicta sunt. In *Cretam* vero

ραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. Ἐς δὲ τὴν
Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζε-
σθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλλήνας·
5 τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ
Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ Φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἶοντας
Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τουτέων δέ σφι, ἀπονο-
στήσασι ἐκ Τροίης, λιμόν τε καὶ λοιμόν γενέσθαι καὶ
αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἔς τε, τὸ δεύτερον ἐρημω-
10 θείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν
νέμεσθαι Κρήτας. Ἡ μὲν δὲ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦ-
τα, ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἑλλήσι.

Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, 172
ὡς διέδεξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχα-
νέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα δια-

hominibus viduatam immigrasse, aiunt Praesii, alios
homines, maximeque Graecos: tertia vero post Mi-
nois obitum generatione gestum esse bellum Troia-
num, in quo non postremi ordinis adiutores Menelai
Cretenses fuisse satis aiunt constare. Pro ista vero
opera Graecis navata, postquam a Troia rediissent
Cretenses, famem pestemque et ipsis et gregibus ipso-
rum esse obortam; denique, desolatâ iterum Cretâ,
tertios nunc Cretenses unâ cum his, qui e superio-
ribus reliqui fuissent, eam habitare. Haec igitur in
memoriam illis revocans Pythia prohibuit auxilia
Graecis mittere volentes.

(172.) *Thessali* primum necessitate coacti Me-
dorum partes sequi coeperunt, postquam ostende-
runt non sibi placere Aleuadarum artificia. Nam si-

βαίνειν τὸν Πέρσῃν εἰς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι εἰς τὸν Ἴσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἴσθμῷ ἔσαν αἰλισμένοι 5
 πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιορημένοι ἀπὸ τῶν πολιῶν
 τῶν τὰ ἀμείνω Φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικό-
 μενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἀγγελοι, ἔλε-
 γον· „Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ Φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν
 „τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπα- 10
 „σα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν
 „ἐτοῖμοί εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμπειν δὲ χερὰ καὶ
 „ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστα-
 „σθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προ-
 „κατημένους τοσούτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούνους 15
 „πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθεῖν δὲ οὐ βουλόμενοι,
 „ἀναγκαίην ἡμῶν οὐδεμίην οἰοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐ-

mulatque intellexerunt Persam esse in Europam tra-
 iecturum, legatos in Isthmum miserant, ubi conve-
 nerunt legati a civitatibus meliora sentientibus de-
 lecti, qui pro salute Graeciae deliberarent. Ad hos
 ubi venerant Thessalorum legati, hac oratione usi
 erant: *Viri Graeci! Custodire oportet fauces
 Olympicas, quo Thessalia et universa Graecia a
 bello tuta praestetur. Sumus quidem nos parati
 ad eas vobiscum custodiendas, sed et vos oportet
 validum mittere exercitum: etenim, nisi miseritis,
 scitote nos cum Persa foedus esse inituros. Nec
 enim profecto aequum est, ut nos, qui ante reli-
 quam Graeciam adeo sumus expositi, soli pro
 vobis pereamus. Quod si vos opem ferre non vul-
 tis, nullam nobis necessitatem poteritis imponere;
 ultra vires enim cogi nemo potest: sed ipsi dabi-*

„δαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς δὲ
 „πειρησόμεθα αὐτοῖ τινα σωτηρίην μηχανώμενοι.“ Ταῦ-
 20 τα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα 173
 ἐβουλεύσαντο εἰς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν
 πεζὸν στρατὸν, φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέ-
 χθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι' Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς
 5 Ἀχαιΐης εἰς Ἄλον, ἀποβαὼς ἐπορεύετο εἰς Θεσσαλίην,
 τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν καὶ ἀπίκητο εἰς τὰ Τέμ-
 πεα εἰς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κατὰ
 εἰς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξύ δὲ
 Οὐλύμπου τε οὐρεὸς ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα
 10 ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται
 συλλεγόντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος.
 ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρή-
 νου, ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι

mus operam ut saluti nostrae consulamus. Haec
 Thessalorum fuit oratio. (173.) Qua audita oratione
 decreverunt Graeci pedestrem exercitum mari in
 Thessaliam mittere, qui fauces illas custodiret. Qui
 ubi collectus est exercitus, per Euripum navigavit;
 et postquam Alon Achaiae pervenit, in terram ex-
 positus, relictis ibi navibus, in Thessaliam ire perre-
 xit: et in Tempe pervenit, ubi sunt fauces quae ex
 inferiori Macedonia in Thessaliam ferunt secundum
 Peneum fluvium, qui inter Olympum montem et
 Ossam interfluit. Ibi castra posuerunt collecta Grae-
 corum circa decem millia graviter armatorum: cum
 eisque Thessalorum erat equitatus. Imperator erat
 Lacedaemoniorum, *Euaenetus* Careni filius, ex po-
 lemarchis electus, non quidem ex regia familia na-

ἔων οὐ τοῦ βασιλείου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλῆς ὁ
 Νεοκλῆς. Ἐμειψαν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικύ- 15
 μενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω,
 ἀνδρὸς Μακεδόνης, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι,
 μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ
 τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς
 στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνε- 20
 βούλευον, χρηστὰ γὰρ εἶδόνκεον συμβουλευεῖν, καὶ σφι
 εὖνοος ἐφαίνετο ἔων ὁ Μακεδὼν, ἐπείθοντο. δοκέειν δέ
 μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην εὐ-
 σαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην
 διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέ- 25
 βαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες

tus; Atheniensium vero, Themistocles Neoclis filius.
 At nonnisi paucos dies hi ibi manserunt. Advenien-
 tes enim ab *Alexandro* Macedone, Amyntae filio,
 legati suaserunt eis ut discederent, *ne in his faucibus*
manentes conculcarentur ab invadente exercitu;
 quibus verbis illi multitudinem copiarum pedestrium
 nauticarumque significarunt. His igitur ita suadenti-
 bus, quum salutare videretur consilium, satisque
 constaret bene adversus ipsos animatum esse Mace-
 donem, paruerunt Graeci. Mihi vero videtur metus
 fuisse, qui illis ut discederent suaserit, quum intel-
 lexissent aliam praeter hanc esse viam qua in Thes-
 saliam transire hostis posset, per superiorem Mace-
 doniam et Perrhaeborum fines iuxta Gonnum urbem;
 qua etiam in Thessaliam transiit Xerxis exercitus.
 Graeci igitur, naves suas repentes, ad Isthmum re-

ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο εἰς τὸν Ἴσθμόν. Αὕτη 174
 ἐγένετο ἢ εἰς Θεσσαλίην στρατήν, βασιλέος τε μέλ-
 λοντος διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
 ἔοντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρημωθέντες συμ-
 5 μάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοια-
 στῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄν-
 δρες ἔοντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπύκατο εἰς τὸν Ἴσθμόν, ἐβου- 175
 λείοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε στή-
 σονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοις χώροις. ἡ νικῶσα δὲ
 γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβαλὴν Φυλαῖαν.
 5 στενότερῃ γὰρ ἐφαίνετο εἶϋσα τῆς εἰς Θεσσαλίην, καὶ
 ἅμα ἀγχοτέρῃ τε τῆς ἑαυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν
 ἤλυσαν οἱ αἰόντες Ἕλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, αὐδὲ ἤδη-

tro sunt profecti. (174.) Haec in Thessaliam expe-
 ditio suscepta est, quum rex in eo fuit ut in Europam
 ex Asia traiceret, iamque Abydum pervenerat. Ita
 ergo Thessali, sociis destituti, studiose, neque am-
 plius dubitanter, Medorum partes sunt amplexi, et
 in ipsis rebus gerendis utilissimos sese regi praesti-
 terunt.

(175.) Graeci postquam ad *Isthmum* pervenere,
 reputantes ea quae ab Alexandro nunciata erant,
 deliberarunt qua ratione bellum administrarent, et
 quibus in locis sedes belli esset statuenda. Vicit sen-
 tentia, ut *Thermopylarum fauces* custodirentur:
 nam et angustiores has esse constabat quam illas per
 quas ex Macedonia in Thessaliam transitur, simul-
 que propiores hae erant ipsorum terrae: callem au-
 tem, per quem deinde factum est ut interciperentur

σαν εὐῶσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι εἰς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο Φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παρίεναι εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν 10 βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστιαϊτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἔστι, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἑκατέρους ἔοντα·

176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγους τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται εἰς στενὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἔοντα νήσου τε Σκιάδου καὶ ἡπείρου Μαγνησίης. ἐκ δὲ τοῦ στενοῦ, τῆς Εὐβοίης ἥδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἰόν. Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἔσοδος εἰς τὴν Ἑλλάδα 5 ἔστι, τῇ στενωτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτο γ' ἔστι στενωτάτον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ'

Graeci ad Thermopylas, ne esse quidem noverant, priusquam Thermopylas ingressi resciverunt a Trachiniis. Decreverunt igitur, custoditis illis faucibus Barbarum introitu in Graeciam prohibere, classem vero ad Artemisium terrae Histiaeotidis mittere. Nam vicina inter se sunt ista loca, ut quid utrobique geratur facile cognosci possit; et locorum haec ratio est. (176.) *Artemisium* ex aperto mari Thracico in angustum fretum coarctatur, quod est inter Scia-thum insulam et continentem Magnesia: inde angustias illas excipit *Artemisium littus* Euboeae, in quo est Artemidos (Dianae) templum. *Fauces* autem illae, per quas ex *Trachine* in Graeciam est introitus, ubi angustissimae sunt, non ultra dimidiatum plethrum (quinguenta pedes) patent. Nec vero ibi angustissimus locus universi huius tractus

ἔμπροσθ' ἐπὶ τῇ Θερμοπυλῆϊ καὶ ὀπίσθ' ἀπὸ τῆς Ἀλ-
 10 πηνού, ὀπίσθ' ὄντας, εὐῶσα ἀμαξιτὸς μούνη καὶ ἔμ-
 προσθ' ἀπὸ τῆς Φοίνικα ποταμὸν, ἀγγρὺ Ἀνθηλῆς πό-
 λις, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλῆων τὸ
 μὲν πρὸς ἐσπέρην, ὄρος ἀβατόν τε καὶ ἀπέκρημον,
 ὑψηλὸν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς
 15 ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τεναγέα. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλεῖται
 οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλῆος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδεδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς· καὶ τό-
 γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τε-
 20 χος, δέισαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν
 οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἄτε
 δὴ περρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφειν οὐκ ὄφεικε,
 τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-

est, sed ante et post *Thermopylas*: nam prope Alpenos, qui sunt post illas, nonnisi uni agendo vehiculo via patet: rursusque ante Thermopylas, ubi est Phoenix rivus, prope Anthelam oppidum, non nisi uni vehiculo patet iter. Ab occidente vero Thermopylarum mons est praealtus, inaccessus praeruptusque, ad Oetam tendens: ab oriente vero viae, mare est et paludes. Sunt autem in his faucibus aquae calidae, quas *Chytros* [id est, *Lebetes*] incolae vocant; supra quas ara erecta est Herculi. In hisce faucibus constructus erat murus, in quo olim porta fuerat. Murum illum Phocenses exstruxerant metu Thessalorum, qui ex Thesprotia venerant, terram Aeolidem habitaturi, quam nunc possident. Quum enim id agerent Thessali, ut vi subigerent Phocenses,

μὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθεῖη ὁ
 χῶρος· πᾶν μηχανώμενοι ὅπως μὴ σφί ἐσβάλοιν οἱ 25
 Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον
 ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
 χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτὶς ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ
 ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι
 ἀγχατάτῳ τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ 30
 177 ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶ-
 ροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδευοι. ἀπαν-
 τα γὰρ προσκειψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε
 πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ
 σφί ἔδοξε δέχεσθαι τὸν ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ 5
 ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν εἰς Θερμοπύλας
 πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

muro isto exstructo hi sibi praecaverunt; atque etiam
 in viam, qua transitur, calidam aquam derivarunt,
 quo voraginosus fieret locus; quidlibet machinantes,
 ne in terram suam irrumperent Thessali. Murus igitur
 ille antiquitus erat aedificatus, tunc vero maiori
 ex parte corruerat vetustate. Graeci autem restituere
 eum decreverunt, et ibi Barbarum introitu Graeciae
 prohibere. Abest autem proxime a via vicus, nomi-
 ne Alpeni: ex quo rei frumentariae prospicere sta-
 tuerunt. (177.) Haec itaque loca haud dubie op-
 portuna illis visa erant: atque adeo, provisus rebus
 omnibus, reputantes nec multitudine hominum ibi
 uti posse Barbaros, nec equitatu, excipere ibidem
 impetum invadentis Graeciam hostis decreverunt.
 Quumque cognovissent in Pieria esse Persam, pedi-
 bus alii profecti sunt ad Thermopylas, alii mari ad
 Artemisium.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβόηθον διαταχθέν- 178
τες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθηράζοντο τῷ
θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδηκότες.
καὶ σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχεσθαι“ μεγάλους γὰρ
5 τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους.“ Δελφοὶ δὲ
δεξάμενοι τὸ μαντήιον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βου-
λομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα
αὐτοῖσι καὶ σφι δεινῶς καταρρώδεασι τὸν βάρβαρον
ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέβητο. μετὰ δὲ
10 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν
ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέ-
μενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην
ἔχει καὶ θυσίησί σφεας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κα-
τὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἰλάσκονται.

CLXXVIII. 11. ἐν Θυίῃ. ἐν Θυίης libri fere omnes.

(178.) Dum ita Graeci, bifariam divisi, occurrere hosti maturant; interim Delphenses, et sibi et Graeciae timentes, deum consuluerunt. Redditumque his est responsum, *precibus votisque placarent ventos; hos enim magnos Graeciae fore adiutores*. Id acceptum responsum protinus Delphenses Graecis omnibus, qui libertatem tueri cupiebant, renunciarent; eoque nuncio apud hos, quippe ad barbari adventum vehementer trepidantes, immortalem inie-runt gratiam. Deinde iidem Delphenses ventis aram dedicarunt in Thyia, ubi sanum est *Thyiae*, Cephissi filiae, cuius de nomine locus iste nomen invenit, sacrificiisque illos placarunt. Atque etiam nunc ex oraculi iussu ventos placant Delphenses.

- 179 Ὁ Δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς, ὀρμώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεού-
σῃσι δέκα ἰθὺ Σκιαάβου· ἔνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες
τρῆς Ἑλληνίδες, Τροιζηνή τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀττι-
κή. προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς 5
- 180 Φυγὴν ὤρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνήν, τῆς ἦρχε
Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι.
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώτης τῆς νηὸς, ἔσφαξαν, διαδέ-
ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλ- 5
λιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνομα ἦν Λέων·
- 181 τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροίτο. Ἡ δὲ Αἰ-
γιναίη, τῆς ἐτρηράρχε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι Θόρυ-
βον παέσχε, Πυθέω τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, ἀν-

(179.) *Nauticus Xerxis exercitus*, Therma urbe profectus, navibus decem optime navigantibus rectā Sciathum traiecit; ubi in statione erant speculatoriae tres naves Graecorum, Troezenia, Aeginensis, et Attica. Prospicientes autem hi naves Barbarorum, fugae sese mandant. (180.) Et Troezeniam quidem navem, cui praeerat Praxinus, protinus capiunt insequentes Barbari. Quo facto, ex classariis eum qui forma caeteris praestabat, in proram navis deductum, mactant, faustum omen sibi esse ducentes pulcerrimum Graecorum, quem primum omnium cepissent. Erat autem mactato huic nomen *Leo*; qui fortasse aliquatenus propter ipsum etiam hoc nomen istam sortem expertus est. (181.) Aeginensis vero triremis, cui Asonides erat praefectus, trepidationem etiam quamdam iniecit hostibus. Mi-

δρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ
 5 ναῦς ἠλίσκετο, εἰς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος, εἰς ὃ κα-
 τεκρευοργήθη ἅπας. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν περὶ πλείστου
 ἐποιήσαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδό-
 10 νος βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες. καὶ μιν, ὥς ὀπί-
 σσω ἀπίκοντο εἰς τὸ ἐαυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν
 ἐκπαυλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὖ τοὺς
 δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περιεῖπον ὥς
 ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. 182
 ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐπιτηράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
 Φεύγουσα, ἐξοκέλλει εἰς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνηιοῦ· καὶ
 τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀν-

litabat enim in ea *Pytheas*, *Ischenoi* filius, qui for-
 tissimum virum illo die se praestitit; et, postquam
 capta est navis, eo usque pugnans restitit, donec
 totus veluti in frusta esset concisus. Quem Persae,
 qui in illis navibus militabant, quum cadens non
 esset mortuus, sed spiraret adhuc, propter ipsius vir-
 tutem in vita servare maximi facientes, myrrhis vul-
 nera viri curarunt, et fasciis ex byssina sindone
 obligarunt: eundemque, ut ad castra sua redierunt,
 universo exercitui summa cum admiratione osten-
 derunt, benigneque cum eo egerunt: reliquos au-
 tem, quos in eadem navi ceperant, mancipiorum
 loco habuere. (182.) Ita igitur duae ex illis navi-
 bus ab hostibus captae sunt: tertia vero triremis,
 cui *Phormus* praeerat Atheniensis, dum fugā se re-
 cepit, ad terram impacta est in *Penei* ostiis: et navē

δραῖν οὐ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθη- 5
 ναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομί-
 σθησαν εἰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 στρατοπεδεύομενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιά-
 θου. πυνθόμενοι δὲ καὶ καταρρώδησαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρ-
 τεμισίου μεταρμίζοντο εἰς Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν 10
 τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψη-
 183 λὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων
 τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου
 τε καὶ Μαγνησίης, καλούμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα
 οἱ βαρβαροὶ ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες
 ἐπὶ τὸ ἔρμα, ἀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ 5
 ἐμποδὸν ἐγγεγόνε καθαρόν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι γη-
 σὶ, ἑνδεκα ἡμέρας παρόντες μετὰ τὴν βασιλείας ἐξέ-

quidem petiti sunt barbari, viris autem non item. Hi enim, simulatque ad littus navem eiecerant, exsilire, et per Thessaliam iter facientes redierunt Athenas. Haec ubi Graeci, ad Artemisium castra habentes, per ignes ex Sciatho editos cognoverunt, terri, ab Artemisio ad Chalcidem cum classe se receperunt, Euripum custodituri, relictis quidem speculatoribus in editis Euboeae locis. (183.) Ex decem, quas dixi, navibus hostium tres ad scopulum accesserunt inter Sciathum et Magnesiam interiectum, qui *Myrmex* [id est, *Formica*] vocatur, super eoque Barbari advectam lapideam columnam erexerunt. Dein, quum iam nihil amplius navigationi obstaret, praetermissis ab regis ex Therma profectioe undecim diebus, ipsi omnibus navibus Therma, profecti, cursum versus Graeciam continuarunt. Scopulum

λασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔργον σφι κατηγήσατο, ἰὼν
ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ
10 πλώοντες αἱ βάρβαροι, ἐξάνουσι τῆς Μαγνησίης χώ-
ρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
σθαναίης τε πόλιος ὄντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλείων, 184
ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τηνι-
καῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὐρίσκω, τῶσόν.
τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, εὐσεύων ἑπτὰ
5 καὶ διηκοσίων καὶ χιλίων, τὸν μὲν ἀρχαίων ἐκάστων
τῶν ἐθνῶν ὁμιλον, ὄντας τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας,
καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκο-
σίους ἀνδρας λογιζόμενοις ἐν ἐκάστῃ νηϊ. ἐπεβάτευον
δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
10 ἐπιβατείων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακίων τρι-

autem illum, in medio fere freto situm, indicaverat
eis Pammon Scyrius. Totum igitur diem navigantes
Barbari viam confecerunt usque ad Sepiadem terrae
Magnesiae et ad littus inter Casthanaeam oppidum
et Sepiadem oram interiectum.

(184.) Ad hunc usque locum, et usque Thermopy-
las, exsors malorum fuit *Xerxis exercitus*: et nu-
merus quidem hominum, ut ego computando inve-
nio, tunc adhuc hic fuit. Quum naves ex Asia pro-
fectae numero fuerint ducentae et septem supra mille,
veterem multitudinem ex singulis populis collectam
reperio fuisse unum et ducenta quadraginta millia
hominum cum quadringentis, ducenos in quaque
navi viros supputando. Erant autem in quaque illa-
rum navium, praeter indigenas classarios, trioeni

ήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον, ἀν' ὁγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ 15 ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ἂν ἄνδρες ἂν εἴεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἑπείσοι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἑξ, 20 καὶ δεκάς. Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δὲ τούτοις τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμύριους ἄνδρας. Καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ 25

viri Persae, Medi, et Sacae: quae altera multitudo efficit homines tricies sexies mille, ducentos et decem. Huic vero et superiori numero adiciam etiam eos, qui in quinquaginta-remorum navibus actuariis fuerunt; statuens in earum quaque, plus minus, fuisse octogenos. Collecta autem huiusmodi navigia fuerunt, ut iam ante demonstravi, ter mille: fuerint igitur in his ducenta quadraginta hominum millia. Itaque navales hae copiae ex Asia transductae numero fuere quingenta septemdecim hominum millia cum sexcentis et decem. Iam peditatus fuit decies septies centenorum millium; equitatus vero millium octoginta. His adiciam Arabes camelis vectos, et Afros agitantes currus; quorum summam statuo fuisse viginti millium. Ita conficitur nauticarum et pedestrium

591, 42.

πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριά-
 δες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἔξαναχθέν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 30 Θερραπῆς τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον ταῦτοις. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν
 οἱ ἀπὸ Θρηάκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι-
 5 κειμένων τῇ Θρηάκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ
 μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ
 δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηάκας παρείχοντο,
 καὶ Παίονες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλ-
 κιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδό-
 10 νες, καὶ Πεῤῥαιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ

copiarum numerus, in unam summam collatus, vi-
 cies ter centena et septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Hic est igitur copiarum numerus,
 quas ex Asia eductas diximus, non computato fa-
 mulitio quod illas sequebatur, nec frumentariis na-
 vibus, et qui his vehebantur. (185.) Iam cum uni-
 verso hoc, quem enumeravimus, exercitu simul com-
 putandus ille est, qui ex Europa est contractus: de
 cuius quidem numero non nisi ex mea opinione di-
 cere possum. Ac naves quidem Graeci Thraciam et
 vicinas Thraciae insulas incolentes contulere centum
 et viginti: quibus ex navibus conficitur hominum
 numerus, viginti quatuor millia. Pedestrium vero
 copiarum, quas contulere Thraces et Paeones et
 Eordi et Bottiaei et Chalcidium genus et Brygi et

Herod. T. III. P. I.

Y

Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηάκης τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνῶν, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὧν αἱ μυριάδες κείνησι προστιθεῖσθαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκῆσαι καὶ ἐξήκοντα καὶ 15
 τέσσαρες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκαίδεκα, 186 καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἔontos ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν Θερραπήην τὴν ἐπομένην τούτοις, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοισι ἔοντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοις πλοίοις, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσοντας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφέας ποιεῶ ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσοντας οὐδέν. 5
 ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας

Pieres et Macedones et Perrhaebi et Enianes et Dolopes et Magnetes et Achaei et quotquot Thraciae oram maritimam habitant: copiarum, inquam, ex his populis contractarum numerum fuisse aestimo, trecenta hominum millia. Quo numero cum illorum numero, qui ex Asia transducti sunt, in unam summam collato, conficitur universus numerus armatorum, vicies sex centena et unum et quadraginta millia, sexcenti et decem. (186.) Tantus quum fuerit armatorum numerus, iam famulorum, qui hos sequebantur, eorumque qui in frumentariis erant navibus, et in reliquis utique navigiis exercitum comitantibus; horum, inquam, numerum non minorem, sed maiorem etiam, puto fuisse quam numerum armatorum: attamen parem hunc pono illi, et nihilo maiorem, nec vero etiam minorem. Exaequato igi-

592, 71.

μυριάδας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ
 10 εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
 δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου
 μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ 187
 τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός.
 γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνού-
 χων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑπόζυ-
 5 γίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων· καὶ
 κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτέων ὑπὸ πλή-
 θεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. Ὡστε οὐδέν μοι θῶμα
 παρίσταται προδοῦναι τὰ ρέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν·
 ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά μοι,
 10 μυριάσι τσαυτήσι. εὐρίσκω γὰρ συμβαλλέομενος, εἰ
 χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μη-

tur horum numero cum numero illorum, prodit
 duplus numerus superioris. Itaque quinquagies his
 centena et octoginta tria millia ducentosque et vi-
 ginti viros duxerat Xerxes Darii filius usque ad Se-
 piadem et ad Thermopylas. (187.) Hic igitur *uni-*
versi exercitus Xerxis numerus fuit. Mulierum
 vero panificium curantium, et pellicum, et eunu-
 chorum, nemo certum edere numerum possit, non
 magis quam equorum aliorumque iumentorum im-
 pedimenta portantium, aut canum Indicorum, quo-
 rum immanis numerus castra secutus est. Quare mi-
 nime mirandum mihi videtur, fluminum nonnullor-
 um aquam defecisse: sed illud potius miror, quo
 pacto cibaria suffecerint tot myriadibus. Etenim
 inito calculo reperio, si unum tritici choenicem
 unusquisque in diem, nec amplius, accepit, singulis

340 HERODOTI HISTOR. VII.

δὲν πλέον, ἑνδεκά μυριάδας μεδίμνων τελομένης ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς, τρηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα. γυναῖξί δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. Ἄνδρῶν δ' εὐ- 15 σέων τσαυτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἶνεκα καὶ μαγάθεος οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξύ Κασθαναίης τε πέλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ἄρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· αἵτε γὰρ τοῦ αἰγια- 5

CLXXXVII. 13 seq. τρηκοσίους τε etc. Erratum in calculo: pro 340. oportebat 67.

diebus consumpta esse centena et dena millia medimnorum, insuperque medimnos trecentos et quadraginta: quo in calculo non computavi id, quod mulieribus et eunuchis et iumentis et canibus tribui debuit. Tot autem quum fuerint virorum myriades, formae praestantia et magnitudine corporis nemo, quam *Xerxes* ipse, dignior fuit qui tanto praeesset imperio.

(188.) Iam classis, postquam solutis navibus, ut supra dixi, secundo cursu ad littus terrae Magnesiaee pervenit, quod inter Casthanacae oppidum et oram Sepiadem interiectum est; priores quidem naves ad ipsam terram adpulerunt, reliquae vero, quoniam non adeo late patebat littus, post illas in ancoris stationem ceperunt, mare spectantes, et octo deinceps ordinibus in quincuncem locatae. Ita qui-

λαῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὀρμέοντο εἰς πόντον, καὶ ἐπὶ ὀκτῶ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω. Ἀμα δὲ ὄρθρω, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νημερίας, τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
 10 λὸς ἄνεμος ἀπὸ πηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίνην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων. ὅσας
 15 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλῷ, τὰς δὲ εἰς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον· αἱ δὲ εἰς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ εἰς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο ἢν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέ- 189
 γεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεοπροπίου

dem eam noctem transegere. Sub lucem vero, quum serenum ad id tempus coelum tranquilliusque fuisset aër, subito effervescente mari *ingēns* coorta est *tempestas*, vehemensque ventus subsolanus, quem *Hellespontiam* vocant huius regionis incolae. Quotquot igitur ex his augescentem animadverterant ventum, et quibus per stationis rationem licuit, hi subductis in terram navibus a tempestate sibi caverunt, salvique et ipsi et eorum naves evaserunt. Quas vero naves obliquas nactus est ventus, harum alias ad *Ipnos* [id est *Furnos*] qui vocantur abripuit in Pelio monte, alias ad proximum littus adflixit: aliae ad ipsam Sepiadem adlissae sunt, aliae ad Meliboeam oppidum, aliae ad Casthanaeam eiectae; eratque ineluctabilis vis tempestatis. (189.) Fertur autem fa-

ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου „τὸν
γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δέ, κατὰ τὸν
Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὀρειθυίην τὴν 5
Ἐρεχθίδος. κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς
Φάτις ὥρμηται, συμβαλλεόμενοι σφι τὸν Βορῆν γαμ-
βρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι,
ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἥ καὶ πρὸ τούτου,
ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὀρει- 10
θυίην, τιμωρῆσαί σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων
τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. Εἰ μὲν νυν διὰ
ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὀρμέουσι ὁ Βορῆς ἐπέπισε,
οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι σφι λέγουσι βοηθῆ-
σαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσα- 15
σθαι· καὶ ἱὸν ἀπελθόντες Βορέῳ ἰδρύσαντο παρὰ ποτα-

ma, Athenienses ex oraculi responso *Boream* invo-
casse, quum aliud illis adlatum fuisset responsum,
iubens eos *generum advocare auxilio*. Boreas enim,
ut Graeci narrant, uxorem habuit Atticam, Ori-
thyiam Erechthei filiam. Pro hac igitur adfinitate
Athenienses, ut fama est, coniectantes Boream suum
esse generum, quum Chalcide cum navibus insidian-
tes ingruentem sensissent tempestatem, aut iam an-
tea, sacrificiis placarunt invocarentque Boream et
Orithyiam, orantes ut auxilio sibi venirent, perde-
rentque Barbarorum naves, sicut antea ad Athon
montem. An igitur hanc ob causam in Barbaros sta-
tionem agentes ingruerit boreas, non definiam: sed
Athenienses quidem aiunt, et antea et tunc Boream
ipsos iuvisse, atque haec effecisse: et, postquam do-
mum sunt reversi, fanum statuerunt Boreae ad Ilis-

μόν' Ἴλισόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας 190
λέγουσι διαφθαρήναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας,
ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον·
ὥστε Ἀμεινοκλεῖ τῷ Κρητίνεω, ἀνδρὶ Μάγνητι, γη-
5 χέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίῃ ἐγένετο χρη-
στή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρω χρόνῳ ἐκ-
βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς
τε τῶν Περσέων εὔρε, ἄλλα τε χρύσεια ἄφατα χρή-
ματα περιεβάλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τᾶλλα οὐκ εὐτυ-
10 χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις καὶ
ταῦτα ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. Σίτα- 191
γαργῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
μένων οὐκ ἐπῆν ἀριθμός· ὥστε δέισαντες οἱ στρατηγοὶ
τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κακακωμένοισι ἐπιθέων-

sum fluvium. (190.) Hac calamitate, qui minimum numerum tradunt, naves periisse aiunt non minus quadringentas, homines autem innumerabiles, et rerum pretiosarum infinitam multitudinem; ita quidem, ut Aminocli Cretinae filio, civi Magneti, qui circa Sepiadem praedia habuit, perquam utile fuerit hoc naufragium: is enim multa deinde aurea pocula, multaque argentea, in littus eiecta sustulit, arcasque etiam reperit cimeliis Persarum repletas, et infinita alia aurea pretiosa collegit. At idem vir, quamvis locuples repertis his rebus factus, felix tamen caeteroqui non fuit: quippe tristis etiam casus eum adfligebat, quod imprudens filium occidisset. (191.) Onerariarum autem navium frumentum vehentium, reliquorumque minorum navigiorum, quae interierunt, non erat numerus. Itaque daces classis, me-

ται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων πε- 5
 ρεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δέ,
 ἔντομά τε ποιῦντες, καὶ καταεῖδοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ
 οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρηῖσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως
 αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι 10
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθεὶς ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἅπαντα ἡ ἀκτὴ ἡ Ση-
 πιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 192 τάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπρωτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκό-
 ποι ἀπὸ τῶν ἁκρῶν τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαιον

CXCI. 7. γόησι. γόησι edd. ante Schaef. γόησι corrigunt alii,
 cum ululatu magico.

tuentes ne in se tanta calamitate afflictos Thessali
 impetum facerent, alto vallo ex naufragiis parato
 castra circumdedere. Tres enim continuos dies tem-
 pestas duravit. Ad extremum vero Magi caesis vento
 victimis, adhibitisque magicis incantationibus, ad
 haec sacris Thetidi factis et Nereidibus, quarto die
 vim venti compescuerunt, sive is alioquin ipse sua
 sponte quievit. Thetidi autem sacra fecerunt, quum
 a Ionibus accepissent, ex hoc loco raptam illam
 fuisse a Peleo, et totam hanc oram Sepiadem eidem
 et reliquis Nereidibus sacram esse. Igitur ventus
 quidem quarto die quievit. (192.) Secundo vero
 die ab eo, quo primum coorta tempestas erat, spec-
 ulatores ex Euboeae promontoriis decurrentes Grae-
 cis de *Persarum naufragio* omnia significarunt. Qui-
 bus rebus hi cognitis, Neptunum Servatorem precati,

πάντα τὰ γυνόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύ-
 5 θοντο, Ποσειδέωνι Σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προ-
 χέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἄρτε-
 μίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινας σφί ἀντιξόους εἶσθαι
 νῆας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἄρτεμι-
 σιον ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ
 10 τούτου ἔτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες.

Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ 193
 κῦμα ἔστρωτο, κατασπᾶσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πα-
 ρὰ τὴν ἡπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνη-
 σίης, ἰθείαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασίων
 5 Φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μα-
 γνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι
 ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργοῦς
 ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὗτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν

et votis libaminibusque factis, quanta celeritate po-
 terant ad Artemisium redire maturarunt, sperantes
 nonnisi paucas naves sibi fore adversarias. Hi igitur
 iterum ad Artemisium stationem ceperunt, hostem
 observantes: et *Neptuni Servatoris* cognomen ab
 illo tempore usque ad hunc diem apud Graecos in
 usu est.

(193.) Barbari, ut quievit ventus et compositi fue-
 runt fluctus, deductis navibus, secundum continen-
 tem navigarunt: et Magnesiae promontorium cir-
 cumvecti, rectā in sinum qui ad Pagasas fert teten-
 derunt. Est in hoc sinu locus terrae Magnesiae, ubi
Herculem aiunt, postquam ex Argo navi aequatum
 missus fuisset, relictum fuisse a Iasone eiusque so-
 ciis, quum Aeam Colchicam ad auferendum aureum

τὴν Κολχίδα. ἐνθὺτεν γὰρ ἑμῶν ὕδρευσάμενοι εἰς τὸ
 πέλαγος ἀφῆσιν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὐνομα γέ- 10
 γασθ' Ἀφεται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξης ἐποιεῦντο.

194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τούτων ἔτυχόν τε ὕσταται
 πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτε-
 μισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας
 εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλείοντες ἐσέπεσον εἰς τοὺς πο-
 λεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος 5
 ὑπαρχος Σανδώκης ὁ Θαμασίῳ· τὸν δὲ πρότερον του-
 τῶν βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτῇ τοιῇδε λαβὼν, ἀνε-
 σταύρωσε ἐόντα τῶν βασιλικῶν δικαστῶν· ὁ Σανδώ-
 κης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέν-
 τος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὖρέ οἱ πλείω 10
 ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα εἰς οἶκον τὸν βα-

vellus navigarent. Illinc enim, aquati, soluturi erant
 in pelagus; qua de re nomen loco impositum est
Aphetae. [id est, *locus unde navis solvitur*.] Hoc
 igitur in loco stationem cepit Xerxis classis. (194.)
 Forte autem accidit, ut quindecim naves, quae po-
 stremae navigabant, longius in altum eiicerentur:
 quae ut conspexerunt Graecorum naves ad Artemi-
 sium stantes, suas esse naves rati Barbari, cursu ver-
 sus illas directo, medios in hostes inciderunt. Dux
 illarum navium fuit Sandoces Thamasi filius, Cy-
 mae Aeolicae praefectus; quem superiore tempore
 rex Darius, quum iudex fuisset regius, compertum
 quod accepta pecuniâ iniustam sententiam pronun-
 ciasset, in crucem agi iusserat. Et iam suspensus
 erat, quum Darius, rationem secum iniens rerum ab
 illo gestarum, reperit multo plura esse eiusdem me-

σιλήϊον· εὐρὺν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύ-
τερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε. βασι-
λῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγῶν μὴ ἀπολέσθαι, πε-
15 ριῇν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλάσας, ἔμελλε
οὐ τὸ δεύτερον διαφυγῶν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφεας εἶδον
προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαβόντες αὐτέων τὴν γινο-
μένην ἀμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετίως σφέας εἶλον.
Ἐν τούτων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλα- 195
βάνδων τῶν ἐν Καρίῃ. ἐν ἐτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατη-
γὸς Πενθύλος ὁ Δημοπόου· ὃς ἤγε μὲν δωδέκα νῆας ἐκ
Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι
5 τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένη κα-
ταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες,
ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρ-
ξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κοριν-
θίων Ἴσθμόν.

rita in regiam domum, quam male facta: quod post-
quam Darius reperit, agnoscens properantius a se
quam sapientius esse actum, solvi hominem iussit.
Ita ille supplicium a Dario sibi decretum effugit,
superstesque fuit. At idem, nunc in Graecos delatus;
non iterum erat elapsurus: ut enim adnavigantes
hos Graeci viderunt, cognito illorum errore, contra
evecti, facili cunctos ceperunt. (195.) In una ha-
rum navium navigans Aridolis captus est, Alaban-
dorum Cariac tyrannus. In alia Paphiorum prae-
tor Penthylus, Demonoi filius; qui quum duodecim
naves ex Papho eduxisset, amissis illarum undecim
tempestate ad Sepiadem, nunc unâ reliquâ ad Arte-
misium navigans captus est. Hos Graeci, interroga-
tos quae de Xerxis exercitu cognoscere cupiebant,
vinctos in Corinthiorum Isthmum miserunt.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικός ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πᾶ-
 ρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδῶκεα στρα-
 τηγέειν, ἀπίκητο εἰς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς,
 πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς, ἐσβεβληκῶς
 ἦν καὶ δὴ τριταῖος εἰς Μηλιάς· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλ- 5
 λαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑαυτοῦ, ἀποπειρώμενος
 καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη
 τῶν ἐν Ἑλλησι· ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο
 πολλόν. Τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνό-
 χωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, πι- 10
 νόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρέοντων, οὐδὲ ὅστις
 ὁ μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἐπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε,
 197 εἰ μὴ Φλαύρως. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ
 Ξέρξει, οἱ κατηγεμόνες τῆς οἰοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξή-

(196.) Ita igitur Barbarorum classis, exceptis quindecim navibus, quibus praefuisse Sandocen dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes autem cum pedestribus copiis, itinere per Thessaliam et Achaïam facto, tertio etiam ante die in Maliensium fines erant ingressus. In Thessalia vero certamen instituerat inter suos equos et Thessalicum equitatum, cuius experiri virtutem voluit, quum rescivisset esse hunc praestantissimum totius Graeciae; et ex eo quidem certamine longe inferiores graeci equi discesserant. Ex fluviiis autem Thessaliae unus Onochonus ad bibendum non satis aquae praebuit exercitui: ex eis vero qui Achaïam perfluunt, etiam is qui illorum maximus est, Epidanus, non nisi aegre duravit. (197.) Postquam Alum in Achaia Xerxes pervenerat, viae

597, 18.

γέεσθαι, ἔλεγον οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἰδὼν
 τοῦ Λαφυστιῦ Διός· ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανή-
 5 σατο Φρίξω μῶρον, σὺν Ἰνοῖ Βουλεύσας· μετέπειτα δὲ,
 ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπο-
 γόνοισι αἰέθλους τοιούσδε. ὅς αὖν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσ-
 βύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανήϊου,
 αὐτοῖς φυθακὰς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτα-
 10 νήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν
 ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥς τε ἔτι, πρὸς τούτοις, πολλοὶ
 ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δεισάντες, οἴχον-
 το ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπί-
 σσω κατελθόντες, ἣν αἰλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυ-
 15 τανήϊον, ὡς θύεταιί τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυ-
 κασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πᾶ-

duces omnia enarrare cupientes, indigenam famam
 ei retulerunt ad Iovis Laphystii fanum spectantem:
Athamantem Aeoli filium, consiliis cum Ino com-
 municatis, *Phrixo* mortem esse machinatum, in-
 teriecto vero tempore Achaeos ex oraculi responso
 posteris eiusdem hosce imposuisse labores. Quicum-
 que huius familiae natu maximus est, ei introitu
 in prytaneum (quod *leitōn* illi vocant) interdicunt;
 ipsique, ne ingrediatur, excubias agunt. Qui si ni-
 hilo minus introivisset, nullo pacto exire ei prius
 licet quam ad aram ducatur ubi mactandus est. Ad
 haec narrarunt, multos ex his, qui ita mactandi fuis-
 sent, sibi timentes, in aliam terram tamquam exsu-
 latum abiisse: quorum si quis interiecto tempore re-
 diisset, deprehendaturque prytaneum ingressus, cum
 mactari, coronis et infulis oneratum, et cum pompa

σχοῦσι οἱ Κυτίσσωρος τοῦ Φρίξου παῖδός ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ Θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἐωυτοῦ μῆνιν τοῦ Θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

- 198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ. Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἥτε ἐξ τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπατις τε καὶ ῥηχίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός. 5

eductum. Teneri autem hac lege posteros Cytissori, Phrixi filii, eâ caussâ, quoniam, quum Achaei ex oraculi responso lustrandae terrae suae caussa Athamantem Aeoli filium mactaturi essent, adveniens ex Aea Colchidis hic Cytissorus illum liberaverit: hoc enim facto Cytissorum iram dei in posteros suos contraxisse. His auditis Xerxes, ut ad lucum pervenit, et ipse eo abstinuit, et universo exercitui ut abstinere edixit: et domum posterorum Athamantis pariter atque fanum veneratus est.

(198.) Haec quidem in Thessalia et in Achaia gesta. Ex hisce dein regionibus *Maliensium* fines Xerxes ingressus est, ad sinum maris, in quo quotidie aestus maris accidit et reciprocatio. Iuxta hunc sinum est locus campestris, partim latus, partim

περὶ δὲ τὸν χῶρον οὐρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληίει
 πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαί πέτραι καλεόμε-
 ναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ
 Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχήϊος, ῥέων
 10 ἐξ Ἐνιήνων, εἰς Θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ
 εἰκοσίου σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὐνομα κεῖ-
 ται Δύρας, τὸν βοηθόντα τῷ Ἡρακλεῖ καιομένῳ λό-
 γος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἰκοσι
 σταδίων, ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέλαις.
 Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλαιος τούτου ποταμοῦ 199
 πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πα-
 σης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων εἰς Θάλασσαν,
 κατ' αὐτὴν Τρηχίς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δις
 5 μύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὐρέος, τὸ περι-
 κληίει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφάξ πρὸς με-

vero admodum angustus. Circa illum locum montes
 praealti et inaccessi, *Trachinae petrae* dicti, uni-
 versam Maliacam terram includunt. Primum ad
 hunc sinum oppidum, ex Achaia venienti, *Anticyra*
 est; iuxta quam *Spercheus* fluvijs, ex Enianibus
 profluens, in mare influit. Ab hoc, interiectis vi-
 ginti stadiis, alius fluvijs est, cui nomen *Dyras*;
 quem fama est emersisse ad ferendam Herculi, quum
 cremaretur, opem. Ab hoc, rursus viginti stadiis in-
 teriectis, alius fluvijs est, nomine *Melas*. (199.)
 Ab hoc Melane fluvio quinque stadia *Trachis* urbs
 abest. Eodemque loco, ubi *Trachis* sita est, latissime
 patet haec regio a montibus ad mare: est enim pla-
 nities vicies bis mille plethrorum. Est autem in
 monte, qui *Trachinium* agrum praeccludit, divo-

200 σαμβρίην Τρηχίνος· δια δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς
 ποταμὸς ῥεῖ παρα τὴν ὑπώρεην τοῦ οὐρεος. Ἔστι δὲ
 ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην
 τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τουτέων ῥεῖ, ἐς τὸν
 Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. Κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στει-
 νότατόν ἐστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μίη μούνη δέδμηται. ἀπὸ 5
 δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστὶ ἐς
 Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξύ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι, τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κεῖται,
 παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδι-
 δοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε 10
 ἱόν Ἀμφικτυονίδος ἴδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυό-
 201 σι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱόν. Βασιλεὺς μὲν
 δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχι-

tium a meridie Trachinis, per quod divortium *Asopus* fluit iuxta montis radicem. (200.) Est item alius fluvius a meridie Asopi, *Phoenix*, non magnus; qui postquam ex his montibus defluxit, Asopo miscetur. Prope hunc Phoenicem fluvium artissimus est huius tractus locus: quippe una sola via ibi munita est, qua nonnisi singulis plaustis transitus patet. A Phoenice vero fluvio quindecim sunt stadia ad *Thermopylas*: tum in intervallo, quod est inter Phoenicem fluvium et Thermopylas, vicus est nomine *Anthela*, praeter quem praeterfluens Asopus in mare evolvitur: et circa eundem vicum latius est spatium, in quo stat templum *Cereris Amphictyonidis*, et sedes sunt Amphictyonibus paratae, et ipsius *Amphictyonis* templum. (201.) Iam *Xerxes* in Trachinio campo terrae Maliacae castra posuit: *Graeci*

599, 78.

νή· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χώ-
ρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύ-
λαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι.
ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖσι χω-
ρίοις. ἐπεκράτες δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῇ ἀνεμον ἐχόν-
των πάντων μέχρι Τρηχίνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ
μεσαμβρίην Φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἔσαν δὲ οἷδε Ἕλληνας οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν 202
τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται,
καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμῖστές ἑκατέ-
ρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας, εἰκοσι καὶ ἑκα-
βτόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν
Ἀρκαδῶν· ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ
Φλυῶντος, διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ὀγδῶκοντα. οὗτοι
μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν,
Θεσπιῶν τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

vero in ipso transitu. Nominatur autem hic locus a
plerisque quidem Graecis *Thermopylae*: incolae vero
et finitimi nude *Pylas* dicunt. Itaque utrique in his
locis castra habebant: occupabat autem Xerxes totum
spatium septemtrionem versus a Thermopylis, usque
Trachinem pertinens; Graeci vero ea quae in hac
continente versus meridiem sita sunt.

(202.) *Graeci* vero hoc in loco *Persam* *exspe-*
ctantes, hi fuere. Spartani trecenti graviter armati:
tum Tegaeatae et Mantinenses mille, utrorumque
quingenti: ex Orchomeno Arcadiae centum et vigin-
ti, et ex reliqua Arcadia mille; tot Arcades fuere:
Corinthii vero quadringenti: ex Phliunte ducenti;
ex Mycenis octoginta. Hi sunt qui ex Peloponneso
adfuerunt. Ex Boeotis vero, Thespienses septingenti,

Herod. T. III. P. I.

Z

203 Πρὸς ταύτοις ἐπὶ κλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπουν-
 τιοὶ πανστρατιῇ, καὶ Φωκίων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας
 ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὥς
 „αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ
 τῶν συμμαχῶν προσδόκιμοι πᾶσάν εἰσι ἡμέρην· ἡ δ' Ἀ- 5
 λασσά τέ σφι εἴη ἐν Φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φρου-
 ρομένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν τα-
 χέων. καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν
 ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνη-
 τὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ 10
 οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτέων, μέγιστα.
 ὁφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὥς ἔοντα θνητὸν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πσεῖν ἄν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμε-
 204 νοι, ἐβοήθουν ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοις ἔσαν μὲν νυν

et Thebani quadringenti. (203.) Praeter hos vero
 evocati aderant Locri Opuntii omnibus copiis, et
 Phocenses mille. Ipsi enim Graeci missis legatis hos
 advocaverant, dicentes, *tamquam antecursores sese*
venisse ante alios, expectari vero reliquos socios
in proximum quemque diem, et maris tutelam
sibi curae esse, custodiri que illud ab Atheniensibus
et Aeginetis reliquisque in classem designatis.
Nihil autem illis esse gravius metuendum: non
enim deum esse, qui Graeciam invadat, sed homi-
nem: nullum autem nec esse nec futurum esse
mortalem, cui, ex quo natus sit, malum nullum
acciderit; immo maximis accidere maxima. Debere
itaque etiam illum, qui Graeciam invadit, mortali-
is quum sit, gloriâ suâ excidere. His auditis, illi
 Trachinem auxilio Graecis venerunt. (204.) His

καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων· ὁ δὲ θι-
μαζόμενος μάλιστα, καὶ πάντος τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξαν-
5 δρίδης, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδης, τοῦ Ἀναξάν-
δρου, τοῦ Εὐρυκράτους, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμί-
νεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω,
τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβόττω, τοῦ Ἐχέστρατου, τοῦ
Ἡγίου, τοῦ Εὐρυσθένης, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστο-
10 μάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέους κτη-
σάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου.
Διζῶν γάρ οἱ ὄντων πρεσβυτέρων ἀδελφῶν, Κλεομή- 205
νός τε καὶ Δωριεύς, ἀπελήλατο τῆς Φροντίδος περὶ τῆς
βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένους ἀπαίδος ἔρσητος
γόνου, Δωριεύς τε οὐκέτι ὄντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος
5 καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

igitur et alii quidem ex quaque civitate duces prae-
erant; sed, quem maxime cuncti admirabantur, et
penes quem summa erat totius imperii, Lacedae-
monius fuit *Leonidas*, genus ab Hercule ducens
hac maiorum serie: pater Anaxandrides fuit, avus
Leon: tum reliqui progenitores, Eurycratides, Ana-
xander, Eurycrates, Polydorus, Alcamenes, Tele-
cles, Archelaus, Agesilaus, Doryssus, Leobotes,
Echestratus, Agis, Eurysthenes, Aristodemus, Ari-
stomachus, Cleodaeus, Hyllus, Herculis filius. Is
Leonidas regnum Spartaec nec opinans erat adeptus.
(205.) Quum enim duo illi fratres fuissent natu ma-
iores, Cleomenes et Dorieus, procul habuerat co-
gitationem regni adipiscendi. Sed Cleomene sine ma-
scula prole defuncto, quum iam tum Dorieus non
amplius in vivis fuisset, quippe in Sicilia mortuus,

βασιληίῃ· καὶ διότι πρότερος ἐγγεγόνει Κλεομβρότου,
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδω παῖς,) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὅς τότε ἦἰε ἐς Θερμο-
 πύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστέωτας τριη-
 κοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἔόντες. παραλα- 10
 βὰν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λο-
 γισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυ-
 μάχου. ταῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποίησατο Λεω-
 νίδης μούρους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφείων μεγά-
 λως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον, 15
 θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσι
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλ-
 206 λοφρονέοντες, ἐπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῶται, ἵνα τούτους

ita ad *Leonidam* regnum pervenit, quoniam et ma-
 ior natu erat Cleombroto, Anaxandridae filio natu
 minimo, et Cleomenis etiam filiam in matrimonio
 habebat. Is igitur ad Thermopylas erat profectus
 cum delectis ab ipso trecentis illis, iustae aetatis
 viris, et quibus domi liberi erant. Adsumserat au-
 tem, priusquam advenisset, Thebanos illos quorum
 numerum supra declaravi, quibus Leontiades prae-
 erat, Eurymachi filius. Quos solos ex Graecis adsu-
 mere ea caussa properaverat Leonidas, quod accusa-
 bantur Thebani vehementer cum Medis sentire. In-
 vitaverat igitur eos ad armorum societatem, cogno-
 scere cupiens, utrum missuri essent secum socios, an
 ex aperto repudiaturi Graecorum societatem: et illi,
 aliud licet sentientes, miserant. (206.) Et Leoni-
 dam quidem cum his, qui cum eo erant, primos

ὄρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὔτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένων. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον ὀρτάσαντες, καὶ Φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθεῖν πανδημεῖ. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνεγῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν· ἦν γὰρ κατὰ τὸντὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρῆγμα-
10 σι συμπεσοῦσα. οὐκὼν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἐπεμπόν τοὺς προδρόμους. οὔτοι μὲν δὴ οὕτω διενεγῶντο ποιήσιν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγέ- 207
νετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλευόντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκει, ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν

omnium miserant Spartani hoc consilio, ut et reliqui socii, his conspectis, adversus hostes proficiscerentur, neque ipsi pariter Medorum sequerentur partes, si cunctari Spartanos intellexissent. Deinde vero, quum Carnea nunc obstarent, peractis festis diebus, custodiâ Spartae relictâ, cum omnibus copiis occurrere decreverant hosti. Similiter vero etiam reliqui socii facere constituerant: qui, quum in idem ipsum tempus, quo haec gerebantur, Olympias incideret, rati non tam cito ad Thermopylas armis decretum iri, antecursores interim miserunt. Tale igitur horum fuit consilium.

(207.) Iam, qui ad *Thermopylas* fuere *Graeci*, ubi haud procul ab introitu fuit Persa, timore perculsi, de receptu consultare coeperunt. Et reliquis quidem Peloponnesiis placuit, abire in Peloponne-

ἔχειν ἐν Φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν 5
 περισπερχέοντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψή-
 Φίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους εἰς τὰς πόλεις, κελεύον-
 τὰς σφι ἐπιβοηθεῖν, ὥς ἔοντων αὐτέων ἐλίγων στρατὸν
 208 τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων,
 ἔπεμπε Ξέρξης κατασκοπὸν ἱππέα, ιδέσθαι ὁκόσοι τέ
 εἰσι, καὶ ὅ τι ποιοῖεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσα-
 λίῃ, ὥς αἰσισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς
 ἡγεμόνας, ὥς εἶσαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, 5
 ἐὼν γένος Ἡρακληίδης. ὥς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
 τὸ στρατόπεδον, ἐθηϊτό τε, καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ
 στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
 τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατι-
 θέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος 10

sum, et Isthmum custodire. *Leonidas* vero, senten-
 tiam istam vehementer indignantibus Phocensibus
 et Locris, de communi horum consilio manere ibi
 decrevit, legatosque per civitates dimittere qui ab
 illis auxilia arccsserent, quandoquidem nimis exi-
 guus ipsorum numerus esset ad prohibendum Me-
 dorum exercitum. (208.) Dum hi ita consultant,
 interim *Xerxes* equitem misit speculatorem, qui et
 numerum eorum, et quid facerent, exploraret. Au-
 dierat enim, quum adhuc in Thessalia esset, colle-
 ctum hoc loco stare exiguum exercitum, cuius duces
 sint Lacedaemonii et *Leonidas*, ab *Hercule* genus
 ducens. Ut ad castra accessit eques, contemplatus
 est, spectavitque non totum quidem exercitum; nam,
 qui intra murum erant, quem a se instauratum Graeci
 custodiebant, hos conspicerē non potuit: exterior-

τὰ ὄπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους
τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα
δὴ θεώμενος ἐβώμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
15 δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπῆλαινε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην·
οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς.
ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τὰ περ ὁπάπτει πάν-
τα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ 209
εἶν, ὅτι παρασκευάζοιντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπο-
λέαντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαί-
νοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρχον τὸν Ἀρίστωνος
5 εἶντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρ-
ξης ἕκαστα τουτέων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεῦμενον πρὸς
τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· „Ἦκουσας μὲν μευ

res vero observavit, qui ante murum stationem ha-
bebant. Erant autem tunc forte extra murum locati
Lacedaemonii. Horum igitur alios vidit gymnasticis
exercitationibus vacantes, alios comam pectentes.
Miratus eques spectaculum, cognito hominum nume-
ro, omnibusque rebus adcurate perceptis, rediit per
otium, nemine persequente, sed omnibus eum prorsus
contemptui habentibus. Reversus, Xerxi cuncta
quae viderat renunciavit. (209.) Quibus auditis,
coniectare *Xerxes* non potuit id quod res erat, com-
parare sese hos homines ad pereundum postquam
perdidissent ipsi quam plurimos potuissent: sed,
quum ridicula facere ei viderentur, *Demaratum* ad
se vocavit, Aristonis filium, qui in castris aderat, co-
gnoscere ex eo cupiens quid esset quod facerent La-
daemonii. Et ille, *Audisti me*, inquit, iam ante,

„καὶ πρότερον, εὖτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔβου, λέ-
 „γοντα τὰ περ ὧρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. 10
 „ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθινήν ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπικάται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσθ-
 „δου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σοφὶ οὐ-
 „τω ἔχων ἐστὶ ἐπεὶ μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, 15
 „τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους
 „τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἐστὶ
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπομένει
 „χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιλιήν τε καὶ
 „καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρειαι, καὶ ἄν. 20
 „δρας ἀρίστους.“ Κάττα τε δὴ ἅπιστα Ξέρξης ἐφαίνετο

CCIX. 10. τὰ περ. τῇ περ malles.

*quum adversus Graeciam proficisceremur, de his
 viris disserentem; at risui me habuisti quum au-
 diebas dicentem tibi quemnam fore harum rerum
 exitum praeviderem. Mihi enim, Rex, summa con-
 tentio est, veritatem adversus te colere. Audi igitur
 etiam nunc. Adsunt hi viri, de introitu nobis-
 cum pugnaturi, et ad hoc se comparant. Hic enim
 apud illos mos obtinet: quando vitae discrimen
 sunt adituri, tunc capita comunt. Scito vero: si
 hosce, et eos qui Spartaee manent, subegeris; nul-
 lus alius hominum populus est, qui adversus te,
 Rex, manus tollere sustineat. Nunc enim cum
 regno et populo inter Graecos praeclarissimo tibi
 res est, et cum viris fortissimis. Quae dicta, quum
 prorsus incredibilia Xerxi viderentur, iterum quae-*

503, 2.

τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπιρροῖτα „ὅτινα τρόπον, τοσοῦτοι ἔόντες, τῇ ἑαυτοῦ στρατῷ μαχεύονται.“

25 Ὁ δὲ εἶπε „ὦ βασιλεῦ, ἔμοι χαῖσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, „ἢ μὴ ταῦτά τοι ταύτη ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξαι. Τέσσερας 210 /
μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφείας ἀποδρῆσθαι. πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀκαιδιῇ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεάμενοι μένειν,
5 πέμπτη ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς, ἐντυλάμενός σφείας ζωγρήσαντας ἄγειν εἰς ὅψιν τὴν ἑαυτοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι εἰς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοὶ ἄλλοι δ' ἐπιστήσαν, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλας προσπταίοντες. δῆλον δ'
10 ἵπποιεν παντὶ τῷ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι

sivit, quo tandem pacto tam exigua hominum manus suo exercitui esset repugnatura? Et ille: Rex! inquit, age mecum ut cum homine mendaci, nisi haec ita eventura sunt ut ego dico.

(210.) Haec Demaratus dicens Xerxi non persuasit. Itaque quatuor rex intermisit dies, assidue illos sperans fugâ se recepturos. Quinto vero die, quum illi non recessissent, sed per obstinatum, ut Xerxi videbatur, impudentiam temeritatemque manerent, iratus rex Medos et Cissios adversus illos misit, dato mandato ut vivos caperent et in conspectum suum adducerent. Ut vero in Graecos cum impetu irruerunt Medi, multi ex eis cecidere: quibus succedere alii, nec se recepere, quamvis magna elade accepta: ostenderuntque cuilibet, maxime vero regi ipsi, multos quidem homines esse, sed paucos

πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶναι, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγένετο δὲ
 211 ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρας. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως
 περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπέξῃσαν, οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἐκδεχάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεσεν βα-
 σιλεὺς, τῶν ἤρχε Ὑδάρνης· ὥς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως
 κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλ- 5
 λησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτὰ· αἵ τε ἐν στενοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι,
 καὶ δόρασι βραχυτέροιςι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐκ ἔχοντες πλῆθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ 10
 ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέ-
 ψιαν τὰ νῦντα, αἰεὶ Φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ Βάρβα-

CCX. 11. ἄνθρωποι εἶναι. ἄνθρωποι οἱ εἶναι ed. Borh. ex coniect.
 multos ei (regi) esse homines.

viros. Praeliati sunt autem per totum diem. (311.)
 Postquam ita male accepti sunt *Medi*, tum hi qui-
 dem in castra se recepere: et *Persae* eis succeden-
 tes, quos *immortales* rex adpellabat, quibus prae-
 erat Hydarnes, in hostem iverunt; quasi hi utique
 facile confecturi rem essent. Ut vero hi quoque pu-
 gnam cum Graecis conseruere, nihilo amplius, quam
Medi, promoverunt, sed eandem habuere sortem;
 quippe in angusto transitu pugnantes, ubi explicari
 multitudo non poterat, et hastis utentes breviori-
 bus quam Graeci. *Lacedaemonii* vero memorabilem
 ediderunt pugnam, quum aliis rebus ostendentes
 peritos sese cum imperitis congregi, tum quod sub-
 inde terga verterent, veluti fugam capessentes uni-
 versi, deinde vero, quando fugientibus *Persae* cum

ροι ὀρέωντες Φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν·
οἱ δ' ἂν, καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι
15 τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον
πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐ-
τέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
ἐδυνάτεο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου περρωμέ-
νοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
20 ἀπῆλαινον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσέδοις τῆς 212
μάχης λέγεται βασιλῆα, θηούμενον, τρεῖς ἀναδραμέων
ἐκ τοῦ θρόνου, δέισαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν αὖ-
τω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμει-
5 νον αἶθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἑόντων, ἐλπίσαντές σφαι-
κατατετρωματῖσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖ-
ρας ἀνταίρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ

clamore strepituque instabant, ipsique iam in eo erant ut deprehenderentur, subito conversa acie hosti sese opponerent, atque ita innumerabilem Persarum prosternerent multitudinem. Ceciderunt autem ibi Lacedaemoniorum etiam nonnulli. Postquam vero, quamvis magno conatu, et turmatim et quovis modo impetum facientes, nulla parte introitus potiri Persae potuerunt, postremo hi quoque retrogressi sunt. (212.) Dum ita conflictabantur, fertur *Xerxes*, quum spectandi caussa haud procul abesset, ter de solio suo exsiliisse, metuens nempe suo exercitui. Tunc igitur ita pugnatum est. Postridie vero eius diei nihilo felicius barbari pugnaverunt. Quum enim exiguus esset Graecorum numerus, rati Barbari confectos esse illos vulneribus, neque vires amplius ad resistendum habituros, denuo eos ad-

τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνη κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν
μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
οὔρος ἐτάχθησαν, φυλάσσοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν 10
εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶραν,
ἀπῆλθον.

- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὅ τι χρήσεται τῷ παρόντι
πρήγματι, Ἐπιάτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ
οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ βασιλῆος δοκέων οἴσ-
σθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρους φέρου-
σαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομεί- 5
ναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δέσας Λακεδαιμονίους,
ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ Φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλα-
γῶρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλληγομέ-
νων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε
γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηναίῳ, ἀνδρὸς Τρη- 10

gressi sunt. At Graeci, per ordines perque populos
digesti, in vicem cuncti pugnarunt, Phocensibus
exceptis: hi enim in monte erant locati, semitam
custodituri. Ubi vero nihilo melius, quam pridie,
Persae rem sibi viderunt succedere, abscesserunt.

(213.) Ibi tunc regem, quidnam consilii caperet
incertum, convenit Ephialtes, Eurydemi filius, Ma-
liensis, ingens ab illo praemium se relaturum spe-
rans, indicavitque ei *semitam per montes ad Ther-
mopylas ferentem*; atque ita Graecos perdidit, sta-
tionem ibi habentes. Idem postea, metu Lacedaemo-
niorum, in Thessaliam profugit: exsulantisque caput
proposita pecuniâ proscripsum est a Pylagoris,
quum Amphictyones ad agendum Pylaeum conven-
tum essent congregati. Interiecto vero tempore,

χνίου. ὁ δὲ Ἀθηναῖος οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεια
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὅπισθε λόγοισι ση-
 मानέω· ἐτιμήθη μὲντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσσαν.
 Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι 214
 δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγό-
 ρειω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς,
 εἰσὶ οἱ εἵπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ
 5 περιγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἐμοί
 γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι,
 ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκέρυξαν οὐκ ἐπὶ
 Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλ-
 τη τῷ Τρηκινίῳ, πάντως καὶ τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμε-
 10 νοι· τοῦτο δὲ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰ-
 τίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς,

quum Anticyram rediisset, ab Athenade Trachinio occisus est. Et interfecit quidem Ephialten Athenades aliam ob causam, quam in sequentibus historiis exponam: at nihilo minus tamen praemio honoratus est a Lacedaemoniis. Ita igitur Ephialtes postea periit. (214.) Fertur autem etiam alia fama, Onetam Phanagorae filium, Carystium, et Corydallum Anticyrensem cum rege sermones illos habuisse, et Persas circum montem illum circumduxisse. Quam famam parum esse credibilem partim inde colligi potest, quod Graecorum Pylagori, quos utique prae caeteris compertam habuisse rei veritatem consensaneum est, non Onetae et Corydalli caput proscripserunt, sed Ephialtae Trachinii; tum, quod Ephialten novimus ob hanc culpam exulasse. Caeterum cognita quidem haec semita Onetae quoque, quamquam non Maliensi, esse potuit, si hanc regionem

- ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμίλη-
 κως εἶη· ἀλλ', Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιγησάμε-
 νος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.
- 215 Ξέρξης δὲ, ἐπεί οἱ ἤρισε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης
 κατεργάσσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὲς γενόμενος ἔπεμπε
 Ὑδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγει Ὑδάρνης. ὠρμέατο δὲ
 περὶ λύχων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτρα-
 πὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιῆες· ἐξευρόν- 5
 τες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε ὅτε
 οἱ Φωκέες, φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέ-
 πῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τόσου δὴ κατεδέδεκτο εὐῶσα
- 216 οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὐ-
 τη. ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ δια-
 τῆς διασφάγος ρέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὔρεϊ τούτῳ καὶ

saepius adierat: at enimvero Ephialtes est, qui hostes
 per semitam illam circa montem circumduxit: hunc
 huius culpaе reum scribo. (215.) *Xerxes*, ea pro-
 bans quae se effecturum pollicitus Ephialtes erat, ve-
 hementer gavisus, sine mora Hydarnen et qui sub
 eius ductu erant misit: et illi sub noctem, quo tem-
 pore accenduntur lucernae, e castris profecti sunt.
 Invenerant illam semitam indigenae Malienses; eā-
 que repertā Thessalis adversus Phocenses itineris du-
 ces fuerant, quo tempore Phocenses, introitum in
 suam regionem opposito obstruxerant muro, atque
 ita tutos se a bello praestiterant: atque ex illo inde
 tempore adparuit pessime illā uti Malienses. (216.)
 Est autem *callis* huius *per montem* ferentis ratio
 haec. Incipit ab Asopo fluvio, ubi ille per montium

606, 90.

τῇ ἀτραπῷ ταῦτό κεῖται, Ἀνόπαια. τίνει δὲ ἡ Ἀνό-
 5 παια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν
 Ἀλπηνὸν πόλιν, πρῶτην εὐῶσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
 Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λί-
 10 θον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἑδρας· τῇ καὶ τὸ στενωτά-
 τόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχου- 217
 σαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶ-
 σαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὐρεα τὰ Οἰταίων,
 ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἡὼς τε διέφαινε, καὶ
 15 ἐγένοντο ἐπ' ἀκρατηρίῳ τοῦ οὐρεος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ
 οὐρεος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φω-
 κέων χίλιοι ὀπλῖται, ρυόμενοί τε τὴν σφετέρῃν χώραν,
 καὶ Φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ
 ἐφύλασσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος

divortium perfuit. Est autem monti, per quem se-
 mita transit, semitaeque ipsi idem nomen, *Ανο-
 παεα*: fertque haec Anopaea secundum dorsum mon-
 tis, et desinit circa Alpenum, primum oppidorum
 Locrensiū versus Malienses, eo loco ubi Melam-
 pygus qui dicitur lapis est, suntque Cercopum se-
 des: ubi etiam angustissimus callis est. (217.) Hac
 igitur semita, quam descripsi, Persae trajecto Aso-
 po totam noctem iter fecerunt, a dextra habentes
 Oetaeorum montes, a sinistra vero montes Trachini-
 orum: et illuxit aurora, quum ad summum mon-
 tem pervenerunt. Hoc igitur loco montem custodie-
 bant, ut etiam ante demonstravi, Phocenses mille
 graviter armati, et suam regionem tutantes, et cal-
 lem custodientes. Inferior enim introitus ab eis,
 quos dixi, custodiebatur: semitam autem, quae fert

αἰτραπὸν ἐβελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύ- 10
 218 λασσον. Ἐμαθον δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβη-
 κότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ οὖρος
 πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νημεμία, ψόφου δὲ
 γινομένου πολλοῦ, ὥς οἶκός ἦν, φύλλων ὑποκεχυμέ-
 νων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ 5
 ἔδυντο τὰ ὅπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς
 δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο·
 ἐλπίενοι γὰρ οὐδὲν σφι φανήσεσθαι ἀντίξουν, ἐνεκύ-
 ρησαν στρατῷ. Ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρράδῃσας μὴ
 οἱ Φωκέες ἴωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτεα 10
 ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ αἰτρακίως, διέτασ-
 σε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὥς ἐβάλ-
 λοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἷχον-

per montem, Phocenses custodiebant, qui Leonidae
 ultro hanc operam receperant. (218.) Adscenden-
 tes latuerant Persae, quum quercubus totus ob-
 situs mons esset: postquam vero adscenderant,
 hoc modo adventantes illos cognovere Phocenses,
 quum tranquillum esset coelum, propter folia sub
 pedibus strata multus (ut res fert) ortus strepitus
 excitavit eos ut ad arma concurrerent: et protinus
 Barbari adfucrunt. Qui ubi armatos conspexere viros,
 mirati sunt, quod, quum neminem sibi putassent
 occurrurum, in exercitum incidissent. Ibi tum Hy-
 darnes, veritus ne, qui Phocenses erant, Lacedae-
 monii essent, quaesivit ex Ephialte, cuius populi is
 esset exercitus: ubi vero quod res erat audivit, in
 aciem Persas instruxit. At Phocenses, quum multis
 crebrisque telis ferirentur, rati non nisi adversus se

το Φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι
15 ὡς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρσκευάδατο
ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνον· οἱ δὲ
ἀμφὶ Ἐπιάλτεια καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκίων μὲν
οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κα-
τὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι εἰούσι Ἑλλήνων, πρῶτον 219
μὲν ὁ μάντις Μειγιστίας, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱερά, ἔφρασε τὸν
μέλλοντα εἶσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἐπέτειν καὶ
αὐτόμολοι ἦσαν, οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν
5 περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμέ-
ροσκοποί, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαι-
νούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ
σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν
τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακρι-

hos esse profectos, arreptâ fugâ in summum montis
verticem se receperunt, ad occumbendam mortem
parati. Hi igitur ita erant animati: at Persae, qui
cum Ephialte et Hydarne erant, nullam Phocensium
rationem habentes, descendere de monte propera-
runt.

(219.) Qui ad Thermopylas erant Graeci, his
primum Megistias vates, inspectis victimis, praedi-
xerat mortem primo mane eis instantem: deinde ad-
venere transfugae, quum adhuc tunc nox esset, cir-
cuitum hostium nunciantes: tertio speculatores diur-
ni, de summitatibus montium decurrentes, illuce-
scente iam die, idem indicium fecere. Ibi tum Grae-
ci, quid sibi faciendum esset deliberantes, in diver-
sas abiere sententias, aliis contenditibus non dese-

θέντες, οἱ μὲν ἀπαλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κα- 10
 τὰ πόλεις ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνί-
 220 δὴ μένειν αὐτοῦ παρασκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐ-
 τὸς σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόν-
 μενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρῶσι οὐκ
 ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν εἰς τὴν ἦλθον φυλά-
 ξοντες ἀρχήν. Ταύτη καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός 5
 εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἥσθετο τοὺς συμμάχους ἑόντας
 ἀπρόθυμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κε-
 λεύσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ
 καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο,
 καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο 10
 γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι
 περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομέ-

rendam esse stationem, aliis contra nitentibus. Et,
 soluto concilio, discesserunt alii, et suam quisque in
 civitatem tendens dispersi sunt: alii vero parati erant
 cum Leonida manere. (220.) Dicunt autem, ipsum
Leonidam illos dimisisse, ne perirent curantem; *se*
autem et praesentes Spartanos non decere dicen-
tem deserere stationem ad quam custodiendam
principio missi essent. Et ego quoque quam ma-
 xime in hac sum sententia, Leonidam, quum mi-
 nime promptos esse socios vidisset, nec ad subeun-
 dum secum periculum ultro paratos, abire illos ius-
 sisse; sibi autem, ut abiret, inhonestum iudicasse.
 Contra, si maneret, ingens eum gloria manebat, et
 Sparta felicitas non exstinguebatur. Etenim Sparta-
 nis, iam in primo huius belli initio oraculum con-
 sulentibus, responderat Pythia, *aut eversum iri La-*

- νου „ἢ Λακεδαιμόνα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρ-
 βάρων, ἢ τὸν βασιλῆά σφεν ἀπολέεσθαι.“ ταῦτα
 15 δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρά, λέγοντα ᾧδε·
 Ὑμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκῆτορες εὐρυχόροιο,
 ἢ μέγα ἄστυ ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
 πέρεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλῆος δὲ γενέθλης
 πενήθει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὖρος.
 20 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λόντων
 ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἐ φημὶ
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
 ταῦτα τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον
 κλέος καταθέσθαι μῦνον Σπαρτιητέων, ἀπεπέμψαι
 25 τοὺς συμμαχοὺς μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω

*cedaemonem a barbaris, aut regem ipsorum peri-
 turum. Hoc eis illa responsum versibus hexametris
 comprehensum dederat, his verbis:*

*Vobis, ó spatiosae Spartae incolae,
 aut ingens urbs gloriosa a viris Persis
 evertitur; aut, si non hoc, ab Hercule oriundum
 flebit mortuum regem Laconica terra.*

*Nec enim sustinebit taurorum robur leonumque
 contra stantium. Iovis enim ille robur habet,
 eumque dico*

*non iri repressum prius, quam horum alteru-
 trum fuerit sortitus.*

Igitur *Leonidam*, haec reputantem, cupientemque
 solis Spartanis sempiternam acquirere gloriam, di-
 misisse potius arbitror socios illos qui abiēre, quam
 ipsos per se, ab illo dissentientes, ita spretā omni
 militari disciplinā abiisse. (221.) Cuius rei mihi

- 221 ἀκόσμως οἷχσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι
καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ
μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο
τῇ στρατῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν Ἀκαρνήνα, λεγόμε-
νον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαν 5
τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, Φανερός
ἔστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι.
ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο· τὸν
δὲ παῖδα συστρατεύμενον, ὄντα οἱ μυυογενεῖα, ἀπέ-
222 πέμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἶ-
χοντό τε ἀπιοῦντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιάες δὲ
καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι.
τούτων δὲ, Θηβαῖοι μὲν αἰκόντες ἔμενον, καὶ οὐ βου-
λόμενοι· κατέϊχε γὰρ σφεας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λό- 5
γῳ ποιούμενος· Θεσπιάες δὲ, ἐκόντες μάλιστα· οἱ οὐκ

hoc etiam haud minimum documentum est, quod non modo reliqui dimissi sunt, sed quod satis constat, vati etiam exercitum sequenti, Megistiae Acarnani, genus a Melampode derivanti, eidem qui e victimis futura illis praedixerat, missionem dedisse Leonidam, veritum ne cum ipsis periret. At ille, quamquam missionem nactus, non tamen discessit; sed filium, militiae huius socium, qui unicus illi natus erat, dimisit. (222.) Caeteri igitur socii dimissi abierunt, mandato Leonidae obsequentes. Thespienses vero et Thebani soli apud Lacedaemonios manserunt. Et Thebani quidem inviti manserunt; retinuit eos autem Leonidas, obsidum loco habens: Thespienses vero summa sua voluntate; neutiquam enim Leonidam et qui eum illo erant se deserturos abscessu-

ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον.
ἐστρατήγει δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποίη- 223
σατο, ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς καὶ μάλιστα πληθύν-
ουσαν πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
τει οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὐρεος ἡ κατάβασις συντομω-
5 τέρη τέ ἐστὶ, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλόν, ἢ περ
ἡ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμ-
φι Ξέρξεα προσήϊσαν· καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλλη-
νες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῶ
μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχαίς ἐπεξήϊσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐ-
10 χένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ
δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στενωπό-
ρα, ἐμάχοντο. Τότε δὴ, συμμίσγοντες ἔξω τῶν στενωπῶν,

rosque aiebant, sed apud illos mansuros mortemque
cum eisdem occubituros. His praeerat Demophilus,
Diadromae filius.

(223.) Orto sole, Xerxes libamina fecit: deinde
aliquamdiu moratus, quo tempore forum maxime
frequentari hominibus solet impressionem in hostem
facere instituit: ita enim significatum ei ab Ephialte
erat. Nam descensus de monte brevior est, atque iter
inde ad *Thermopylas* compendiosius, quam circui-
tus et adscensus montis. Barbari igitur, qui cum
Xerxe erant, in hostem perrexerunt: et Graeci cum
Leonida, utpote ad mortem ire parati, iam multo
longius, quam ante, in spatiosiore faucium partem
progressi sunt. Nam muri quidem munimentum cu-
stodiebatur; superioribus vero diebus in ipsas etiam

ἐπίπτον πλῆθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ἐπίσθε γὰρ οἱ
 ἡγεμόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μαστίγας, ἐρράπιζον
 πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρῶτον ἐποτρύνοντες. πολλοὶ 15
 μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διε-
 φθείροντο· πολλῶ δ' ἔτι πλεῖνες κατεπατέοντο ζωὴ ὑπ'
 ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἅτε
 γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον
 ἐκ τῶν περιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο βῶμης ὅσον 20
 εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε
 224 καὶ αἰτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτέων
 τηλικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατηγότα, οἱ δὲ τοῖσι Ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ
 πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ'
 αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν 5

fauces progressi pugnaverant. Nunc igitur, quum extra angustias consererent pugnam, ingens hostium cecidit multitudo. Etenim manipulorum duces, flagellis a tergo instantes, et unumquemque caedentes, ad ulterius progrediendum suos concitabant. Itaque eorum multi in mare incidentes perierunt; multo vero plures, alii ab aliis, vivi conculcati sunt: nec ulla ratio habebatur pereuntium. Nam Lacedaemonii, quum imminere sibi mortem ab his qui montem circumverant non ignorarent, quanta maxima poterant fortitudinis specimina adversus Barbaros ediderunt, nullo modo parcentes sibi, ac furiosorum in morem pugnantes. (224.) Hastae quidem iam tunc plerisque fractae erant, et gladiis illi Persas conficiebant. In eo labore, ab altera parte, *Leonidas* fortissime pugnans cecidit, cum eoque alii illustres Spartani; quo-

ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ
 καὶ ἀπάντων τῶν τριηκισίων, καὶ δὴ καὶ Περσέων πί-
 πτουςι ἐνθαῦτ' ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ
 δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπε-
 10 ράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγο-
 νότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασι-
 λῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπειος δὲ τοῦ Ἀρσάμειο παῖς·
 ὃς καὶ ἐκιδίδους τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάν-
 τα τὸν ἑαυτοῦ ἐπέδωκε, ὥς μούνου οἱ εἰούσης ταύτης
 τέκνου. Ξέρξῳ τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουςι 225
 μαχεόμενοι. καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ Λεωνίδεω Περσέων τε
 καὶ Λακεδαιμονίων ὤθισμός ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦ-
 τὸν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο
 5 τοὺς ἐναντίους τετράκισ. Τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ
 οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύ-

rum ego, ut dignorum virorum, nomina sciscitatus
 sum cognovique: rescivi vero etiam omnium nomi-
 na trecentorum. Ab altera parte, ex Persis ibidem
 et alii multi illustres ceciderunt viri, et in his duo
 Darii filii, Abrocomes, et Hyperanthes, quos ex Phra-
 taguna Artanis filia Darius susceperat. Artanes au-
 tem frater fuerat Darii, Hystaspis filius, Arsamis
 nepos. Is Dario filiam suam elocans, simul totam
 suam domum ei donaverat, quum unica ipsius proles
 illa fuisset. (225.) Igitur duo Xerxis fratres ibi pu-
 gnantes ceciderunt. Super *Leonidae* vero cadavere
 acre fuit inter Persas et Lacedaemonios certamen:
 donec ad extremum sua virtute Graeci illud subtra-
 xerunt, quater in fugam versis adversariis. Ita pugna-
 tum est, donec qui cum Ephialte erant advenere. Quos

Θοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παρამειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες αἰεὲς οἱ ἄλλοι, πλην Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινός λεὼν ἐστῆκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῶ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἐτι περιεῶσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθε περισταδόν.

- 226 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διενέκης. τὸν τότε Φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμίξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχι-

ubi accedere intellexerunt Graeci, tum vero mutatum certamen est. Tunc enim in angustias viae se receperunt, et murum etiam praetergressi, ubi ad tumulum venerunt, qui in introitu angustiarum est, ubi nunc lapideus leo stat in Leonidae memoriam, ibi confertim consederunt alii omnes, praeter Thebanos. Eodemque loco gladiis sese defendentes, quibus gladii supererant, alii manibus dentibusque depugnantes, obruti sunt Barbarorum telis, partim subruta muri munitione ex adverso ingruentium, partim ex circuitu undique circumstantium.

(226.) Tales quum se praestiterint Lacedaemonii et Thespienses omnes, fortissimus tamen ex his fuisse dicitur *Dieneces* Spartanus: quem aiunt, priusquam cum Medis congredierentur, verbum illud di-

5 νίων, ὥς, ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπῴωσι τὰ τοξεύματα,
τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτουσι·
τοσοῦτό τι πλήθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλα-
γέντα τούτοις, εἶπαι, ἐν ἀλογίᾳ ποιούμενος τὸ τῶν Μή-
δων πλήθος, ὥς „πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος
10 ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον,
ὑπὸ σκιῇ ἴσαστο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.“
Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιούτοτρόπα ἑπ’ αὐτῷ Φασὶ Διηγή-
κεα τὸν Λακεδαιμόνιον ληψέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ 227
δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελ-
φοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες.
Θεσπίων δὲ εὐδοκίμει μάλιστα τῷ οὐνόμα ἦν Διθύ-
ραμβος, Ἀρματίδης. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτη 228
τῇ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ

xisse, quum Trachinium quemdam audivisset dicen-
tem, quando Barbari tela emisserint, multitudine
telorum solem iri obscuratum; tantam enim esse
hostium multitudinem. Hunc igitur, nil perterri-
tum, sed aspernantem Medorum multitudinem, re-
spondisse aiunt, fausta omnia Graecis nunciare
hospitem Trachinium; quandoquidem, sole telis
Medorum obscurato, in umbra sint pugnaturi,
non in sole. Haec et eiusdem generis alia dicta,
aiunt, Dienecem Lacedaemonium fortis animi mo-
numenta reliquisse. (227.) Post hunc fortissimos
se praestitisse memorant Lacedaemonii duos fratres,
Alpheum et Maronem, Orsiphanti filios. Ex The-
spiensibus vero praecipuam laudem abstulit vir, cui
Dithyrambus nomen fuit, Harmatidae filius. (228.)
Sepulti sunt omnes eodem loco quo ceciderunt, et

Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται
γράμματα λέγοντα τὰδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

5

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρ-
τιήτησι ἰδίῃ·

Ὡς ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

10

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τὸδε·

Μῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστίαι, ὃν ποτὲ Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·

μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάδα εἰδὼς,

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

15

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-

tam in horum honorem, quam in illorum qui ante
cecidérant quam dimissi a Leonida socii abierunt,
hae inscriptiones positae sunt:

*Cum trecentis olim myriadibus hic pugnarunt
ex Peloponneso quatuor millia virorum.*

Haec in honorem omnium posita inscriptio est; in
Spartanorum vero memoriam privatim ista:

*Hospes, nuncia Lacedaemoniis, hoc loco nos
iacere, dictis illorum obsequentes.*

In Lacedaemonios igitur hoc; in vatem vero istud:

*Monumentum hoc illustris Megistiae, quem
olim Medi*

Spercheo fluvio occiderunt traiecto,

*vatis, qui instans tunc fatum probe cognitum
habens,*

deserere tamen Spartaē duces non sustinuit.

τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσίσφρας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπείος ἐστὶ κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρύτον τε 229
καὶ Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῶ
λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην,
ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεω-
5 νόδῳ, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς
τὸ ἔσχατον· ἢ, εἰ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθα-
νέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοις· παρὲν σφι τούτων τὰ ἔτερα
ποιέειν, οὐκ ἐβελῆσαι ὁμοφρονέειν· ἀλλὰ γνώμῃ διενει-
χθέντας, Εὐρύτον μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίο-
10 δον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αἰ-

Inscriptionibus istis et columnis, excepto vatis epigrammate, Amphictyones illos honorarunt: vatis vero Megistiae epigramma Simonides posuit, Leoprepis filius, pro hospitii familiaritate.

(229.) Narrant, ex trecentis illis Spartanis duos viros, *Eurytum* et *Aristodemum*, quum, si commune voluissent consilium sequi, potuissent ambo aut simul salvi Spartam redire, ut qui a Leonida e castris dimissi decubuerant in Alpenis, vehementi oculorum dolore laborantes; aut, si redire ad commilitones voluissent, mortem potuissent obire cum reliquis: hos igitur, narrant, quum alterutrum horum licuisset eligere, noluisse commune sequi consilium; sed, inter se dissenticntes, *Eurytum*, cognito Persarum per montem circuitu, arma postulasse, captisque armis iussisse ilotum ut se ad pugnantes duceret, et,

τὸν κελεύσαι τὸν εἰλωτα εἰς τοὺς μαχρμένους· ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα εἰς τὸν ὄμιλον, διαφθαῖναι· Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μὲν νυν ἦν μούνον Ἀριστόδημον ἀλγῆσαντα ἀπονοστήσαι εἰς Σπάρτην, ἣ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοί, οὐκ ἂν σφί Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐβέλῃσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφί ἔχειν μνήσαι 20
 230 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον εἰς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι 5

postquam ad illos pervenit, ilotam quidem fuga salutem petiisse, ipsum vero in hostium agmen irruentem occubuisse: Aristodemum autem, deficientem animo, remansisse. Quod si igitur unus Aristodemus oculorum morbo laborasset, eâque causâ Spartam rediisset, aut si ambo simul reversi essent, Spartani (ut mihi videtur) nullam in eum iram erant exercituri: nunc vero, quum alter periit, alter, qui in eadem causa fuerat, mori recusavit, necessario vehementer irasci Aristodemo debuerunt. (230.) Alii igitur, hoc modo hacque occasione Aristodemum, memorant, salvum Spartam evasisse: alii vero aiunt, ad deferendum nuncium quemdam missum eum fuisse e castris, et, quum pugnae deinde interesse potuisset, noluisse, sed in via moratum, supersti-

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἄρι- 231
στέδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην. πᾶσων δὲ τοιαυτῶν
ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε
διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος κα-
5 λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλα-
βε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσαν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ 232
ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριη-
κοσίων τουτέων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντί-
την· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο,
ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης 233
ἐστρατήγει, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων εἶντες ἐμά-
χοντο, ὑπ' ἀναγκῆς ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλείας

tem fuisse; socium autem, qui simul cum eo missus fuerat, ad pugnam rediisse, in eaque occubuisse. (231.) Quidquid sit, Lacedaemonem reversus Aristodemus probro et ignominia notatus est, atque ita infamis habitus, ut nemo Spartanorum lumen ei accenderet, nec cum eo colloqueretur, utque per ignominiam *trepidus Aristodemus* nominaretur. Sed idem vir in pugna ad Plataeas culpam, quae eum premebat, dissolvit. (232.) Memorant etiam, alium ex trecentis, nomine Pantitem, quum ad deferendum nuncium in Thessaliam fuisset missus, superstitem fuisse; eundem vero, quum Spartam reversus ignominia esset notatus, voluntario suspendio vitam finisse. (233.) *Thebani* vero, quibus dux praeerat Leontiades, hactenus quidem a Graecorum partibus stantes, necessitate coacti, adversus regis exercitum dimicaverant. Ut vero superiorem esse viderunt rem

στρατιήν. ὥς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσῶν γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλή- 5
 νων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες ταυ-
 τῶν, χεῖράς τε προέτεινον, καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρ-
 βάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὥς „καὶ
 μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βα-
 σιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίῃς ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπι- 10
 κοίματο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος
 βασιλεῖ.“ ὥς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον
 γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων ταυτέων μάρτυρας.
 Οὐ μέντοι τάγε πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς
 ἔλαβον οἱ Βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέ- 15
 κτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτέων, κελεύ-
 σαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλῆϊα, ἀρξά-
 μενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδew· τοῦ τὸν παῖδα

Persarum, quo tempore Graeci qui cum Leonida fue-
 rant ad tumultum se recipere properabant, his deser-
 tis, passis manibus ad Barbaros accesserunt, dicentes
 id quod verissimum erat, *cum Medis sese sentire, et inter primos terram et aquam regi tradidisse; necessitate autem coactos venisse ad Thermopylas, et a cladis culpa regi illatae esse immunes.*
 His dictis, salvi evaserunt; habebant enim etiam
 Thessalos dictorum testes. Nec tamen prorsus feli-
 citer eis res cessit. Nam, ut accedentes eos in pote-
 state habuerunt Barbari, nonnullos etiam, ut accede-
 bant, interfecerunt; reliquis vero Xerxis iussu regia
 inusserunt stigmata, initio a duce Leontiade facto;
 cuius viri filium Eurymachum, interiecto tempore,
 Plataeenses interfecerunt, quum quadringentorum

Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιᾶες,
20 στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόν-
τα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνί- 234
σαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρχον, εἰρώτα ἀρχά-
μενος ἐνθένδε· „Δημάρχτε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαί-
„ρομαι δὲ τῇ ἀληθείᾳ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέ-
5 „βη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ, κόσσοι τινὲς εἰσι οἱ λοιποὶ
„Λακεδαιμόνιοι, καὶ τουτέων ὅκοσοι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
„μια, εἴτε καὶ ἅπαντες.“ Ὁ δ' εἶπε· „ὦ βασιλεῦ,
„πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ
„πόλις πολλὰ· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις.“ Ἔστι
10 „ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακίς-
„χιλίων μάλιστα κη. οὗτοι πάντες εἰσὶ ὅμοιοι τοῖσι

dux fuisset Thebanorum, quorum ope Plataeensium urbem occupaverat.

(234.) Hoc igitur modo ad Thermopylas Graeci pugnauerant. Tum vero Xerxes vocatum ad se Demaratum interrogavit, hoc usus sermonis introitu. *Demarate, vir probus es: ex vero ita iudico: quaecumque enim dixisti, ea ita evenerunt. Nunc dic mihi, quotnam numero sint reliqui Lacedaemonii; et ex his quot sint horum similes in re bellica, an etiam tales sint omnes? Et ille, Rex! inquit, multitudo quidem omnium Lacedaemoniorum ingens est, et civitates sunt multae: quod vero tu scire cupis, id dicam. Est in Laconicâ Sparta, civitas virorum octies mille admodum: et hi quidem omnes similes sunt his qui hic pugnarunt. Caeteri vero Lacedaemonii his utique*

„ἐνθάδε μαχεσάμενοι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμό-
 „νιοι, τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ξέρξης· „Δημάρητε, τῷ τρόπῳ ἀπονητότατα
 „τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ 15
 „γὰρ ἔχεις αὐτέων τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων,
 235 „οἷα βασιλεὺς γενόμενος.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο· „ὦ
 „βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαὶ μοι προθύμως,
 „δικαίον μὲ σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἀρίστον. εἰ τῆς ναυτι-
 „κῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλεις ἐπὶ τὴν
 „Λάκαιναν χώραν. Ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, 5
 „τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν
 „σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρ-
 „τήτηςι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον
 „ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 „σθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὐ τι τὸν σὸν στόλον προει- 10

non sunt similes, at fortes tamen viri sunt. Ad haec Xerxes ait: Quonam igitur pacto hos homines minimo labore subigemus? Age, hoc mihi prome! Tu enim vias consiliorum omnium, quibus illi utuntur, compertas habes, quippe qui rex eorum fuisti. (235.) Respondit Demaratus: Quandoquidem studiose me consulis, aequum est ut tibi id, quod optimum fuerit, expromam: nempe, si trecentarum navium classem in Iaconicam miseris terram. Est autem prope illam sita insula, cui nomen Cythera; de qua Chilon, vir olim apud nos sapientissimus, dicere consueverat, ingens lucrum fore Spartanis, si ea insula mari mergeretur potius, quam emeretur. Nempe ille, non utique tuam classem ex longo tempore pro-

615, 57.

- „δῶς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον.
 „ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου ὀρμειώμενοι, φοβεόντων τοὺς
 „Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἔοντος οἰ-
 „κῆίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλά-
 15 „δος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθήσῃ ταύτῃ. κα-
 „ταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη τὸ
 „Λακωνικὸν μῦνον λέπεται. Ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς.
 „τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι. ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 „ἰσθμὸς στενὸς· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 20 „νησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοί, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλ-
 „λας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ
 „ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις
 „προσχωρήσουσι.“ Λέγει μετὰ τούτων Ἀχαιμῆνης, 236

*spiciens, sed quamlibet quorumcumque hominum
 timens classem, semper veritus erat ne ex illa
 insula tale quidpiam patriae suae immineret,
 quale tibi ego nunc propono. Ex hac igitur insula
 impetum faciens tua classis terreat Lacedaemo-
 nios: et illi, proprio finitimoque bello pressi, nil
 verendum est, ne reliquae Graeciae, a pedestribus
 tuis copiis oppugnatae, auxilio veniant. Domitā
 . autem reliquā Graeciā, Laconicum genus per se
 relinquitur invalidum. Istud autem ni feceris,
 hoc futurum exspecta. Est Peloponnesi isthmus
 angustus; quo loco a coniuratis adversus te om-
 nibus Peloponnesiis scito certamina multo acrio-
 ra tibi, quam quae adhuc facta sunt, imminere.
 Istud vero si feceris, isthmus ille et civitates
 omnes sine pugna in tuam cedent potestatem.
 (236.) Post haec Achaemenes, frater Xerxis, et
 Herod. T. III. P. I. B b*

ἀδελφός τε εἰὼν Ξέρξῃ, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ, καὶ δέσας μὴ
 ἀναγνώσθῃ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ὀρέω
 „σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς Φθονέει τοι εὖ πρὸς- 5
 „σονται, ἢ καὶ προδιδόι πρῆγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ
 „καὶ τρόποισι τοιούτοις χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
 „σι τοῦ τε εὐτυχέειν Φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυ-
 „γέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες
 „πενταηγήκασι τετρακόσiai, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ- 10
 „δου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον,
 „ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. αἰλῆς δὲ εἰὼν ὁ
 „ναυτικὸς στρατός, δυσμεταχείριστός τε αὐτοῖσι γίνε-
 „ται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς
 „ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ ἀρῆξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, 15

classi praepositus, qui huic colloquio intererat, ve-
 ritus ne ad faciendum quod Demaratus suaserat Xer-
 xes induceretur, hunc sermonem est exorsus. *Rex!*
video te sermonem admittere viri, qui tuae invi-
det felicitati, aut etiam prodere res tuas cona-
tur. Nam hoc uti more amant Graeci: invident
aliis ob felicitatem, oderuntque potentiores. Quod
si tu in praesenti rerum statu, postquam quadrin-
gentae nostrarum navium naufragium fecerunt,
alias trecentas de classe dimiseris quae Pelopon-
nesum circumnavigent, erunt nobis hostes ad re-
sistendum pares. Sin coniuncta manet nostra
classis, difficilis illis erit ad oppugnandum, om-
ninoque resistere tibi neutiquam poterunt. Ad
haec universae navales copiae terrestribus erunt
praesidio, et terrestres copiae navalibus, undè iter

„ ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσσαι
 „ κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεωυτοῦ δὲ τι-
 „ θέμενος εὖ; γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπι-
 „ λέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον,
 20 „ τὰ τε ποιήσουσι, ὅσσι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖ-
 „ νοὶ γε αὐτοὶ ἑαυτῶν περὶ Φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
 „ αἰσάμεν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς
 „ μάχην, οὐδὲ ἐν τὸ παρεὸν τρῶμα ἀνιεύνται.“ Ἀμεί- 237
 βεται Ξέρξης τοῖσδε „ Ἀχαιήμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις
 „ λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρχτος δὲ λέγει μὲν
 „ τὰ ἀριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώμῃ μέντοι ἐσσοῦ-
 5 „ ται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κενὸν γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ
 „ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοις
 „ πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ὄντι, ὅτι

facientes: quos si diremeris, nec tu illis utilis esse poteris, nec illae tibi. Quod si tuas rationes recte erunt initae, sic indue animum, ut nil curas res adversariorum, quo loco gesturi sint bellum, quidve agant, aut quanta sit illorum multitudo. Satis ipsi idonei sunt suas res curare, et nos nostras. Lacedaemonii vero, si contra Persas in pugnam progredientur, ne unam quidem hanc praesentem cladem reparabunt. (237.) Cui Xerxes his verbis respondit: Achaemenes! recte tu mihi dicere videris, atque ita faciam. Demaratus autem ea dicit, quae meis rebus ipse utilissima iudicat: eius tamen sententia a tua superatur. Nam istud quidem non admitto, non bene eum cupere meis rebus: documento quippe mihi sunt quum superiores eius sermones, tum res ipsa.

„πολιότης μὲν πολιότη εὖ πρήσσοντι Φθονέει, καὶ ἔστι
 „δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν, συμβουλευομένου τοῦ
 „ἄστου, πολιότης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι 10
 „ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰ-
 „σὶ οἱ τοιοῦτοι. ξεῖνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἔστι εὐμε-
 „νέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλευ-
 „σθαι τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δη-
 „μάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ 15
 238 „κελεύω.“ Ταῦτα εἶπας Ξέρξης, διεξήϊε διὰ τῶν νε-
 κρῶν· καὶ Λεωνίδειω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλ' αὖ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γί- 5
 γονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν

*Etenim civis quidem invidet felicitati civis, et ta-
 cite ei infensus est: nec facile civis, a popularium
 aliquo consultus, ea illi quae ipsi optima viden-
 tur suaserit, nisi probabiles in virtute progres-
 sus fecerit: cuiusmodi rari sunt homines. Hospes
 vero hospiti felici benevolentissimus est, et con-
 sultanti lubens optima suaserit. Itaque maledi-
 centiā adversus Demaratum, qui meus hospes est,
 abstinere dehinc quemlibet iubeo. (238.) Haec Xer-
 zes postquam dixit, per caesorum cadavera transiit;
 et Leonidae, ut audivit regem hunc et ducem Lace-
 daemoniorum fuisse, abscindi caput et e palo erigi
 iussit. Ac mihi quidem quum aliis documentis, tum
 vero maxime hoc ipso, fit manifestum, Xerxem
 vivo Leonidae omnium hominum maxime iratum*

617, 16.

ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε εἰς τὸν νεκρὸν
ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν
ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
10 μα. οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐποίουν τοῖσι ἐπιτέτακτο ποιεῖν.

Ἄναιμι δὲ ἐκέϊσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέ- 239
λιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασιλεὺς στέλ-
λοιστο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω δὴ εἰς τὸ
χρηστήριον τὸ εἰς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι
5 ἐχρήσθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ
Θωμασίῳ. Δημάρχης γὰρ ὁ Ἀρίστανος, Φυγῶν εἰς
Μήδους, οἷς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμα-
χέται, οὐκ ἦν εὐνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰ-
κάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ κατασχαί-

fuisse: alioqui enim numquam in mortui corpus ita
nefarie saeviturus erat, quandoquidem maxime om-
nium, quos novi, hominum Persae honorare fortes
viros consueverunt. Illi igitur, quibus id impera-
tum est, iussa exsecuti sunt.

(239.) Sed redeo ad eam narrationem, quam su-
perius imperfectam reliqui. Parare regem expedi-
tionem adversus Graeciam primi resciverant *Lac-
cedaemonii*, idque mira quadam ratione rescive-
rant. Ideoque ad Delphicum miserunt oraculum, ubi
illud eis editum est responsum, quod paulo ante com-
memoravi. Demaratus enim, Aristonis filius, exsulans
apud Medos, ut equidem existimo, et ratio mecum
militat, non bene animatus fuit in Lacedaemonios.
Coniectare igitur licet, utrum benevolo hoc fecerit
animo an insultandi caussa. Postquam decrevit *Xer-*

ρων. Ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατεύειν ἐπὶ τὴν 10
Ἑλλάδα, εἰὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρχης, καὶ πυθόμε-
νος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλ-
λως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ
λαμῶθῃ· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιαύδε. δελτίον δίπτυχον
λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ 15
ξύλῳ τοῦ δελτίου ἐργαζὲς τὴν βασιλέως γνώμην ποιή-
σας δὲ ταῦτα, ὁπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμ-
ματα, ἵνα φερόμενον κενὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα
παρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο
εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λα- 20
κεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφί, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,
Κλέομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδαι δὲ γυιή, Γοργῶ,
ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κινᾶν κελεύου-
σα, καὶ εὐρήσκειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πε-

xes exercitum adversus Graeciam ducere, *Demaratus* tunc Susis praesens, ubi id resolvit, Lacedaemoniis voluit significare. Qui quum aliam rationem, qua id eis significaret, non haberet, quum periculum esset ne deprehenderetur, tali usus est commento. Sumtâ duplicatâ tabellâ, ceram ex ea erasit, et ligno tabellae consilium Xerxis inscripsit: quo facto, scriptum istud infusâ cerâ denuo obduxit, ne nudam ferenti tabellam molestia exhiberetur a viarum custodibus. Postquam vero Lacedaemonem perlata tabella est, coniectare Lacedaemonii, quid rei esset, prius non potuere, quam (ut equidem accepi) Cleomenis filia, Leonidae uxor, Gorgo, eos docuisset. Haec enim re secum perpensa, eradi ceram iussit, atque ita in

25 Θόμενοι δὲ, εὖρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι ἐπίστευαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ζ΄.

ligno reperturos esse scripturam ait: cui obsequentes illi, intus scripta reppererunt legeruntque, ac deinde reliquis Graecis legenda miserunt. Haec igitur ita gesta esse memorant.

FINIS LIBRI SEPTIMI
HISTORiarUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI.

HISTIAEUS, Miletum rediturus, (lib. V. 106.) Artapherni suspectus, nec ab ipsis Milesiis et aliis Ionibus receptus, cum Lesbiis navibus Byzantium se confert. (*Cap.* 1-5.) Persis *Miletum* terra marique oppugnantibus, Iones ad *pugnam navalem* aliquantisper strenue se exercent, auctore Dionysio Phocensi: mox vero disciplinae pertaesi, praelio commisso, deserti a Samiis, ingenti clade adficiuntur. (6-15.) *Chiorum* ii etiam, qui evaserant, ab insciis Ephesiis occiduntur. (16.) Dionysius Siciliam petit, ibique piraticam exercet. (17.) *Miletus capta a Persis*, ut Pythia praedixerat; (18. 19.) incolae ad Tigridis ostia deportati. (20.) Milesiorum sortem lugentes Athenienses, multant *Phrynichum*, qui traegediam *Μιλῆτου ἄλωσιν* docuerat. (21.)

Samiorum pars, iugum Persarum abhorrentes, cum profugis *Milesiis* Siciliam petunt, ibique *Zanclem* urbem occupant; cuius tyrannus *Scythas*, regno exutus, ad Darium profugit. (22-24.) Samus et Caria in Persarum ditionem redactae. (25.) *Histiaeus* Chium subigit: dein in continente cum Persis congressus, vivus capitur, et Sardes abductus necatur ab Artapherne, invito rege. (26-30.) Caeteri Iones a Persis subiguntur. (31. 32.) *Chersonesus* ad Hellespontum et tota ora Thraciae usque *Byzantium* in Persarum ditionem redigitur. (33.)

Digressio de Chersoneso Thracica. Pisistratide aetate tenuerat eam *Miltiades*, Cypseli filius, a *Doloncis* sibi traditam, qui cum colonis Atheniensibus eo profectus est. (34-37.) Huic successerat fratris uterini *Cimonis* (cf. c. 103.) filius, *Stesagoras*; et post hunc alter *Cimonis* filius *Miltiades*, Athenis eo a Pisistratidis missus. (38. 39.) Is, Scythis post Darii

discessum in Chersonesum irrumpentibus, profugit: dein in regnum restitutus, ob Persarum metum quinque triremibus instructis Athenas rediit. Filius eius Metiochus, cum una triremi captus, ad Darium missus est et bene ab eo habitus. (40. 41.)

Ioniâ penitus pacatâ, et rebus omnibus ibi ordinatis, (42.) *Mardonius* cum ingenti classe Europam petit, Eretriae et Athenis (cf. V. 99.) bellum illaturus. (43.) Thaso et parte Macedoniae primum expugnatis, dum classis *Athon* montem circumvehitur, acri coorta tempestate, plurimae naves pereunt. (44.) Simul pedestris exercitus in Macedonia a *Brygis* Thracibus magnam cladem accepit: quibus postremo devictis, in Asiam *Mardonius* redit. (45.) *Thasii*, metallis opulenti, rebellionem molientes, muro et navibus exuti sunt. (46. 47.) *Darius* praecones per Graeciam dimisit, *terram et aquam* regi postulantes: (48. cf. VII. 32. et 131-136.) quibus quum et alii et in his *Aeginetae* essent obsecuti, *Aeginetae* hoc nomine ab Atheniensibus apud Spartanos accusati sunt. (49.) *Cleomenes*, rex *Spartae*, Aeginam proficiscitur deditionis auctores comprehensurus: sed per *Demarati*, alterius regis, machinationes et *Crii* Aeginetae vociferationem infecta re discedere cogitur. (50. 51.)

Digressio de regibus Spartanorum. *Aristodemus* Heraclida, conditor coloniae Doriensium in agro Laconico: eiusdem filii gemelli, *Eurysthenes* et *Procles*, duarum familiarum regiarum auctores. (52.) *Doriensium* reges a maioribus, usque a *Perseo*, *Hellenes* fuere; a Danaë vero, Aegyptii. *Perseum* quidem Persae aiunt, quum Assyrius fuisset, Graecum esse factum. (53-55.) Iura atque munera *Regum Spartanorum*, in bello, (56.) et in pace. (57.) Honores post mortem iidem fere qui Persis. (58.) Alia instituta Spartanis cum Persis, et cum Aegyptiis, communia. (59. 60.)

Ariston, *Spartae* rex, quum duas deinceps habuisset uxores steriles, tertiam duxit, priori marito per dolum abductam, quae ex foedissimâ olim puel-

lulâ formosissima evaserat. (61. 62.) Haec *Demaratum* peperit, quem pater, spurium primo iudicatum, mox dein pro genuino habuit. (63.) Eo praetextu usus *Cleomenes* subornavit *Leotychidem*, qui contenderet, *Demaratum* ut spurium non legitime regnare posse Spartae. (64. 65.) Eandem in sententiam, per *Cleomenis* artificia, pronunciante oraculo, regia dignitate exutus est *Demaratus*. (66.) Is postea a *Leotychide*, qui in eius locum suffectus est, probro adfectus, matrem obtestatur, ut sibi quo patre natus sit vere dicat: quae aut ipsum *Aristonem* aut *Astrabacum* heroem illius patrem esse adseverat. (67-69.) Tum is primum *Elin*, tum *Zacynthum*, postremo ad *Darium* profugit, a quo honorificentissime exceptus est. (70.) *Leotychides*, cuius filia, *Lampito*, *Archidamo* nupsit, (71.) subsequente tempore, in bello Thessalico largitione corruptus, vindictam suorum metuens, *Tegeam* se contulit, ibique exsul mortuus est. (72.)

Interim *Cleomenes*, eum eodem *Leotychide* collega *Aeginam* reversus, *Medicarum* partium patronos comprehensos Atheniensibus in custodiam tradit. (73.) Dein, detecto dolo quo *Demaratum* deiecerat, in *Arcadia* exsulans, *Arcades* adv. Spartam concitavit, iurciurando per *Stygiam aquam* adactos. (74.) Spartam revocatus, in insaniam incidit, seque ipse misero modo dilaniatum trucidat. (75.) Idem *Cleomenes* antea *Argivos* maxima clade adfecerat, et clapsos, qui in *Argi herois lucum* se receperant, per summam perfidiam obtruncaverat; et, quum *Argos* capere sperasset, tamen re infecta redierat. (76-82.) *Argivi* post illam cladem servorum paruerunt imperio. (83.) *Cleomenes* *Scythico more merum bibere* adsueverat. (84.)

Leotychides a Spartanis *Athenas* mittitur ut *Aeginetas* Atheniensibus in depositum traditos repeteret; quibus ille *Glauci* Spartani exemplum, depositum negare conantis, proponit: nec vero *Aeginetas* reddunt Athenienses; (85. 86.) nempe hanc poenam ab illis sumentes ob incursionem in Atticum agrum

factam. (cf. V. 81.) Iam ante id tempus, quum theoridem Atheniensium navem per insidias interceptissent Aeginetae, Athenienses cum Nicodromo Aegineta de prodenda ipsis insula pepigerant; sed successum ea res non habuerat (87-93.)

Datis et Artaphernes, in Mardonii locum suffecti, cum ingenti classe Graeciam petunt: (94. 95.) *Naxum* et alias Cyclades expugnant, *Delo* parcut, cuius numina venerantur. (96. 97.) Contremiscit *Delus*. (98.) Classe ad *Euboeam* adpulsâ, *Carystum* et *Eretriam* expugnant *Persae*. (99-101.) *Hippia* duce *Marathonem* traiciunt. (102.) Eodem exeunt Athenienses, quorum praetor praecipuus *Miltiades*, nuper Chersoneso profugus, (cf. c. 41.) Cimonis filius, ter Olympiae victoris. (103. 104. coll. c. 38-39.) *Phidippidi* Spartam misso deus *Pan* occurrit. (105.) Spartani ante plenilunium exire recusant. (106.) *Hippiae* somnium, et dens sternutando excussus. (107.) Soli *Plataeenses* Atheniensibus praesto sunt. (108.) *Callimachus* polemarchus accedit *Miltiadis* sententiae, acie depugnandum esse. (109. 110.) *Pugna Marathonica*. (111-113.) *Cynaegiri* pertinax fortitudo. (114.) Persae Phalerum petunt, sed urbem diligenter custodiri videntes, in Asiam revertuntur. (115. 116.) Interfactorum utrimque numerus. *Epizelus*, miro modo oculorum usu privatus. (117.) Simulacrum *Apollinis*, a Persis ex *Delio Boeotiae* raptum, *Datidis* iussu restituitur. (118.) *Eretrienses* captivi deportantur in Asiae regionem, ubi est fons, ex quo simul bitumen et sal et oleum hauritur. (119.) *Pugnatâ* iam pugna Athenas veniunt auxilia Spartanorum. (120.)

Alcmaeonidae perhibebantur sublato scuto signum dedisse Persis, quo eos monerent, ut classem Athenas moverent: (c. 115.) quod crimen ab illis amolens *Herodotus*, ait eos tyrannorum Atheniensium inimicos perinde aut etiam magis fuisse, quam *Caliam*; cuius singularia liberalis animi specimina laudantur. (121. 122.) *Alcmaeonidae*, familia inter Athenienses nobilissima, non minora odii *Pisistratidarum*

documenta ediderunt. (123. 124. coll. V. 62. 63.) Familia iam olim clara, aucta divitiis erat per *Alcmaeonem*, Megacelis filium, a *Croeso* ingenti auri copia donatum: (125.) dein auctus eius splendor per *Clisthenis* adfinitatem, Sicyoniorum tyranni; qui, invitatis ad se et splendidissime acceptis primariis ex omni Graecia iuvenibus, quibus filiam elocaret *Agaristen*, ex omnibus *Megaclem*, Alcmaeonis filium, generum elegit. (126-130.) Quò ex matrimonio natus Hippocrates filiam habuit Agaristam, quae Xanthippo nupta *Periclem* peperit. (131.)

Miltiades, ditaturum se Athenienses pollicitus, *Parum* insulam invadit: sed a templi ministra frustra adiutus, graviter laeso femore, infecta re reversus, accusatur domi, et pecuniâ multatur. (132-136.) Idem olim *Lemnum* in Atheniensium redegerat potestatem, eiectis *Pelagis*, qui iam ante ex Attica fuerant pulsi; et deinde mulieres Atticas, festum ad Brauronem agentes, rapuerant; quae deinde ab illis unâ cum pueris, quas in Lemno peperant, trucidatae sunt: unde *Lemnia facta* in proverbium abierunt. (137-140.)

ARGUMENTUM LIBRI SEPTIMI.

Darius novum adversus Graeciam bellum parat, itemque adversus rebelles Aegyptios. (Cap. 1.) Copias educturus, successorem regni nominat, non filium natu maximum, sed *Xerxem*; quem in ea re consilio etiam iuvit *Demaratus* exsul, rex olim Spartaë. (2. 3.) Mox mortuo Dario succedit *Xerxes*; (4.) qui a Mardonio, ab Aleuadis, Pisistratidis, et Onomacrito fatidico, ad subigendos Graecos instigatur. (5. 6.) Recipitur Aegyptus, cui Achaemenes praeficitur. (7.)

Xerxes convocatis Persiæ proceribus disserit de *invadenda Graecia*. (8.) Regis consilium vehementer collaudat *Mardonius*; (9.) sed gravi oratione improbat *Artabanus*, avunculus regis. (10.) Art-

bano iratus Xerxes, insequente nocte tamen, re perpensa, in illius transit sententiam: sed eadem nocte viso per somnum oblato monetur, ut in priori persistat sententia. (11. 12.) Nihilo minus postridie de novo convocatis proceribus significat, probari sibi Artabani consilium. (13.) Iterum vero eodem viso et ipsi atque etiam Artabano oblato, decernitur *Belum Graeciae inferendum*. (14 - 19.)

Immensus belli adparatus per quadriennium instructus. (20. 21.) Mons *Athos perfossus*. (22 - 24.) Rudentes linci et biblini in pontium usum parati; commeatus idoneis locis dispositi. (25.) Celaenis, Phrygiae urbe, ubi *Marsyae* pellis suspensa, *Pythius* Lydus Xerxem eiusque exercitum hospitio excipit. (26 - 29.) *Colossae*, et alia Phrygiae oppida. (30. 31.) Sardibus Xerxes praecones per Graeciam dimittit, qui *terram et aquam* postulerent. (32. cf. VI. 48. et VII. 131 - 133.) *Pontibus tempestate ruptis*, qui super Hellesponto primum constructi erant, in ipsum Hellespontum stolide saevit Xerxes. (33 - 35.) Reficiuntur pontes. (36.)

Sardibus ex hibernis movente *Xerxe* cum exercitu, defecit sol. (37.) Pythii filium, cui vacationem militiae pater a rege petit, *medium discindi* iubet rex. (38. 39.) Ordo agminis: *equi Nisaei*: currus Iovi sacer. (40. 41.) Iter per Mysiam: ad Idam montem multi milites fulmine tacti: Scamandri fl. aqua deficit. (42. 43.) Abydi *Xerxes*, copias navales et pedestres spectans, illacrymatur: inde grave *Artabani* cum illo *colloquium* de vitae humanae conditione, et de instantis expeditionis periculis. (44 - 52.)

Artabano Susa dimisso, *Xerxes* cum exercitu *Hellespontum transit*: septem continui dies septemque noctes transeundo insumtae sunt. (53 - 57.) Iter copiarum navalium et pedestrium ad Doriscum usque. *Melas* fl. epotus. (58.) *Doriscus*, Thraciae ora, quam *Hebrus* perfluit: ibi naves subductae, et numerus copiarum per dena millia, unum in locum inclusa, initus. (59. 60.) Tunc per singulas nationes discretus exercitus, quarum cultus, arma et duces descri-

buntur. Primum *Persae*: olim a Graecis *Cephenes* nominati, a finitimis *Artaei*; dein a *Perseo* nomen invenerunt. (61.) *Medi*, olim *Arii* dicti. *Cissii*: *Hyr-cani*: (62.) *Assyrii*, a Graecis *Syrii* vocati. *Chal-daei*. (63.) *Bactriani*. *Sacae*, Scythicus populus. Persae autem omnes *Scythas*, *Sacas* vocant. (64.) *Indi*. (65.) *Arii*, *Parthi*, *Chorasmii*, *Sogdiani*, *Gandarii*, *Dadicae*. (66.) *Caspii*, *Sarangae*. *Pactyes*. (67.) *Utii*, *Myci*, *Paricani*. (68.) *Arabes*, *Aethiopes Afri*. (69.) *Aethiopes Asiatici*, sermone et capillis differentes ab Afris. (70.) *Libyes*. (71.) *Paphlagones*, *Ligyes*, *Matieni*, *Maryandini*; *Syri*, quos Persae *Cappadocas* vocant. (72.) *Phryges*, olim Macedonibus finitimi, tuncque *Briges* dicti. *Armenii*, *Phrygum* colonia: (73.) *Lydi*, olim *Maeones*. *Mysi*, *Lydorum* coloni; iidem *Olympiani*. (74.) *Thraces Asiani*, s. *Bithyni*, olim *Strymonii* Europaei. (75.) *Chalybes*, [quorum nomen apud Herodotum intercidisse videtur] ubi Martis oraculum. (76.) *Cabelenses* *Maeones*, iidem *Lasonii*. *Milyae*. (77.) *Moschi*, *Tibareni*, *Macerones*, *Mosynoeci*. (78.) *Mares*, *Colchi*, *Alarodii*, *Saspises*. (79.) Insulani ex mari Rubro: *deportati*. (80.) Hae pedestres copiae, in myriades, chiliades etc. tributae. (81.) Earum summi duces. (82.) *Immortales* quos dicunt Persae. (83.) *Equitatus*, ex Persis, Sagartiis, Medis, etc. et Praefecti equitum. (84-88.) *Camelis* vecti Arabes. (86. 87. coll. I. 80.) *Triremium* numerus, et populi quibus illae imperatae: *Phoenices* cum *Syris Palaestinis*; illi olim maris *Rubri* accolae. *Aegyptii*. (89.) *Cypriorum* varii populi, alii aliunde advenae. (90.) *Cilices*, olim *Hypachaei*. *Pamphyli*, unde oriundi. (91.) *Lycii*, origine Cretenses, olim *Termilae*. (92.) *Dores* Asiani, origine Peloponnesii. *Cares*. (93.) *Iones*, Achaiae olim in Peloponneso incolae, tunc *Pelasgi Aegialenses* dicti. (94.) *Insulani* ex mari Aegaeo: *Aeoles*: utrique olim *Pelasgi*. *Helle-spontii*, Ionum et Doriensium coloni. (95.) In qua-que navi fuit certus numerus Persarum, Medorum,

et Sacarum. *Sidoniae* naves optimae. (96.) Praefecti classis, et Nauarchi maxime illustres; in his *Artemisia*, Halicarnassi regina. (97-99.)

Copias et pedestres et navales lustrat *Xerxes*: (101.) tum suam potentiam iactat in colloquio cum *Demarato*, qui regi laudat Graecorum disciplinam. (101-104.) Dorisco praefectus *Mascames* raram fidelitatem praestat regi; ut et *Boges*, praefectus Eionis. (105-107.) A *Dorisco Xerxes versus Graeciam* pergit, adsumtis in exercitum populis omnibus regiones interiectas incolentibus. Castella Samothracica, Mesembria, Stryme. Lissus fl. epotus. Brianctica regio, olim Gallaica. (108.) Maronea, Dicaea, Abdera. Paludes Ismaria et Bistonia: fluvii, Travus, Compsatus, Nestus. Lacus a iumentis exsiccatus. (109.) *Thraciae populi*: Pacti, Cicones, Bistones, Sapaei, Dersaei, Edoni, Satrac. (110.) Satrae montani libertatem semper tuiti sunt: apud eos oraculum Bacchi, cuius prophetae *Bessi*. (111.) Castella Pierum. *Mons Pangaeus*, eiusque metalla. (112.) Paeones, Doberes, Paeoplae. *Strymon* fluv. ad quem sita *Eion*. Regio olim Phyllis dicta. *Strymoni* equos candidos immolant Magi. (113.) *Novemviae* Edonorum: ubi novem pueros vivos defoderunt Persae. (114.) Argilus: Bisaltica regio: campus Syleus: Stagira oppidum: [Nostro *Stagirus*:] *Acanthus*. Via, qua iter fecit exercitus, religiose culta a Thracibus. (115.) Acanthios laudat *Xerxes*: ibi mortuum Artachaeem Persam Acanthii ut heroem colunt. (116. 117.) Graecis civitatibus, qua *Xerxes* transibat, *coenae sumtuosissimae* imperatae, quibus opes earum adtritae. (118-120.)

A *Dorisco* usque *Acanthum*, classis haud procul a littore comitata erat pedestrem exercitum: nunc classis in *Sinum Thermaicum* praemittitur, recensenturque loca, quae illa in itinere adligit. (121. 123.) Eodem pedestres copiae per mediam continentem tendunt. Echidorus fl. in Axium influens. (124.) Cameli a *leonibus* laniati: eisdem in locis tauri sylvestres. Quousque leones in Europa reperiantur.

(125. 126.) Castra Persarum ad *Thermam*. Echidorus fl. epotus. (127.) Xerxes invisit *Penei* fl. ostia; quae si aggere obstruerentur, ne exire aquae e valle Thessalica possent, denuo, ut olim, universa *Thessalia undis mergeretur*. (128-130.) Redeunt praecones in Graeciam missi: qui populi Regi terram et aquam dederunt, hos *Delphico deo decimandos* iurant reliqui Graeci. (131. 132.) Cur Athenas et Spartam praecones non miserit Darius. (133. cf. c. 32.) *Talthybi* herois ira ob necatos olim a Spartanis praecones Darii; (cf. VI. 48.) quam ad placandam duo Spartani Susa missi sunt, poenas daturi. (134-137.)

Graecorum sub *Xerxis* expeditionem discordia. (138.) *Athenienses* maxime servatores fuere Graeciae. (139.) Duo *oracula Atheniensibus data*, prius minax, alterum benignius, quo commendabatur *murus ligneus*, quem *naves* interpretatus est *Themistocles*, (140-143.) qui iam persuaserat civibus, ut pecuniam publicam navibus construendis impenderent. (144.) Mutuas inimicitias dissolvunt Graeci, et Sardes speculatores mittunt; quos deprehensos Xerxes incolumes dimittit. (145-147.) *Argivi* societatem Graecorum recusant. (148-152.)

Athenienses et Lacedaemonii legatos in *Siciliam* mittunt ad *Gelonem*, primum Gelae, dein *Syracusarum* tyrannum; (153-156.) quibus auxilia adv. Persas rogantibus negat ille, ni summa imperii ipsi committatur. (157-162.) Legatis infecta re reversis, privatim sibi *Gelon* cavet a Persis, pecuniâ Delphos missâ per *Cadmus* Coum, raræ fidei virum. (163. 164.) Siculi aiunt, auxilia Graecis non misisse Gelonem ob *bellum Siciliae* a Poenis illatum *Amilcare* duce: (165.) quo bello victus *Amilcar* evanuit, quem mortuum divinis honoribus Poeni prosequuntur. (166. 167.) *Corcyraei* auxilia Graecis polliciti, per dolum illis illudunt. (168.)

Cretenses. Graecis opem ferre paratos, deterret oraculum, Minois iram minitans. (169.) Hac occasione obiter agitur de *caede Minois*, de *Cretensium* expeditione in Siculam ad eam ulciscendam suscepta; de

Creticis in *Iapygia* coloniis, et Tarentinorum et Rheginorum infelici bello adv. eas suscepto. (170.) *Cretae* insulae alii aliis temporibus incolae. (171.)

Thessali primum Graecis faventes, dein ab illis destituti, Medorum partes coacti sequuntur. (172-174.)

Delecti Graeci ad sustinendum hostem praemittuntur *Thermopylas et Artemisium*: (175-177.) quorum locorum situs describitur c. 176. De *Thermopylis* conf. etiam c. 200. Oraculum *ventos* pollicetur *auxilio* futuros *Graecis*. (178.) Tres naves Graecorum capiuntur a praemissis Persis; Graecorum classis ab Artemisio Chalcidem se recepit. (179-182.) Tota Persarum classis, postquam in *Myrmece* scopulo columna erecta est, ad Sepiadem Magnesia adpellit. (183.) *Numerum* computat Herodotus *hominum, quos* incolumes et terra et mari ad Thermopylas et ad Sepiadem *duxit Xerxes*, ipse formosissimus et procerissimus omnium. (184-187.) Ad Sepiadem, acri *coorta tempestate*, quum Athenienses *generum Boream* invocassent, *pereunt quadringentae naves* cum hominibus; quo ex naufragio ingentes deinde divitiae in littus eiectae sunt. (188-190.) Quarto die rabies venti a Magis placatur. Sepias Thetidi sacra. (191.)

Auditâ hostium strage, classis Graecorum *Artemisium* repetit, adorato *Neptuno Servatore*. (192.) Persarum classis *Aphetas* petit in sinu Pagasaeo. (193.) Eorum naves xv. duce Sandoce (quem Darius olim ob causam iniuste iudicatam capitis damnaverat) in Graecorum manus incidunt: (194.) in his captus Alabandorum Cariae tyrannus, et dux Paphiorum. (195.)

Copiae pedestres *Xerxis* per Thessaliam *ad sinum Maliacum* iter faciunt. Thessali equi cedunt Medicis. Fluvii epoti. (196.) Iupiter Laphystius. Athamas: Phrixus: Cytissorus; cuius posterî prytaneo exclusi. (197.) Situs regionis: Petrae Trachinae: Anticyra: fluvii, Spercheus, Dyrras, Melas: (198.) *Therod. T. III. P. I.* C c

chis: Asopus fl. (199.) Phoenix fl. Anthela: *Thermopylae*: Amphictyonum sedes. (200. cf. c. 176.) Persarum castra in Trachinia: Graecorum, in transitu Thermopylarum. (201.) Qui populi Graeci illuc milites miserint. (202. 203.) Horum duces. Summus dux *Leonidas*; cuius stemma exponitur, ab Hercule repetitum: (204.) idem praeter spem regnum Spartae adeptus. (205.) Graeci Thermopylas missi, nonnisi *praecursores* fuere: caeteros Spartanos *Carnei ludi*, reliquos Graecos *Olympici ludi* morabantur. (206.) Reliquis fugam suadentibus, *Leonidae* sententia vincit, manendum esse ad Thermopylas. (207.) Speculator eques a Xerxe missus Spartanos conspicit comentes capillos. (208.) De ea re colloquium Xerxis cum Demarato. (209.)

Pugna ad Thermopylas. Primis diebus Persae maxima clade adficiuntur a Graecis. (210-212.) Dein agmen Persarum, Graecos a tergo adgressurum, per angustum callem circum montem circumducitur ab *Ephialte* Maliensi; cuius caput idcirco dein a Spartanis proscriptum est. (213-218.) Cognita tramitis proditione, *Leonidas*, certam suorum omnium mortem prospiciens, sociorum plerosque dimittit. (219.) Spartanis oraculum praedixerat, aut *Spartam captum iri*, aut regi esse occumbendum. (220.) *Megistias* vates deserere regem recusat: (221.) soli cum ccc. Spartanis manent Thespienses, et Thebani; hi quidem inviti. (222.) Acerrimo edito praelio, ingenti clade Barbaris illata, occumbunt Graeci omnes, exceptis Thebanis, qui Persis se tradunt, nec tamen benigne ab illis accipiuntur. (223-225. coll. c. 233.) Ex Spartanis praecipuam laudem tulit is, cuius dictum memoratum, *in umbra pugnabimus*; tum alii nonnulli Spartani et Thespienses. (226. 227.) *Epigrammata* in mortuos. (228.) Duo Spartani, ob oculorum morbum Thermopylis dimissi, alter ad pugnam rediit; alter Spartam reversus, ignominia notatus est. (229-231.) Alius, eadem ob causam, vitam suspendio finiit. (232.)

Xerxi, Spartanorum virtute perculso, suadet *Demaratus*, ut *Cytheram* insulam occupet, et ex ea Spartanos et Peloponnesum adgrediatur. (234. 235.) Consilium Demarati calumniatur Achaemenes, et improbat etiam Xerxes, ipsum quidem Demaratum excusans. (236. 237.) In cadaver *Leonidae* iratus saevit *Xerxes*. (238.) De Persarum adparatu ad bellum primi Graecorum Spartani per Demaratum, missis pugillaribus, quibus nihil inscriptum videbatur, certiores facti erant. (239.)
